

FGDB

1996-2011

FONDUL DE GARANTARE A DEPOZITELOR ÎN SISTEMUL BANCAR
TRECUT, PREZENT ȘI VIITOR

15 ani

Cei 15 ani de conviețuire a FGDB cu sistemul financiar din România au acumulat o experiență unică, termen pretențios dacă n-am rememora câteva fapte: pe de o parte convertirea proprietății fostelor bănci de stat a coincis cu înglobarea lor în vâltoarea globalizării piețelor; pe de altă parte supravegherea și prudențialitatea trebuiau să corespundă atât flexibilității deschiderii circulației libere a capitalului, cât și să protejeze un sistem în formare de șocurile excesului global al titrării și speculațiilor pe cursul de schimb sau rata dobânzii. În acest mediu nici piața bancară românească nu a fost ocolită de eșecul unor instituții bancare, cărora piața le-a penalizat abaterile.

În această conjunctură s-a născut Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, din nevoia de a proteja depunătorii în bănci de riscurile pieței și cele operaționale, de a contribui cu competențele sale la stabilitatea sistemului financiar-bancar și a încrederii oamenilor în acesta.

Lucrarea încearcă să descifreze circumstanțele din sfera dezvoltării instituțiilor de credit, a supravegherii și reglementării domeniului la cerințele etapelor, care să ofere celor interesați șansa de a evalua mai bine rolul și rostul FGDB, oportunitatea și locul acestuia în prezent și viitor.

Eugen Dijmărescu

FONDUL DE GARANTARE A DEPOZITELOR ÎN SISTEMUL BANCAR

TRECUT, PREZENT ȘI VIITOR
1996 - 2011

București, 2011

Coordonarea: Eugen Dijmărescu, Corina Irimiea, Irinel Rădulescu

Prelucrare text/tehnoredactare computerizată și corectură: Piroșka Biro, Ioana Bran, Roxana Drăguț, Ramona Iacoban, Corina Irimiea, Mădălin Nicolaescu, Cristian Păunescu, Iacob Zelenco.

Redactarea a fost finalizată la data de 9 mai 2011.

Datele referitoare la FGDB provin de la serviciile Analiză și control la instituții de credit, Administrare și lichidare la instituții de credit, Trezorerie, financiar și contabilitate, Studii și politici de finanțare.

Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

*Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar
Strada Negru Vodă nr. 3, corp A3, et. 2, sector 3, cod 030774, București
tel: 0314.232.804; fax: 0314.232.800
e-mail: office@fgdb.ro
www.fgdb.ro*

*Tipărit la R.A. Imprimeria Băncii Naționale a României
Strada Luică nr. 198-202, sector 4, București 040994
Tel: 021.460.1300; fax: 021.311.2448
e-mail: office@imprimeriabnr.ro*

CUPRINS

Mesajul președintei Consiliului de administrație al FGDB	4
Mesajul guvernatorului Băncii Naționale a României	5
Primele încercări de înființare a unei scheme de garantare a depozitelor în România	6
Repere în activitatea FGDB	9
Instituțiile de credit participante la FGDB	13
Garantarea depozitelor	16
Plata compensațiilor și recuperarea creanțelor FGDB	24
Informatica în vâltoarea falimentelor și plății compensațiilor	27
Activitatea FGDB de lichidator	36
Altfel de relații turco-române	39
Resursele FGDB	43
Activitatea internațională	52
Ce viitor așteaptă FGDB?	55
Lista instituțiilor de credit participante la FGDB	64
Sistemul bancar: reformă, consolidare, stabilitate	68
Reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit	98
Anexe	117
Cadrul legal	118
Componența Consiliului de administrație al FGDB (septembrie 1996 - mai 2011)	122
Conducerea executivă a FGDB (octombrie 1996 – mai 2011)	124
Organigrama FGDB	125
Bilanțul FGDB – activ	126
Bilanțul FGDB – pasiv	127

Cu 15 ani în urmă, FGDB era creat ca răspuns la primele semne de criză ale fragilului sistem bancar românesc apărut într-o economie de piață marcată de rigiditățile trecutului și lipsit de un cadru solid de reglementare. În absența unor măsuri imediate și hotărâte, declararea primelor falimente bancare purta cu sine riscul de a subrezi încrederea populației în bănci și a afecta puternic dezvoltarea în continuare a sistemului bancar românesc. Modelul urmat de autoritățile române la înființarea Fondului a fost Directiva 94/19/CE a Parlamentului European privind schemele de garantare a depozitelor.

În scurta sa istorie, FGDB a fost de mai multe ori în situația de a-și demonstra importanța și angajații săi abilitatea. În contextul celor câteva falimente de bănci, despăgubirea la timp și într-o manieră ordonată a deponenților a fost de natură să restabilească treptat încrederea populației în sistemul bancar, fără a afecta activitatea celorlalte bănci și a sistemului financiar în general.

Învățând din aceste experiențe și din experiența altor scheme de garantare din țări cu tradiție, instituția s-a consolidat în timp și s-a dezvoltat continuu în pas cu maturizarea sistemului bancar românesc. Cu sprijinul măsurilor prudentiale adoptate și al eficienței activității de supraveghere bancară desfășurate de BNR în perioada recente crize financiare internaționale, care a lovit puternic economia mondială, nici o instituție financiară din România nu a dat faliment, băncile străine și-au menținut expunerea pe România, iar încrederea publicului în sistemul bancar a fost menținută și consolidată.

În decursul celor 15 ani de când a fost înființat FGDB, legislația aplicabilă lui a fost actualizată în permanență pentru a ține pasul cu evoluția climatului macroeconomic din România, cu modificările cadrului intern de reglementare, dar și cu directivele europene în domeniu. Pe această bază, Fondul a demarat o serie de măsuri de dezvoltare instituțională în concordanță cu principiile de bună guvernanță și bună practică. În continuare, ca parte a preocupării generale privind crearea unui cadru european pentru prevenirea, gestionarea și soluționarea crizelor financiare, BNR și FGDB colaborează în vederea stabilirii unui mecanism care să permită utilizarea resurselor administrate de Fond în scopul facilitării măsurilor de restructurare autorizate de BNR.

În numele Consiliului de Administrație adresez mulțumiri Băncii Naționale a României, Ministerului Finanțelor Publice și instituțiilor de credit pentru colaborare și pentru sprijinul acordat.

Lia Rodica Tase

Președinta Consiliului de administrație

Tranziția către economia de piață a reprezentat pentru România multiple transformări și provocări. În acest context, apariția în urmă cu 15 ani a Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar a fost un pas important pentru consolidarea sistemului financiar-bancar din România.

În peisajul stabilității financiare, în special în contextul recentelor schimbări de paradigme antrenate de către criza de pe plan mondial, pe lângă definirea unui nou cadru de reglementare a pieței financiare, se accentuează importanța reglementării și supravegherii bancare. Componenta de protecție a deponenților – segment în care acționează Fondul de Garantare a Depozitelor – capătă noi valențe.

În termeni de stabilitate financiară, și nu numai, menținerea încrederii în sistemul bancar, în instrumentele de economisire, este un element cheie. În acest sens, țin să remarc contribuția Fondului în toți acești ani la sporirea încrederii populației în sistemul financiar-bancar din România și la încurajarea comportamentului de economisire.

Protejarea deponenților, oferirea unui grad înalt de siguranță a depozitelor acestora contribuie la creșterea procesului de economisire. Majorarea de la 1 ianuarie 2011 a plafonului de garantare per deponent până la 100.000 de euro (echivalent lei), în linie cu normele europene, este o provocare pentru instituțiile de credit, dar și un lucru benefic, mai ales că, asupra acestui sector s-au îndreptat în ultima vreme multe opinii critice și nemulțumiri.

Folosesc acest prilej pentru a îmi exprima încrederea că, în conformitate cu legea și practicile europene, Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar va oferi în continuare un sistem eficient de garantare a depozitelor, exercitându-și mai departe, cu consecvență, rolul de contributor la stabilitatea sistemului financiar-bancar românesc.

Îi urez un sincer “La Mulți Ani!”, viață lungă și mult succes în misiunea de a proteja depozitele și a spori încrederea în sistemul bancar.

Mugur Isărescu

Guvernatorul

Băncii Naționale a României

Primele încercări de înființare a unei scheme de garantare a depozitelor în România

Cristian Bichi¹

Trăgând învățăminte din experiența crizei bancare a anilor 1931-1933, legiuitorul român s-a preocupat, în perioada imediat următoare, de problema protecției depozitelor bancare. Prin "Legea privind organizarea și reglementarea comerțului de bancă" din 8 mai 1934, au fost introduse reglementări menite să întărească siguranța depunerilor efectuate la bănci. Noua lege a prevăzut că activitatea bancară poate fi exercitată numai de societăți bancare, pentru a căror constituire era necesară o autorizație bancară din partea Consiliului Superior Bancar. De asemenea, legea a introdus o serie de cerințe prudențiale, cum ar fi: existența unui capital minim diferențiat după felul societății și mărimea localității unde funcționa instituția bancară respectivă, plafonarea depunerilor în raport cu capitalul, stabilirea unei cote de lichiditate în raport cu depunerile, limite privind împrumuturile, exercitarea unor operațiuni bancare ce implicau o răspundere mai mare (primirea de depuneri, eliberarea de cecuri) numai în baza unei autorizări speciale, restricții privind creditele acordate conducătorilor băncilor. Totodată, pentru a preveni imobilizarea excesivă a activelor, legea a interzis achiziționarea de imobile de către bănci și a introdus limite privind participațiile acestora. Noile prevederi legislative au mai cuprins: cerințe minime de pricepere și diligență pentru conducătorii băncilor, criterii de răspundere pentru administratori și ceilalți conducători, măsuri de transparență financiară prin publicarea bilanțurilor bi-anuale. Pentru supravegherea activității bancare, legea a instituit un Consiliu Superior Bancar, având personalitate juridică, ce funcționa pe lângă Banca Națională a României și avea ca președinte de drept pe guvernatorul acestei instituții.

Regulile prudențiale mai sus amintite s-au dovedit însă a nu fi suficiente pentru a-i stimula pe deponenți să-și plaseze economiile la bănci, după o perioadă de criză. Din aceste motive, Banca Națională a României a constituit în 1936 o comisie specială, ce a primit însărcinarea de a studia posibilitatea introducerii unui sistem de garantare a depozitelor în România și de a întocmi un raport în acest sens.

În vederea elaborării raportului său, "Comisiunea pentru asigurarea depozitelor în bănci" a analizat experiența a zece țări în domeniul protecției depozitelor bancare (S.U.A, Cehoslovacia, Chile, Danemarca, Elveția, Germania, Grecia, Polonia, Turcia, Italia). Examinarea materialului documentar strâns de comisie a arătat că majoritatea țărilor au acționat indirect în această privință prin întărirea reglementărilor prudențiale și a controlului bancar, în timp ce doar două (Cehoslovacia și S.U.A) au mers mult mai departe înființând instituții speciale cu atribuții explicite de garantare a depozitelor. Comisia a studiat cu atenție experiența acestor două țări, traducerea în limba română a legii cehoslovace din 1924 privind înființarea unui fond general al instituțiilor financiare și cea a legii bancare americane din 1935, ce a prevăzut înființarea Corporației Federale pentru Asigurarea Depunerilor în Bănci (Federal Deposit Insurance Corporation - FDIC), regăsindu-se ca anexe la raportul final al comisiei².

Activitatea comisiei s-a desfășurat prin intermediul a două subcomisii distincte. Prima subcomisie, compusă din M. Sanielevici, N. Răzmiriță, G. Grigorov și I. Căpitanescu, a avut drept

¹ Șef al Compartimentului Gestiunea crizelor financiare din Banca Națională a României

² În literatura economică anglo-saxonă, se specifică, adesea, că FDIC este prima schemă națională de garantare a depozitelor. În realitate, după cum se poate vedea din cele de mai sus, o asemenea schemă a fost înființată, cu un deceniu înainte de crearea FDIC, în Cehoslovacia. SUA dețin însă prioritate în domeniu, prin faptul că au înființat scheme de garantare a depozitelor în unele state federale încă din secolul XIX.

obiectiv să analizeze posibilitatea garantării depozitelor și a creanțelor de către societățile de asigurare. Cea de a doua subcomisie, formată inițial din G. Marinescu, Al. Săvulescu, E. Cristoforeanu, N. C. Mihăilescu și N. Bădulescu, cărora aveau să li se alăture ulterior I. Ioan și St. Mihăescu, a analizat aspectele implicate de protecția depozitelor prin crearea unui fond mutual de garantare.

Prima subcomisie, după consultarea cu reprezentanții ai industriei asigurărilor, a concluzionat într-un referat că asigurarea depozitelor și a creanțelor nu se poate face de către societățile de asigurări, ci doar de către instituții înființate special în acest scop. Un argument important invocat în susținerea acestei poziții a fost acela că asigurarea operațiunilor de credit este dificilă, întrucât riscurile nu se compensează regulat în spațiu ca la asigurările clasice, ci au tendința de a se concentra în perioadele de depresiune economică. De asemenea, subcomisia a arătat că o altă dificultate o constituie faptul că riscul de credit este prea dependent de atitudinea și voința creditorului, care este și asigurat (nn. risc moral).

În raportul său final, din 18 noiembrie 1936, "Comisiunea pentru asigurarea depozitelor în bănci", pe baza activității celei de a doua subcomisii, a recomandat crearea unui institut special (Institutul Național Bancar) pentru realizarea protecției deponenților și a prezentat principiile și structura unui proiect de lege pentru înființarea acestuia³. În conformitate cu recomandările comisiei, Institutul urma să acorde asistență financiară instituțiilor de credit asociate, să exercite supravegherea și controlul acestora în colaborare cu Consiliul Superior Bancar, să întreprindă operațiuni de restructurare bancară prin participarea la fuziuni sau crearea de noi instituții, precum și să compenseze pe deponenți, dintr-un fond mutual și cu respectarea anumitor norme, în condițiile în care băncile asociate ajungeau în încetare de plăți.

Proiectul comisiei prevedea ca Institutul să se constituie ca o persoană de drept public, ce trebuia să dispună de un capital social constituit prin participarea instituțiilor de credit existente, a statului român și a Băncii Naționale a României. De asemenea, la crearea Institutului urmau să participe și alte instituții ce nu erau supuse legii bancare, cum ar fi: Casa Națională de Economii și Cecuri Poștale, Casa de Depuneri și Consemnațiuni, Banca Centrală Cooperatistă și Societatea Națională de Credit Industrial. În vederea îndeplinirii obiectivelor sale, Institutul trebuia să-și constituie, pe lângă capitalul social, și un fond mutual alimentat prin cotizații ale băncilor asociate, având ca bază de impunere diverse elemente de activ sau pasiv. În proiect erau precizate șapte tipuri diferite de cotizații, unele dintre ele având caracter anual, altele fiind calculate odată cu efectuarea anumitor operațiuni. Institutul era autorizat să obțină împrumuturi prin emisiunea de obligațiuni garantate de stat, atunci când resursele sale erau insuficiente. În situații excepționale, când ar fi fost nevoie de resurse financiare importante, proiectul de lege prevedea ca obligațiunile să fie subscribe în mod obligatoriu de stat, banca centrală și alte instituții, în cote diferite. În ceea ce privește politica de plasamente a Institutului, o parte a fondurilor acumulate, și anume 2/3 din cele provenite din subscrierea la capitalul social, era alocată finanțării băncilor asociate, iar restul urma să fie plasat în împrumuturi lombard. Fondul mutual care era destinat să constituie garanția băncilor pentru restituirea depunerilor, trebuia să aibă un caracter mai lichid și să fie plasat în cea mai mare parte la Banca Națională a României (40%), restul putând fi investit în credite lombard, investiții imobiliare etc. Obligațiunile trebuiau emise numai pentru ajutorarea instituțiilor de credit asociate. Potrivit proiectului, instituțiile eligibile să fie finanțate (cele care nu își pierduseră capitalul și nu contraveniseră legii în vigoare) erau considerate instituții asociate și puteau să primească depuneri spre fructificare și să efectueze și alte operațiuni prevăzute la art. 34 din legea bancară, ce necesitau o autorizație expresă din partea Consiliului Superior Bancar. Totodată, aceste

³ Raportul a fost publicat în cartea "Contribuții la problema reorganizării creditului în România", vol. II, Biblioteca Monetară, Economică și Financiară, Cartea Românească, 1938. Cheltuielile de tipărire ale cărții au fost suportate de Banca Națională a României.

instituții puteau să primească împrumuturi sau să beneficieze de moratoriu. Din rândul instituțiilor asociate, cele cu o situație financiară mai solidă și de importanță națională erau considerate bănci asigurate, cărora Institutul le garanta restituirea depozitelor primite. În cazul în care o instituție bancară nu ar fi fost în măsură să restituie din resurse proprii depozitele garantate, Institutul urma să se subroge în drepturile deponenților și să plătească depozitele garantate. Proiectul comisiei stipula că Institutul va colabora cu Consiliul Superior Bancar în ceea ce privește supravegherea băncilor asociate sau asigurate, controalele urmând a se face de către organe numite de ultima instituție și în conformitate cu norme aprobate de aceasta. Din punct de vedere al administrării, Institutul urma să aibă următoarele organe: Adunare Generală, Consiliu de Administrație, Comitet de Direcție și Direcțiunea. Potrivit recomandărilor comisiei, Consiliul de Administrație trebuia să cuprindă un reprezentant al Ministerului de Finanțe, al Băncii Naționale a României, al altor instituții participante, plus nouă delegați ai băncilor asociate, împărțiți în mod egal între următoarele categorii de bănci: mici, mijlocii și mari. Organele de control ale Institutului erau Comisia de Cenzori și un Comisar al Guvernului, existența acestuia din urmă fiind justificată de rolul Institutului în atingerea unor obiective de interes public și implicarea puternică a statului în asigurarea depozitelor.

Proiectul prezentat mai sus nu a fost pus în practică. O schemă mutuală de garantare a depozitelor, finanțată de industria bancară, avea să fie însă implementată în România în 1996, la șaiszeci de ani de la raportul comisiei, într-un alt context istoric, pentru a oferi protecție micilor deponenți și a întări dispozitivul de siguranță financiară al unui sistem bancar orientat din nou spre piață.

Centrul bancar din perioada interbelică, București

Repere în activitatea FGDB

Roxana Drăguț⁴, Ramona Iacoban⁵

Scheme de garantare a depozitelor pot fi întâlnite în toate țările, fie sub formă explicită, fie implicită, principala rațiune a existenței acestora fiind de a oferi deponenților care nu au cunoștințele necesare unei înțelegeri și evaluări complete a instituțiilor de credit o plasă de siguranță pentru situația în care banca la care aceștia dețin economii ar intra în faliment.

Astfel, garantarea depozitelor poate fi interpretată ca fiind asigurarea pe care o au deponenții că, în cazul în care banca la care au depozite intră în faliment, toată suma sau o parte a acesteia le va fi restituită. Marea majoritate a activelor financiare ale deponenților obișnuiți, care nu au capacitatea de a face o evaluare a situației financiare a unei bănci, o constituie depozitele bancare, iar o evaluare incorectă a solidității băncii la care aceștia își păstrează economiile poate să conducă, în absența garantării depozitelor, chiar la ruina acestora.

Existența schemelor explicite de garantare a depozitelor contribuie la menținerea și creșterea încrederii deponenților în sistemul bancar și, pe cale de consecință, la consolidarea stabilității financiare. În lipsa încrederii că economiile lor sunt în siguranță, deponenții își vor retrage banii de la bancă la cea mai mică suspiciune că aceasta ar putea să fie în dificultatea de a-și onora obligațiile de plată, ceea ce ar putea declanșa o adevărată reacție în lanț, care ar periclita stabilitatea sistemului financiar.

Schema de garantare a depozitelor reprezintă, astfel, una dintre componentele plasei de siguranță financiară⁶ (rețelei de asigurare a stabilității financiare), alături de împrumutătorul de ultimă instanță și autoritatea de supraveghere și reglementare.

La începutul lunii aprilie 2011, în întreaga lume erau 107 țări cu scheme explicite de garantare a depozitelor. În unele țări există chiar mai multe astfel de scheme, constituite, de regulă, pentru diferitele tipuri de instituții de credit (bănci comerciale, cooperative de credit, bănci de economii, etc.). De asemenea, introducerea unei scheme de garantare a depozitelor se afla în studiu, era planificată sau chiar în curs de desfășurare în alte 23 de țări.

În Uniunea Europeană, existența a cel puțin unei scheme de garantare a depozitelor oficial recunoscute are caracter obligatoriu pentru fiecare stat membru. De altfel, schemele de garantare a depozitelor din statele membre sunt guvernate de o directivă comunitară (Directiva 94/19/CE privind schemele de garantare a depozitelor) prin care sunt impuse standardele minime care trebuie respectate la nivel național.

Schema de garantare a depozitelor din România a devenit funcțională la 30 de ani distanță de cea mai veche schemă din țările Uniunii Europene (Germania, în 1966). În același an cu aceasta, au mai fost înființate scheme de garantare a depozitelor în Suedia, Lituania și Slovacia. Dintre țările din fostul bloc socialist, schema din Ungaria are cea mai mare vechime (1993), fiind urmată de cele din Republica Cehă (1994), Bulgaria și Polonia (1995).

⁴Expert, FGDB

⁵Referent de specialitate, FGDB

⁶Există mai multe definiții ale componentelor unei rețele de asigurare a stabilității financiare, în sens restrâns aceasta limitându-se la împrumutătorul de ultimă instanță și schema de garantare a depozitelor, iar în sens larg incluzând și autoritatea de reglementare și supraveghere și organul guvernamental central responsabil pentru sistemul financiar al unei țări.

Fondurile de garantare a depozitelor bancare reprezintă un element important al dispozitivului de securitate (safety net) a sistemului financiar al fiecărei țări. Ele contribuie la stabilitatea financiară prin menținerea încrederii în sistemul bancar și protejarea deponenților. Totodată, ele pot îmbunătăți eficiența sistemului bancar, prin reducerea avantajelor concurențiale de care se pot bucura anumite bănci datorită mărimii lor sau statutului juridic. Mai mult, prin limitarea efectelor negative ale falimentelor bancare asupra sistemului financiar și deponenților, sistemele de garantare a depozitelor pot facilita ieșirea din sistemul bancar a instituțiilor ineficiente.

Reforma sistemului bancar în România a început de facto în decembrie 1990, când sistemul monobancă a fost înlocuit cu un sistem organizat pe două niveluri: Banca Națională a României și băncile comerciale. În aprilie 1991, Parlamentul României a adoptat Legea privind activitatea bancară (Legea nr. 33/1991) și Legea privind Statutul Băncii Naționale a României (Legea nr. 34/1991). Aceste legi au consfințit, de jure, crearea unui sistem bancar orientat spre piață în România.

Legea nr. 33/1991 a readus în actualitate problema garantării depozitelor bancare. Ea prevedea că, în scopul protejării drepturilor deponenților, se pot constitui unul sau mai multe fonduri pentru asigurarea depozitelor bănești deținute de societățile bancare în favoarea persoanelor fizice. Potrivit legii respective, aceste fonduri puteau fi constituite de către instituții financiare publice sau private ori de către statul român, în baza autorizației date de BNR și sub supravegherea acesteia.

În ciuda dispozițiilor permissive ale legii, comunitatea bancară nu a luat inițiativa înființării, în mod voluntar, a vreunui fond de garantare a depozitelor, acest proces fiind însă demarat la inițiativa Guvernului României pe care l-am condus și a Băncii Naționale a României.

În luna octombrie 1995, Guvernul României și Banca Mondială au încheiat negocierile privind Împrumutul de ajustare structurală a sectorului întreprinderilor și a sectorului financiar (împrumutul FESAL). Printre elementele privind reforma sectorului financiar, acest acord prevedea înființarea unei scheme de garantare a depozitelor care să asigure protecție depunătorilor persoane fizice.

Sistemul actual de garantare a depozitelor a fost creat pe baza Ordonanței Guvernului României nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar (FGDB), ce a fost aprobată prin Legea nr. 88/1997.

Noua schemă de garantare a depozitelor, implementată în România începând din luna septembrie 1996 a fost întâmpinată pozitiv de către public și de comunitatea bancară.

În perioada scursă de la înființare, Fondul și-a dovedit utilitatea ca instrument de asigurare a stabilității financiare, efectuând plata compensațiilor pentru deponenții garantați în cazul a șapte bănci intrate în faliment, în perioada 1999-2006.

Am satisfacția că, împreună cu Banca Națională a României, Guvernul pe care l-am condus a inițiat și promovat legislația adecvată înființării Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, instituție strict necesară bunei funcționări a sistemului bancar în economia de piață și pentru consolidarea încrederii populației în instituțiile de credit.

Îmi exprim încrederea că aplicarea inițiativelor europene în curs de reglementare va duce la sporirea rolului acestuia în procesul de gestionare a unor eventuale crize bancare, acesta urmând a deveni un instrument util în rezolvarea situației băncilor aflate în dificultate.

Nicolae Văcăroiu

Prim-ministru 20 noiembrie 1992 – 12 decembrie 1996

Președintele Curții de Conturi a României

În prezent, în cele 27 de state membre există 39 de scheme de garantare a depozitelor. Acestea sunt foarte diferite în ceea ce privește numărul de bănci membre⁷, resursele umane⁸, resursele financiare ale schemelor ex-ante⁹, precum și organizarea administrativă¹⁰. În anumite state membre, cum sunt Germania și Austria, funcționează și scheme mutuale sau voluntare.

Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar (FGDB) a apărut în mediul financiar românesc în urmă cu 15 ani, în baza unei ordonanțe a Guvernului României din august 1996¹¹, la a cărei proiect a contribuit, în principal, Banca Națională a României.

La momentul înființării FGDB, se manifestau deja primele semnale de criză în sistemul bancar românesc. Deponenții nu aveau suficiente informații despre activitatea băncilor la care își depuneau economiile astfel încât se impunea necesitatea contracarării efectului negativ al incertitudinii din sistem prin garantarea parțială a acestor economii, plafonul de garantare pe deponent fiind stabilit inițial la 10 milioane lei vechi¹². Pe de altă parte, implementarea schemei de garantare a depozitelor a constituit una dintre măsurile prevăzute de Împrumutul de ajustare a sectorului financiar și al întreprinderilor – FESAL – încheiat între România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în ianuarie 1996.

FGDB a devenit operațional în luna noiembrie 1996, bucurându-se de sprijinul Băncii Naționale a României în procesul de elaborare a reglementărilor din domeniul său de activitate. De asemenea, FGDB a beneficiat de asistență de specialitate în cadrul Programului PHARE, aceasta incluzând și dotarea cu echipamente din domeniul tehnicii de calcul și al biroticii.

Scopul FGDB

Scopul primordial al FGDB, în calitate de unică schemă de garantare a depozitelor oficial recunoscută pe teritoriul României, îl reprezintă garantarea depozitelor și efectuarea plății compensațiilor, potrivit prevederilor legale, către deponenții garantați ai tuturor instituțiilor de credit autorizate de Banca Națională a României să atragă depozite.

Inițial, activitatea FGDB s-a rezumat doar la garantarea depozitelor persoanelor fizice, însă pe parcursul funcționării sale s-a pus problema atribuirii acestuia a unui rol mai activ.

În ultima parte a anului 2001, în legislația privind falimentul instituțiilor de credit s-a prevăzut posibilitatea desemnării FGDB ca lichidator la instituțiile de credit în faliment, în anul imediat următor aceasta fiind pusă în practică în cazul a două bănci în faliment - Banca Română de Scot și Banca Turco-Română. Includerea și în legislația FGDB a posibilității ca acesta să fie numit lichidator a reprezentat chiar o condiționalitate prevăzută pentru acordarea celei de-a doua tranșe în cadrul acordului PSAL II încheiat cu Banca Mondială în anul 2002.

Activitatea FGDB a fost lărgită și prin atribuirea calității de unic lichidator în cazul în care lichidarea are loc la inițiativa acționarilor sau când Banca Națională a României dispune dizolvarea urmată de lichidare, prin extinderea garantării și asupra depozitelor persoanelor juridice, precum și prin includerea în sfera de activitate a FGDB a activităților de administrare specială și administrare interimară.

⁷ În 2008, între 6 și 1.209 instituții membre.

⁸ Între 0 și 168 de persoane angajate permanent.

⁹ În 2007, resursele lor financiare variau între 0 și 6,5 miliarde euro.

¹⁰ 16 scheme sunt private, 13 publice, iar 10 sunt caracterizate atât de elemente private, cât și publice.

¹¹ Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, aprobată cu unele modificări și completări prin Legea nr. 88/1997.

¹² Echivalentul a 1.000 lei noi.

Sfârșitul anului 2010 a adus FGDB o nouă atribuție, cea de administrator al unor fonduri constituite pentru scopuri legate de asigurarea stabilității financiare, acestea fiind separate de fondul destinat plății compensațiilor către deponenții garantați în cazul indisponibilizării depozitelor la una dintre instituțiile de credit membre ale FGDB. Primul asemenea fond este fondul special pentru despăgubirea persoanelor prejudiciate prin măsurile dispuse și implementate în cursul administrării speciale a instituțiilor de credit.

În raport cu alte scheme de garantare a depozitelor, FGDB intră în categoria celor cu un mandat mai larg decât cel implicat fiecărei scheme¹³.

În cei 15 ani de activitate, atribuțiile FGDB au crescut în complexitate, definind astfel o instituție dinamică, capabilă să se adapteze obiectivelor politicilor publice pe care trebuie să le urmărească o schemă de garantare a depozitelor.

Potrivit primului principiu fundamental pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor¹⁴, atunci când este introdusă o schemă de garantare a depozitelor sau se restructurează cea existentă, se impune ca mai întâi să fie stabilite și prevăzute în mod formal obiectivele politicii publice urmărite a fi îndeplinite. În cazul schemelor de garantare a depozitelor, principalele obiective sunt de a contribui la stabilitatea sistemului financiar și de a proteja deponenții.

În cazul FGDB, de exemplu, politica publică urmărită în implementarea unui nou mecanism de finanțare a avut chiar această denumire sugestivă "Asigurarea stabilității sistemului bancar și protejarea deponenților" și a fost elaborată în primul trimestru al anului 2006 de către Ministerul Finanțelor Publice, cu sprijinul Băncii Naționale a României¹⁵.

De asemenea, potrivit celui de-al treilea principiu fundamental pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor, este important ca mandatul pe care-l are o schemă de garantare a depozitelor să fie clar și prevăzut prin reglementări. Indiferent de mandatul pe care-l are schema de garantare a depozitelor, este necesar ca obiectivele, competențele și responsabilitățile acesteia să fie concordante.

¹³ În prezent, schemele din 12 state membre ale Uniunii Europene (Austria, Belgia, Bulgaria, Germania, Spania, Franța, Italia, Lituania, Polonia, Portugalia, România și Marea Britanie) au mandate extinse, cum ar fi: adoptarea de măsuri preventive, inclusiv prin furnizarea de asistență financiară, facilitarea tranzacțiilor care implică achiziția de active și asumarea de pasive, administrarea sau restructurarea instituțiilor de credit, precum și lichidarea instituțiilor de credit.

¹⁴ Principiile fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor au fost emise de Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară și Asociația Internațională a Asigurătorilor de Depozite în anul 2009.

¹⁵ Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 23/2006 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, a fost implementată politica "Asigurarea stabilității sistemului bancar și protejarea deponenților", al cărei obiectiv general a fost asigurarea unui nivel optim al contribuției instituțiilor de credit la FGDB în vederea menținerii stabilității sistemului bancar. În următorii doi ani, Unitatea de Politici Publice din cadrul Ministerului Finanțelor Publice a elaborat rapoarte de monitorizare privind implementarea politicii publice menționate.

Instituțiile de credit participante la FGDB

Ramona Iacoban, Roxana Drăguț

Impunerea obligativității aderării la FGDB a tuturor instituțiilor de credit autorizate de banca centrală este în acord cu unul dintre principiile fundamentale recunoscute pe plan internațional¹⁶ în domeniul garantării depozitelor. Potrivit acestui principiu, în vederea evitării selecției adverse¹⁷, participarea la schema de garantare a depozitelor trebuie să fie obligatorie pentru toate instituțiile financiare care acceptă depozite de la persoanele considerate a avea nevoie de protecție (de exemplu, populația și micii întreprinzători).

Există o legătură directă între autorizarea instituțiilor de credit de către Banca Națională a României și obținerea calității de membru al FGDB. La intrarea în schema de garantare a depozitelor, fiecare instituție de credit plătește o contribuție inițială, iar anual alimentează fondul de garantare cu o cotă din suma depozitelor garantate din evidențele sale. Și ieșirea din schema de garantare a depozitelor este clar reglementată, fiind eliminată orice posibilitate ca o instituție de credit să atragă depozite de la public fără a fi membră a schemei.

Încă de la înființarea FGDB, în România își desfășoară activitatea atât instituții de credit persoane juridice române, cât și sucursale ale băncilor străine. De-a lungul celor 15 ani de activitate, regimul garantării de către FGDB a depozitelor atrase de aceste două mari categorii de instituții a cunoscut două etape principale: pre- și post-aderare a României la Uniunea Europeană. Astfel, spre deosebire de depozitele la toate instituțiile de credit persoane juridice române, inclusiv la sucursalele acestora din străinătate, care intră în sfera de garantare a FGDB, în cazul sucursalelor băncilor străine s-a produs o schimbare majoră începând cu 1 ianuarie 2007. De la această dată, sucursalele din România ale băncilor cu sediul în alte state membre ale Uniunii Europene și-au încetat participarea la FGDB, depozitele la acestea trecând sub incidența schemelor de garantare din țările de origine. În schimb, s-a menținut obligativitatea participării la FGDB a sucursalelor băncilor străine cu sediul în state terțe.

La sfârșitul primului an complet de activitate, FGDB avea 40 de instituții membre, din care 30 de bănci persoane juridice române și 10 sucursale ale băncilor străine, autorizate să funcționeze în România.

Perioada cuprinsă între anul înființării FGDB și 2003 corespunde procesului de restructurare a sistemului bancar românesc, fiind totodată perioada în care au avut loc aproape toate falimentele bancare din România¹⁸. De asemenea, aceasta este și perioada privatizării băncilor cu capital de stat și a pătrunderii pe piață a unor mari bănci străine.

O altă caracteristică esențială o reprezintă apariția, în cursul procesului de modernizare a sistemului bancar românesc, a noi tipuri de instituții de credit, cum ar fi organizațiile cooperatiste de credit¹⁹ și băncile de economisire și creditare în domeniul locativ²⁰.

¹⁶ Cel de-al optulea dintre Principiile fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor, emise în anul 2009 de Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară și Asociația Internațională a Asiguratorilor de Depozite.

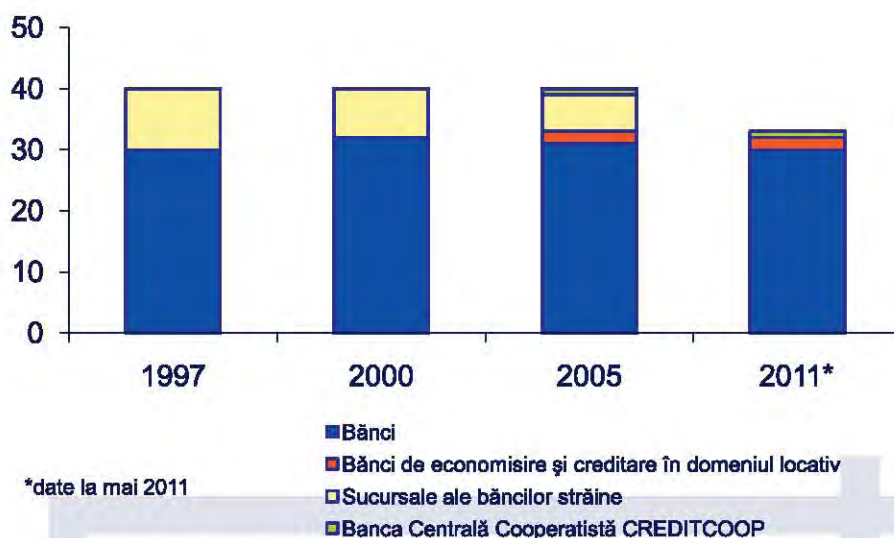
¹⁷ În cazul în care participarea la o schemă de garantare a depozitelor ar fi voluntară, s-ar înregistra o tendință accentuată a băncilor cu risc ridicat de a deveni membre ale unei astfel de scheme, în timp ce băncile cu risc scăzut ar manifesta un interes redus în acest sens.

¹⁸ Banca "Albina" (1999), Bankcoop și Banca Internațională a Religiiilor (2000), Banca Română de Scont și Banca Turco-Română (2002), Banca "Columna" (2003).

¹⁹ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 97/2000 privind organizațiile cooperatiste de credit, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 200/2002

²⁰ Legea nr. 541/2002 privind economisirea și creditarea în sistem colectiv pentru domeniul locativ

Evoluția numărului instituțiilor de credit membre ale FGDB

Astfel, în anul 2002 are loc includerea primei organizații cooperatiste de credit²¹ (casa centrală și cooperativele de credit afiliate) în schema de garantare a depozitelor. Aceasta este, deocamdată, singura instituție autorizată de acest tip, iar FGDB poate interveni prin plata de compensații numai în cazul în care casa centrală intră în faliment.

Doi ani mai târziu a fost înființată și prima bancă de economisire și creditare în domeniul locativ din România, în prezent numărul acestora fiind de două²².

Începând cu anul 2005, Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. – S.A. (actualmente CEC Bank S.A.) a intrat în sfera de garantare a FGDB numai pentru depozitele persoanelor juridice, iar de la 1 octombrie 2006 depozitele persoanelor fizice la CEC au trecut din sfera de garantare a statului în cea a FGDB.

După cum s-a menționat mai sus, intrarea României în spațiul Uniunii Europene a fost însoțită de ieșirea din schemă a sucursalelor băncilor străine cu sediul în alte state membre, în număr de 5 la acea dată²³.

Tot în 2007, Banca Transilvania a deschis o sucursală într-unul din statele membre ale Uniunii Europene (Cipru), depozitele la acea sucursală intrând astfel în sfera de garantare a FGDB. Garantarea depozitelor la o instituție de credit care își desfășoară activitatea în altă țară decât România a constituit astfel, la acel moment, o premieră pentru FGDB.

În luna mai 2011, după toate transformările care au avut loc în sistemul bancar din România (marcat inclusiv de falimente, fuziuni, înființări de noi bănci), numărul instituțiilor de credit participante la FGDB a ajuns la 33, toate persoane juridice române. Pe lângă acestea, în România mai sunt prezente 9 sucursale ale băncilor străine din alte state membre ale Uniunii Europene, acestea participând la schemele de garantare a depozitelor din țările de origine.

²¹ CREDITCOOP Casa Centrală la acea dată, actualmente Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP

²² Raiffeisen Banca pentru Locuințe S.A. (În 2009, a fuzionat prin absorbție cu HVB Banca pentru Locuințe S.A.-banca absorbită) și BCR Banca pentru Locuințe S.A.

²³ Anglo-Romanian Bank Limited, Banca di Roma SpA, Banca Italo-Romana SpA, GarantBank International N.V., ING Bank N.V.

În calitate de membru al Consiliului de Administrație al Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar în perioada iunie 2000 – septembrie 2010, dar și de Președinte sau Prim Vicepreședinte al Consiliului de Administrație al Asociației Române a Băncilor, pot spune că am avut posibilitatea să particip efectiv dar și activ la dezvoltarea acestei instituții atât de importante pentru stabilitatea sistemului bancar românesc.

Alături de ceilalți piloni importanți ai infrastructurii bancare naționale, Sistemul Electronic de Plăți și Biroul de Credit, Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar și-a dovedit din plin utilitatea atât în perioadele de calm în industria bancară românească a ultimilor 15 ani, dar mai ales în momentele dificile.

Îmi amintesc un episod de prin anul 2000 cred, când un jurnalist mai puțin informat sau rău intenționat, titra pe prima pagină a unui ziar destul de citit la vremea aceea: "Radu Grațian Ghețea, Președintele Asociației Române a Băncilor: <<Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar, falit>>". Titlul nu reflecta deloc ceea ce conținea interviul pe care îl acordasem și în care arătam că, deși Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar s-a născut în 1996, primele despăgubiri ale deponenților la unele bănci în faliment au fost făcute înainte ca Fondul să reușească strângerea unor sume substanțiale din cotizațiile curente ale băncilor. Explicam în același interviu că acest lucru a fost posibil datorită acțiunii ferme a autorităților și a Băncii Naționale a României, care a acordat Fondului împrumuturi importante, dar și reacției deosebite a băncilor care au plătit cotizații substanțial mai mari decât cele normale, asigurându-se în acest fel fondurile necesare despăgubirii tuturor deponenților la băncile aflate în faliment.

Acesta este un exemplu de solidaritate între bănci – instituții aflate în competiție acerbă – care practic a contribuit, în opinia mea, în mod determinant la consolidarea sistemului bancar românesc, care a demonstrat maturitate încă din acei ani mai dificili.

Urez Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar să rămână în continuare neutilizat, certificând în acest fel soliditatea sistemului bancar românesc!

La mulți ani!

Radu Grațian Ghețea

*Președintele
Asociației Române a Băncilor
și
al CEC Bank*

Garantarea depozitelor

Ioana Bran²⁴, Mădălin Nicolaescu²⁵

Din punct de vedere al protecției oferite deponenților, sfera de garantare a FGDB este armonizată cu prevederile directivei Uniunii Europene din domeniu și include depozitele²⁶ (inclusiv dobânda datorată) pe care persoanele fizice și juridice garantate, rezidente și nerezidente, le dețin la instituțiile de credit membre, indiferent de moneda de constituire a depozitelor.

Reglementările FGDB definesc în mod clar sfera de garantare a acestuia, ceea ce este în acord cu acele principii fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor, care se referă la acoperirea oferită de schemă și la atenuarea hazardului moral²⁷ prin excluderea anumitor categorii de deponenți de la garantare²⁸.

De-a lungul celor 15 ani de activitate, sfera depozitelor garantate de FGDB (limitată în primii ani de activitate a schemei la depozitele persoanelor fizice) a cunoscut mai multe modificări, cea mai importantă vizând extinderea acesteia asupra depozitelor persoanelor juridice (2004). În anul 2009 au fost incluse în sfera de garantare a FGDB și depozitele caselor de ajutor reciproc.

Pe ansamblul perioadei 1997 - 2010, valoarea totală a depozitelor garantate s-a majorat, în termeni nominali, de peste 67 de ori, iar numărul de deponenți garantați a crescut de 5 ori, aceste evoluții fiind explicate parțial prin lărgirea sferei de garantare.

Între anii 1997 și 2003, valoarea totală a depozitelor garantate s-a multiplicat, în termeni nominali, de peste 9 ori, în fiecare an înregistrându-se creșteri importante, de peste 40%, cu excepția lui 2000 și 2003, când variațiile anuale s-au situat în jurul valorii de 25%.

În 1998, economiile populației ajunseseră să reprezinte una dintre puținele surse de finanțare. Pe fondul aplicării de către banca centrală a unei politici monetare restrictive și, totodată, al dirjării unei deprecieri reale a monedei naționale, s-a înregistrat cea mai mare variație anuală a depozitelor garantate ale persoanelor fizice, de aproape 74%. În termeni reali, economiile populației au atins cea mai ridicată pondere în masa monetară M2 de după 1990. Pe monede, cea mai mare creștere relativă a aparținut depozitelor în valută (+115%), cele în lei avansând cu circa 59%.

În anul următor, majorarea valorii depozitelor garantate a fost încetinită (+42,4% decembrie 1999/ decembrie 1998), având în vedere apariția unor alternative de plasament reprezentate de

²⁴ Expert, FGDB

²⁵ Referent de specialitate, FGDB

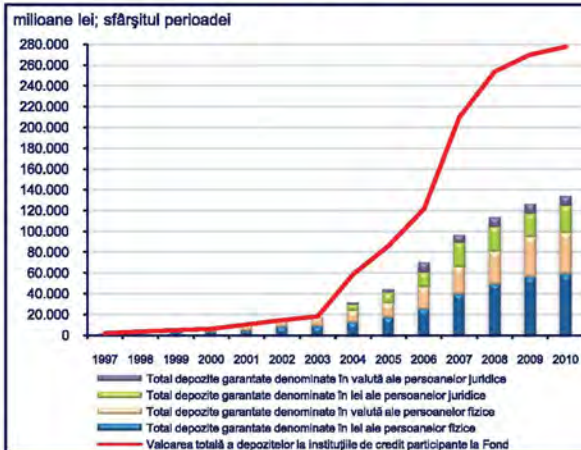
²⁶ Depozitul bancar se definește ca fiind "orice sold creditor, inclusiv dobânda datorată, rezultat din fonduri aflate într-un cont sau din situații tranzitorii derivând din operațiuni bancare curente și pe care instituția de credit trebuie să îl ramburseze, potrivit condițiilor legale și contractuale aplicabile, cât și orice obligație a instituției de credit evidențiată printr-un titlu de creanță emis de aceasta, cu excepția obligațiilor prevăzute la alin. (8) al art. 159 din Regulamentul nr. 15/2004 privind autorizarea și funcționarea societăților de administrare a investițiilor, a organismelor de plasament colectiv și a depozitarilor, aprobat prin Ordinul Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 67/2004, cu modificările ulterioare".

²⁷ Stimularea asumării în exces a riscului de către bănci sau de către cei care beneficiază de protecția depozitelor. Un astfel de comportament poate apărea, de exemplu, în situațiile în care deponenții sau alți creditori sunt protejați (sau consideră că sunt protejați) împotriva pierderilor ori atunci când aceștia cred că se va interveni, iar banca la care au depozitele nu va fi lăsată să falimenteze.

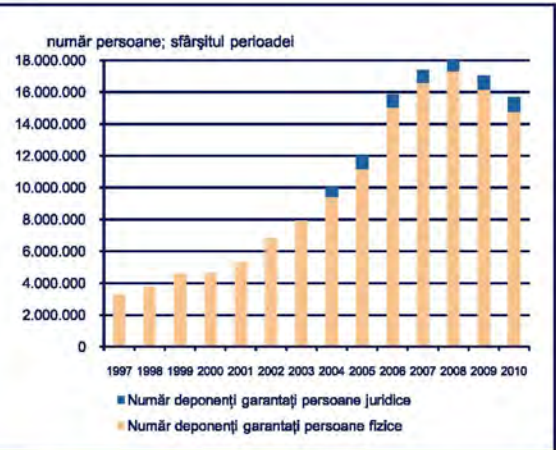
²⁸ Deponenții aflați în relații speciale cu băncile la care au depozite, instituțiile de credit, instituțiile financiare, societățile de asigurări, organismele de plasament colectiv, fondurile de pensii, autoritățile publice centrale și locale, întreprinderile care nu intră în categoria IMM-urilor, etc., în general acele categorii de deponenți considerate a avea cunoștințele și experiența necesare evaluării riscului de nerambursare a plasamentelor efectuate. Depozitele negarantate prevăzute de legislația FGDB concordă cu cele stipulate în Directiva 94/19/CE, inclusiv în ceea ce privește excluderile opționale. Cu excepția depozitelor în monedele statelor terțe, România se situează printre țările cu cele mai multe categorii de depozite excluse de la garantare.

certIFICATELE de trezorerie emise de către Ministerul Finanțelor la rate ale dobânzii mai mari decât cele practicate de bănci la depozitele la termen. De asemenea, se remarcă mărirea mult mai accelerată a valorii depozitelor în valută (+95,5%) comparativ cu creșterea valorii depozitelor în lei (+16%) în condițiile existenței unor randamente stimulative oferite de plasamentele în valută.

Valoarea totală a depozitelor garantate, pe monede și titulari de depozite

Evoluția numărului deponenților garantați

Anul 2000 a fost caracterizat de o nouă încetinire a creșterii valorii depozitelor garantate (variație anuală cu 15 puncte procentuale sub cea înregistrată în anul 1999), aceasta fiind determinată în principal de manifestarea de către populație a unui sentiment de neîncredere în sistemul financiar ca urmare a intrării în faliment a trei bănci²⁹ și a prăbușirii celui mai mare fond de investiții din România³⁰. Un alt factor l-a reprezentat menținerea atractivității certificatelor de trezorerie în comparație cu depozitele bancare. Din punct de vedere al monedei de denominare, se remarcă preferința în continuare a populației pentru depozitele în valută în detrimentul celor în moneda națională. Această evoluție a fost însoțită de stagnarea numărului de deponenți garantați.

În condițiile îmbunătățirii cadrului economic și financiar, în următorii doi ani s-a produs o accelerare a creșterii depozitelor garantate, acompaniată de majorarea numărului de deponenți, precum și o reorientare către economisirea în lei. În anul 2003 s-a consemnat o altă încetinire a dinamicii pozitive a valorii depozitelor garantate, determinată, de această dată, de trecerea la o creștere economică susținută de majorarea investițiilor și a consumului populației.

Anul 2004 a marcat includerea depozitelor persoanelor juridice în categoria celor garantate, ceea ce a făcut ca, pe ansamblul depozitelor garantate, să se înregistreze o creștere cu 73% față de 2003, o parte din aceasta fiind explicată și de majorarea valorii totale a depozitelor persoanelor fizice. Din sporul consemnat de valoarea totală a depozitelor garantate în 2004 comparativ cu anul precedent, circa 60% a revenit depozitelor persoanelor juridice. Evoluția depozitelor a fost influențată pozitiv și de atingerea unui vârf al creșterii economice în perioada de tranziție.

Datorită faptului că numărul de deponenți garantați persoane juridice este mult mai mic în comparație cu cel al deponenților persoane fizice (în medie, 1 la 20), impactul includerii în sfera de garantare a FGDB a persoanelor juridice a fost redus în ceea ce privește creșterea numărului de deponenți garantați.

²⁹ Bankcoop, Banca Internațională a Religioșilor și Credit Bank

³⁰ FNI (Fondul Național de Investiții)

Traectoria crescătoare urmată de depozitele garantate a intrat pe o pantă mai abruptă în anul 2006 (majorare cu 58,4% în 2006 față de 2005), în principal ca urmare a includerii depozitelor populației la Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. – S.A. (CEC Bank S.A. din 2008) în sfera de garantare a FGDB. Și în ceea ce privește numărul deponenților garantați persoane fizice, o contribuție însemnată la majorarea acestuia cu circa 4 milioane de persoane fizice au avut-o clienții C.E.C. Totodată, în categoria depozitelor garantate au fost introduse și depozitele colaterale reprezentând garanții constituite pentru operațiunile desfășurate de deponenți cu instituțiile de credit.

Începând cu anul 2008, pe fondul crizei economico-financiare internaționale de amploare, se constată încetinirea semnificativă a dinamicii depozitelor garantate, însoțită de reducerea numărului de deponenți garantați. Deși variația anuală a depozitelor garantate s-a păstrat în teritoriul pozitiv, aceasta s-a înjumătățit practic de la un an la altul, astfel încât în 2010, anul măsurilor de austeritate, a ajuns la circa 5%. În același timp, tot în 2010 are loc și cea mai mare diminuare a numărului de deponenți garantați, cu circa 8%.

În ceea ce privește ponderea ocupată de valoarea depozitelor garantate în valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit membre, se remarcă faptul că, până în anul 2004, circa 99% din valoarea depozitelor populației era garantată. Odată cu includerea în sfera de garantare a FGDB a depozitelor persoanelor juridice, diferența dintre valoarea depozitelor garantate și valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit membre ale FGDB a devenit din ce în ce mai mare. Astfel, la sfârșitul anului 2010, valoarea depozitelor garantate a ajuns să reprezinte doar 47,7% din valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit membre ale FGDB, după ce a cunoscut un maxim (57,6%) în anul 2006, când au fost incluse în sfera de garantare a Fondului depozitele populației deținute la Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C. – S.A. Trebuie menționat faptul că, spre deosebire de populație, ale cărei depozite sunt garantate aproape în totalitate, în cazul persoanelor juridice numai aproximativ 20% din valoarea totală a depozitelor corespunde categoriei garantate, deși majoritatea deponenților persoane juridice sunt garantați.

În structura depozitelor garantate, cea mai mare pondere revine componentei aferente depozitelor persoanelor fizice, pe când ponderea valorii depozitelor garantate ale persoanelor juridice se menține în palierul de 25 – 35% din valoarea totală a depozitelor garantate, diferență explicabilă prin deosebirile existente între tipurile de deponenți din fiecare categorie, după cum s-a amintit și anterior.

Referitor la moneda depozitului, pe parcursul celei mai lungi părți a perioadei analizate se constată preferința deponenților, atât populație, cât și persoane juridice, pentru depozitele în lei, acestea deținând ponderi de peste 50% în cadrul valorii totale a depozitelor garantate. Potrivit rezultatelor unor studii de piață întreprinse anual de către FGDB pe segmentul populației, moneda națională este preferată de majoritatea celor care economisesc întrucât, pe de o parte, este moneda în care se încasează salariul/pensia și se plătesc diferitele produse achiziționate, iar pe de altă parte, valoarea banilor se păstrează mai bine.

În ultimii cinci ani, FGDB a colaborat cu două instituții de cercetare de piață, efectuând anual studii la nivel național dedicate comportamentului de economisire, identificării tendințelor și factorilor determinanți ai economisirii, precum și evaluării gradului de informare a populației despre garantarea depozitelor.

Dacă în 2006 s-a început având ca țintă doar persoanele care utilizau cel puțin un instrument financiar-bancar, în următorii 3 ani eșantionul a fost general. Totuși, rezultatele obținute au reîndreptat atenția în 2010 către subiecții care folosesc cel puțin un produs bancar sau instrument financiar, pentru a cartografia mai precis grupul căruia se adresează FGDB prin obiectul său de activitate, garantarea depozitelor în sistemul bancar.

Înclinația spre economisire prin instituțiile de credit s-a remarcat ca fiind puternic corelată cu încrederea în stabilitatea sistemului bancar. Dacă în perioada anterioară crizei financiar-bancare era percepută o creștere a stabilității sistemului bancar, această percepție s-a deteriorat treptat. În anul 2010, 71% dintre respondenți manifestau puțină sau foarte puțină încredere în sistemul bancar, iar 64% dintre aceștia considerau că este instabil.

Cu toate acestea, dinamica valorii depozitelor populației la instituțiile de credit a reflectat faptul că, în pofida dificultăților generate de criza financiar-bancară, inclusiv a reducerii veniturilor disponibile, populația a continuat să economisească, în special din rațiuni de prudență.

În alegerea instrumentelor de economisire, s-au remarcat ca importanță garantarea depozitelor, încrederea în bănci, nivelul dobânzilor bancare și venitul personal. Percepția siguranței în plasarea economiilor a depins și de nivelul de informare, astfel cu cât o persoană se considera mai informată în privința sistemului bancar, cu atât arăta mai multă încredere în bănci, deși modalitatea principală de economisire cea mai des întâlnită a fost păstrarea banilor în casă.

În numele Asociației Internaționale a Asigurătorilor de Depozite (IADI) și al Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) din Statele Unite ale Americii, aș dori să adresez felicitări Fondului de garantare a depozitelor din România cu ocazia celei de-a cinsprezecea aniversări.

Schemele de garantare a depozitelor au un rol crucial pentru promovarea stabilității în cadrul sistemului financiar. Ca partener de promovare a principiilor sănătoase și a celor mai bune practici, FGDB și-a adus contribuția, în calitate de membru IADI, din 2005 până în prezent, la obiectivul Asociației de consolidare a sistemelor de garantare a depozitelor.

Cu această ocazie aniversară, este o plăcere să aducem recunoaștere FGDB ca membru activ atât al IADI, cât și al Forumului European al Asigurătorilor de Depozite. Rolul FGDB în rețeaua de asigurare a stabilității financiare confirmă importanța eficienței sistemelor de garantare a depozitelor care sunt aliniate la Principiile Fundamentale IADI pentru Sisteme Eficiente de Garantare a Depozitelor.

Aștept cu nerăbdare continuarea colaborării în scopul protecției deponenților și al promovării stabilității financiare.

Martin J. Gruenberg

*Președintele Asociației Internaționale a Asigurătorilor de Depozite
Vicepreședinte al Federal Deposit Insurance Corporation*

Plafonul de garantare

În cazul indisponibilizării depozitelor la o instituție de credit, suma rambursată de către FGDB din valoarea depozitelor garantate ale unui deponent la acea instituție de credit este limitată la plafonul de garantare³¹.

De la înființarea FGDB până în prezent, plafonul de garantare a cunoscut o creștere continuă, cu salturi substanțiale în unele perioade³².

³¹ Plafonul de garantare reprezintă nivelul maxim al garantării stabilit prin lege, per deponent garantat și per instituție de credit.

³² Creșterea în termeni nominali a valorii plafonului de garantare exprimat în euro este de peste 70 de ori în perioada cuprinsă între momentul înființării FGDB și data de 15 aprilie 2011.

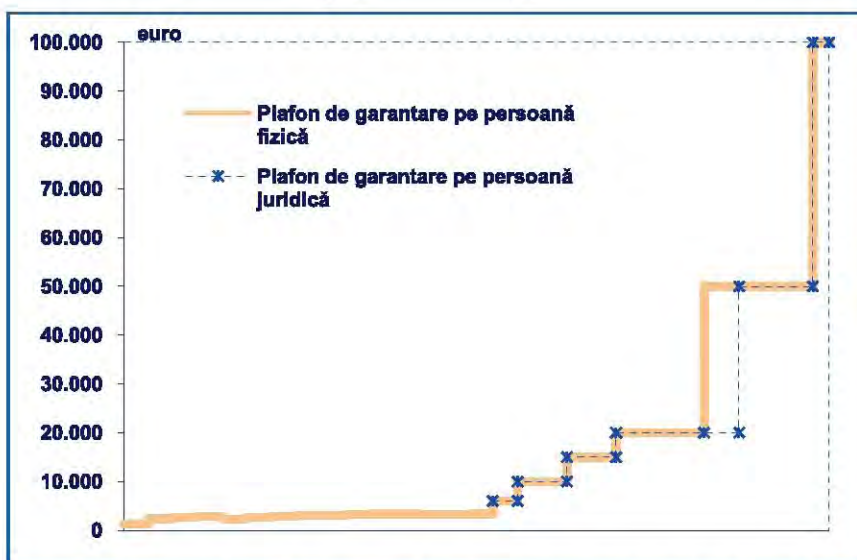
În evoluția plafonului de garantare se disting trei etape principale:

I. 1996 – semestrul I 2004: plafonul de garantare a fost stabilit inițial la suma de 10 milioane lei vechi (1.000 lei noi) și s-a modificat semestrial prin indexarea acestuia cu indicele prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică. În termeni nominali, plafonul de garantare s-a mărit de aproape 14 ori în această perioadă.

II. semestrul II 2004 – 2006: începând cu 1 iulie 2004, plafonul de garantare a fost exprimat în euro, în cazul rambursării depozitelor garantate urmând să fie luat în calcul echivalentul în lei al plafonului de garantare la data indisponibilizării depozitelor. Astfel, pentru ultima jumătate a anului 2004 s-a stabilit un plafon de garantare egal cu echivalentul în lei al sumei de 6.000 euro, de aproape două ori mai mare decât în semestrul precedent. De asemenea, în vederea aderării României la Uniunea Europeană, în legea de funcționare a FGDB s-a prevăzut o creștere graduală a plafonului de garantare până la nivelul minim stipulat de directiva Uniunii Europene privind schemele de garantare a depozitelor, respectiv 20.000 euro.

III. 2007 – prezent: cea mai mare parte a acestei perioade a fost caracterizată de criza financiară internațională, care a determinat luarea pe plan internațional a unor măsuri cu impact major pentru menținerea stabilității financiare, acestea vizând și schemele de garantare a depozitelor.

Evoluția plafonului de garantare

În cadrul Uniunii Europene, una dintre cele mai importante decizii în acest sens a constituit-o creșterea plafonului de garantare de la nivelul minim de 20.000 euro la 50.000 euro, cu începere din 30 iunie 2009, hotărându-se, totodată, ca de la 1 ianuarie 2011 toate statele membre ale Uniunii Europene să aplice același plafon de garantare, respectiv 100.000 euro³³. Adoptarea unui plafon de garantare uniform valabil pentru toate statele membre asigură condiții concurențiale echitabile pentru toate instituțiile de credit din Uniunea Europeană.

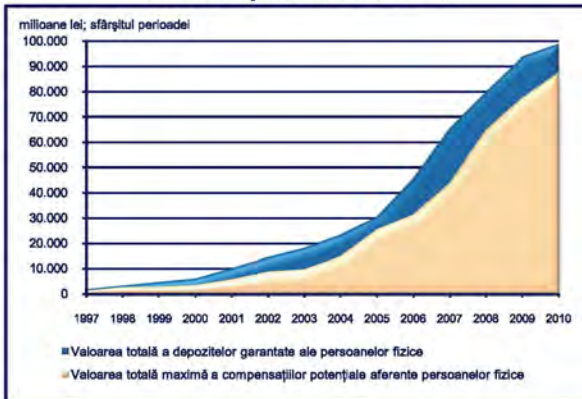
În cazul României, datele de la 31 decembrie 2010 au relevat faptul că ultima majorare a plafonului de garantare a condus la acoperirea integrală a 99,9% din numărul de deponenți

³³ Directiva 2009/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene de modificare a Directivei 94/19/CE privind schemele de garantare a depozitelor.

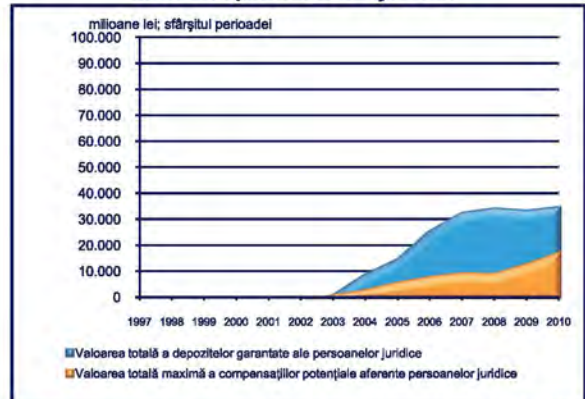
garanți persoane fizice³⁴, mai puțin de 13.000 persoane fizice având depozite peste plafonul de garantare. În cazul persoanelor juridice, ponderea celor garanți integral a fost ușor mai scăzută, de 98,7%.

De asemenea, creșterea plafonului de garantare a avut ca efect direct majorarea corespunzătoare a sumei acoperite de FGDB, respectiv a sumei maxime care ar trebui rambursată deponenților garanți în cazul producerii evenimentului indisponibilizării depozitelor la instituțiile de credit membre sau, altfel spus, a valorii totale maxime a compensațiilor potențiale. Aceasta s-a reflectat și în majorarea ponderii valorii totale maxime a compensațiilor potențiale în valoarea totală a depozitelor garantate.

Depozitele garantate și compensațiile potențiale aferente persoanelor fizice

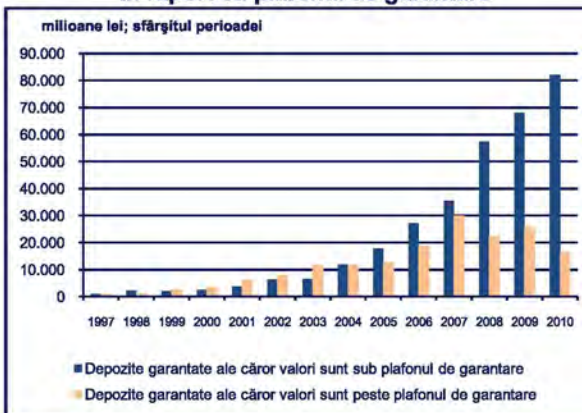

Depozitele garantate și compensațiile potențiale aferente persoanelor juridice

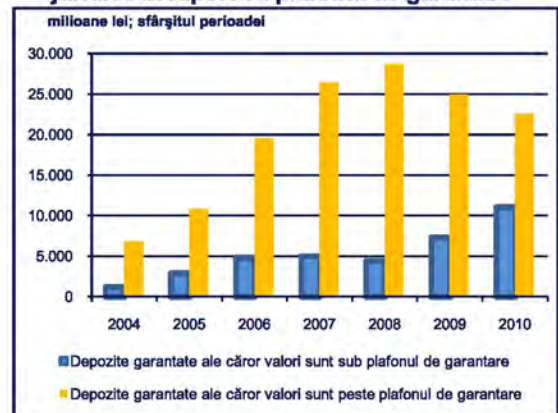

Odată cu adoptarea plafonului de garantare egal cu echivalentul în lei al sumei de 100.000 euro, la 31 decembrie 2010 ponderea valorii totale maxime a compensațiilor potențiale în valoarea totală a depozitelor garantate a crescut de la 72,3%, nivel înregistrat pentru fostul plafon de garantare de 50.000 euro, la 78,5%.

Dinamica depozitelor garantate ale persoanelor fizice în raport cu plafonul de garantare

Dinamica depozitelor garantate ale persoanelor juridice în raport cu plafonul de garantare

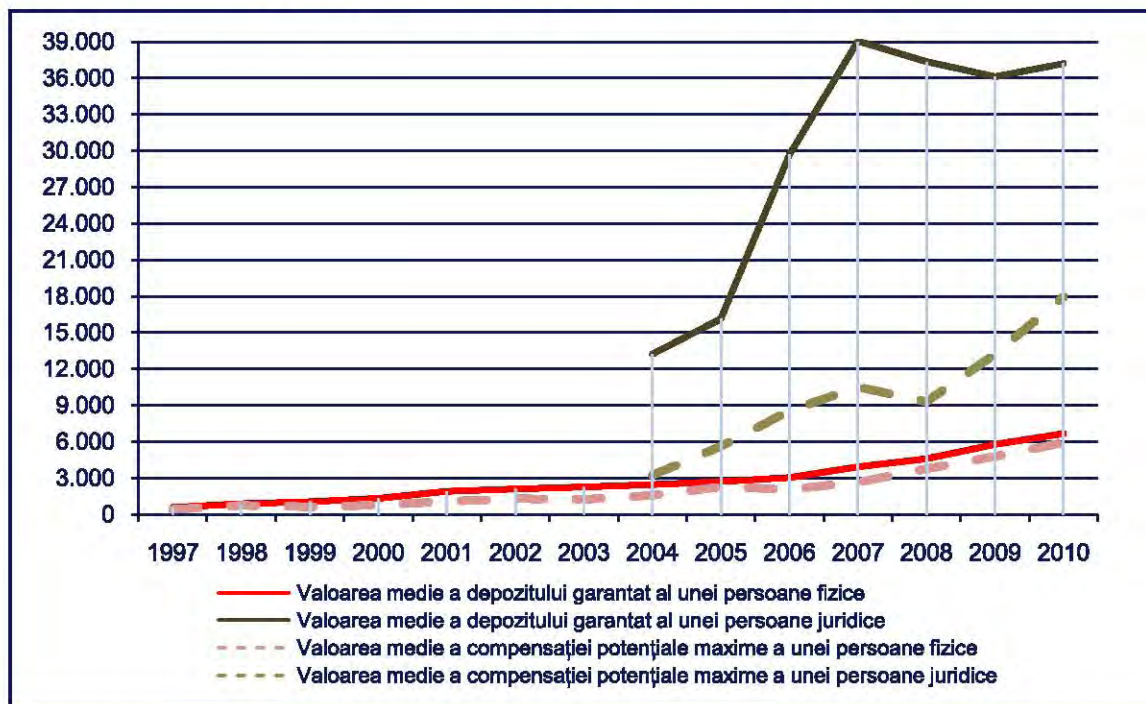
³⁴ Numărul deponenților se determină prin însumarea datelor consolidate raportate de fiecare instituție de credit astfel încât o persoană care are depozite la mai multe instituții de credit este luată în evidență de mai multe ori.

³⁵ Aceasta reprezintă suma maximă în echivalent lei pe care FGDB ar trebui să o plătească deponenților garanți în cazul indisponibilizării depozitelor, indiferent de numărul sau moneda acestora, și se calculează după formula:
 Valoarea totală maximă a compensațiilor potențiale = valoarea totală a depozitelor garantate având valori mai mici sau egale cu plafonul de garantare + numărul deponenților garanți cu depozite ale căror valori sunt mai mari decât plafonul de garantare × echivalentul în lei al plafonului de garantare.
 La calculul compensației efective se ține cont atât de sumele depuse, inclusiv dobânda datorată de bancă, cât și de creditele sau alte datorii pe care deponentul le are la banca respectivă.

În raport cu valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor fizice la sfârșitul anului 2010, suma maximă a compensațiilor potențiale pentru această categorie de deponenți a ajuns la 88,7% (+4,7 puncte procentuale față de situația aferentă fostului plafon de 50.000 euro). Această valoare ridicată se explică prin ponderea mare a depozitelor garantate cu valori mai mici sau egale cu plafonul de garantare (83,1%) și numărul redus al persoanelor fizice cu depozite peste plafonul de garantare.

Situația este diferită în cazul persoanelor juridice, ponderea sumei maxime a compensațiilor potențiale în valoarea totală a depozitelor garantate fiind de 48,3%, situație explicabilă prin valoarea cumulată ridicată a depozitelor peste plafonul de garantare.

Evoluția valorii medii a depozitelor garantate și a compensațiilor potențiale maxime ale persoanelor fizice și juridice

Valoarea medie a depozitelor garantate ale persoanelor juridice a fost, încă de la includerea acestora în sfera de garantare a Fondului, mult superioară celei aferente populației. În termeni nominali, pe parcursul perioadei 2004 – 2010, valoarea medie a depozitului unei persoane juridice a reprezentat de peste 6 ori valoarea medie a depozitului garantat al unei persoane fizice.

În cazul persoanelor fizice se evidențiază faptul că valoarea medie a depozitelor garantate a fost doar ușor superioară valorii medii a compensației potențiale maxime. Această situație poate fi explicată, în principal, prin nivelul relativ redus al depozitului mediu pe deponent persoană fizică în raport cu plafonul de garantare, un alt factor fiind potențiala atitudine de prudență manifestată de deponenții care s-au orientat către plasarea economiilor la mai multe instituții de credit.

În ceea ce privește persoanele juridice, valoarea medie a depozitului garantat a depășit de 2 până la 4 ori valoarea medie a compensației potențiale maxime datorită faptului că, în cazul acestora, ponderea principală în cadrul depozitelor garantate au constituit-o depozitele peste plafonul de garantare.

Sediul FGDB

Plata compensațiilor și recuperarea creanțelor FGDB

Alexandru Matei³⁶, Nicolae Barbu³⁷, Roxana Drăguț, Cristian Păunescu³⁸

Anterior înființării FGDB, în sistemul bancar apăruseră deja primele probleme la două bănci – “Dacia Felix” și Credit Bank, a căror situație financiară s-a deteriorat continuu, în ciuda intervențiilor Băncii Naționale a României de susținere a acestora, inclusiv prin acordarea de asistență financiară. În lipsa unei scheme de garantare a depozitelor, intervenția băncii centrale în calitate de împrumutător de ultimă instanță a avut drept scop principal protejarea economiilor populației și evitarea unei crize de sistem³⁹.

În anul 1997, alte bănci au început să se confrunte cu situații dificile, și anume Banca “Columna”, Bankcoop, Bancorex și Banca Agricolă, acestora adăugându-li-se, în anii următori, Banca “Albina”, Banca Internațională a Religiiilor, Banca Română de Scont, Banca Turco-Română și Banca de Investiții și Dezvoltare⁴⁰.

În decurs de aproape 12 ani de la primul faliment bancar din România care a intrat sub incidența legislației schemei de garantare a depozitelor în sistemul bancar, respectiv al Băncii “Albina” (25 mai 1999), FGDB a plătit pentru cele șapte bănci intrate în faliment, menționate în tabelul următor, cu titlu de compensații pentru depozitele persoanelor garantate clienți ai acestora, suma de 512,24 milioane lei⁴¹.

Situația plăților de compensații pentru depozitele garantate la băncile în faliment, efectuate până la 31 decembrie 2010

Nr. crt.	Banca în faliment	Compensații conform listei de plată		Plăți efectuate	
		Nr. deponenți	Suma (mil. lei)	Nr. deponenți	Suma (mil. lei)
1.	Banca „Albina”	33.528	36,11	24.461	36,06
2.	Bankcoop	467.993	275,49	197.252	273,24
3.	Banca Internațională a Religiiilor (BIR)	284.121	187,74	102.787	186,15
4.	Banca Română de Scont (BRS)	1.871	0,92	229	0,87
5.	Banca Turco-Română (BTR)	10.026	18,04	2.724	15,87
6.	Banca „Columna”	171	0,15	2	0,02
7.	Nova Bank	108	0,20	10	0,03
TOTAL		797.818	518,65	327.465	512,24

³⁶ Director adjunct, FGDB

³⁷ Expert, FGDB

³⁸ Referent de specialitate, FGDB.

³⁹ Prin Legea nr. 135/1996, Banca Națională a României a fost autorizată să acorde credite pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor bancare constituite la societățile bancare “Dacia Felix” - S.A. și “Credit Bank” - S.A. în limita unui plafon de 10.000.000 lei vechi (1.000 lei noi) pe deponent, exclusiv dobânda aferentă.

⁴⁰ Cu excepția Băncii “Dacia Felix” (supusă unui plan de reorganizare, iar creanțele sale cesionate), a Băncii de Investiții și Dezvoltare (intrată în lichidare la cererea acționarilor), a Bancorex (absorbită de Banca Comercială Română) și a Băncii Agricole (restructurată și privatizată ulterior), toate celelalte bănci au intrat în faliment – Banca “Albina” (1999), Bankcoop, Banca Internațională a Religiiilor și Credit Bank (2000), Banca Română de Scont și Banca Turco-Română (2002), Banca “Columna” (2003). La sfârșitul anului 2006, și Nova Bank este declarată în faliment.

⁴¹ Plata despăgubirilor deponenților Credit Bank a fost soluționată în afara schemei de garantare a depozitelor în sistemul bancar întrucât această bancă nu a fost membră a FGDB.

Termenele legale de 3 ani de la începerea efectuării plăților de compensații către deponenții garantați ai acestor bănci au expirat corespunzător în perioada 2002 - 2010, ultimul termen de plată fiind 10 ianuarie 2010 pentru deponenții Nova Bank, dată de la care a încetat orice obligație legală de plată a compensațiilor către deponenții garantați ai băncilor în faliment menționate.

Privind retrospectiv, cele mai mari plăți de compensații, în sumă de 457,8 milioane lei, reprezentând peste 89% din suma totală plătită, au fost efectuate de către FGDB în anul 2000 pentru deponenții garantați ai Bankcoop și BIR.

Deși sub aspectul ponderii, mai mult de jumătate din numărul deponenților nu au solicitat plata compensațiilor, din punct de vedere valoric suma este destul de mică, reprezentând circa 6,41 milioane lei, respectiv 1,2% din totalul sumei compensațiilor din listele de plată. Explicația plauzibilă a acestei situații ar fi că valoarea medie a 94% din depozitele nesolicitate este mică, respectiv de până la 10 lei.

Faptul că băncile au început să intre în faliment după o perioadă relativ scurtă de la momentul înființării FGDB ar fi putut să afecteze grav credibilitatea schemei de garantare a depozitelor în cazul în care rambursările nu s-ar fi desfășurat potrivit așteptărilor. Potrivit unuia dintre principiile fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor, este necesară asigurarea accesului prompt al deponenților la fondurile garantate, aceasta acționând în scopul creșterii încrederii publicului în siguranța economiilor plasate la instituțiile de credit.

Majoritatea plăților de compensații s-au efectuat în primele trei luni de la declararea falimentului băncilor, durata medie de plată prin instituțiile de credit mandatate ca agenți de plată fiind de 1,7 luni.

FGDB a reușit să-și onoreze în bune condiții obligațiile ce i-au revenit pentru plata compensațiilor cuvenite persoanelor fizice care și-au constituit depozite la Bankcoop și la Banca Internațională a Religiiilor, bănci declarate în stare de faliment, în acel an, de instanțele judecătorești.

Pentru a reliefa amploarea operațiunilor, care au reprezentat un veritabil examen pentru personalul FGDB, sunt semnificative datele statistice rezultate după finalizarea lucrărilor. La cele două bănci declarate în stare de faliment, FGDB a pregătit toate condițiile pentru ca peste 750.000 persoane fizice să-și încaseze compensațiile cuvenite în sumă de 463 milioane lei.

Prin măsurile luate de înștiințare a deponenților asupra drepturilor ce li se cuvin, programarea pe zile la plată a celor îndreptățiți, stabilirea regulilor de identificare a acestora, optimizarea fluxurilor financiare pentru efectuarea plăților prin programe informatice adecvate, asumarea responsabilităților pentru gestionarea riguroasă a fondurilor afectate plății compensațiilor și, nu în ultimul rând, prin solitudinea manifestată față de deponenți, FGDB a dovedit că își respectă menirea pentru care a fost creat.

Cu multă plăcere remarc pregătirea profesională a aparatului din schema FGDB și gradul de adaptabilitate la cerințele lucrului în echipă.

La Mulți Ani FGDB și să auzim numai de bine !

Decebal Urdea

Director (martie 2000 – septembrie 2004)

Pentru a se putea efectua plățile de compensații într-un termen cât mai mic, legislația FGDB prevede în prezent ca acesta să primească de la instituția de credit la care depozitele devin indisponibile, în ziua imediat următoare acestui eveniment, lista ce urmează să fie transmisă într-o zi ori două la băncile mandatate de FGDB cu efectuarea plăților de compensații.

Ca urmare a declanșării procedurilor de faliment și în aplicarea prevederilor legale, FGDB s-a subrogat în drepturile deponenților garantați la băncile în faliment menționate, dobândind calitatea de creditor la acestea ca urmare a plăților de compensații.

Aceasta este în concordanță cu acel principiu fundamental pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor conform căruia schema de garantare a depozitelor trebuie să fie parte în procedura de recuperare a creanțelor din averea băncii în faliment.

FGDB și-a înregistrat calitatea de creditor la toate cele șapte bănci intrate în faliment, fiind creditor majoritar (peste 65% din masa credală) la Banca „Albina”, Bankcoop și BIR și deținând la două bănci în faliment cote din masa credală mai mici (14,80% în cazul BTR) ori nesemnificative (0,11% la Banca „Columna”). Calitatea FGDB de creditor a încetat pentru două bănci în faliment ca urmare a recuperării integrale a creanțelor sale, respectiv în anul 2004 pentru BRS și în anul 2007 pentru Nova Bank.

Până la 31 decembrie 2010, FGDB a recuperat de la băncile în faliment creanțe în sumă de 159,78 milioane lei, reprezentând un grad de recuperare de 31,12% din totalul creanțelor sale (plăți de compensații și contribuții datorate).

Suma recuperată de la băncile în faliment reprezintă compensații în valoare totală de 158,80 milioane lei plătite deponenților garantați ai acestor bănci și, în cazul Bankcoop, BTR și Nova Bank, contribuții datorate FGDB în sumă de 0,98 milioane lei neplătite de acestea până la data falimentului (sumă recuperată în întregime).

Situația comparativă a creanțelor recuperate de FGDB de la băncile în faliment față de creanțele efective (plăți de compensații)

Nr. crt.	Banca în faliment	Creanțe totale aferente plăților de compensații		Creanțe recuperate		Grad de recuperare	
		mil. lei	echivalent mii USD ⁴² (la cursul de la data constituirii creanței)	mil. lei	echivalent mii USD (la cursul de la data fiecărei distribuiri)	lei (%)	USD (%)
0	1	2	3	4	5	6=4/2	7=5/3
1.	Banca „Albina”	36,06	22.510,42	12,46	5.078,25	34,55	22,56
2.	Bankcoop	273,24	136.019,95	70,38	22.879,02	25,76	16,82
3.	Banca Internațională a Religilor	186,15	75.194,03	74,57	23.772,81	40,06	31,62
4.	Banca Română de Scont	0,87	262,17	0,87	280,31	100,00	106,92
5.	Banca Turco-Română	15,87	4.747,16	0,31	114,00	1,95	2,40
6.	Banca „Columna”	0,02	5,13	-	-	-	-
7.	Nova Bank	0,03	25,27	0,21 ¹⁾	79,14	666,67	313,18
TOTAL		512,24	238.764,13	158,80	52.203,53	31,00	21,86

¹⁾ sumă recuperată la începutul falimentului

⁴²⁾ Valuta utilizată în mod uzual pentru consolidarea sumelor (în vederea eliminării riscului valutar), USD fiind considerată (la data operațiunilor inițiale efectuate) valuta de referință.

Informatica în vâltoarea falimentelor și plății compensațiilor

Cătălin Dan⁴³

Istoria Fondului începe cu înființarea acestuia, la sfârșitul anului 1996. Istoria informaticii la Fond începe, oarecum neașteptat, abia un an mai târziu, la sfârșitul anului 1997, când au fost folosite primele PC-uri. Acestea au fost primite de către Fond printr-un program PHARE de asistență tehnică. Până atunci totul se concepea cu creionul pe hârtie și ulterior se bătea la mașina de scris.

Primul informatician a intrat în echipa Fondului la sfârșitul lui 1997, cu puțin timp înainte de primirea acelor prime calculatoare.

La început exista la Fond o poziție oarecum circumspectă față de „dependența de calculatoare”. Deși în anul 1997 exista deja și în România o oarecare tradiție în utilizarea unor sisteme informatice integrate în cadrul cărora utilizatorii (autorizați) puteau să beneficieze de datele introduse de alți utilizatori, analiza pentru crearea și implementarea unor astfel de soluții nu a fost considerată o prioritate.

Primii ani

În primii ani de funcționare a Fondului au fost create normele și regulamentele necesare privind plata contribuțiilor inițiale și anuale, privind majorarea cotei de contribuție pentru băncile angajate în politici riscante și nesănătoase (metodă care la vremea respectivă era foarte puțin răspândită – Fondul fiind, datorită competențelor conducerii executive din acea perioadă – pionier al acestei metode), privind modalitatea de plată a compensațiilor și alte acte normative necesare funcționării organizației.

Deși tehnica de calcul nu a fost folosită la potențialul ei, provocările profesionale au fost variate, iar activitatea foarte interesantă. S-au pus bazele modalităților de analiză a evoluției depozitelor la instituțiile de credit, s-au pus bazele modalității de evidențiere a plasamentelor și de calcul a randamentelor medii obținute, a unor calcule de risc de faliment a instituțiilor de credit, au existat contacte internaționale cu FMI, cu alte organisme internaționale sau cu instituții din alte țări similare Fondului.

Evident, toate aceste activități au evoluat și s-au dezvoltat în timp, dar pot spune că am avut privilegiul să particip, într-un colectiv nu foarte mare de angajați și directori, la toate aceste activități și la multe altele.

Întocmirea primelor liste de plată a compensațiilor

Până la apariția primului faliment bancar de după înființarea Fondului, respectiv cel al Băncii Albina în anul 1999, utilizarea calculatorului a fost, cu mici excepții, limitată la editarea unor documente în Word sau Excel. Deși conducătorii Fondului din acea perioadă aveau o experiență managerială deosebită, aceștia nu au încurajat folosirea intensă a calculatoarelor. Spre exemplu, nu s-a optat pentru utilizarea graficelor în cadrul documentelor pentru a prezenta mai sugestiv tendințe sau proporții în analizele privind economisirea, a căror bază a fost creată încă din primii ani de la înființarea Fondului.

Deși Fondul a fost înființat într-o perioadă dificilă pentru sistemul bancar, în care unele bănci înregistrau în fiecare lună o creștere a ponderii creditelor restante, declararea falimentului băncii Albina a surprins Fondul.

⁴³Expert, FGDB. Relatare a celor întâmplate în 14 din cei 15 ani de funcționare a Fondului scrisă din punctul de vedere al unuia dintre informaticienii Fondului.

La data respectivă (25.05.1999) exista o normă de plată a Fondului, datând din 1998, normă care reitiera elemente utilizate de Fondul Național de Asigurare a Depozitelor din Ungaria (NDIF), organizație înființată cu 3 ani înainte de cea din România.

Printre altele, în această normă se prevedea faptul că, după declararea falimentului, banca în faliment urma să emită tuturor deponenților extrase de cont, iar după primirea acestora deponenții garantați urmau să completeze cereri de solicitare a compensației, precizând suma exactă a compensației cuvenite. Ulterior, pe măsura procesării cererilor, Fondul urma să transfere băncii plătitoare (care a fost selectată numai după declararea falimentului) sumele necesare pentru plata compensațiilor.

Din păcate, norma respectivă nu conținea nici un fel de referire la procedurile informatice necesare pentru întocmirea listelor și pentru gestionarea plăților și nici nu se procedase la simularea modului în care se puteau realiza efectiv plățile de compensații.

Când s-a confirmat faptul că Banca Albina a fost declarată în faliment, s-a constatat că lucrurile nu se puteau desfășura așa cum fuseseră prevăzute în norma respectivă.

Prima problemă a fost că deponenții nu erau în nici un fel dispuși să facă cereri pentru primirea compensațiilor și nici să aștepte luni de zile până la primirea compensațiilor, în condițiile în care inflația era foarte mare și, în mod firesc, nimeni nu putea calcula și acorda, după data falimentului, dobândă pentru depozitele deținute la bancă. Acest lucru a fost observat la prima descindere a reprezentanților Fondului la sediul băncii declarate în faliment, unde aștepta un grup mare de deponenți furioși.

S-a decis rezolvarea rapidă acestei probleme, prin renunțarea la cereri și considerarea, până la contestare, a sumei depozitelor calculată de bancă ca fiind corectă. Experiența a demonstrat corectitudinea acestei metode, mai ales că cererea ar fi trebuit să aibă la bază tot informații de la banca în faliment (extrase de cont).

În ceea ce privește lipsa unor proceduri informatice pentru întocmirea listei de plată, aceasta a condus la necesitatea unui volum foarte mare de muncă de realizat într-un timp foarte scurt. Și nu a fost vorba numai de muncă în sine, ci și de asumarea unor responsabilități. Conform legii, ca

și normei de plată din acea perioadă, lichidatorul băncii în faliment avea responsabilitatea întocmirii listelor de deponenți garantați și, respectiv, excluși de la garantare, iar Fondul avea responsabilitatea întocmirii listelor de plată a compensațiilor.

Deși pentru întocmirea listelor de plată era nevoie de o bază de date de deponenți, norma nu făcea nici un fel de referire cu privire la responsabilitatea lichidatorului de a transmite Fondului o astfel de bază de date și de a-și asuma conținutul acesteia, ci, așa cum am spus mai sus, numai cu privire la responsabilitatea lichidatorului de a întocmi și preda Fondului pe hârtie liste cu deponenții garantați și cu deponenții excluși de la garantare.

Nemulțumirea deponenților Băncii Internaționale a Religiiilor reflectată în ziarul Guardianul, 25 noiembrie 2005

Lichidatorul a întâmpinat destule dificultăți în întocmirea listelor de deponenți, deoarece s-a constatat că bazele de date ale băncii aveau foarte multe omisiuni în ceea ce privește datele de identificare ale deponenților. Banca nu avea o bază de date centralizată, fiind necesară primirea de baze de date de la fiecare unitate a băncii. După primirea și centralizarea acestora, s-a constatat că o parte importantă dintre datele de identificare ale deponenților nu erau completate. În aceste condiții, a fost necesară returnarea acestora la unități pentru completare. După ce a fost constituită în sfârșit baza de date necesară, lichidatorul a tipărit, conform prevederilor normei și solicitării conducerii Fondului, listele de deponenți (pe hârtie), pe unități ale băncii în faliment.

Baza de date aferentă a fost totuși primită la Fond, neexistând însă nici un document oficial redactat referitor la această bază de date. În aceste condiții, s-a considerat necesar ca, înainte de întocmirea listelor de plată, să se verifice concordanța dintre listele de deponenți primite pe hârtie și baza de date primită în mod neoficial. Fiind vorba de un număr relativ mic de deponenți (aprox. 33,5 mii), s-a optat pentru listarea pe hârtie a unor liste similare celor primite de la bancă și verificarea concordanței dintre acestea și listele primite oficial. Listele respective au fost distribuite tuturor angajaților din acea perioadă ai Fondului, care au petrecut aproximativ 3 zile de program prelungit comparând listele două câte două.

Plata primelor compensații

Începerea plăților de compensații a fost întârziată și de procesul de selectare a băncii - agent de plată. Selectarea acestuia trebuia făcută numai după declararea falimentului unei bănci. Având în vedere acest lucru, angajații agentului de plată implicați în managementul plăților de compensații au început pregătirea procedurilor operaționale și informatice necesare pentru prima plată numai după ce acesta a fost selectat.

Deoarece agentul de plată selectat nu dispunea la acea vreme de capacitatea plății dintr-o bază de date centralizată, s-a impus programarea deponenților pe unități de plată și pe zile de plată. Pentru Banca Albina, ca și pentru următoarele 2 bănci declarate în faliment, programarea pe unități de plată s-a făcut alocând plata deponenților unei (sau mai multor) unități a băncii în faliment către o unitate (sau mai multe) ale agentului de plată – s-a căutat ca distanța între unitatea deponentului și unitatea de plată să fie cât mai mică.

Partea mai dificilă a fost programarea deponenților la plată pe zile, pentru evitarea aglomerării excesive a unităților agentului de plată. În cazul Băncii Albina acest lucru s-a făcut pe baza primelor litere din nume (până în anul 2004, legea Fondului prevedea garantarea numai a persoanelor fizice). Distribuirea s-a realizat cât se poate de artizanal. Am generat rapoarte cu privire la numărul de persoane (cu depozite peste o anumită limită minimă foarte mică) care au numele începând cu același grup de 3 litere. Conducerea Fondului a stabilit care grupuri trebuie plătite în fiecare zi la fiecare unitate de plată, iar ulterior s-a completat în baza de date pentru fiecare grup de litere și unitate data programării la plată (prin comenzi date manual).

În final, listele au fost tipărite pe hârtie și predate agentului de plată. Regulamentul de plată prevedea ca deponentul să semneze la primirea banilor chiar pe listele respective, lucru care s-a și întâmplat. Rezultatul a fost că beneficiarii de compensații nu se puteau așeza decât la ghișeul care avea listele corespunzătoare și, în plus, au stat destul de mult timp în fața ghișeului, printre altele și pentru a găsi poziția în lista de plată și a semna în locul respectiv.

Deși angajații agentului de plată, mai ales de la nivelul centralei băncii, au făcut eforturi deosebite pentru bunul mers al plăților, au existat totuși un număr mare de cereri prin care s-a solicitat completarea datelor de identificare a deponenților (cele primite de la lichidator fiind în cazurile respective incorecte sau incomplete) și un număr mai mic de contestații ale sumei compensației (datorită lipsei datelor de identificare au existat cazuri în care nu s-au putut consolida toate sumele datorate unui deponent în aceeași poziție din listă).

Aceste cereri, majoritatea completate în sediile unităților agentului de plată și transmise Fondului prin fax, au fost soluționate operativ la Fond și la lichidator, toate cererile dovedite întemeiate având ca rezultat modificarea listelor de plată și facilitarea plății către beneficiarii îndreptățiți la compensații.

Am descris partea tehnică a întocmirii listelor de plată și realizare a plăților, deoarece am întocmit personal listele de plată pentru Banca Albina (ca și pentru celelalte bănci care au fost declarate ulterior în faliment), iar legătura cu agentul de plată și cu lichidatorul, pentru rezolvarea operativă a corecțiilor necesare pentru realizarea plăților, au fost principalele mele atribuții în acea perioadă.

După încheierea plăților prin agentul de plată desemnat, deponenții care nu își încasaseră compensația au avut posibilitatea să o obțină prin cereri adresate direct Fondului. Plata s-a făcut direct prin casieria Fondului sau prin mandate poștale. În ambele cazuri, întocmirea listelor zilnice de plată prin fiecare din cele două căi a fost considerată sarcina compartimentului informatic, situație care s-a menținut și în cazul următoarelor bănci care au fost declarate în faliment.

Au existat însă și alte activități deosebite de realizat în perioada primelor plăți de compensații, legate spre exemplu de transferul sumelor necesare pentru plată către agentul de plată (în cazul falimentului Băncii Albina, Fondul avea deja constituite resursele necesare pentru plată fără a se apela la contribuții speciale sau împrumuturi, așa că a fost necesară numai vânzarea unor titluri de stat pentru obținerea sumelor necesare).

Intervenția Fondului pentru plata deponenților Bankcoop

Falimentul Bankcoop a fost declarat la data de 08.02.2000. Plata deponenților acestei bănci a reprezentat o provocare serioasă pentru Fond, datorită atât numărului mare de deponenți (în listele de plată au figurat aproape 470.000 de deponenți), cât și sumei mari a depozitelor deținute de aceștia.

Din punctul de vedere al finanțării plăților au existat momente dificile, legate de solicitarea de contribuții speciale băncilor membre și de inițierea unei ordonanțe de urgență prin care să se permită BNR să acorde un împrumut Fondului.

Din punctul de vedere al întocmirii listelor de plată, au existat, de asemenea, dificultăți importante. O primă problemă a fost reprezentată, ca și la Banca Albina, de calitatea informațiilor despre deponenți din baza de date, mai exact numărul mare de înregistrări fără date de identificare sau cu date eronate. Înregistrările din această categorie au fost în parte corectate de angajații băncii, însă au rămas foarte multe erori care au fost identificate ulterior în procesul de plată.

Deși colaborarea cu angajații de la informatică ai Bankcoop a fost foarte bună, rapoartele solicitate de Fond au fost finalizate în aproape 60 de zile. În ultima zi am lucrat cu ei până pe la ora 2:00 a.m. Ei au terminat baza de date de deponenți consolidată, iar eu am creat formatul de raportare pe baza căruia a fost tipărit raportul care trebuia înaintat Fondului a doua zi.

Crearea propriu-zisă a listei de plată înseamnă în esență să se verifice dacă există mai multe înregistrări pentru același deponent (dacă nu s-a făcut corect consolidarea) și dacă există persoane negarantate care nu au fost excluse din listă, apoi trebuie scăzute datoriile deponenților față de bancă și trebuie trunchiată suma de plată la nivelul plafonului de garantare.

Aveam de la prima bancă pentru care s-au plătit compensații programe care făceau toate aceste verificări și operații, așa că rezultatul – lista de plată – s-a obținut relativ repede. Problema a fost că, ulterior, lichidatorul băncii în faliment a trebuit să transmită nenumărate corecții, pentru care toate verificările au trebuit reluate.

Ca și în cazul Băncii Albina, banca – agent de plată a fost desemnată după declararea în faliment a Bankcoop, și, ca și în cazul precedent, nu a existat opțiunea efectuării plăților dintr-o bază de date centralizată.

În aceste condiții, s-a pus problema programării la plată a beneficiarilor de compensații pe unități și pe zile. Partea cu repartizarea unităților băncii în faliment către unități ale agentului de plată a fost, ca și în cazul precedent, partea mai ușoară, criteriul fiind cel teritorial. Însă programarea pe zile de plată necesita de această dată un program informatic, deoarece, datorită numărului mare de deponenți nu exista nici o altă opțiune practică.

Am proiectat schema de distribuire pe zile și programul propriu-zis într-un weekend prelungit (cu vreo 14 ore de muncă pe zi), după ce angajații agentului de plată au refuzat să facă un astfel de program în timpul lor liber.

În continuare, plata a decurs în condiții destul de bune, dacă ne gândim că primeam în fiecare zi un număr mare de solicitări de corecții, pe care le transmiteam pentru verificare lichidatorului, și, corespunzător, un număr de corecții validate de lichidator, care trebuiau transmise agentului de plată.

De curiozitate, am încercat să țin o evidență a orelor petrecute peste programul normal de muncă pentru plata deponenților Bankcoop. După prima lună de la începerea plăților de compensații ajunsesem la aproape 200 de ore suplimentare (inclusiv orele suplimentare folosite anterior cu lichidatorul și pentru întocmirea listei), după care am renunțat să mai contabilizez, pentru că oricum orele suplimentare nu se plăteau și nici nu aveam timp să îmi iau zile libere în compensație (până la urmă de-aia stăteam peste program, pentru că era necesar un volum mare de muncă).

Ca și în cazul Băncii Albina, după încheierea plăților prin agentul de plată, Fondul a continuat să facă plăți pe toată perioada de 3 ani de la începerea plăților, direct – prin casieria proprie sau prin mandate poștale. În cazul Bankcoop, frecvența acestora a fost foarte mare, lucru firesc având în vedere numărul mare de deponenți care au rămas neplătiți după încheierea plăților prin banca agent de plată.

În această perioadă, limitările țineau de numărul de cereri primite (au existat zile cu peste 100 de cereri de procesat, primite direct la sediul Fondului sau prin poștă și zile cu mai puține cereri).

În ceea ce privește plata propriu-zisă, la plata prin casieria Fondului nu s-a acceptat programarea a mai mult de 40 de persoane într-o zi, cifră deja foarte mare având în vedere condițiile pe care le aveam atunci în spațiul Fondului.

Plățile prin mandat poștal nu erau limitate de spațiu, însă implicau destulă muncă pentru completarea mandatelor poștale care ulterior trebuiau primite înapoi cu semnătura celui care a încasat suma transmisă.

Evidența plăților prin mandate poștale implica și dificultatea evidenței comisionanelor poștale pe care, conform normelor aplicabile la data respectivă, le deduceam din suma compensației de plătit. Au existat și un număr de mandate poștale care nu au fost încasate de beneficiari, situație în urma căreia suma datorată acestora s-a diminuat totuși cu comisionul poștal reținut. Acest lucru a complicat puțin evidențele de plată a compensațiilor pe luni, deoarece între momentul transmiterii sumei prin poștă și momentul primirii confirmării de primire sau a primirii înapoi a banilor exista un interval de timp destul de mare.

FONDUL DE GARANTARE A DEPOZITELOR
ÎN SISTEMUL BANCAR

RAPORT ANUAL - 2004

Intervenția Fondului pentru plata deponenților Băncii Internaționale a Religiiilor

Falimentul Băncii Internaționale a Religiiilor (*BIR*) a fost declarat la 10.07.2000, la aproximativ 3 luni de la începerea plăților de compensații pentru Bankcoop.

Procesele de muncă desfășurate au fost asemănătoare cu cele pentru plățile Bankcoop. Deoarece banca – agent de plată mai fusese selectată, lucrurile au mers ceva mai ușor. Programele informatice necesare existau deja, formatele rapoartelor și afișelor necesare erau deja stabilite, relațiile cu agentul de plată erau cunoscute, relația cu lichidatorul băncii a fost de asemenea foarte bună, așa că plățile s-au desfășurat în condiții destul de bune.

În paralel cu plățile prin bancă pentru BIR se desfășurau în continuare plăți prin casieria Fondului și prin mandat poștal pentru Albina și Bankcoop, așa că volumul de muncă a fost în continuare destul de mare, însă lucrurile au mers.

*Niculae Vulpescu,
Alexandru Matei și
Cristian Păunescu
la a șasea
Adunare Generală
IADI, 31 octombrie
– 1 noiembrie
2007, Kuala
Lumpur, Malaezia*

Pentru finanțarea plăților a fost necesar, ca și în cazul Bankcoop, ca băncile membre să plătească noi contribuții suplimentare. De asemenea, tot pentru aceste plăți Fondul a contractat un nou împrumut de la BNR, în baza unei noi ordonanțe de urgență a guvernului emisă în acest sens.

În perioada plăților prin bancă pentru deponenții BIR s-au făcut aproape zilnic modificări ale listelor de plată. Cele primite de la lichidatorul BIR trebuiau transmise mai departe agentului de plată, cele pentru Bankcoop și Albina trebuiau operate numai în lista de plată administrată de Fond și trebuiau completate mereu informații despre plățile efectuate.

2002, un an cu noi provocări

Anul 2002 a reprezentat un nou an de creștere a activității Fondului. La 16.04.2002 a fost declarată în faliment Banca Română de Scont.

Fondul a fost numit, în premieră, lichidator al acestei bănci. Evident, din punctul de vedere al plăților de compensații colaborarea cu lichidatorul a fost foarte bună. Listele de plată au fost întocmite destul de repede și în condiții bune.

Tot în premieră a existat o listă a deponenților care au contribuit la falimentul băncii și care au fost retrași din lista de plată a compensațiilor.

Raportarea plăților de compensații s-a realizat mult mai bine, Fondul primind zilnic de la banca – agent de plată, pe suport informatic, lista tuturor plăților din ziua anterioară. Astfel, exista permanent o imagine actualizată a stadiului plăților de compensații.

La 03.07.2002 s-a înregistrat un nou faliment bancar, respectiv cel al Băncii Turco-Române (BTR). Fondul a fost numit lichidator al acestei bănci (vezi Gabriela Pârvu: Altfel de relații turco-române).

Anul 2004 – schimbarea regulamentelor Fondului și a structurii organizatorice

Anul 2004 a adus schimbări importante în modul de funcționare al Fondului. Adoptarea Legii nr. 178/2004 a însemnat alinierea completă a legislației primare a Fondului cu legislația europeană în domeniu, însă a fost urmată și de modificarea regulamentelor Fondului.

Crearea noilor regulamente s-a făcut după o largă consultare, atât internă – a angajaților Fondului, cât și externă – cu participarea ARB și a instituțiilor membre ale acesteia, precum și direcțiilor din BNR.

În urma acestor consultări, au fost obținute un număr mare de puncte de vedere cu privire la conținutul regulamentelor puse în discuție, integrarea acestora ducând la crearea unor regulamente cu prevederi mai clare și mai ușor aplicabile.

Din punctul de vedere al plăților de compensații, regulamentul aprobat în acest sens în anul 2004 a fost primul în care au fost integrate complet în corpul său procedurile informatice care trebuiau să se desfășoare (anterior, acestea erau considerate numai proceduri de lucru interne).

Din punct de vedere organizatoric, anul 2004 a însemnat definirea unor compartimente de lucru cu atribuții clare, ca reacție la creșterea complexității activităților desfășurate în cadrul Fondului.

Pentru compartimentul de informatică, creșterea activității Fondului a însemnat totodată și creșterea necesităților de asistență a angajaților Fondului în îndeplinirea sarcinilor acestora, creșterea nevoii de asistență tehnică pentru interconectare (conturi de e-mail, drepturi în rețea, partajare de imprimante etc.), precum și dezvoltarea în cadrul Fondului a unor noi aplicații informatice, adaptate nevoilor specifice ale acestuia.

Perspective de dezvoltare

Utilizarea calculatoarelor la Fond a cunoscut o permanentă creștere.

Criza financiară globală a avut ca rezultat modificarea legislației europene privind garantarea depozitelor, principalele modificări adoptate până în prezent fiind legate de majorarea plafonului de garantare și mai ales de scăderea intervalului de timp de începere a plăților de compensații.

Reacția Fondului a fost promptă, acesta fiind printre primele din Europa care au impus instituțiilor de credit să întocmească, periodic sau la cererea Fondului, liste ale compensațiilor de plătit.

Verificarea acestor liste, realizată atât de către angajații Fondului, cât și de cei ai instituțiilor de credit în cauză, a avut ca rezultat îmbunătățirea semnificativă a modului de ținere a evidenței deponenților instituțiilor de credit. Procesul de elaborare a procedurilor de verificare a listelor de plată nu este încheiat, controalele efectuate arătând că există încă posibilități de îmbunătățire atât a procedurilor de verificare, cât și a structurii listelor de compensații.

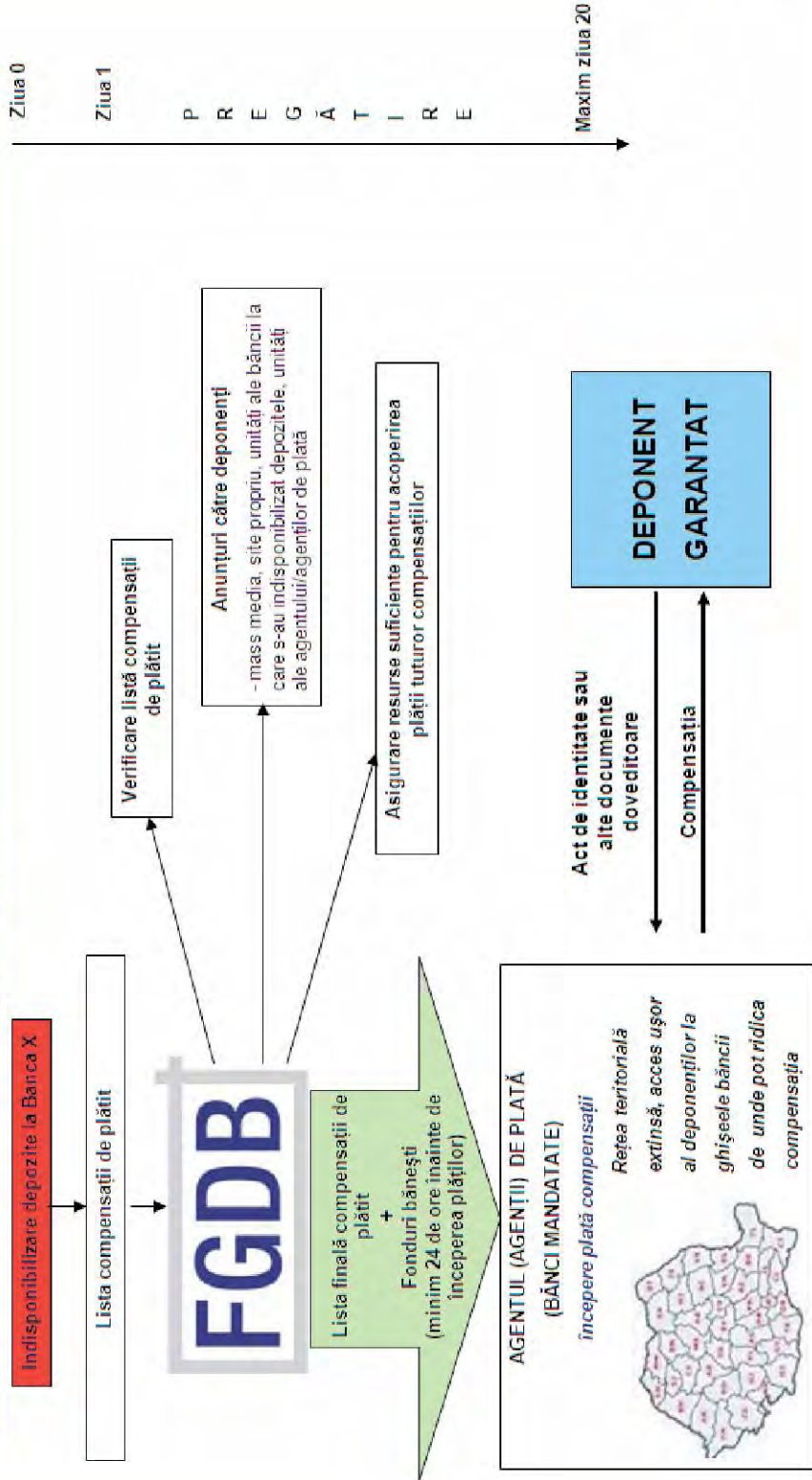
O altă provocare, tot în direcția asigurării posibilității de realizare rapidă a plăților de compensații, este conectarea Fondului în Rețeaua de Comunicații Interbancare administrată de BNR. Aceasta permite transferul rapid și în condiții de siguranță, în eventualitatea apariției unei indisponibilități a depozitelor, a listelor de plată de la instituția de credit în cauză la Fond și apoi la băncile desemnate ca agenți de plată.

Totodată, Fondul a luat măsura încheierii pe bază anuală a unor contracte de mandat pentru plata compensațiilor, astfel încât băncile – agenți de plată să își poată întocmi, anterior apariției unor indisponibilități ale depozitelor, procedurile organizatorice și informatice necesare pentru plata compensațiilor. Acestea fac deja posibilă organizarea, împreună cu agenții de plată, a unor simulări a plăților de compensații, prin care se verifică atât procedurile Fondului și ale agenților de plată, cât și capacitatea de comunicare între toate părțile care pot fi implicate într-o plată de compensații (direcționarea corectă a mesajelor, timpul de la primirea mesajului până la realizarea acțiunii corespunzătoare, acuratețea acțiunii rezultate, etc.).

Procesul de plată a compensațiilor

- Precondiții îndeplinite deja de FGDB pentru rambursarea rapidă a depozitelor
- Obiectiv permanent de îmbunătățire a capacității de finanțare a FGDB și de administrare adecvată a resurselor sale pe baza unei strategii bine definite
- Posibilitatea recurgerii la resurse împrumutate, inclusiv obligația Guvernului ca, în caz de necesitate, să acorde fondurile necesare plății compensațiilor
- Selecția anuală a agenților de plată (băncilor mandatate) în eventualitatea indisponibilității depozitelor
- Obligația instituțiilor membre ale FGDB de a avea sisteme informatice adecvate, care să permită generarea în orice moment a listei corecte a compensațiilor
- Teste periodice privind desfășurarea unui potențial proces de plată

Activitatea FGDB de lichidator

Alexandru Matei, Marina Saita⁴⁴
Emilian Dobrescu⁴⁵, Nicolae Barbu, Mădălin Nicolaescu

Ca urmare a lărgirii cadrului legislativ al FGDB, acesta a fost numit lichidator judiciar în cazul celor două bănci intrate în faliment în anul 2002, respectiv Banca Română de Scont S.A. (BRS) și Banca Turco-Română S.A. (BTR), activitatea acestuia în calitatea mai sus menționată desfășurându-se atât în conformitate cu reglementările specifice prevăzute de legislația în materie de faliment aplicabilă⁴⁶, cât și cu reglementările interne proprii ale FGDB și cele ale băncilor intrate în faliment.

Banca Română de Scont

Activitatea de lichidare la această bancă, ca urmare a deschiderii procedurii de faliment la data de 16 aprilie 2002, s-a desfășurat sub supravegherea și controlul de legalitate din partea judecătorului sindic de pe lângă Tribunalul Brașov.

Potrivit evidenței contabile, la data falimentului, **valoarea creanțelor** din credite și dobânzi era de circa 38 milioane lei.

Acțiunile declanșate de bancă de la data deschiderii procedurii falimentului, pentru recuperarea creanțelor restante de la cei 227 debitori înregistrați în portofoliul băncii, precum și pentru apărarea intereselor sale patrimoniale și nepatrimoniale, s-au materializat printr-un număr de 888 acțiuni juridice (dosare judiciare și extrajudiciare). La data de 31.03.2011, din cele 888 dosare erau finalizate 574 dosare (64,64%).

Portofoliul de debitori restanți ai băncii la data de 31 martie 2011 cuprindea un număr de 47 debitori care însumau debite în valoare de 22,5 milioane lei, din această sumă circa 60% reprezentând debitele restante din credite și dobânzi aferente primilor 10 debitori, în ordinea mărimei debitului.

Încasări și plăți în procedura falimentului

De la data începerii procedurii falimentului și până la 28 februarie 2011 au fost realizate încasări în sumă totală de 35,18 milioane lei și au fost efectuate plăți în sumă totală de 13,45 milioane lei (38,23% din total încasări).

Principalele surse de realizare a **încasărilor** aferente aplicării procedurii au fost valorificările de active (16,42 milioane lei), cu o pondere de circa 47% din total încasări, recuperările de creanțe (15,56 milioane lei) cu circa 44% și alte încasări (3,20 milioane lei) cu circa 9%.

Totalul creanțelor recuperate până la data de 28 februarie 2011, în sumă de 15,56 milioane lei, reprezintă circa 41% din volumul creanțelor existente la data începerii falimentului băncii (circa 38 milioane lei).

⁴⁴ Șef serviciu, FGDB.

⁴⁵ Expert, șef proiect, FGDB.

⁴⁶ Legea nr. 83/1998 privind procedura falimentului instituțiilor de credit, cu modificările și completările ulterioare, și Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, care a înlocuit Legea nr. 64/1995 privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului.

Dacă se ia în calcul și suma de 12,9 milioane lei provenită din compensări de creanțe (depozite colaterale) cu datorii față de bancă (credite nerambursate) și preluări de bunuri de la debitorii (care urmează a fi valorificate), atunci gradul de recuperare a creanțelor din credite și dobânzi și din alte creanțe este de circa 75% din totalul acestora la data falimentului băncii, acesta reprezentând cel mai mare grad de recuperare a creanțelor comparativ cu cel înregistrat de celelalte bănci intrate în faliment.

Distribuire de sume către creditori

Tabelul creditorilor BRS cuprinde 272 creditori cu declarații de creanță depuse până la termenul limită stabilit de judecătorul sindic (17 octombrie 2002) și 19 creditori cu declarații de creanță tardive, depuse cu depășirea termenului limită.

Creditorii admiși la masa credală au primit prin planurile de distribuție efectuate suma totală de 18,1 milioane lei, reprezentând peste 47% din totalul creanțelor asupra băncii în faliment, acesta fiind, până în prezent, cel mai înalt grad de recuperare comparativ cu cel înregistrat de celelalte bănci intrate în faliment.

Banca Turco-Română

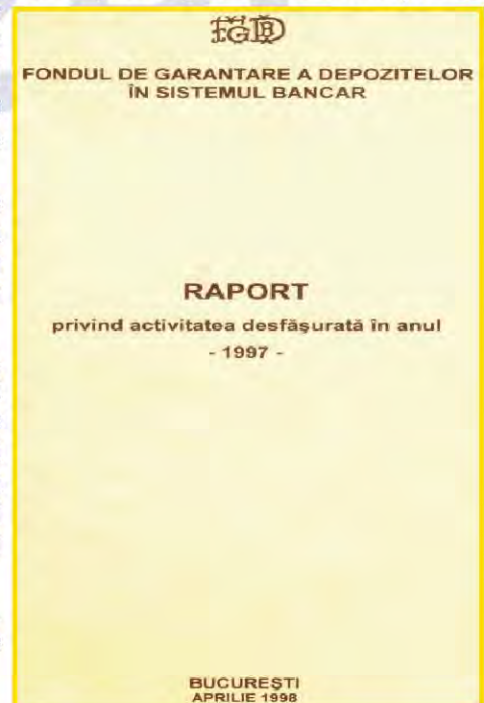
La data deschiderii procedurii falimentului, respectiv 3 iulie 2002, Banca Turco-Română S.A. fusese deja evacuată din sediul închiriat aflat în București în baza unei sentințe investite cu formulă executorie, obținută de proprietarul clădirii, ceea ce a avut drept consecință mutarea sediului în singurul spațiu rămas în proprietatea băncii situat într-o localitate limitrofă Bucureștiului - Voluntari, județul Ilfov.

Starea de faliment a BTR a fost generată, potrivit Băncii Naționale a României, de transferuri frauduloase de fonduri - 108 milioane USD și 14,8 milioane EUR - la bănci din Austria, Olanda, Elveția, Malta, Bahrein și Cipru, reprezentând depozite colaterale pentru garantarea facilităților de credit acordate de băncile menționate firmei Bayindir Insaat Turizm Ticaret ve Sanayi A.S. (acționar al Băncii Turco-Române S.A. și afiliat al acționarului majoritar al acesteia, Bayindir Holding A.S.), respectiv credite fiduciare puse la dispoziția firmei menționate din fondurile Băncii Turco-Române S.A. și pe riscul acesteia.

Nerambursarea la scadență a creditelor de către firma beneficiară din Turcia a dus la executarea garanțiilor, astfel că din totalul sumelor transferate în străinătate au rămas nerecuperate 52,87 milioane USD și 10,16 milioane EUR.

Din numărul inițial de 831 persoane fizice și juridice, care au depus declarații de creanță pentru o sumă totală solicitată de circa 259 milioane lei, tabelul definitiv de creanțe a reținut 766 creditori pentru o sumă totală admisă de circa 187 milioane lei (72% din pretențiile totale asupra BTR), din care creanțe certe circa 91 milioane lei și creanțe provizorii circa 96 milioane lei în cazul Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF).

Creanțele din credite, carduri și din alte titluri aveau, potrivit evidenței contabile la data falimentului, o valoare de circa 227 milioane lei.

Pentru recuperarea creanțelor de la cei 1.264 debitori existenți, inclusiv Grupul Bayindir, au fost inițiate, de la deschiderea procedurii, 292 dosare de acțiuni judecătorești, executări silite și plângeri penale, din care, la sfârșitul lunii februarie 2011, mai erau pe rol 28 de dosare.

La 28 februarie 2011, cei 146 debitori rămași în portofoliu însumau datorii de aproximativ 422 milioane lei, din care circa 98,5% (416 milioane lei) reveneau unui număr de zece debitori, cel mai mare fiind Grupul Bayindir cu 95% din total creanțe, iar circa 1,5% (6 milioane lei) restului de 136 de debitori.

Încasări și plăți în procedura falimentului

De la data începerii procedurii falimentului și până la 28 februarie 2011 au fost realizate încasări în sumă totală de 49,71 milioane lei și au fost efectuate plăți în sumă totală de 8,78 milioane lei (17,66% din total încasări).

Principalele surse de realizare a **încasărilor** aferente aplicării procedurii au fost valorificările de active (31,63 milioane lei) cu o pondere majoritară de circa 64% din total încasări, veniturile financiare (12,66 milioane lei) cu circa 25% și recuperările de creanțe (4,66 milioane lei) cu circa 9% (restul de 2%, respectiv 0,8 milioane lei, revenind încasărilor din surse diverse).

Recuperările de creanțe s-au situat la un nivel scăzut (gradul de recuperare per ansamblu fiind de numai 2,05%) ca urmare a faptului că până în prezent nu s-a putut încasa nici o sumă din datoria Grupului Bayindir, ce avea o pondere de peste 92% în total creanțe la data falimentului.

FGDB în calitate de lichidator administrativ la Nova Bank

FGDB a îndeplinit funcția de lichidator administrativ în cazul Nova Bank, însă pentru o perioadă foarte scurtă de timp⁴⁷.

Activitatea de lichidare desfășurată de FGDB la Nova Bank s-a materializat, în principal, prin: conducerea activității Nova Bank, respectiv efectuarea de operațiuni în interesul procedurii de lichidare și luarea tuturor măsurilor în scopul reducerii cheltuielilor de funcționare și lichidare, cum ar fi: redimensionarea personalului angajat și a nivelului salarizării acestuia, desființarea unităților teritoriale ale băncii a căror activitate nu se mai justifica, rezilierea contractelor de prestări servicii ce nu mai aveau obiect și a celor de închiriere pentru spațiile sucursalelor desființate, aprobarea tuturor cheltuielilor legate de funcționarea Nova Bank și asigurarea fondurilor bănești necesare acoperirii cheltuielilor aferente lichidării, inventarierea bunurilor și luarea măsurilor corespunzătoare pentru conservarea lor, aplicarea sigiliilor, întocmirea unui inventar al activelor Nova Bank, precum și întocmirea bilanțului contabil.

Contravaloarea prestației FGDB în calitate de lichidator, reprezentând costurile cu drepturile salariale ale personalului implicat în activitatea de lichidare, a fost recuperată în luna aprilie 2007, odată cu cesiunea creanței FGDB la această bancă.

⁴⁷ În perioada 4 septembrie – 9 noiembrie 2006, dată la care Tribunalul București, secția a VII-a Comercială, a dispus intrarea în faliment a băncii.

Altfel de relații turco-române

Gabriela Pârvu⁴⁸

Banca Turco-Română a apărut în peisajul financiar bancar în anul 1994 ca una dintre puținele bănci cu capital majoritar străin la acel moment, prezentând o credibilitate crescută care a generat atragerea a numeroși deponenți.

Credibilitatea BTR era asigurată atât de personal amabil, instruit și foarte bine plătit, de o rețea de peste 20 de sucursale amplasate în orașe mari, cât și de un sistem informatic cu o bază de date care permitea efectuarea de operațiuni bancare în orice unitate BTR, pe un cont unic de client. Acest aspect a facilitat o mai mare mobilitate pentru agenții economici care își puteau derula operațiunile bancare la orice unitate, având o imagine de ansamblu asupra contului lor, spre deosebire de multe dintre băncile de pe piața bancară românească a momentului, care deschideau conturi noi la fiecare unitate unde se efectua o operațiune bancară.

În același timp, oferta de produse și servicii bancare era foarte diversificată și atractivă, bonificând dobânzi destul de mari atât în lei, cât și în valută și oferind credite "avantajoase". Toate aceste aspecte au atras un număr mare de clienți care au migrat de la celelalte bănci, anii 2000 caracterizându-se prin schimbări dese ale dobânzilor.

În spatele acestor aparențe care prezentau o bancă sigură, stabilă, în plină ascensiune, se derulau operațiuni nu tocmai transparente pentru controlul financiar contabil sau informatic. Softul bancar utilizat de BTR era realizat de o firmă din Turcia, iar interfața era tradusă doar parțial în engleză și foarte puțin în română. Directorul IT era cetățean turc și era singurul care cunoștea aplicația bancară și structura bazei de date în profunzime. Modificările care au fost aduse ulterior aplicației au fost integrate fie de el, fie de firma care a conceput softul, aspect care a generat doar o implicare parțială a personalului local și o cunoaștere de suprafață a întregului sistem informatic.

În același timp, întreaga activitate contabilă era gândită și organizată după sistemul contabil utilizat la acea vreme în Turcia. Racordarea la sistemul contabil românesc se făcea doar pentru raportările cerute de BNR și Ministerul Finanțelor Publice, unde erau transmise situații finale centralizate, gen bilanța de verificare, bilanțul semestrial, contul de profit și pierdere. Pentru întocmirea acestor situații se realiza o corespondență (nu totdeauna biunivocă) între conturile din planul de conturi turcesc și cele din planul de conturi românesc.

În momentul falimentului, situația acestei bănci era deja una specială. Dificultățile băncii au început cu doi ani înainte, când controale efectuate de BNR au relevat grave ilegalități comise de conducerea băncii – respectiv garantarea unor împrumuturi ale acționarilor majoritari ai băncii, firme aparținând grupului turc Bayindir, cu depozite constituite la bănci din străinătate, care au fost executate de împrumutătorii datorită nerambursării împrumuturilor contractate. Transmiterea publică a acestor ilegalități a condus la retrageri masive ale depozitelor de la această bancă, astfel încât, în momentul falimentului, mai existau în evidențele băncii aproximativ 23% din numărul de deponenți din anul 2000, respectiv 5,6% din depozitele garantate.

Decizia de intrare în faliment a BTR a venit după mult timp în care banca a fost sub supravegherea BNR. Plățile către populație au fost oprite cu mai bine de un an în urmă, motivul fiind lipsa de lichidități, dar cu toate acestea au mai existat zile în care erau aduse sume importante din Turcia și clienții "de rând" se călcau în picioare în fața sediilor BTR ca să-și recupereze micile economii, în timp ce clienții "privilegiați" făceau tranzacții cu sume foarte mari sau contracte de compensare a sumelor pe care le aveau în conturi cu active din patrimoniul BTR.

⁴⁸Expert, FGDB.

Momentul falimentului a găsit un mare număr de clienți în pragul disperării, care după zile și nopți pierdute în fața ușilor sucursalelor BTR, mai sperau încă să-și recupereze sumele depuse. În marea lor majoritate, deponenții nu știau de existența Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, iar cei care aveau vagi informații despre această instituție o asimilau cu BNR sau cu statul român.

În ceea ce privește produsele care erau garantate de FGDB, banca nu își informase deponenții deși avea această obligație, fapt care a generat o mare confuzie în momentul falimentului și anunțului FGDB privind despăgubirea până la limita plafonului de garantare. BTR oferise pe piață Certificate cu parolă în lei și valută, un produs atractiv, cu dobândă mare, dar care nu erau nominative și deci nu erau garantate de FGDB.

Singurul sediu BTR disponibil în București la momentul falimentului a fost cel din comuna Voluntari, celelalte sedii fiind fie închiriate, fie cedate unor creditori BTR, cu toate bunurile aflate în ele.

Pe perioada funcționării băncii, aceasta a avut o politică de resurse umane foarte agresivă, atrăgând salariați cu competențe ridicate prin oferirea de salarii mari angajaților. În perioada în care activitatea băncii s-a realizat în regim de avarie, aceasta a fost nevoită să renunțe la mulți dintre aceștia. Cei din conducerea băncii, cât și mulți dintre salariații BTR, intuind momentul falimentului, au plecat pur și simplu, prin demisii mai mult sau mai puțin aprobate legal (deoarece nu mai lucrau în bancă cei care ar fi trebuit să dea aceste aprobări), lăsând în urma lor un haos general în documentele, bunurile și chiar în sistemul informatic al BTR.

După preluarea băncii, lichidatorul a procedat la ajustarea salariilor angajaților rămași în concordanță cu salariile de pe piața forței de muncă din acea vreme din România, rezultând salarii oferite mult mai mici decât cele anterioare. În această situație, mulți dintre angajați și-au dat demisia, unul dintre cei care au luat această decizie fiind chiar conducătorul direcției de informatică a băncii.

În acest context general, echipa Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, numit ca lichidator la BTR, a întâmpinat o mulțime de greutăți în preluarea activității de la puținii salariați BTR care mai activau în iulie 2002 și care erau în mare parte pe picior de plecare și foarte puțin dornici de o colaborare sau o predare civilizată către lichidator. Puținele informații privind funcționarea aplicației bancare au fost obținute de la un operator de ghișeu, un șef serviciu contabilitate (care a mai activat două săptămâni) și un operator de la serviciul IT (două luni), în lipsa unei documentații de utilizare a aplicației bancare, a unei structuri a bazei de date și a unor kit-uri de instalare a aplicațiilor care deserveau activitatea bancară.

Din păcate, nici aceste informații nu au fost obținute printr-o colaborare firească între lichidator și foștii salariați BTR (care manifestau o tendință de a ascunde informații, documente, care genera suspiciuni), ci prin schimb reciproc de genul "primești aprobarea de demisie dacă ne explici cum se obține din sistem lista cu debitorii din carduri". Acest "troc", nefiresc într-o țară în care legea ar fi trebuit să-i oblige pe cei responsabili să furnizeze toate informațiile necesare unei bune funcționări a activității de lichidare, a reprezentat singura sursă de informație pentru echipa lichidatorului.

Lipsa de disponibilitate în colaborarea cu lichidatorul s-a manifestat și în cazul cadrelor de conducere. De exemplu, fostul director al serviciului de contabilitate al BTR, convocat de două ori la sediul lichidatorului (doar sub amenințarea chemării în instanță), pentru a lămuri anumite tranzacții contabile, cât și situația soldurilor (balanța de verificare) de la care începea procesul de lichidare, părea să nu mai dispună în întregime de capacitățile sale mnezice, ridicând din umeri în fața propriei sale semnături aflată pe anumite documente.

O mare surpriză a reprezentat-o și inventarul de preluare a bunurilor BTR, care nu mai coincidea în mare parte cu ultimul inventar făcut de bancă, deși existau puține documente care

atestau ieșirea unor bunuri din patrimoniul băncii. În ceea ce privește tehnica de calcul, am constatat cu uimire că numeroase așa-zise calculatoare aduse de la sediile BTR nu mai aveau decât carcasa sau câteva piese în interior, fapt pentru care nu erau funcționale. Din peste 1000 de salariați care dispuneau în mare parte de stații de lucru, nu au rămas funcționale decât 10-12 calculatoare.

Din punct de vedere informatic, baza de date se afla pe două servere situate în București, în fostul sediu central al BTR care fusese preluat prin compensare de un fost creditor al băncii, iar conexiunea la servere se făcea printr-un intermediar. Aceste aspecte generau dese întreruperi, astfel că nu exista permanent acces la baza de date și, implicit, la informațiile atât de necesare întocmirii listelor cu plăți de compensații.

În această situație, întocmirea listei de deponenți, care conform legii era în sarcina lichidatorului băncii, trebuia realizată cu forțele proprii ale Fondului.

Chiar dacă ultimii angajați ai direcției de informatică ai băncii au oferit parolele necesare pentru accesul la bazele de date cu drepturile utilizatorilor privilegiați, identificarea conținutului bazelor de date s-a realizat foarte dificil, principala modalitate fiind căutarea în sursele ecranelor și formatele rapoartelor folosite de angajații operativi la introducerea datelor.

A fost necesară realizarea a numeroase interogări, până când rezultatele obținute au fost corespunzătoare cu cele obținute din contabilitatea băncii.

Până la realizarea listei finale cu deponenții și cu sumele aflate în conturile acestora, astfel încât aceste sume să se regăsească în conturile contabile evidențiate în balanța de verificare, au fost întâmpinate numeroase dificultăți generate de erorile introduse cu voie sau din greșeală de către cei care au avut acces special la anumite operațiuni privilegiate pe conturile deponenților. Este de menționat faptul că sumele din numeroase depozite au fost evidențiate suplimentar și în conturile curente ale unor clienți, ducând astfel la dublarea unor sume. Această eroare a întârziat mult finalizarea listelor de plată, fiind descoperită absolut întâmplător în momentul în care un deponent a semnalat că în extrasul lui de cont apare o sumă dublă față de cea pe care a avut-o cu câteva luni în urmă, fără ca el să mai facă vreo operațiune în acest interval. A urmat o muncă de zile și nopți pentru identificarea tuturor tranzacțiilor eronate și recalcularea sumelor aflate în conturile clienților până s-a ajuns la totalul evidențiat în contabilitate.

În continuare, a fost necesară identificarea înregistrărilor cu date de identificare insuficiente pentru plată. Pentru corectarea acestor date a existat la BTR și un oarecare sprijin în faptul că procedura standard de deschidere de cont a băncii prevedea scanarea solicitării de deschidere de cont, documentele scanate fiind, cu unele excepții, disponibile pe serverul băncii. Cu toate acestea, informațiile pentru identificarea deponenților din lista cu plăți de compensații au fost completate de cei doi angajați de la departamentul informatică al FGDB, necesitând mult timp și atenție.

Până la urmă, cu eforturi deosebite, lista de plată a fost definitivată și plățile au putut începe la 28.10.2002, respectiv la 117 zile (aproape 4 luni) de la declararea falimentului.

Începerea plăților a declanșat noi valuri de probleme. Numeroși deponenți nu se regăseau în lista cu plăți de compensații, acest fapt făcându-i deosebit de agitați și nemulțumiți, indiferent care era cauza acestei absențe. Mulți nu aveau produse bancare garantate, fapt care a fost destul de greu de explicat, deponenții considerându-se nedreptățiți, neinformați cu bună știință. Unii s-au manifestat prin amenințări de distrugere la adresa băncii (fără să înțeleagă faptul că nu lichidatorul este responsabil de falimentul BTR), alții au fost puternic marcați de pierderea singurelor economii care le asigurau o bătrânețe decentă, dobândind boli grave sau chiar murind (cazul unui bătrân care a făcut infarct).

Mari speranțe și-au pus deponenții în recuperarea sumelor necompensate, prin procesul de înscriere la masa credală, fără să știe că sumele ce urmează a fi distribuite nu ajung nici pentru recuperarea parțială a sumelor deponenților.

Lista cu plăți de compensații a suferit numeroase modificări și completări pe măsură ce deponenții au adus documente pentru identificare.

Un alt aspect important în procesul de lichidare a fost reprezentat de recuperarea sumelor datorate de debitorii BTR. Au fost identificați mulți debitori din carduri și cu toate că s-au reconstituit printr-o muncă titanică toate tranzacțiile efectuate în țară și în străinătate (din informațiile din baza de date), în multe cazuri lipsa documentelor originale cu semnăturile posesorilor de carduri, a făcut imposibilă recuperarea sumelor.

După 9 ani de la începerea procesului de lichidare, mai sunt încă aspecte care nu au putut fi clarificate din lipsă de informații sau documente. Toate eforturile de a scoate din baza de date anumite situații s-au dovedit zadarnice, ele nefiind acceptate ca documente în instanță.

The screenshot shows the website for the Bank Deposit Guarantee Fund (FGDB) in Romania. The browser is Internet Explorer. The page has a blue header with the FGDB logo and the text "BANK DEPOSIT GUARANTEE FUND". To the right of the logo is a "15 YEARS 1996 - 2011" anniversary banner. Below the header is a photograph of five people (three women and two men) in professional attire. The main content area is divided into several sections with blue backgrounds and white text, each with a right-pointing arrow:

- FUND MISSION**: The FGDB's mission is to guarantee the deposits private and legal persons hold at Fund-member credit institutions and to pay compensations in case these deposits become unavailable.
- GUARANTEE CEILING**: The guarantee ceiling represents the maximum limit of payouts to private and legal persons when deposits become unavailable. This coverage level is the leu equivalent of 100,000 euros starting January 1, 2011.
- CREDIT INSTITUTIONS**: The credit institutions taking part in the FGDB are Romanian legal persons as well as branches of foreign banks from non-EU member states, licensed by the National Bank of Romania.
- COMPENSATION PAYOUTS**: Starting January 1, 2011, the time limit for starting compensation payouts must not exceed twenty working days from the date deposits became unavailable.
- HOME**
- WHO WE ARE**
- INFORMATION FOR DEPOSITORS**
- FREQUENTLY ASKED QUESTIONS**
- INFORMATION FOR BANKS**
- LEGISLATION**
- PUBLICATIONS AND STATISTICS**
- NEWS TO FOLLOW**: PRFSS BEI FASE...

At the bottom right, there is a copyright notice: "©2010 fgdb.ro. All rights reserved."

Site-ul actual al FGDB

Resursele FGDB

Ioana Bran, Roxana Drăguț, Antoaneta Geală⁴⁹

Existența unor aranjamente sigure de finanțare a schemei de garantare a depozitelor are o importanță crucială pentru eficacitatea acesteia având în vedere că schema trebuie să dispună de toate mecanismele de finanțare necesare asigurării plății prompte a tuturor compensațiilor în favoarea deponenților garantați în cazul indisponibilizării depozitelor, incluzând și modalitățile de obținere de fonduri suplimentare în caz de nevoie⁵⁰.

Ținând seama de faptul că instituțiile de credit și clienții acestora sunt beneficiarii direcți ai unui sistem eficient de garantare a depozitelor, costul asigurării depozitelor trebuie acoperit prin finanțarea suportată de instituțiile de credit participante. Acest principiu de bună practică este aplicat atât în cadrul Uniunii Europene, cât și pe plan internațional⁵¹.

În ceea ce privește mecanismele de finanțare existente la momentul actual⁵², rapoartele și studiile elaborate pe plan internațional relevă faptul că este recomandabilă finanțarea ex-ante, avantajele față de mecanismul ex-post fiind evidente în ceea ce privește asigurarea plății prompte a compensațiilor, menținerea încrederii publicului în sistemul financiar, evitarea efectelor pro-ciclice⁵³ și rezolvarea problemei "pasagerului clandestin"⁵⁴.

În cadrul Uniunii Europene, circa 78% din schemele celor 27 de țări au un mecanism de finanțare ex-ante, restul aparținând categoriei schemelor finanțate ex-post⁵⁵.

În cazul FGDB, principiile de bună practică menționate mai sus sunt respectate, schema fiind proiectată de la bun început cu o finanțare de tip ex-ante pentru fondul destinat garantării depozitelor, respectiv plății eventualelor compensații în situația intrării în insolvență a unei instituții de credit⁵⁶. Recent, legislația FGDB a fost modificată⁵⁷, introducându-se posibilitatea ca FGDB să administreze și alte fonduri constituite pentru scopuri legate de asigurarea stabilității financiare. Un prim fond de această natură este fondul special pentru despăgubirea persoanelor prejudiciate prin măsurile dispuse și implementate în cursul administrării speciale. Noul fond este separat de cel destinat plății compensațiilor, însă finanțarea sa este tot de tipul ex-ante.

⁴⁹ Expert, FGDB.

⁵⁰ Potrivit celui de-al 11-lea dintre Principiile fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor, emise în 2009 de Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară și Asociația Internațională a Asigurătorilor de Depozite.

⁵¹ Directiva 94/19/CE privind schemele de garantare a depozitelor, precum și Principiile fundamentale pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor, menționate la nota anterioară.

⁵² Se disting două mari tipuri de mecanisme de finanțare în raport cu momentul producerii evenimentului falimentului unei instituții de credit: ex-ante și ex-post, întâlnindu-se și combinații ale celor două (finanțarea mixtă/hibridă). Cu toate acestea, într-un studiu întreprins în anul 2008 de către Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene cu privire la eficiența schemelor de garantare a depozitelor din UE, acestea au fost clasificate, la recomandarea DG Piață Internă și Servicii, doar în două mari categorii, ex-ante și ex-post, clasificare utilizată în prezentul material.

⁵³ În cazul unei crize extinse, schemele de finanțare ex-post ar putea să întâmpine dificultăți în colectarea contribuțiilor de la instituțiile participante rămase în funcțiune din cauza riscului suplimentar ce ar afecta stabilitatea sistemului bancar, ceea ce ar impune intervenția statului în acordarea de fonduri schemei.

⁵⁴ În contextul garantării depozitelor, problema "pasagerului clandestin" se referă la faptul că instituția de credit care intră în faliment nu contribuie la schema de garantare a depozitelor, costul plății compensațiilor în favoarea deponenților săi trebuind să fie suportat de instituțiile care continuă să-și desfășoare activitatea.

⁵⁵ Austria, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Slovenia.

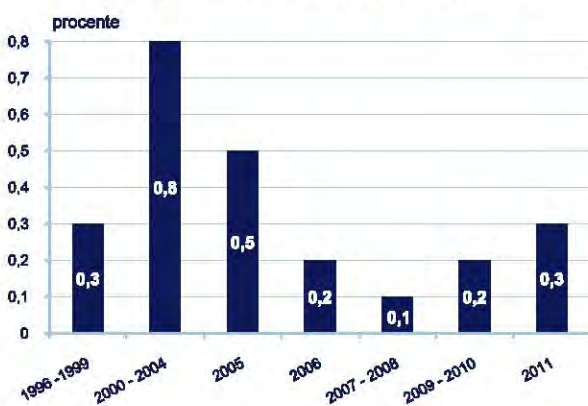
⁵⁶ Potrivit condiționalităților din acordul încheiat cu Fondul Monetar Internațional, se prevede posibilitatea utilizării resurselor FGDB pentru facilitarea măsurilor autorizate de Banca Națională a României privind transferul depozitelor, inclusiv tranzacții de achiziție de active și asumare de pasive.

⁵⁷ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 131/2010 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

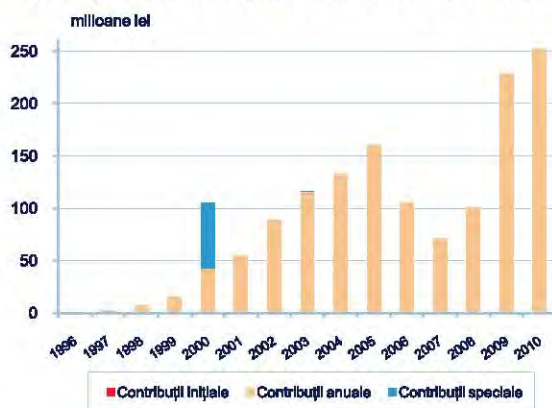
În ceea ce privește fondul destinat îndeplinirii scopului fundamental al FGDB, principalele resurse proprii sunt formate din contribuțiile instituțiilor de credit, veniturile din investirea resurselor financiare disponibile, încasările din recuperarea creanțelor FGDB și alte venituri, stabilite conform legii⁵⁸. De asemenea, FGDB are posibilitatea să contracteze împrumuturi de la Guvern, instituții de credit, societăți financiare și alte instituții⁵⁹, precum și să emită titluri de valoare.

Toate instituțiile de credit membre ale FGDB sunt obligate să contribuie sub diferite forme la fondul destinat plății compensațiilor. Astfel, fiecare instituție plătește o contribuție inițială la intrarea în schema de garantare a depozitelor, iar cât timp este membră a FGDB contribuie anual la fondul menționat cu o cotă⁶⁰ din suma depozitelor garantate din evidențele sale. Pe lângă contribuțiile menționate, mai există posibilitatea impunerii de către FGDB a unei contribuții speciale⁶¹ în situația în care se apreciază că resursele FGDB sunt insuficiente pentru onorarea obligațiilor de plată ale acestuia⁶².

Evoluția cotei contribuției anuale

Evoluția contribuțiilor încasate de FGDB

În anul 2000, instituțiile de credit au plătit, pe lângă contribuția anuală, și o contribuție specială în cotă de 1,2% din suma depozitelor garantate, care a fost destinată asigurării sumelor necesare pentru plata compensațiilor către deponenții garantați ai băncilor care au intrat în faliment în acel an⁶³. Totodată, aproape în fiecare an de la constituirea Fondului, au fost încasate contribuții inițiale de la instituțiile de credit nou-autorizate de către Banca Națională a României, valoarea acestora fiind foarte redusă în raport cu cea a contribuțiilor anuale.

Cota contribuției anuale a fluctuat semnificativ de la înființarea FGDB, fiind majorată în principal pe fondul necesității asigurării resurselor financiare pentru plata obligațiilor FGDB și/sau a reîntregirii rezervelor sale.

În anul 2005, având în vedere gradul de stabilitate la care ajunsese sistemul bancar din

⁵⁸ FGDB mai poate beneficia de donații, sponsorizări, asistență financiară.

⁵⁹ Cu excepția Băncii Naționale a României.

⁶⁰ Cota contribuției anuale nu poate depăși 0,5% din baza de calcul, egală cu echivalentul în lei al soldului depozitelor garantate de Fond, aflate în evidența instituției de credit participante, determinat la data de 31 decembrie a anului precedent anului de plată a contribuției. Contribuțiile anuale ale instituțiilor de credit se plătesc FGDB până la sfârșitul lunii aprilie a fiecărui an și nu se restituie acestora în nicio situație.

⁶¹ Contribuția specială nu poate depăși nivelul contribuției anuale aferente exercițiului financiar în cauză.

⁶² Finanțarea fondului special pentru despăgubirea persoanelor prejudiciate prin măsurile dispuse și implementate în cursul administrării speciale este asemănătoare celei a fondului destinat plății compensațiilor, instituțiile de credit plătind cotizații anuale și, după caz, cotizații suplimentare.

⁶³ Bankcoop și Banca Internațională a Religiiilor.

a fost diminuată de la 0,8% la 0,5%⁶⁴, contribuțiile anuale încasate în acel an crescând ca urmare a dinamicii pozitive a depozitelor garantate, datorată în special lărgirii sferei de garantare a FGDB începând cu cel de-al doilea semestru al anului 2004. Tot în același an, s-a conturat ideea posibilității reducerii în continuare a efortului financiar al instituțiilor de credit membre la constituirea resurselor FGDB.

În cadrul programului "Convergence"⁶⁵, FGDB a solicitat asistență în vederea determinării nivelului optim al cotei contribuției anuale a instituțiilor de credit, precum și al raportului dintre resursele sale și volumul depozitelor garantate din sistemul bancar⁶⁶.

Printre altele, concluziile studiului întreprins au confirmat faptul că, la acea dată, sistemul bancar din România se caracteriza printr-o stare de sănătate și performanță bune, evidențiate de un înalt nivel de adecvare a capitalului și al indicatorilor de profitabilitate și lichiditate, în condițiile exercitării unei supravegheri bancare corespunzătoare cerințelor moderne și standardelor internaționale.

În baza studiului întreprins de echipa de experți, s-a recomandat schimbarea politicii de finanțare a FGDB prin implementarea unei formule mixte constând în contribuții anuale și linii de credit stand-by⁶⁷ acordate de instituțiile de credit membre. De asemenea, s-a stabilit ca țintă a politicii de finanțare a FGDB gradul de acoperire a expunerii⁶⁸, în funcție de care urmau să fie determinate anual cota contribuției instituțiilor de credit și suma totală a liniilor de credit stand-by⁶⁹.

Pentru anul 2009, având în vedere majorarea plafonului de garantare a depozitelor la echivalentul în lei al sumei de 50.000 euro⁷⁰, s-a hotărât dublarea cotei contribuției anuale de la 0,1% la 0,2%, valoare care s-a menținut și în 2010. Măsura creșterii cotei contribuției instituțiilor de credit ca urmare a măririi plafonului de garantare a fost luată și în alte state membre, scopul fiind asigurarea/menținerea unui grad adecvat de acoperire a expunerii.

Anul 2009 aduce o altă modificare importantă în ceea ce privește întărirea capacității FGDB de a asigura plata compensațiilor în condițiile majorării plafonului de garantare a depozitelor și a reducerii semnificative a termenului de plată a compensațiilor. Astfel, a fost introdusă prevederea legală⁷¹ conform căreia, în cazul în care resursele schemei ar fi insuficiente pentru acoperirea plății compensațiilor, Guvernul ar urma să acorde un împrumut în favoarea FGDB, în termen de maxim 15 zile lucrătoare de la data solicitării.

De asemenea, trebuie menționat faptul că, în același an, din legislația FGDB a fost eliminată posibilitatea aplicării unor cote majorate de contribuție pentru acele bănci angajate în politici riscante și nesănătoase, sistem utilizat încă din 1998 și actualizat în 2004, prin care se urmărea penalizarea acelor instituții care ar fi putut să pericliteze siguranța depozitelor populației și, prin aceasta, încrederea în sistemul bancar. Acest lucru a fost necesar întrucât atât fostul sistem, cât și cel utilizat de experții Programului "Convergence"⁷²

⁶⁴ Legea nr. 178/2004 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar

⁶⁵ Program aflat sub egida Băncii Mondiale și susținut financiar de Ministerul Economiei și Finanțelor din Italia.

⁶⁶ Studiul a fost efectuat de o echipă de experți implicați în cadrul Programului "Convergence", în colaborare cu specialiști ai schemei de garantare a depozitelor din Italia – Fondo Interbancario di Tutela dei Depositi (FITD), pe parcursul unei perioade de circa nouă luni.

⁶⁷ În cazul liniilor de credit stand-by, tragerile ar fi putut fi efectuate numai în cazul necesității completării resurselor financiare proprii ale Fondului în situația falimentului unei instituții de credit.

⁶⁸ Raportul dintre volumul resurselor Fondului și suma depozitelor garantate

⁶⁹ Coordonatele politicii de finanțare a FGDB s-au stabilit prin lege pentru anii 2006 și 2007, și anume o cotă a contribuției anuale de 0,2% în 2006 și 0,1% în 2007, respectiv linii de credit stand-by în sumă de 150 milioane euro, în echivalent lei, pentru 2006.

⁷⁰ De la 15 octombrie 2008 pentru depozitele persoanelor fizice garantate și de la 30 iunie 2009 pentru depozitele persoanelor juridice garantate.

⁷¹ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2009 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar

⁷² Pentru datele din orizontul de timp 2000-2004

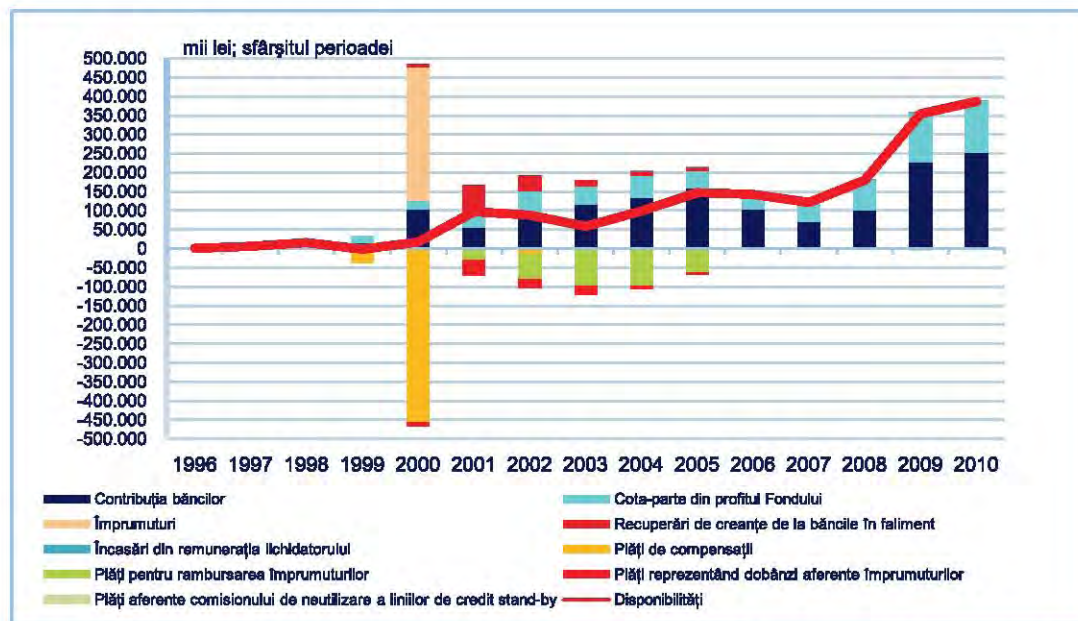
În scopul evaluării riscului instituțiilor de credit necesitau ajustări la noul context din sistemul financiar-bancar⁷³.

Având în vedere că în anul 2009, la nivelul Uniunii Europene, fuseseră avansate deja propuneri privind introducerea armonizată a elementelor în funcție de risc în determinarea contribuțiilor instituțiilor de credit⁷⁴, toate părțile implicate în proiectul privind stabilirea contribuțiilor la FGDB au agreat varianta unei acțiuni în concordanță cu soluțiile ce urmau să fie adoptate în cadrul Uniunii Europene.

Un an mai târziu, în toamna lui 2010, a intervenit o nouă schimbare majoră în politica de finanțare a FGDB, determinată de îndeplinirea condiționalităților din acordul încheiat cu Fondul Monetar Internațional care priveau îmbunătățirea capacității de finanțare a FGDB, respectiv eliminarea liniilor de credit stand-by și creșterea, din 2011, a cotei contribuției anuale a instituțiilor de credit membre la 0,3%.

Pentru noua valoare a cotei contribuției anuale a instituțiilor de credit la FGDB, se estimează că, până la sfârșitul lunii aprilie 2011, se vor încasa contribuții anuale totalizând circa 400 milioane lei (cu aproape 60% peste contribuțiile anuale aferente lui 2009), ceea ce va reprezenta un vârf al perioadei celor 15 ani.

Evoluția anuală a resurselor financiare, a plăților⁷⁵ și a disponibilităților FGDB

În anul 2000, Fondul a apelat la două linii de credit în sumă totală de 350 milioane lei de la Banca Națională a României în vederea suplimentării fondurilor destinate plăților de compensații, iar împrumuturile au reprezentat 72,3% din totalul resurselor. În perioada imediat următoare falimentelor bancare, recuperările de creanțe de la băncile în faliment au deținut ponderea cea mai ridicată în totalul resurselor Fondului (42,4% în anul 2001), care însă s-a diminuat considerabil pe parcursul următorilor ani.

⁷³ În acest sens, în vara anului 2008 a fost inițiat un proiect prin SPI România, la care au colaborat specialiști din partea FGDB, a Băncii Naționale a României și a Asociației Române a Băncilor pe tema calculării contribuțiilor instituțiilor de credit la FGDB.

⁷⁴ De altfel, și una dintre propunerile proiectului actual al Comisiei Europene privind schemele de garantare a depozitelor se referă la necesitatea calculării, în mod armonizat, a contribuțiilor instituțiilor de credit în funcție de profilul de risc al acestora.

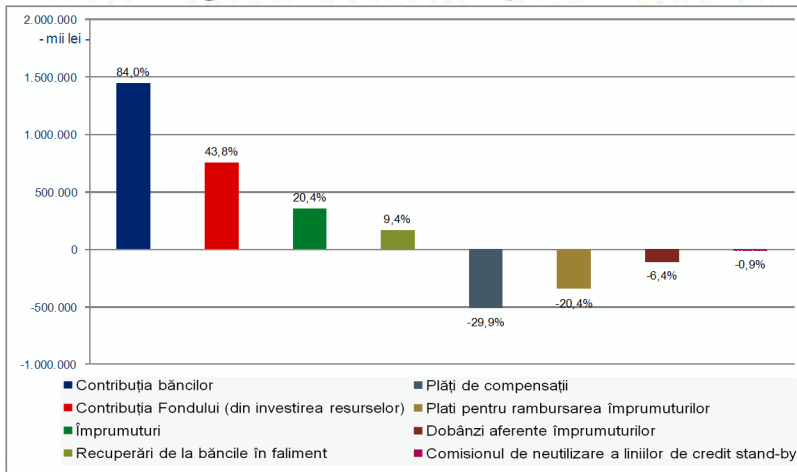
⁷⁵ Valorile negative reprezintă plăți.

În structura plăților efectuate de Fond, ponderea cea mai mare au deținut-o plățile de compensații efectuate în anul 2000 (98%). În perioada 2001 – 2005, perioadă pe parcursul căreia au fost rambursate împrumuturile angajate, cheltuielile cu plata principalului și a dobânzilor aferente au deținut ponderea majoritară în cadrul volumului total al plăților efectuate de Fond (98-99%).

Începând cu anul 2006, odată cu schimbarea politicii de finanțare a Fondului, singurele plăți au fost cele aferente achitării comisionului de neutilizare a liniilor de credit stand-by (în medie 1,5% din volumul resurselor Fondului).

În structura resurselor FGDB, cumulate pe perioada 1996-2010, predomină contribuțiile încasate de la bănci (84%) și profitul repartizat (43,8%).

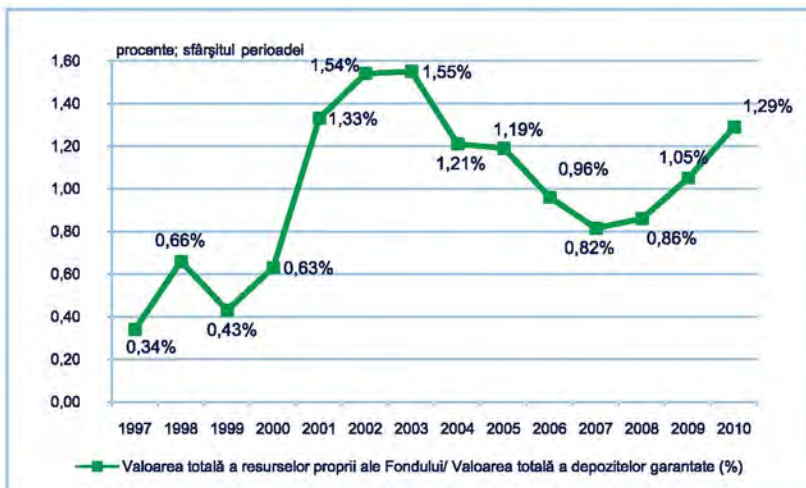
Resursele și cheltuielile FGDB în perioada 1996-2010

Gradul de acoperire a expunerii FGDB

Evoluția gradului de acoperire a expunerii FGDB este direct corelată cu dinamica resurselor FGDB (din care o influență importantă o au contribuțiile băncilor) și cu cea a depozitelor garantate.

Evoluția gradului de acoperire a expunerii Fondului

Perioada cât am fost la conducerea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar a fost caracterizată de amplificarea tuturor laturilor activității instituției, atât pe plan intern cât și pe cel extern, în condițiile manifestării crizei internaționale a piețelor financiare, nemaîntâlnită de la înființarea schemelor de garantare în Uniunea Europeană.

Subliniez câteva din principalele acțiuni desfășurate în această perioadă într-o serie de domenii:

- participarea la consultările privind modificarea directivei europene privind schemele de garantare a depozitelor și transpunerea în legislația națională a noilor prevederi ale directivei comunitare;
- efectuarea a numeroase acțiuni de informare a publicului pe diverse canale asupra rolului Fondului;
- realizarea de studii și analize pentru modificarea politicii de finanțare a Fondului;
- simplificarea procedurii de verificare la instituțiile de credit a bazei de calcul a contribuției datorate Fondului și a obligațiilor ce revin acestora pe linia informării deponenților cu privire la garantarea depozitelor;
- continuarea demersurilor și acțiunilor în justiție pentru deblocarea tergiversărilor de ani de zile și judecarea plângerilor penale formulate împotriva celor care au fraudat băncile la care Fondul este lichidator (Banca Română de Scont și Banca Turco – Română);
- participarea la Grupul de lucru al EFDI privind stabilirea contribuțiilor instituțiilor de credit în funcție de elementele de risc;
- investirea resurselor financiare ale Fondului în condițiile minimizării riscurilor, asigurării lichidității plasamentelor cât și eficienței acestora, reușindu-se ca în anul 2009 să se obțină cele mai mari profituri.

Stabilirea coordonatelor politicii de finanțare a Fondului a constituit una din preocupările de bază, în condițiile crizei internaționale a piețelor financiare, având în vedere necesitatea stabilirii unor contribuții ale instituțiilor de credit în funcție de elementele de risc și asigurării resurselor financiare necesare Fondului în cazul unei eventuale intrări în insolvență a unei bănci.

Constatând că principiile politicii de finanțare a Fondului, adoptată în 2006 în cadrul Programului "Convergence" al Băncii Mondiale, nu au dat rezultatele scontate, Fondul s-a reorientat către colaborarea, din 2008, cu direcțiile de specialitate din Banca Națională a României, în baza unui proiect inițiat prin Comitetul de Inițiativă pentru Proiecte Speciale (SPI), vizând utilizarea informațiilor obținute prin Sistemul Uniform de Rating – CAAMPL de către Direcția Supraveghere din Banca Națională a României.

Cu toate că există opinii atât la Banca Națională a României cât și la Asociația Română a Băncilor potrivit cărora stabilirea de contribuții ale instituțiilor de credit diferențiate în funcție de risc nu este oportună întrucât poate produce tensiuni în piață, consider că introducerea acestora este recomandată deoarece oferă un stimulent pentru băncile care nu sunt angajate în politici riscante și nesănătoase, penalizând în același timp instituțiile de credit care prezintă risc.

Nicolae Vulpescu

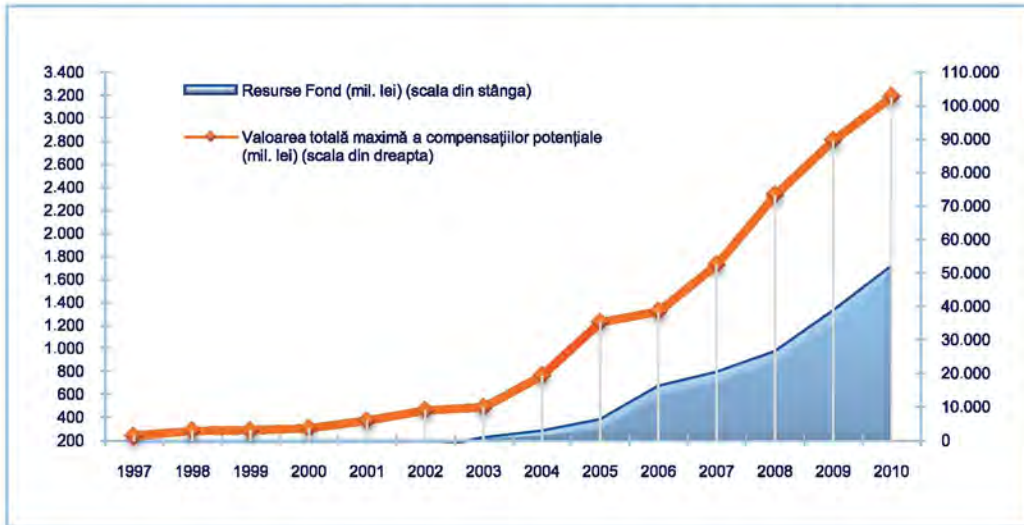
Președinte al Consiliului de administrație (iulie 2004 – februarie 2008)
Director (martie 2008 – septembrie 2009)

FGDB are unul dintre cele mai mari niveluri ale gradului de acoperire a expunerii din Uniunea Europeană⁷⁶.

La finele lunii decembrie 2010, gradul de acoperire a expunerii FGDB se ridică la 1,29%, relativ apropiat de nivelul propus în proiectul directivei privind schemele de garantare a depozitelor, respectiv 1,5%, prevăzut a fi atins într-un orizont de timp de 10 ani în toate statele membre ale Uniunii Europene.

În graficul de mai jos se prezintă evoluția comparativă a resurselor FGDB și a valorii totale maxime a compensațiilor potențiale, deci a celei mai mari sume ce reprezintă potențiala obligație de plată a FGDB. Aceasta este, de fapt, cea mai bună ilustrare a acoperirii expunerii⁷⁷.

Resursele Fondului și valoarea compensațiilor potențiale

Politica de plasamente

În conformitate cu prevederile legale, resursele financiare ale FGDB pot fi investite în titluri de stat, titluri garantate de stat sau emise de Banca Națională a României, instrumente financiare ale instituțiilor de credit, iar odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, și în titluri emise de stat sau de băncile centrale ale statelor membre ale Uniunii Europene, precum și în titluri emise de Trezoreria Statelor Unite ale Americii. Până în prezent, FGDB nu a efectuat plasamente în titluri străine.

În perioada 1997 – 2002, investirea resurselor financiare ale FGDB s-a realizat în exclusivitate în titluri de stat, titluri garantate de stat și obligațiuni emise de Banca Națională a României, achiziționate în principal de pe piața primară, deși pentru valorificarea superioară a resurselor temporar disponibile au fost efectuate și plasamente în titluri de stat pe piața secundară, pe perioade scurte de timp.

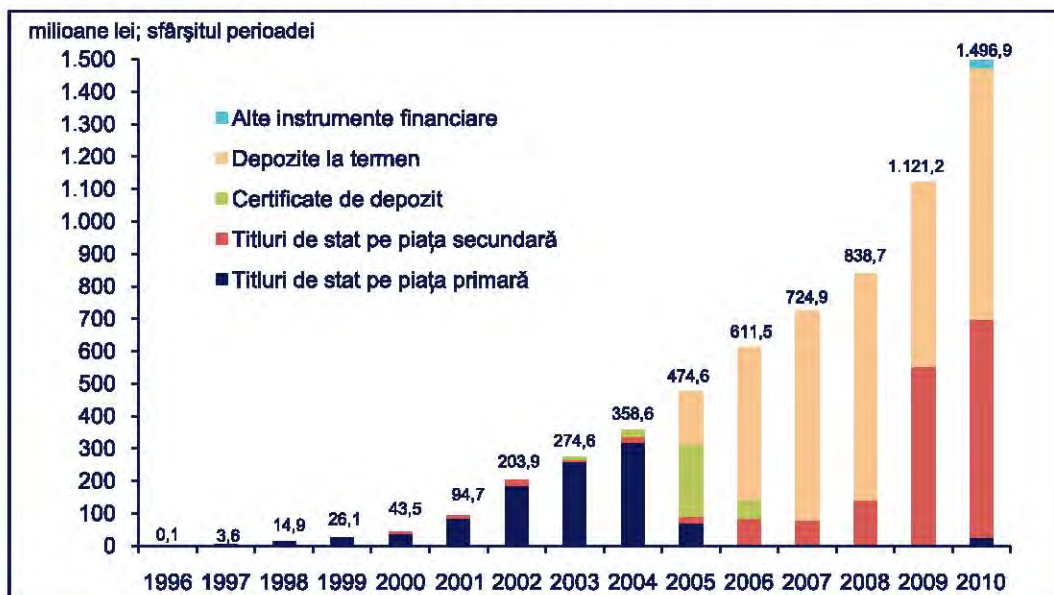
Începând cu anul 2003, s-a schimbat politica de plasamente a FGDB și au început să se efectueze investiții și în certificate de depozit, în principal datorită maturităților mai scurte

⁷⁶ Un raport din luna mai 2008 al Centrului Comun de Cercetare al Comisiei Europene privind eficiența schemelor de garantare arată că gradul mediu de acoperire a expunerii în statele membre ale Uniunii Europene era, pe baza datelor de la nivelul anului 2005, de circa 0,7%, variind de la 0,1% până la 2,3%. Gradul de acoperire a expunerii FGDB la momentul anului 2005 se situa la nivelul de 1,19%, fiind depășit doar de cel al schemelor de garantare din Suedia, Estonia, Bulgaria și Lituania.

⁷⁷ Modificarea plafonului de garantare nu influențează valoarea depozitelor garantate de FGDB întrucât în această categorie intră toate depozitele garantate, indiferent de valoarea acestora în raport cu plafonul de garantare.

care au oferit posibilitatea FGDB de a-și onora plățile curente, precum și ca urmare a neacceptării de către emitent a sumelor aferente ofertelor de cumpărare de titluri de stat, cu precădere în a doua parte a anului, fapt ce a condus la retragerea temporară de pe piață a acestor titluri.

Structura valorii totale a capitalului mediu investit al FGDB

Cu toate acestea, până în anul 2004, plasamentele în titluri de stat achiziționate de pe piața primară au continuat să dețină ponderea majoritară în portofoliul de active financiare al FGDB. Ulterior, având în vedere menținerea unei piețe deficitare a titlurilor de stat, plasamentele FGDB au fost făcute preponderent în depozite la termen și certificate de depozit ale instituțiilor de credit⁷⁸.

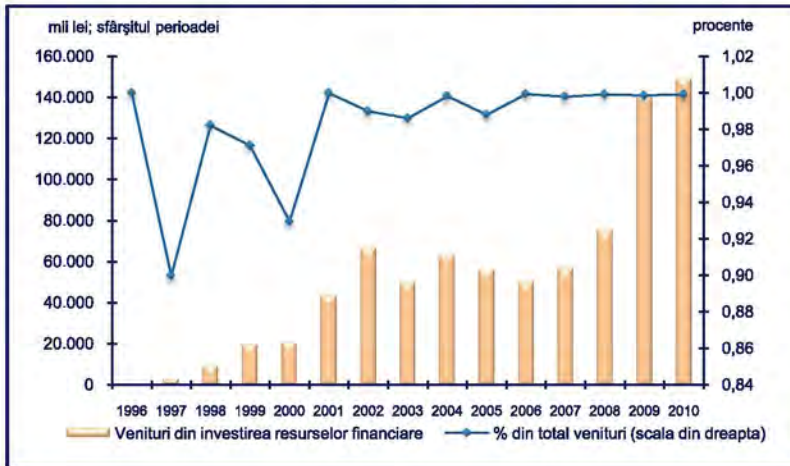
În consonanță cu obiectivele de lichiditate imediată, minimizarea riscului și rentabilitate, în anii 2009 și 2010, structura portofoliului investițional al FGDB s-a ajustat cu opțiunea ca aproximativ jumătate din resursele financiare să fie reorientate către titlurile de stat achiziționate de pe piața secundară, restul fiind investit în depozite la termen și alte instrumente financiare cu grad scăzut de risc ale băncilor partenere.

În anul 2010 a fost înființat Comitetul de Administrare a Resurselor Fondului (CARF), prin crearea acestuia fiind atinse o serie de deziderate legate de managementul resurselor FGDB: luarea unei decizii colective privind plasarea optimă a resurselor din punct de vedere al raportului rentabilitate/ risc; separarea deciziei plasării resurselor de executarea propriu-zisă a tranzacției; fundamentarea riguroasă a deciziilor CARF, cu accent asupra funcției de prognoză în ceea ce privește evoluția piețelor și resurselor disponibile ale FGDB; identificarea și analizarea cu celeritate a oportunităților noi de plasare a resurselor astfel încât să fie îndeplinite obiectivele principale de minimizare a riscului, respectiv de lichiditate a plasamentelor, dar și cel complementar privind randamentul acestora.

⁷⁸ Prin Legea nr. 178/2004 s-au diversificat modalitățile de investire prin introducerea depozitelor la termen și a certificatelor de depozit, precum și a titlurilor de stat emise de statele membre ale Uniunii Europene, titluri emise de băncile centrale ale acestora și titluri emise de Trezoreria Statelor Unite ale Americii, plasamentele din ultima categorie putând fi efectuate începând cu data aderării României la Uniunea Europeană. Investițiile în depozite și certificate de depozit la bănci erau limitate la 25%, respectiv 10% pe fiecare bancă, din volumul total, limitări care s-au eliminat prin modificarea legislației în anul 2005, din cauza lipsei de pe piață a titlurilor de stat. Cu privire la investirea resurselor financiare, prin Legea 238/2005 s-a inclus obligativitatea ca Fondul să stabilească o strategie anuală de expunere, aprobată de Consiliul de administrație al BNR, atât pentru fiecare dintre instrumentele financiare, cât și pentru fiecare emitent al acestora. Obiectivele principale ale strategiei sunt minimizarea riscurilor și lichiditatea plasamentelor, în timp ce randamentul acestora este un obiectiv complementar.

Veniturile FGDB sunt obținute aproape exclusiv din investirea resurselor sale financiare (pondere de peste 97%)⁷⁹.

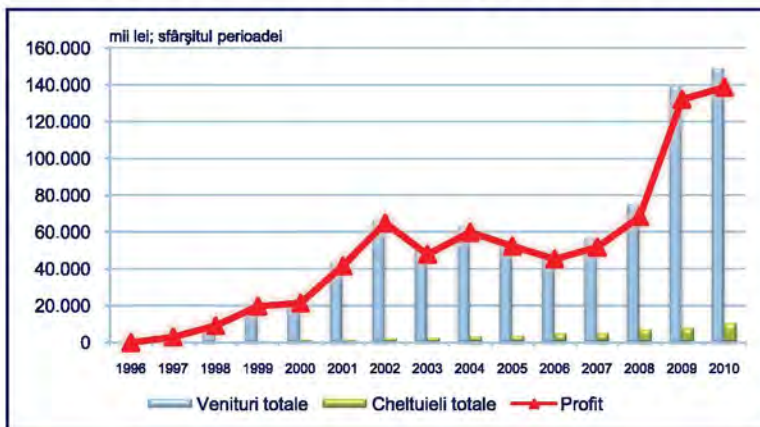
Dinamica veniturilor obținute din investirea resurselor financiare ale Fondului

Rezultatele financiare

Profitul FGDB se determină ca diferență între veniturile obținute din investirea resurselor sale financiare și cheltuielile curente de funcționare ale acestuia. Profitul FGDB a avut o evoluție ascendentă până în 2003, când au fost efectuate cele mai mari plăți ale ratelor scadente la creditele acordate de Banca Națională a României. În anii 2004-2006, profitul s-a diminuat din cauza reducerii substanțiale a ratei medii a dobânzii aferente plasamentelor. Începând cu 2007, profitul s-a reînscris pe traiectoria crescătoare, cu o accelerare de ritm în 2009 ca urmare a majorării capitalului mediu investit⁸⁰ și a obținerii unor randamente ridicate la plasamentele efectuate.

Evoluția veniturilor, cheltuielilor și profitului Fondului

⁷⁹ În anul 1997, FGDB a realizat totuși un volum mai ridicat al veniturilor din dobânzile bonificate de Banca Națională a României la nivelul ratei scontului pentru disponibilitățile din contul curent deținut la momentul respectiv, iar în anul 2000 a fost inclusă în cadrul veniturilor și o subvenție pentru investiții.

⁸⁰ În 2009, cota contribuției anuale a instituțiilor de credit membre ale FGDB a fost dublă față de anul anterior.

Activitatea internațională

Roxana Drăguț

Pe plan internațional, FGDB este membru al celor două asociații profesionale din domeniul garantării depozitelor, și anume Forumul European al Asigurătorilor de Depozite (EFDI) - din anul 2003, și Asociația Internațională a Asigurătorilor de Depozite (IADI) - din anul 2005.

Dezvoltarea și menținerea relațiilor de colaborare cu schemele de garantare a depozitelor din întreaga lume, precum și cu alte entități internaționale, promovarea schimbului de experiență și identificarea celor mai bune practici din domeniu reprezintă constante ale activității internaționale a FGDB.

EFDI⁸¹, înființat în anul 2002 ca o asociație de facto fără personalitate juridică, a devenit cinci ani mai târziu asociație internațională non-profit cu personalitate juridică, guvernată de legea belgiană.

Scopul EFDI este de a contribui la stabilitatea sistemelor financiare prin promovarea cooperării europene în domeniul garantării depozitelor și facilitarea discuțiilor și a schimbului de experiență și informații pe probleme de interes comun.

Odată cu aderarea României la Uniunea Europeană (UE), FGDB a devenit și membru al Comitetului EFDI pentru Uniunea Europeană⁸². Având în vedere procesul de revizuire a directivei comunitare privind schemele de garantare a depozitelor, în cadrul Comitetului EFDI pentru Uniunea Europeană au funcționat cinci grupuri de lucru, înființate de comun acord cu Comisia Europeană, în scopul dezvoltării unor proiecte pe diferite teme, cum ar fi: sfera depozitelor garantate, elaborarea unui acord-cadru referitor la garantarea suplimentară și schimbul de informații între schemele de garantare a depozitelor, informarea deponenților, mecanismul de plată a compensațiilor, includerea elementelor de risc în stabilirea contribuțiilor instituțiilor de credit la schemele de garantare a depozitelor. FGDB a făcut parte din ultimul grup de lucru menționat și a participat activ la reuniunile acestuia din anul 2008 și până la finalizarea raportului acestuia în iulie 2009.

În prezent, FGDB face parte din grupul de lucru privind soluționarea situațiilor băncilor în dificultate, constituit la nivelul Comitetului EFDI pentru UE. În luna martie a acestui an, grupul de lucru a pregătit și înaintat un răspuns la documentul Comisiei Europene referitor la detaliile tehnice ale unui posibil cadru UE pentru soluționarea băncilor neviabile.

Din dorința creării unui cadru general privind cooperarea transfrontalieră între schemele de garantare a depozitelor, care să servească ulterior ca bază pentru încheierea de acorduri bilaterale, la nivelul Comitetului EFDI pentru UE a fost elaborat un Memorandum Multilateral de Înțelegere. FGDB s-a numărat printre primele scheme din Uniunea Europeană care au aderat oficial, în luna septembrie 2010, la acest Memorandum Multilateral de Înțelegere⁸³.

Obiectivele principale ale acestui document sunt facilitarea și încurajarea bunelor relații, a schimbului de informații și a cooperării active între schemele de garantare a depozitelor, inclusiv schimbul regulat de informații referitor la natura, rolul și experiența fiecărei scheme (principiul comunicării), cooperare în procesul de gestionare (sau în faza pregătitoare) a cererilor de plată a deponenților (principiul cooperării) și reprezentarea, oficială sau neoficială, a unei scheme de

⁸¹ EFDI numără în prezent 57 de membri din 42 de țări, 9 asociații și 13 instituții internaționale cu statut de observator.

⁸² Principalele atribuții ale Comitetului EFDI pentru UE se referă la politica EFDI cu privire la legislația UE din domeniul garantării depozitelor și reprezentarea acestuia în fața Comisiei Europene sau a oricărei alte instituții cu privire la politica menționată.

⁸³ În prezent, 16 scheme de garantare au aderat la Memorandumul Multilateral de Înțelegere.

către alta în relația cu terții, inclusiv creditori, practicieni în insolvență, instituții de reglementare și agenții guvernamentale (principiul reprezentării).

Principiile comunicării și cooperării (sau obiectivele Memorandumului Multilateral de Înțelegere) sunt în acord cu cel de-al șaptelea principiu fundamental pentru sisteme eficiente de garantare a depozitelor, care recomandă realizarea schimbului de informații între schemele de garantare din diferite țări, precum și între acestea și alți participanți la rețelele de asigurare a stabilității financiare din alte țări. De asemenea, în cazurile în care țara gazdă sunt mai multe scheme de garantare a depozitelor, este important să se stabilească schema prin care ar putea să se realizeze plata compensațiilor de către instituția similară, din țara de origine.

IADI⁸⁴ reprezintă o organizație internațională non-profit, care a fost înființată în anul 2002 și care este guvernată de legea elvețiană.

Scopul IADI este de a contribui la stabilitatea sistemelor financiare prin promovarea cooperării internaționale în domeniul garantării depozitelor și dezvoltarea legăturilor atât între schemele de garantare a depozitelor de pe tot globul, cât și cu alți participanți la rețelele de asigurare a stabilității financiare.

FGDB face parte din Comitetul Regional IADI pentru Europa, care pune un accent deosebit pe implicarea membrilor săi în stabilirea și implementarea direcțiilor strategice ale IADI, precum și în dezvoltarea relațiilor de colaborare bilaterale și multilaterale atât în cadrul IADI, cât și cu EFDI.

IADI, prin comitetele sale dedicate, elaborează orientări practice în vederea consolidării și creșterii eficacității schemelor de garantare a depozitelor.

În iunie 2009, IADI și Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară (BCBS) au publicat setul de Principii Fundamentale pentru Sisteme Eficiente de Garantare a Depozitelor, care se doresc a fi un cadru general eficient pentru garantarea depozitelor, contribuind la menținerea încrederii populației în sistemul financiar-bancar și reprezentând totodată un reper important în fondarea sau restructurarea schemelor de garantare a depozitelor.

În decembrie 2009, un comitet format din reprezentanți ai BCBS, IADI, EFDI, Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale și Comisiei Europene a demarat colaborarea pentru dezvoltarea Metodologiei de evaluare a conformității schemelor de garantare a depozitelor cu Principiile fundamentale, versiunea finală a acesteia fiind aprobată de Consiliul executiv al IADI în decembrie 2010 și înaintată Consiliului pentru Stabilitate Financiară (Financial Stability Board-FSB).

Metodologia urmează a fi utilizată în multiple contexte, cum sunt: evaluarea proprie a instituțiilor de garantare a depozitelor, evaluarea de către Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială a calității sistemelor de garantare a depozitelor, în cadrul Programului de Evaluare a Sectorului Financiar (FSAP), analize făcute de terțe părți, cum ar fi firmele de consultanță, și analize inter pares, cum ar fi cele din cadrul comitetelor regionale IADI.

În anul celebrării de către FGDB a 15 ani de activitate, la București a avut loc, în perioada 30-31 martie 2011, seminarul internațional cu tema "Creșterea încrederii prin conștientizarea publicului", organizat de IADI - Comitetul Regional pentru Europa și FGDB. Seminarul a fost proiectat cu scopul perfecționării specialiștilor în relații publice și comunicare din cadrul schemelor de garantare, cu impact direct asupra informării publicului. Vorbitoarii au fost din țări europene, dar și din Asia și Statele Unite ale Americii. La conferință au fost reprezentate schemele de garantare a depozitelor din 17 țări. Alături de reprezentanții schemelor de garantare au participat și reprezentanți din bănci comerciale, Banca Națională a României, Asociația Română a Băncilor și Ministerul Finanțelor Publice.

⁸⁴ IADI are în prezent 63 de membri din 62 de țări din toate continentele, 9 asociații și 12 entități internaționale cu statut de parteneri.

Relațiile cu Fondul Monetar Internațional și alte organisme internaționale

FGDB a luat parte la unele dintre reuniunile care au avut loc cu ocazia misiunilor Comisiei Europene de supraveghere colectivă în domeniul serviciilor financiare din România având ca scop evaluarea progreselor înregistrate în implementarea Planului de acțiune, elaborat de către autoritățile române pe baza recomandărilor misiunilor anterioare.

De asemenea, pe parcursul activității sale, FGDB a avut relații permanente cu Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional (FMI), primele întâlniri desfășurându-se în contextul acordului PSAL II, încheiat de România cu Banca Mondială.

În anul 2008, vizitele Fondului Monetar Internațional au fost ocazionate de actualizarea raportului de evaluare a stabilității sistemului financiar românesc – FSAP.

Începând din anul 2009, discuțiile cu reprezentanții FMI și ai Comisiei Europene s-au purtat în contextul condiționalităților și evaluărilor din cadrul Aranjamentului stand-by dintre România și FMI. Acestea s-au referit la propunerile și amendamentele legislative care au vizat activitatea FGDB, printre care se regăsesc:

- întărirea capacității FGDB de a asigura plata compensațiilor în termenele stabilite de lege;
- lărgirea competențelor existente ale administratorului special, calitate pe care o poate avea și FGDB;
- plasarea creanțelor deponenților garanți și ale FGDB pe un rang de preferință superior în ordinea de prioritate la plata creanțelor în caz de insolvență;
- introducerea de prevederi referitoare la membrii Consiliului de administrație al FGDB (și anume, interdicția de a deține în cadrul vreunei instituții de credit calitatea de angajat sau director, membru al consiliului de administrație, comitetului de supraveghere ori directoratului);
- eliminarea finanțării FGDB pe baza liniilor de credit stand-by acordate de instituțiile de credit membre;
- permiterea utilizării resurselor administrate de FGDB în scopul facilitării măsurilor de restructurare autorizate de Banca Națională a României privind transferul depozitelor, inclusiv tranzacții de achiziție de active și asumare de pasive.

Seminarul IADI - ERC „Sistemele de plată a compensațiilor: Resurse pentru a face față provocării realizării de plăți rapide”, 28 – 29 ianuarie 2010, Praga, Cehia

Ce viitor așteaptă FGDB?

Eugen Dijmărescu⁸⁵

Evoluțiile de pe piețele financiare internaționale, dominate de prima explozie a crizei globalizării, au adus între preocupările actuale și redefinirea rolului fondurilor de garantare a depozitelor în cadrul larg al realizării unei noi ordini monetare internaționale la care G 20 se străduiește de peste doi ani să ajungă. Într-adevăr, până la momentul în care explozia crizei financiare globale a rezultat în pierderi uriașe pentru clienți, dar și pentru trezoreriile publice, fondurile de garantare a depozitelor au executat, mai ales în arealul european, un rol de compensare a pierderilor suferite de deponenți ca urmare a insolvenței instituțiilor de credit. Astfel, funcția lor a fost cantonată în zona stabilității sociale, ca instituții al căror rol a fost limitat la furnizarea de lichidități către persoanele fizice, în primul rând, și pentru o arie mai restrânsă sau mai largă pentru persoanele juridice din sectorul corporatist, în funcție de maturitatea sistemelor financiare naționale și a schemelor de garantare a depozitelor asociate.

Fondul român de garantare a depozitelor în sistemul bancar nu s-a deosebit de curentul european dominant, deși unele precauții binevenite ale reglementatorilor pieței interne au făcut ca dezvoltarea sa să anticipeze (nivelul ex-ante al ratei anuale a contribuțiilor, administrarea specială și cea interimară) în câteva rânduri evoluțiile europene. Mai mult, particularitățile cu care s-a manifestat criza în România (criză economică indusă de reducerea cererii externe care a restrâns nevoia de intermediere bancară pentru furnizorii locali și care a mutat accentul de la creditarea sectorului neguvernamental spre cel guvernamental, el însuși izvor al recesiunii interne) coroborate cu existența unui sector bancar preponderent dezvoltat de grupuri bancare din țările de proximitate geostrategică, dar și de bănci din state ale căror politici financiare guvernamentale au alimentat propriile lor deficite, au determinat FMI (având ca sprijin Comisia Europeană) să includă FGDB în programele de ajustare convenite cu autoritățile române în 2009 și 2011. Acesta este un motiv în plus pentru a observa că instituția românească de garantare a depozitelor se pregătește asiduu pentru a fi competitivă, din punct de vedere european, atât în ceea ce privește garanțiile, cât și pentru alte activități care pot preveni ajungerea la faliment a unei bănci partenere. Drumul pe care FGDB merge este cel al Europei, al străduințelor ei de a fi mai bine pregătită pentru diversitatea cazurilor care ar solicita intervenția schemelor de garantare a depozitelor.

Uriașele sume înghițite din 2008 până în prezent pentru a zăgăzui deriva sistemului bancar internațional, provenite în cea mai mare parte din banii contribuabililor, au readus în atenție organizațiile de asigurare/garantare a depozitelor, în primul rând acolo unde statutul și organizarea schemelor de garantare a depozitelor le autorizau ca putând fi alternativă la sursele, de altminteri deficitare, ale bugetelor publice. În diversele reuniuni *intra* și *extra* europene, începând cu responsabilii pentru stabilitatea financiară (FMI, BRI, BCE) și până la cele ale șefilor de state și guverne ai G 20 sau cele ale analiștilor polarizați în jurul marilor organisme financiare ale lumii, cuvântul cheie care s-a auzit mereu este "piață", respectiv un apel insistent al conștiințelor investite cu autoritate transnațională pentru găsirea mecanismelor și instrumentelor de intervenție, în caz de nevoie, în interiorul mecanismelor pieței, căutare sinonimă prezervării unui sistem care ne-a furnizat prosperitatea și ne-a consolidat, prin concurență, alternativa alegerii. În acest context, întrebarea legitimă care se pune este: cât de pregătite sunt schemele de garantare a depozitelor pentru asumarea unui rol în această direcție, de a-și completa funcția tradițională de "ghișeu de plată"?

⁸⁵ Director, FGDB. Versiune revizuită și adăugită a *Deposit Guarantee Schemes Join Financial Safety Net*, Romanian Journal of European Affairs, vol. 11, no. 1, 2011.

EFDI

European Forum of Deposit Insurers

Sunt onorat să adresez acest scurt mesaj cu ocazia celebrării a 15 ani de activitate a schemei de garantare a depozitelor din România.

România reprezintă un exemplu de țară care a dovedit o mare deschidere premergător aderării oficiale ca membru al Uniunii Europene, în 2007.

Dacă mă refer la schema de garantare a depozitelor în particular, vorbind din experiența mea în calitate de Președinte al EFDI, pot să afirm că încă de când aceasta a devenit membră EFDI, în 2003, a fost foarte activă, participând la toate evenimentele și făcând parte din multe grupuri de lucru în cadrul EFDI. Nu am putut să nu remarc entuziasmul participării la toate activitățile EFDI și chiar și acest lucru consider că a contribuit la pregătirea României pentru Uniunea Europeană.

Pot să spun că România este o țară care mai degrabă anticipează schimbarea, decât să aștepte producerea ei.

O nouă Europă pentru o nouă țară!

Roberto Moretti

Președintele Forumului European al Asigurătorilor de Depozite

În Uniunea Europeană schemele de garantare a depozitelor bancare funcționează după regula specificului național și cu suportul unui ghid comun reprezentat, generic, de Directiva 94/19/CE, cu amendamentele ei ulterioare. Până în prezent, directiva UE a reușit într-o prea mică măsură să dea schemelor de garantare sentimentul coeziunii, atât timp cât din punct de vedere organizatoric tipologia lor variază, pe de o parte de la a funcționa înăuntrul băncilor centrale până la entități de sine stătătoare cu organizare publică sau privată, iar pe de altă parte câte una sau mai multe pe aceeași piață bancară, cu finanțare ex-ante sau ex-post. Lipsa de omogenitate instituțională și decizională face ca până în prezent schemele de garantare a depozitelor să nu fie acceptate drept parteneri ai organismelor de lucru ale Comisiei Europene, iar organizația lor asociativă (EFDI - Forumul European al Asigurătorilor de Depozite) să fie recunoscută doar ca entitate bună de "consultat" de către serviciile Comisiei, toate reglementările comunitare adoptate în privința funcționării și atribuțiilor schemelor de garantare fiind luate fără prezența subiecților. În aceeași ordine de idei trebuie remarcată și complacerea negociatorilor celor 27 în status-quo-ul instituțional, ca și cum fie ar fi neîncredători în propria capacitate de transpunere în legislația națională a directivelor aplicabile schemelor de garantare sau pur și simplu sunt tributari culturii instituțiilor publice în înțelesul prioritizării lor față de mecanismele "perverse" ale pieței. Se constată, așadar, o situație cel puțin desuetă față de realitatea recunoscută în alte medii cu responsabilitate față de aceeași stabilitate financiară, care afirmă că "existența sistemelor de garantare clarifică obligațiile autorităților față de depozitari, limitează aria măsurilor discreționare, promovează încrederea publicului, susține reducerea costurilor legate de restructurarea băncilor în faliment și contribuie la un mecanism ordonat de finanțare pentru bănci a costului insolvenței"⁸⁶.

⁸⁶ Basel Committee on Banking Supervision/International Association of Deposit Insurers – Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems, 2009

Și totuși, o anumită rețineră a unor proeminenți lideri ai G 20 de a mai recurge la alte împrumuturi de stat în cazul insolvenței instituțiilor de credit face ca interesul pentru fondurile de garantare să crească, tocmai pentru că acestea, funcționând ca un asigurător care încasează de la bănci prime anuale, pot dispune de resurse - din interiorul sistemului bancar - care să scutească bugetele naționale de noi sacrificii (și deci pe contribuabili)⁸⁷. Fără îndoială că de aici poate începe o altă discuție, legată de suficiența sau puținătatea resurselor fondurilor, de momentul constituirii acestora și de cel al costurilor pentru bănci legate de garanțiile oferite de o entitate terță clienților lor. Și altă discuție care poate avea loc este legată de constituirea sau nu a unui mecanism pan-european de garantare a depozitelor, propunere alternativă aflată în stadiu de tatonare, dar a cărei prioritate nu va întârzia să apară.

Sunt mai multe argumente care trebuie să pledeze în favoarea unei deschideri către atari soluții. Primul îl constituie însuși caracterul transfrontalier al băncilor europene și apendicele unei politici financiar-monetare centrată pe uniunea monetară (n.b.: cele mai multe scheme europene de garantare a depozitelor sunt premergătoare apariției euro-zonei și big-bangului largirii Uniunii). După anii scurși, însă, nu poate fi interpretată decât cel puțin stranie dihotomia între o activitate bancară supusă unor centre extrateritoriale de decizie și menținerea în cadru național a obligațiilor de asigurare a deponenților. Aici intervin argumente, adesea hilare, despre faptul că globalizarea este vinovată, în vreme ce reglementările naționale ar fi proteguitoare. Dincolo de întrebarea despre intenția autorităților naționale de a merge înapoi se ascunde răspunderea pentru propria lor inabilitate de a genera și gestiona politici proprii imersiunii complexului economic și financiar național în vâltoarea pieței globale.

Cel de-al doilea aspect important pentru asumarea de către schemele de garantare a unor atribuții în gestiunea stabilității financiare pleacă de la incontestabilul adevăr al eșecului supraveghetorilor naționali de a fi anticipat criza bancară, întinderea și succesiunea valurilor și consecințelor lor. În plus, nici un exercițiu de stress-test nu a degajat soluții, ci doar restricții suplimentare impuse băncilor și clienței lor.

Înainte de a examina sugestiile Comisiei Europene aflate în dezbaterea europeană – o dezbatere care ar fi trebuit, inițial, să se fi încheiat în 2009 -, legate de amendarea Directivei 94/19/CE, se impune o remarcă: mulțimea reținerilor statelor membre, formulate în a doua jumătate a anului 2010 și prima parte a lui 2011 echivalează cu o dare înapoi de la textul cuprinzător al propunerilor inițiale ale Comisiei UE, întărind atributul național în defavoarea unei abordări pan-europene proprii adresării problemelor decurgând din globalizarea piețelor financiare. Transformarea "ghișeului de plată" într-o entitate componentă a stabilității financiare, prin asocierea la obiectul de activitate al schemelor de garantare a funcțiilor de restructurare a portofoliilor băncilor amenințate cu insolvența reprezintă o importantă schimbare de filozofie a responsabilității pe care o pot căpăta schemele de garantare a depozitelor. În prezent, în 11 state membre ale Uniunii Europene schemele de garantare a depozitelor sunt – în grade diferite – implicate în rezoluțiunea bancară. În esență, existența deja a unor experiențe ar trebui să constituie o platformă pentru dezvoltările instituționale viitoare, care să nu implice doar finanțarea transferului depozitelor în cazul restructurării portofoliului de active. Calea aleasă de Comisia Europeană poate fi considerată a fi pavată cu intenții bune, dar cum în Europa drumul până la adoptarea definitivă a unui document este cu atât mai lung cu cât ni se par mai îndepărtate perspectivele de repetare a fenomenelor care au generat interesul, între propuneri și varianta de text adoptată pot surveni modificări numeroase și de substanță. În primul rând, pentru că demersul de amendare a reglementărilor aplicabile garantării depozitelor⁸⁸ și cele privind gestiunea crizelor și restructurarea/rezoluțiunea bancară⁸⁹ nu sunt decât aparent concomitente. Mărul discordiei îl

⁸⁷ "Plătitorii de taxe să nu mai suporte niciodată povara unor viitoare crize financiare" – Ana Maria Tarantola, Strengthening Financial Stability: The Contribution of Deposit Insurance, IADI/EFDI Annual Conference, Roma 2010.

⁸⁸ Propunerea legislativă a Comisiei Europene privind schemele de garantare a depozitelor COM/2010/368

⁸⁹ COM/2010/254 și COM/2010/579

reprezintă atitudinea celor care interpretează angajarea schemelor de garantare în procesul de rezoluțiune bancară ca fiind strict în favoarea acționarilor băncii și o îndepărtare de la obiectul de bază al respectivelor scheme, respectiv compensarea deponenților în cazul insolvenței.

Neîndoielnic, opinia supraveghetorilor incumbă un mare grad de responsabilitate față de propunerea (de luat de către ei înșiși) de riscare a unor fonduri terțe în contradictoriu cu calea mai dreaptă și mai comodă (pentru sine) de plată a compensațiilor. Tocmai de aceea între supraveghetor și schema de garantare a depozitelor (deținătoarea resursei de plată pentru oricare

din variante) trebuie să se construiască o colaborare statuată pe proceduri clare și schimb susținut de informații. Totuși, examinând propunerile de amendare nu putem să nu remarcăm viziunea *europeană* care se adresează autorităților naționale de reglementare, astfel încât să se poată realiza o coeziune mai bună a fondurilor de garantare, capabile să fie parteneri ai unificării monetare a Europei și libertății de circulație a capitalurilor. Astfel, un rol major se caută să fie atribuit schemelor de garantare în procesul de salvagardare a băncilor (salvarea lor de la faliment și menținerea intactă a depozitelor clienților) prin preluarea de active și asumarea de pasive (Purchases & Assumptions), procedură temporară ce coincide cu intermedierea vânzării unei bănci către altă instituție financiară⁹⁰. Pe lângă aspectul de liniște socială pe care îl induce, acțiunea respectivă are și scopul de a economisi risipirea fondurilor destinate garantării atunci când sunt indicii că P&A este mai economică și mai eficace pentru stabilitatea sistemului bancar. Se pot cita aici numeroase cazuri din experiența FDIC⁹¹, instituție fanion în această privință.

Prin acest atribut, schemele de garantare sunt

presupuse să devină actori principali pe frontul stabilității financiare și să fie recunoscute ca parte a structurilor instituționalizate de asigurare a acesteia și management al crizelor financiare. Așa cum afirmă documentul BCBS/IADI de adoptare a "principiilor de bază", reforma schemelor de garantare a depozitelor este parte a ansamblului de măsuri pentru constituirea sistemului de siguranță financiară, cu participarea autorității de reglementare și supraveghere, a împrumutătorului de ultimă instanță și a asigurătorului de depozite. De altfel, acest lucru este deja funcțional și statuat în principal în state din afara spațiului Uniunii Europene, dar și în câteva dintre membrele acesteia. O atare schimbare, dependentă în primul rând de voința politică, implică recunoașterea unui rol potențial al schemelor de garantare pentru protecția consumatorilor și soluționarea crizelor.

Pe planul garantării depozitelor, principalele elemente vizează: (a) unificarea la sfârșitul anului 2010 a plafoanelor de garantare în țările membre la același nivel (100.000 €), ceea ce instituie o autentică egalitate a șanselor deponenților și băncilor în opțiunea de selecție a

⁹⁰ În acest domeniu evitarea hazardului moral face necesar ca recurgerea la resursele schemelor de garantare, ca instrumente de ultim recurs, să se producă numai după ce au fost epuizate căile surselor private de finanțare.

⁹¹ Federal Deposit Insurance Corporation, SUA

domicilierii conturilor, precum și între băncile autorizate de autoritățile monetare naționale și sucursalele băncilor domiciliată în spațiul UE; (b) scurtarea la 20 de zile a termenului de rambursare a sumei garantate din depozit, astfel încât tensiunile sociale care pot apărea sau fenomenele de contagiune probabilă să poată fi stopate în cel mai scurt timp, propunere însoțită de abandonarea practicii de solicitare de către deponenți a dreptului la rambursare în favoarea virării automate de către instituția garantoare a sumelor convenite către deponent; (c) acoperirea cu garanții, pentru același plafon, în mod nediscriminatoriu, a depozitelor persoanelor fizice și ale corporațiilor, indiferent de mărimea acestora, excepțiile de bază rămânând instituțiile publice, al căror apel la resursele bugetului public le este facilitat; (d) asumarea de schemele de garantare dintr-un stat membru a funcției de mandat al altei scheme de garantare dintr-un alt stat membru al UE, la care este afiliată sucursala unei bănci aflată pe teritoriul primei scheme, în cazurile eventuale de plată a unor compensații pentru depozitele constituite la sucursala respectivă.

Dacă în privința mărimii plafonului de garantare se poate spune că nu există divergențe între Comisia Europeană și statele membre, în schimb în alte privințe armonizarea lasă de dorit. Cele mai des invocate argumente împotriva sunt și acelea care ignoră locul de prim plan al depozitarului, făcându-se apel la motive de ordin secundar, precum dificultățile de armonizare legislativă, complicarea mecanismului de administrare a resurselor fondurilor, structurile improprii ale schemelor de garantare pentru a gestiona criza rambursărilor într-un timp scurt etc. Față de scopul primordial al existenței schemelor de garantare, acela de a fi și transparente dar și capabile să răspundă nevoilor depozitarilor cu minimum de întârziere față de urgența acestora, argumentele de ordin birocratic nu ar trebui să-și găsească locul. Inclusiv prin prisma faptului că tocmai economiile deponenților sunt sursa perenă și sănătoasă a creșterii economice și finanțării deficitelor publice.

Al doilea set de propuneri care pot crește deopotrivă transparența, încrederea în mecanismul garantării, dar și să potențeze forța de intervenție a schemelor de garantare în caz de nevoie privește mecanismul de constituire a resurselor schemelor de garantare și mărimea acestora.

Ținta urmărită pe termen lung este atingerea la nivelul fiecărui stat membru al Uniunii Europene a unui nivel al gradului de acoperire din resursele schemelor de garantare de cel puțin 1,5% din suma depozitelor eligibile deținute la băncile membre (nivel de constituit prin contribuții ex-ante) cu posibilitatea de a se putea apela, ex-post, la alte contribuții (nivel orientativ de 0,5%) dacă situația o cere. Înainte de a ne grăbi să afirmăm că acest nivel este mic sau suficient este bine să fie evaluat cu rigoare pericolul ca insolvența bancară să poată ajunge la un nivel atât de ridicat încât resursele să se dovedească insuficiente pentru rambursarea depozitelor existente la un număr de

număr de bănci mari⁹². Pentru o reflecție în cunoștință de cauză să menționăm că în România nivelul acestei ținte, rezultat din contribuții ex-ante ale băncilor participante, a atins 1,29% la sfârșitul anului 2010. Luând în calcul că în România se aplică din 2011 un nivel al contribuției individuale a băncilor membre de 0,3%⁹³, stabilit asupra depozitelor eligibile, la care se adaugă și sporul de resurse obținabile prin administrarea resurselor, este predictibil ca atingerea nivelului țintă al gradului de acoperire a depozitelor garantate să fie mai repede realizabilă decât în cazul acelor state unde finanțarea fondurilor de garantare este dependentă acum doar de mecanismul ex-post.

Mai ales în legătură cu finanțarea ex-ante a schemelor de garantare există o lungă dispută, legată pe de o parte de costurile care incumbă băncilor și de statuarea corectă a naturii contribuțiilor lor la schemele de garantare. Extremele coexistă în Europa, aici întâlnindu-se și cazuri de finanțare ex-ante (poziția asigurării depozitelor), cât și ex-post (echivalentă unor trageri în caz de nevoie). Examinând virtuțile și limitele fiecărui tip de constituire a resurselor, propunerea inițială a serviciilor comunitare a fost de a se realiza un *mix* de finanțare a schemelor, respectiv să se verse anual 75% din cotizația datorată de bănci schemelor de garantare într-o formulă ex-ante, iar restul de 25% să constituie finanțare ex-post, la nevoie. Formula propusă are valențele ei, căci pentru acele scheme care funcționează în prezent numai după varianta ex-post, mai ales în cazul unor sisteme bancare foarte dezvoltate, trecerea la finanțarea integrală ex-ante se poate dovedi costisitoare pentru bănci, mai ales într-o situație de activitate redusă după criză.

O discuție în afara proiectului de modificare a directivei comunitare, dar reiterată în marginea dezbaterii acestora, vizează natura contribuției băncilor: este ea similară unui impozit sau poate fi recunoscută drept participație la schema de garantare, cu toate consecințele? Nici una, nici alta. Avem de a face cu o ieșire definitivă de resurse care nu are caracter fiscal și reprezintă, în cele din urmă, costul unui serviciu de credibilitate și diminuare a riscului reputațional. De altfel, unul din punctele tari și de rezistență ale proiectului de modificare a Directivei CE 94/19 îl constituie trecerea la stabilirea de contribuții anuale diferențiate în funcție de profilul de risc al fiecărei bănci. Vocația acestei propuneri este exact aceea de a asigura clienței unei bănci angrenate în operațiuni cu grad mai mare de risc același grad de siguranță ca și pentru clienții băncilor a căror expunere pe risc este mai mică. În fond, nu chiar apetitul pentru risc a fost la rădăcina recentei crize financiare? Propunerile europene se îndreaptă spre aplicarea unui sistem hibrid de stabilire a contribuției băncilor, respectiv pe împletirea elementelor de risc cu cele de non-risc la determinarea nivelului datorat al contribuției. Adecvarea capitalului, riscul de credit, cel de piață, riscul de lichiditate și titrizarea sunt considerate în setul de bază al indicatorilor de apreciere a riscului.

Fără îndoială, se vor isca două probleme: (a) vor fi sau nu făcute publice diferențierile de contribuții? (b) vor fi aceste "calificative" coerente cu cele ale instituției de supraveghere? În legătură cu primul aspect, oricare alternativă poate fi la fel de nefericită: transparența este dezirabilă și benefică pentru un public avizat și o diferență de contribuție nu ar reflecta decât grija pentru securitatea depozitelor. Primii pași ar trebui făcuți chiar de autoritatea de supraveghere prin publicarea sistematică a rezultatelor testelor de stres. Pe de altă parte, însă, stabilirea unor niveluri diferite de contribuție, determinate pe baza riscului de expunere ar avea un efect benefic pentru contraponderea subiectivismului zvonurilor pieței bancare.

Înainte de a aborda problema suplimentării resurselor schemelor de garantare, în caz de necesitate, trebuie menționat că prima preocupare a definirii omogenității gradului de acoperire a

⁹² Dezbaterile în jurul subiectului "Too big to fail" s-a amplificat pe măsură ce semnele ieșirii din criză s-au accentuat dar soluțiile unei alte guvernante a practicilor bancare, clamată drept urgentă de G 20, nu au prins încă contur, astfel încât "cele mai bune practici" au rămas la fel de puțin reglementate.

⁹³ Romania-Letter of Intent and Technical Memorandum of Understanding, IMF, Septembrie 2010

rambursărilor din resursele proprii ține de principiul egalității condițiilor de concurență în interiorul Uniunii, dat fiind dreptul persoanelor fizice și juridice de a-și selecta atât banca parteneră, cât și instituția garantoare în funcție de serviciul oferit. Se poate revedea situația, inclusiv din România, când în perioada fierbinte a crizei financiare externe, unele depozite au luat calea instituțiilor de credit la care gradul de protecție oferit prin intermediul altor scheme de garantare era mai ridicat.

La stabilirea gradului țintă de acoperire a potențialelor rambursări Comisia UE a avut în vedere riscul de insolvență în cazul unei bănci de mărime medie. Dar ce se întâmplă în cazuri de contagiune sau de eșec al unei bănci de mărime mare? Întemeindu-se pe experiența recente crize, Comisia propune mecanisme în scară de completare a resurselor schemelor de garantare, începând cu apelarea contribuției ex-post (cu addendumul că această parte a contribuției nu va mai putea fi exigibilă de la unitățile bancare ajunse deja în insolvență), împrumuturi proprii ale schemelor de garantare pe piața bancară și de capital prin emisiunea de titluri de valoare și până la convenirea unui sistem de întrajutorare între schemele de garantare din țările membre ale Uniunii Europene. Se observă că nu se mai dă primă importanță formulei de împrumut de la trezoreria publică, favorizându-se calea de găsimă a resurselor în interiorul sistemului financiar (să căutăm soluțiile în piață). De aici decurge ca fiind implicit faptul că cel puțin atâta timp cât se intenționează recurgerea, prin schemele de garantare, la fondurile rezultate din contribuția băncilor, pentru a trece la pre-întâmpinarea unei crize sistemice, implicarea schemelor în co-managementul crizei este sinonimă acceptării deplinei lor responsabilități, principiu de bază al bunei guvernante⁹⁴.

Dacă în laboratoarele serviciilor Comisiei Europene există asemenea preocupări, în ce măsură sunt schemele de garantare a depozitelor pregătite să îndeplinească atribuțiile care le-ar putea fi încredințate? În 2009, Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancară și Asociația Internațională a Asigurătorilor de Depozite au finalizat și aprobat "Principiile Fundamentale pentru Sisteme Eficiente de Garantare a Depozitelor", ce urmează să fie utilizate și de către FMI, astfel încât și acesta din urmă să aibă un același document de bună practică pe care să se sprijine în viitoarele analize de tip FSAP (evaluarea stabilității financiare). Deși "principiile fundamentale" nu au, deocamdată, forță obligatorie, totuși ele sunt testul dovezii voinței de instituire a celor mai bune practici de către autoritățile naționale angajate să susțină eficacitatea schemelor de garantare a depozitelor. Acest lucru va fi atestat începând cu anul 2011 de către misiunile IADI de verificare a conformității schemelor de garantare naționale cu principiile de bază.

Cele 18 principii de bază ale schemelor de garantare pot fi sistematizate în 10 capitole: definirea obiectivelor, mandatul și puterile schemelor de garantare, guvernanta și independența operațională a acestora, relațiile cu celelalte instituții ale sistemului de stabilitate financiară și chestiunile de natură transfrontalieră, membrii schemelor și gradul de acoperire al garanției, finanțarea schemelor de garantare, transparența publică, chestiunile de ordin legal, restructurarea băncilor, rambursarea deponenților și recuperarea creanțelor.

Principiile de bază sunt reflexive și concepute ca fiind adaptabile unei arii diverse de circumstanțe naționale, reglementări și structuri instituționale. Mai mult, ele încep prin a avea un caracter voluntar, autoritățile naționale având libertatea de a institui măsuri suplimentare pe care le consideră necesare pentru a avea scheme de garantare a căror eficacitate să fie proprie circumstanțelor din jurisdicția respectivă. Dar, în cazul în care analizele FSAP ale FMI vor opta pentru măsurarea conformității capacității componentelor sistemului de stabilitate financiară și management al crizelor prin prisma principiilor de bază, atunci transpunerea lor în cadrul național de reglementare și funcționare instituțională va fi etalon pentru măsurarea încrederii.

⁹⁴ Paolo Savona, Deposit Guarantee Schemes: Targets, Tools and Outstanding Issues, IADI/EFDI Annual Conference, Roma 2010

În acest context sunt fundamentale, între altele, principiile 15 și 16 referitoare la capacitatea schemelor de garantare de a face față gestionării unui faliment și a intervenției într-un proces de restructurare bancară. Implicarea într-un proces de avertizare timpurie a schemelor de garantare cu independență operațională și puterea lor de a acționa este condițională pentru rambursarea promptă și echitabilă a deponenților, minimizarea costurilor de restructurare și a celor decurgând din distorsionarea temporară a pieței și maximizarea recuperării creanțelor. Faptul cel mai convingător în favoarea adoptării de măsuri de reglementare și bune practici în spiritul cerințelor de mai sus îl reprezintă costisitoarea bălbăială a tuturor autorităților în decursul crizei recente, când orgoliile monopolurilor asupra informației (sau recunoașterea cu întârziere a situației de fapt) au amplificat costurile generate de intervenții punctuale și care nu au făcut decât să probeze inabilitatea cooperării instituționale.

*Seminarul IADI-ERC "Creșterea încrederii prin conștientizarea publicului",
București, 30 – 31 martie 2011*

Pentru a-și putea aduce la îndeplinire scopul și a fi un autentic garant pentru consumatori, schema de garantare a depozitelor "trebuie să fie independentă din punct de vedere operațional, transparentă, responsabilă și protejată de orice influență din partea sferei politice și a industriei bancare" (principiul 5, al guvernantei). Toate elementele de mai sus ale unei bune guvernări, la care se adaugă, implicit, cel al integrității au capacitatea de a se sprijini unul pe celălalt și de a fi egale din punct de vedere al importanței⁹⁵. Acest principiu dă consistență celui al informării publice (principiul 12), unde este explicitat că tocmai transparența pe o bază continuă în legătură cu

⁹⁵ BIS (BCSB/IADI) – Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems, Basel, iunie 2009

beneficiile, dar și cu limitele sistemului de garantare a depozitelor sunt fundamentale pentru încrederea publicului, de această dată nu doar față de o schemă de garantare, ci de întregul mecanism al salvării stabilității financiare.

Principiul liberei concurențe joacă mai pronunțat în perimetrul pieței celor 27, fapt care ar obliga la o egalizare a condițiilor de garanție a depozitelor, nu doar restrânsă la valoarea plafonului și sfera de cuprindere a potențialilor beneficiari, ci, la fel de important, în materia funcționalității mecanismului de salvagardare și intervenție în scopul protejării deponenților și al stabilității financiare de pe fiecare piață națională și cu caracter de similitudini la nivelul pieței unice. Este mai fezabilă o armonizare la nivelul statelor membre sau va fi mai profitabil un mecanism instituțional pan-european de garantare? Ar avea consumatorii europeni mai multă încredere într-o asemenea formulă decât în soluțiile oferite de autoritățile naționale? Răspunsul poate fi circumstanțial, dar va fi calificat de anvergura transparenței, instituționale și decizionale.

Lista instituțiilor de credit participante la FGDB**Alpha Bank România S.A.**

București, Calea Dorobanților 237B, et. 3-9, sector 1
Data autorizării 02.03.1994

ATE Bank România S.A.

București, Calea Griviței nr.24, sector 1
Data autorizării 10.07.1990

Banca C.R. Firenze România S.A.

București, B-dul Unirii nr.55, bl.E4a, Tronson 1, sector 3
Data autorizării 22.01.1997

Banca Centrală Cooperatistă Creditcoop

București, Calea Plevnei nr.200, sector 6
Data autorizării 26.09.2002

Banca Comercială Carpatica S.A.

Sibiu, Str. Autogării nr.1
Data autorizării 15.07.1999

Banca Comercială Feroviara S.A.

București, Str. Popa Tatu nr.62A, Tronson A, sector 1
Data autorizării 17.08.2009

Banca Comercială Intesa Sanpaolo România S.A.

Arad, Str. Revoluției nr.88
Data autorizării 26.06.1996

Banca Comercială Română S.A.

București, B-dul Regina Elisabeta nr.5, sector 3
Data autorizării 01.12.1990

Banca de Export Import a României EXIMBANK S.A.

București, Spl. Independenței nr.15, sector 5
Data autorizării 14.04.1992

Banca Millennium S.A.

București, Piața Presei Libere nr.3-5, clădirea City Gate, Turnul Sudic, parter, et.13-17, sector 1
Data autorizării 27.06.2007

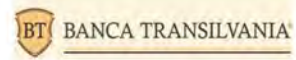
**Banca Românească S.A.,
Membră a Grupului National Bank of Greece**

București, B-dul Unirii nr.35, bl.A3, sector 3
Data autorizării 15.09.1993

Banca Transilvania S.A.

Cluj-Napoca, Str. George Barițiu nr.8
Data autorizării 28.01.1994

Bancpost S.A.

București, B-dul Dimitrie Pompeiu nr.6A, sector 2
Data autorizării 26.11.1991

Bank Leumi România S.A.

București, B-dul Aviatorilor nr.45, sector 1
Data autorizării 10.04.1991

BCR Banca pentru Locuințe S.A.

București, B-dul Lascăr Catargiu nr.47-53, sector 1
Data autorizării 03.07.2008

BRD - Groupe Société Générale S.A.

București, B-dul Ion Mihalache nr.1-7, sector 1
Data autorizării 01.12.1990

CEC Bank S.A.

București, Calea Victoriei nr.13, sector 3
Data autorizării 17.09.1999

Credit Europe Bank (România) S.A.

București, B -dul Timișoara nr.26Z, Clădirea Anchor Plaza, sector 6
Data autorizării 10.12.1993

Emporiki Bank – România S.A.

București, Str. Berzei nr.19, sector 1
Data autorizării 25.07.1996

Garanti Bank S.A.

București, Șos. Fabrica de Glucoză nr.5, Business Center,
Novo Park 3, Clădirea F, Et. 5 și 6, Sector 2
Data autorizării 17.08.2009

Libra Bank S.A.

București, Str. Semilunei nr.4-6, sector 2
Data autorizării 25.11.1996

Marfin Bank (România) S.A.

București, Str. Emanoil Porumbaru nr.90-92, et.3-6, sector 1
Data autorizării 17.07.1998

MKB Romexterra Bank S.A.

Târgu Mureș, B-dul 1 Decembrie 1918 nr.93
Sediul real: București, Str. Elefterie nr.18, Clădirea Elefterie BC, sector 5
Data autorizării 02.03.1994

OTP Bank România S.A.

București, Str. Buzești nr.66-68, sector 1
Data autorizării 20.12.1995

Piraeus Bank România S.A.

București, Șos. Nicolae Titulescu nr.29-31, sector 1
Data autorizării 03.05.1995

Porsche Bank România S.A.

Voluntari, Șos. Pipera-Tunari nr.2, clădirea PORSCHE,
parter, etaj 1 și 2, județul Ilfov
Data autorizării 27.09.2004

ProCredit Bank S.A.

București, Str. Buzești nr.62-64, et.1,2 și 4, sector 1
Data autorizării 20.05.2002

Raiffeisen Banca pentru Locuințe S.A.

București, B-dul Dimitrie Pompeiu nr.6A, Tronson II,
et.1bis, spațiul 20A, sector 2
Data autorizării 31.05.2004

Raiffeisen Bank S.A.

București, Piața Charles de Gaulle nr.15, et.4-8, sector 1
Data autorizării 01.12.1990

RBS Bank (Romania) S.A.

București, Str. Barbu Văcărescu (Clădirea Lakeview) nr.301-311,
et. 3, sector 2
Data autorizării 26.06.1995

Romanian International Bank S.A.

București, B-dul Unirii nr.67, bl. G2A, Tronson I și II, sector 3
Data autorizării 13.04.1998

UniCredit Țiriac Bank S.A.

București, Str. Ghețarilor nr.23-25, sector 1
Data autorizării 20.03.1991

Volksbank România S.A.

București, Șos. Mihai Bravu nr.171-173, sector 2
Data autorizării 10.04.2000

FGDBFONDUL DE GARANTARE A DEPOZITELOR ÎN SISTEMUL BANCAR
BANK DEPOSIT GUARANTEE FUND

Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar (FGDB) garantează depozitele dumneavoastră.

Plafonul garantat este de 100.000 euro, echivalent în lei, pentru fiecare deponent garantat în cadrul aceleiași bănci, în condițiile legii.

ACEASTĂ BANCĂ ESTE MEMBRĂ A FGDB.

Solicitați băncii informații despre garantarea, de către FGDB, a produselor de economisire (cont curent, cont de depozit, cont de card, depozit nominativ și alte produse similare).

Asigurați-vă că în relația dumneavoastră contractuală cu banca, aferentă produselor de economisire, regăsiți informații referitoare la garantarea acestora de către FGDB.

Plata compensațiilor începe să fie făcută de către FGDB în termen de cel mult 20 de zile lucrătoare de la data la care depozitele au devenit indisponibile.

Pentru a afla mai multe despre garantarea depozitelor și plata compensațiilor puteți să accesați www.fgdb.ro sau să apelați la telefon 021.326.6020.

Informații pentru deponenți afișate la sediile băncilor membre ale FGDB

Sistemul bancar: reformă, consolidare, stabilitate

Florian Libocor⁹⁶

Reconstruirea sistemului bancar românesc 1990-2006

Reforma sistemului bancar din România trebuie privită prin prisma reformei generale a întregului sistem economic și politic, care a fost demarată la începutul anilor '90, spre deosebire de alte state foste comuniste, unde a debutat la finalul anilor '80. Accentuarea crizei economice cu care se confruntau fostele state comuniste, precum și a crizei din cadrul CAER⁹⁷ în a doua jumătate a anilor '80, a semnalizat necesitatea reformării sistemelor economice și politice ale statelor respective. Date fiind condițiile dificile de la începutul anilor '90, politicile autorităților române au vizat o abordare graduală a procesului de reformă, concomitent cu promovarea unei protecții sociale accentuate⁹⁸.

Primele două tentative de stabilizare macroeconomică⁹⁹ au avut un element comun, care explica în mare parte insuccesul lor: *nivelul insuficient al restructurării*. Ambele încercări au fost însoțite de șocuri ale ratei dobânzii. Totuși, în primul caz (1994-1995) nu a existat o contracție a creditului ci, dimpotrivă, masa monetară a crescut într-un ritm rapid, ca și volumul creditelor acordate. Acest lucru s-a datorat rapidei remonetizări¹⁰⁰ a economiei, al cărei efect a fost amplificat de un factor psihologic: pentru prima dată era rentabil pentru populație să-și păstreze economiile în bănci. Ca urmare, volumul depozitelor bancare a crescut rapid. Factorii psihologici de reorientare către economisire nu și-au menținut intensitatea în a doua perioadă (1998-2002), iar creșterea abruptă a ratelor dobânzii din 1997 nu a putut fi însoțită de remonetizare. Soluția aplicată a implicat o contracție majoră a creditului.

Cu toate că fenomenul inflaționist a existat în economia românească încă de la începutul anilor '80, inflația a fost recunoscută ca problemă, începând din noiembrie 1990 când a fost declanșat procesul de reformă economică. În primul deceniu de reforme inflația a fost oscilantă și, în general, ridicată, cu precădere datorită: i) efectelor întâzierii restructurării de fond a economiei; ii) întreruperii în nenumărate rânduri a eforturilor de stabilizare; iii) aplicării unei politici salariale neadecvate; iv) indisciplinei financiare extinse. În toată perioada menționată, inflația a avut aceleași cauze de fond însă formele de manifestare, alternanțele de intensitate și elementele conjuncturale asociate erau distincte.

În acel context, întreprinderile și-au majorat stocurile materiale¹⁰¹ ca măsură de protejare împotriva inflației însă reversul acestei decizii a fost încetinirea circuitului economic, subutilizarea

⁹⁶ Economist șef, BRD – Groupe Société Générale S.A.

⁹⁷ Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (CAER) a fost o organizație economică a statelor comuniste, dorindu-se a fi un echivalent est-european al Comunității Economice Europene, însă frecvent relațiile de schimb se realizau pe baze neeconomice.

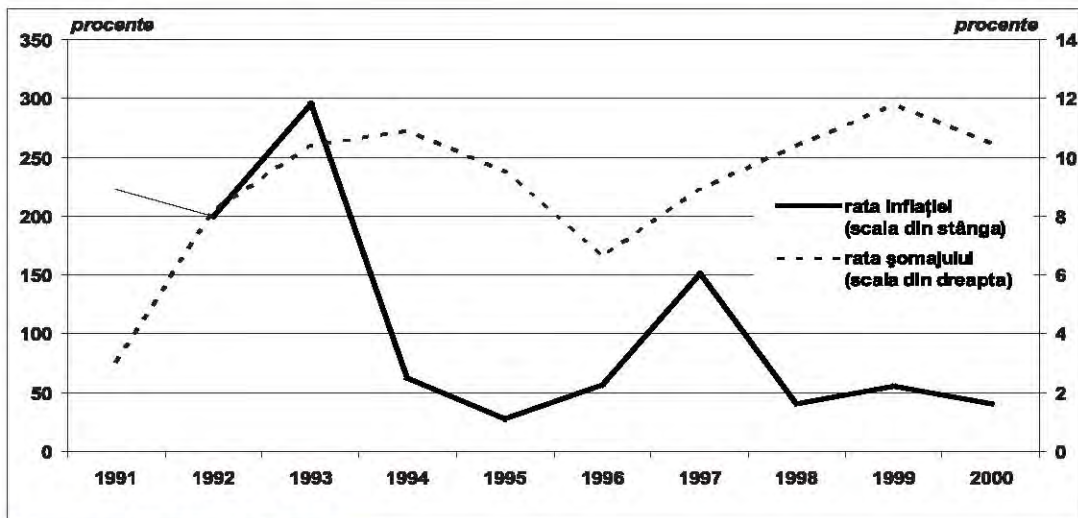
⁹⁸ Costurile sociale aferente acestui proces se doreau a fi minime dar, în fapt, au fost mult mai mari decât în alte țări ce cunoșteau procese de transformare asemănătoare. Una din cauze este și aplicarea unor politici economice inconsistente de tipul *stop and go*.

⁹⁹ 1994-1995 și 1997-1998

¹⁰⁰ Creșterea economică din perioada 1993 - 1996 a arătat că *gestionarea economiei doar prin pârghiile monetare conduce la un punct mort*, mai puțin în cazul în care sunt acompaniate de politici fiscal-bugetare adecvate, care pot fi cu atât mai eficiente cu cât procesele de privatizare și reformare a economiei reale sunt mai adânci.

¹⁰¹ Peste 10% din PIB în primii ani ai tranziției

Rata inflației și rata șomajului în România (sfârșitul perioadei)

Sursa: Institutul Național de Statistică

resurselor și, în consecință, scăderea interesului față de investiții. Lipsa investițiilor este indicată și de scăderea gradului de ocupare a forței de muncă în economie și apariția șomajului.

Structura sectorului bancar românesc a fost obiectul unor transformări importante în perioada post-decembristă, într-un ritm mai lent în prima decadă, când autoritățile avansau propuneri de deschidere a sectorului financiar mai mult la nivel declarativ, și mult mai accelerat la finalul primei decade (1999) și în anii premergători aderării la UE, când politica a sprijinit mai consistent deschiderea sectorului financiar, libera intrare pe piața bancară și deschiderea față de investițiile străine.

Începând cu anul 1991, cadrul de reglementare a activității bancare a permis înființarea de bănci comerciale, sub formă de societăți pe acțiuni, de către persoane fizice și juridice, autohtone și străine, în condițiile respectării cerințelor de autorizare. Astfel, au fost înlăturate restricțiile de intrare pe piața bancară, de natură să promoveze structuri oligopoliste în cadrul sistemului. Totodată, accesul liber al băncilor străine pe piața bancară românească viza posibilitatea creării atât a filialelor cât și a sucursalelor, față de situația existentă în alte state central-europene unde inițial a fost permisă doar crearea de filiale.

Reformarea sistemului bancar nu a fost încheiată pe parcursul primului deceniu post-decembrist, însă au fost atinse două obiective: (i) construirea sistemului bancar pe două niveluri și (ii) elaborarea cadrului legislativ de bază¹⁰². În intervalul 1998-2000, parte a celei de-a doua etape de reformă bancară, au mai fost atinse încă două obiective intermediare în cadrul procesului de transformare a sistemului bancar: (i) optimizarea legislației bancare și alinierea acesteia la standardele europene și (ii) inițierea unui proces de asanare și consolidare a sistemului bancar.

Trecerea de la sistemul pe un singur nivel (monobancă/„one-tier”) la sistemul pe două niveluri („two-tier”), a marcat momentul de început al reformării sistemului bancar din România în 1990.

¹⁰² Legea nr.33/1991 privind activitatea bancară, Legea nr. 34/1991 privind Statutul BNR, Legea nr. 83/1997 privind privatizarea societăților comerciale bancare la care statul nu este acționar.

Începând din acest an, funcțiile comerciale exercitate înainte de către Banca Națională a României au fost preluate de către o instituție nou-creată Banca Comercială Română, iar cele patru bănci specializate (Banca Română de Comerț Exterior – ulterior BANCOREX, Banca pentru Agricultură și Industrie Alimentară – ulterior Banca AGRICOLĂ, Banca pentru Investiții – ulterior BRD și CEC pentru economiile populației) au fost transformate în societăți pe acțiuni.

Banca Română de Comerț Exterior (redenumită Bancorex), instituția care deținea și cea mai mare parte a rezervelor valutare ale României, era specializată în finanțarea întreprinderilor de comerț exterior. Banca pentru Agricultură și Industrie Alimentară (actualmente Raiffeisen Bank) finanța întreprinderile din sectoarele agricol și agro-industrial, iar Banca de Investiții (în prezent, Banca Română pentru Dezvoltare – Groupe Société Générale) susținea proiectele de investiții prin acordarea de credite pe termen lung. Casa de Economii și Consemnațiuni (CEC) deținea monopolul în atragerea economiilor populației. O parte din resursele atrase de către CEC erau alocate sub formă de credite pentru construcția de locuințe.

În prima parte a anului 1998, legislația bancară a fost substanțial modernizată prin adoptarea a trei noi legi bancare: Legea bancară nr. 58/1998, Legea nr. 101/1998 privind Statutul Băncii Naționale a României și Legea falimentului bancar nr. 83/1998. În anii ce au urmat, cadrul legislativ care reglementează activitatea bancară a fost perfecționat, urmărindu-se obținerea unui grad cât mai ridicat de compatibilitate cu reglementările similare europene și cele mai bune practici internaționale.

Evoluția înceată a României, în sensul celor menționate înainte, se datorează poziției mai stricte/prudente adoptate de către Banca Națională a României în ceea ce privește autorizarea desfășurării de activități bancare.

BNR a solicitat respectarea unor cerințe minime de capital social, aproape similare cu cele existente în cadrul Uniunii Europene, pentru a nu încuraja apariția și implicarea în piața bancară a unor instituții cu o soliditate financiară fragilă și, prin urmare, potențiale generatoare de dezechilibre. Dacă, pe de o parte, s-a reușit construirea unui sistem bancar stabil, pe de alta, s-a pierdut în planul dezvoltării și creșterii accelerate a respectivului sistem.

La sfârșitul anului 1998, în România funcționau un număr relativ restrâns de instituții bancare: 36 de bănci comerciale și 9 sucursale ale unor bănci străine¹⁰³. Spre comparație, la sfârșitul anului 1998 în Polonia funcționau 83 de bănci comerciale, în Ungaria – 40, iar în Republica Cehă – 45¹⁰⁴.

În primii zece ani de tranziție, sistemul bancar din România s-a caracterizat prin atingerea unor niveluri mari de concentrare și segmentare. Nu în ultimul rând, ar mai trebui menționat faptul că un alt impediment în calea accelerării procesului de dezvoltare a sectorului bancar din România a fost și nivelul relativ redus de cultură economică în general și financiar-bancară, în special a populației, din care peste 40% trăia în mediul rural. Această piață, de circa 10 milioane de persoane, a început să intre în atenția instituțiilor bancare de abia în 2005-2006.

La finalul primei decade de reformă, sectorul bancar românesc continua să fie dominat de un număr restrâns de bănci mari. Cu toate că în cursul anului 1999 peisajul bancar a suferit modificări semnificative (Bancorex, cea mai mare bancă din România din punct de vedere al volumului activelor, a dispărut; BRD și Bancpost au fost privatizate), peste 60% din volumul activelor sistemului bancar erau deținute de doar patru bănci, iar dominația sectorului de stat a rămas la peste 50% din activele bancare.

¹⁰³ La sfârșitul anului 1999, în România funcționau 34 de bănci comerciale, persoane juridice române, și 7 sucursale ale unor bănci străine, însă mai existau în funcțiune și suficient de multe „bănci populare”, în fapt cooperative de credit, care nu făceau obiectul activității de autorizare și supraveghere a BNR.

¹⁰⁴ BERD “Transition Report”, 1999.

Concentrarea portofoliului băncilor*, 1991 – 1998

%	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
în total active	83	76	76	69	64	66	61	62
în total credite	94	93	87	82	76	76	63	71
în total depozite	68	60	61	61	56	62	61	59
în total fonduri proprii	85	73	70	63	62	71	72	49

* Primele 4 bănci mari (BCR, BRD, Bancorex, Banca Agricolă)
Sursa: Raportul anual BNR, 1998

Pe de altă parte, dat fiind faptul că cele două bănci menționate mai sus au fost privatizate prin vânzare directă către investitori strategici străini, ponderea capitalului străin în sistemul bancar românesc a înregistrat o creștere spectaculoasă, aproape triplându-se, de la 15% în 1998 la 43% în 1999.

Concentrarea portofoliului băncilor, 1999

	(%) în capitalul social	(%) în total active
Primele 4 bănci* românești	58,08	62,36
Bănci cu capital integral sau majoritar de stat	42,58	50,33
Bănci cu capital integral sau majoritar privat autohton	17,83	6,12
Bănci cu capital integral sau majoritar străin	39,58	43,56

* BCR, BRD, Bancorex, Banca Agricolă
Sursa: Irina Bălțeanu, "Reforma sectorului bancar românesc", *Tranziție și reformă*, Editura Economică, 2001.

Lipsa concurenței și a presiunii pozitive pe care aceasta putea să o genereze în sensul diversificării și dezvoltării produselor bancare și, implicit, a pieței bancare, a avut drept consecință segmentarea sistemului bancar, în prima decadă a reformei bancare. Astfel, băncile, în funcție de segmentele de piață pe care le finanțau, au putut fi împărțite în trei grupe principale:

- bănci mari de stat, care erau implicate cu precădere în finanțarea sectorului public și a agenților economici care se aflau în proprietatea statului;
- bănci străine, care erau implicate în finanțarea companiilor străine care desfășurau activități economice în România;
- bănci mici private cu capital autohton și/sau străin, care finanțau proiectele firmelor private.

Lipsa diversității și menținerea unui ritm relativ lent de dezvoltare a sectorului bancar mai este explicată și prin „comoditatea” cu care se puteau obține profituri din tranzacții cu titluri de stat, precum și din operațiunile simple pe piața valutară sau pe piața monetară (ceea ce explică adâncirea continuă a poziției de debitor net a Băncii Naționale a României față de sistem). În acest context, politica de creditare nu a fost construită „în jurul” clientului de produse bancare. Clientul nu a fost, însă, neglijat din punct de vedere al resurselor financiare suplimentare de care acesta putea să dispună pentru a le depozita la bănci.

Puncte tari și puncte slabe ale reformării sistemului bancar

Reformarea sectorului bancar din România poate fi evaluată pornind de la sporul de performanță a acestui sector ca expresie a eficienței atragerii și alocării resurselor/capitalului. Însă atragerea economiilor și plasarea lor în proiecte de investiții nu este un simplu proces de relocare a resursei financiare dinspre cei ce o dețin în surplus (și decid să o economisească) înspre cei ce solicită suport financiar în vederea dezvoltării diferitelor proiecte de investiții.

Eficiența gestionării resurselor financiare trebuie să se reflecte în final în economie ca expresie a transformărilor structurale, a câștigurilor de productivitate și a creșterii economice organice și sănătoase. Pe de altă parte, evaluarea nivelului de performanță a sistemului bancar trebuie să fie făcută atât prin *abordarea închisă*, cât și prin *abordarea deschisă*.

Abordarea închisă vizează examinarea strict a performanței sistemului bancar și modul în care își îndeplinește funcția de intermediere financiară. În acest caz se pornește de la indicatori ce reflectă caracteristicile procesului de intermediere¹⁰⁵.

Abordarea deschisă necesită examinarea sistemului bancar ca subsistem al unui sistem economic sau ca exponent al componentei „monetare” a *mix*-ului fiscal-monetar de politici economice. Cu alte cuvinte, această abordare vizează examinarea economiei în ansamblul ei, urmărind corelația/coordonarea dintre activitatea sectorului bancar și sectorul real al economiei prin prisma influenței (ca amploare și sens) pe care atragerea și plasarea resurselor financiare de către bănci o are asupra performanțelor economiei în ansamblu.

În ceea ce privește punctele tari ale reformei bancare din România putem menționa:

i) consolidarea statutului băncii centrale, ii) procesul de remonetizare a economiei, iii) întărirea capacității de supraveghere bancară, iv) perfecționarea unor instrumente de sprijin indirect al supravegherii bancare, v) dezvoltarea bazei de date a Centralei Riscurilor Bancare.

Consolidarea statutului băncii centrale și a gradului său de independență ocupă un prim loc din punct de vedere al abordării închise a nivelului de performanță a sistemului bancar. Statutul Băncii Naționale a României stabilește natura acesteia ca autoritate monetară (bancă centrală cu personalitate juridică).

Banca Națională a României a câștigat gradual statutul de bancă centrală independentă, iar la finalul celei de-a doua etape de reformă bancară (1998-2002) respecta majoritatea criteriilor ce definesc independența unei bănci centrale. Aspectul care încă îi altera statutul de bancă independentă era faptul că încă era posibil ca băncii centrale să i se solicite să acorde credite Trezoreriei Statului, cu respectarea strictă a unor condiții prevăzute de lege.

Prin Legea nr. 312/2004, articolul 7, alineatul 2, “se interzice Băncii Naționale a României creditarea pe descoperit de cont sau orice alt tip de creditare a statului, autorităților publice centrale și locale, regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și altor societăți cu capital majoritar de stat”. Astfel, începând cu a doua parte a anului 2004, BNR îndeplinește criteriile care definesc independența băncii centrale.

Un alt punct tare al reformei bancare din România se regăsește în ***câștigurile înregistrate după anul 2000 în planul procesului de monetizare a economiei*** (masa monetară în sens larg M2 raportată la PIB) și, implicit, în planul procesului de intermediere financiară neguvernamentală (credit neguvernamental raportat la PIB) - unii din principalii indicatori utilizați pentru evaluarea nivelului dezvoltării financiare atât pe orizontală, cât și pe verticală.

În ceea ce privește gradul de intermediere bancară, în perioada 1999-2005 am asistat la o reducere a discrepanței dintre România și statele Uniunii Europene. Ponderea creditului

¹⁰⁵ Volumul și dinamica depozitelor (expresie a colectării resurselor financiare); dinamica și volumul creditelor (expresie a investirii resurselor atrase); performanța/rentabilitatea financiară (expresie a utilizării capacității de a genera profit); aversiunea sau deschiderea față de risc (expresie a adâncimii și prudenței activității băncilor); orientarea către client (expresie a concurenței și diversificării activității).

neguvernamental în PIB a crescut de la 10,6% la finele anului 1999, la circa 22% la finele anului 2005. După o perioadă în care gradul de monetizare a economiei a stagnat la niveluri de sub 25%, începând din anul 2004 comportamentul acestui indicator releva faptul că sistemul financiar românesc începuse să crească atât pe verticală (adâncimea activității), cât și pe orizontală (lărgirea spectrului de activitate, atât ca număr de produse, cât și ca arie de acoperire).

Punctele slabe ale reformei bancare pot fi identificate în arile: *i) privatizării – privatizare întârziată, ii) restructurării – restructurare bancară slab planificată și insuficient de fermă, iii) contextului macroeconomic – lipsa unui context macroeconomic favorabil procesului de reformă și iv) cadrului juridic – carențele cadrului juridic.*

Privatizare întârziată. România a demarat procesul de reformă bancară mai târziu decât cele mai multe țări din Europa Centrală și de Est. La sfârșitul anului 1998, peste 70% din totalul activelor sistemului bancar erau deținute de un grup de 7 bănci cu capital integral sau majoritar de stat. În circa 3 ani, numărul băncilor cu capital de stat a scăzut la 3, care mai dețineau doar circa 42% din activele sistemului bancar. După încă 3 ani, băncile cu capital majoritar de stat mai dețineau circa 7% din activele bancare din sistem. Structura proprietății sectorului bancar românesc a fost substanțial modificată după anul 2000.

Primul val de transformări considerabile în structura proprietății a avut loc în perioada 1999-2001, odată cu declanșarea procesului de privatizare a două bănci cu capital majoritar de stat (BRD și Bancpost), lichidarea Bancorex, restructurarea și privatizarea Băncii Agricole. Procesul de privatizare a celor două bănci a durat 2 ani, iar prețul final de vânzare a fost considerabil deteriorat de efectele crizei din Rusia¹⁰⁶.

Ca urmare a acestor modificări structurale, prezența investitorilor străini în sectorul bancar românesc a crescut în mod semnificativ, aceștia (22 de bănci cu capital majoritar străin care funcționau în România) ajungând să dețină la finalul anului 2001, 55,6% din capitalul social și 47,3% din activele sistemului bancar autohton. Adăugând și sucursalele băncilor străine, capitalul social deținut crește la 60,6%, iar activele la 55,2%, pentru ca în anul 2002 să ajungă la niveluri de peste 60% (64,9%, respectiv 62,1%).

Începând din anul 2004, sistemul bancar românesc a cunoscut modificări structurale majore prin începerea procesului de trecere a celei mai mari bănci românești, Banca Comercială Română¹⁰⁷, în grupa băncilor cu capital majoritar privat. În plus, tot în anul 2004 au fost autorizate două bănci specializate în acordarea de credite destinate construcției de locuințe și în finanțarea achiziției de autovehicule (Raiffeisen Banca pentru Locuințe și Porsche Bank România). Începând din luna iulie 2004, Anglo-Romanian Bank Limited a reintrat pe piața bancară românească, ca urmare a fuziunii cu Frankfurt Bukarest Bank A.G, a cărei sucursală din România a fost integrată în structurile sale. Printr-un proces similar, Banque Franco-Roumaine S.A., sucursala din București, a fost absorbită de Anglo-Romanian Bank Limited în octombrie 2004. Aceste evenimente (aparitia unor operatori și fuziunile menționate), la care se adaugă schimbările de structură a acționariatului unor bănci au dus la o nouă configurație a sistemului bancar românesc.

La finalul anului 2005, a fost încheiat, din punct de vedere tehnic, procesul de privatizare al Băncii Comerciale Române. Investitorul strategic care a devenit proprietarul BCR este banca austriacă Erste Bank, care a plătit 3,75 miliarde euro pentru 61,88% din acțiunile băncii, o sumă de 5,8 ori mai mare decât valoarea contabilă a băncii. În contextul privatizării BCR, cota de piață a instituțiilor bancare cu capital majoritar privat a ajuns la 93,1%, cu 30,6% peste nivelul înregistrat în 2003.

¹⁰⁶ BRD a fost evaluată la 600 milioane de dolari, însă a fost vândută cu 200 de milioane (o treime din preț), iar Bancpost a fost evaluată la 220 milioane de dolari și vândută cu circa 43 de milioane (mai puțin de o pătrime din preț).

¹⁰⁷ Primele două etape de privatizare a BCR au fost finalizate în anul 2004.

Acum mai există două bănci cu capital total sau majoritar de stat – CEC și Eximbank. Casa de Economii și Consemnațiuni (CEC) este singura bancă din sistemul bancar românesc care este supusă dispozițiilor unei legi proprii și a rămas singurul operator bancar pe piață cu capital integral de stat.

Restructurare bancară slab planificată și insuficient de fermă. Unul din punctele slabe ale politicilor de restructurare bancară promovate de autoritățile române a fost caracterul reactiv al intervenției statului în tratarea problemelor din sistem și lipsa de coordonare cu măsuri care să ducă la eliminarea sau diminuarea cauzelor generatoare de probleme instituțiilor bancare. Starea de fapt din sistemul bancar s-a înrăutățit considerabil în primul an al etapei a doua de reformă (1998). Creditele și dobânzile clasificate la categoriile “îndoielnic” și “pierdere” reprezentau peste jumătate din total credite și dobânzi (peste 58%) și depășeau de 2,5 ori capitalul propriu al băncilor (254%). Autoritatea monetară a caracterizat¹⁰⁸ această stare ca fiind una de „virtual faliment”.

Prin comparație cu Ungaria, unde consolidarea bancară a început la finele anului 1992¹⁰⁹ și s-a încheiat în doi ani (la finele anului 1994), în România, de abia în 1997, pe fondul deteriorării considerabile a situației financiare la Bancorex și Banca Agricolă, s-a conturat prima strategie de consolidare a sistemului bancar prin recapitalizări ample. Pe de altă parte, inițiativele de recapitalizare au fost făcute în mod eronat. Una din erorile cheie a fost faptul că recapitalizarea nu a fost acompaniată nici de o restructurare operațională a băncilor respective, nici de restructurarea întreprinderilor.

Lipsa unui context macroeconomic favorabil procesului de reformă. În cea mai mare parte a anilor '90, mediul macroeconomic a fost fragil și instabil. Recesiunea economică din perioada 1988-1992 a condus la comprimarea PIB cu circa o treime pe fondul unei scăderi considerabile a exporturilor¹¹⁰, efect imediat și implicit al dezmembrării pieței fostului CAER. Cea de-a doua perioadă de declin economic s-a consumat în perioada 1997-1999 și a generat o scădere cumulată a PIB de 12,1%. La nivelul anului 2000, primul an din cel mai lung ciclu de creștere economică (de 9 ani, 2000-2008) al României de după 1989, PIB-ul real a crescut până la un nivel ce reprezenta 83% din cel avut în 1990. Din nefericire, într-o economie caracterizată printr-un grad insuficient de liberalizare, precum a fost cea a României în prima decadă a tranziției, influența factorului politic asupra mediului

¹⁰⁸ Raportul anual BNR, 2000, pagina 100.

¹⁰⁹ Guvernul României a preluat la datoria statului, în 1992 și 1994, credite neperformante angajate în perioada anterioară anului 1990. În acest sens, guvernul a emis obligațiuni, echivalentul a aproximativ 4% din PIB. Totodată, în 1992 trei bănci cu capital de stat au primit o injecție directă de capital.

¹¹⁰ În 1992 exporturile reprezentau numai circa 42% din nivelul celor din 1989.

economic s-a exercitat, printre altele, și prin menținerea autorității monetare și a sistemului bancar aflat în proprietatea statului sub presiunea deciziilor politice insuficient fundamentate și, mai mult, captive obiectivelor diverselor formațiuni politice și nevoii de popularitate politică.

În acel context, sub presiunea factorului politic, atât banca centrală, cât și băncile comerciale au fost determinate să ia decizii iraționale și ineficiente pentru o economie de piață. În cazul băncii centrale, o astfel de decizie a fost aceea de a finanța deficitul bugetar. Băncile comerciale aflate în proprietatea statului au fost, de asemenea, determinate să finanțeze/subvenționeze întreprinderi de stat ineficiente. Altfel spus, băncile, în loc să susțină financiar proiectele investiționale ale unui sector real privat eficient, au fost puse în situația de a menține „în viață” întreprinderi de stat falimentare, ceea ce a frânat procesul de restructurare a economiei, băncile fiind în fapt unul din vehiculele importante prin care statul intervenea în mod neprofesionist în economie.

Suportul financiar acordat de către bănci întreprinderilor ineficiente era fie direct (prin credite), fie indirect (prin finanțarea deficitului bugetar), și avea la bază atât economiile atrase de la populație, cât și propriile resurse, ceea ce a condus la creșterea creditului intern. Acest comportament a condus la o creștere considerabilă a masei monetare, care a ajuns de la aproximativ 500 de miliarde de lei în 1989, la 220.000 de miliarde de lei în 2001. Efectul secundar imediat al acestei evoluții a fost creșterea galopantă a inflației și deprecierea accelerată a monedei naționale. Rata inflației a atins niveluri de 222,8% în 1991, 199,2% în 1992, 295,5% în 1993 și 151,4% în 1997.

Variațiile considerabile în planul producției și al inflației din prima decadă a tranziției au afectat în sens negativ valoarea activelor bancare și calitatea creditelor, dobânzile și gradul de lichiditate. Astfel, băncile au fost nevoite să își deruleze activitatea într-un mediu cu un grad mare de risc asociat, a cărui amprentă asupra activității bancare a fost vizibilă și a constat în înregistrarea de pierderi, credite neperformante și un nivel de solvabilitate neadecvat.

În acest context, mai trebuie menționate calitatea și consistența slabă a politicilor macroeconomice, implementarea acestor politici în etape și cu multe schimbări de țintă (politicile de tip „*stop and go*”) și gradul mare de senzitivitate a orientărilor din economie față de ciclul electoral. Nu în ultimul rând, insuficienta coordonare a *mix*-ului fiscal-monetar și inconsistența politicilor guvernamentale sunt alți factori care au influențat negativ cadrul macroeconomic și implicit procesul de reformă al economiei în ansamblu.

Carențele cadrului juridic. În linii mari, reglementarea activității bancare a urmat standardele internaționale, însă cu o consistență vizibil mai mică. Ceea ce a constituit o excepție notabilă a fost cadrul de reglementare al falimentului băncilor. În forma din 1998, legea privind falimentul băncilor înregistra deficiențe, cum ar fi faptul că tribunalul (și nu autoritatea de supraveghere) stabilea insolvabilitatea unei bănci, procedurile erau complicate și puteau să dureze foarte mult (o procedură putea să se deruleze în câțiva ani) și, nu în ultimul rând, nivelul exagerat de protecție pe care legea îl acorda debitorilor și nu creditorilor.

Primele remedieri ale cadrului de reglementare a procedurii de faliment a băncilor au survenit în octombrie 2001, iar în 2004 prin Ordonanța nr. 10/22.01.2004 (aprobată prin Legea nr. 278/2004) privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului instituțiilor de credit au fost transpuse prevederile Directivei 2001/24/CE privind reorganizarea și lichidarea instituțiilor de credit.

Odată cu intrarea în vigoare a Ordonanței nr. 10/2004, a fost abrogată Legea nr. 83/1998 privind procedura falimentului instituțiilor de credit, cu modificările și completările ulterioare. Noua reglementare preia integral prevederile Directivei 2001/24/CE, recunoscându-se în România măsurile de reorganizare și procedurile de lichidare adoptate de alte state membre asupra

instituțiilor de credit autorizate de acestea și care au sucursale în România. Astfel, au fost reglementate și cerințele cu privire la efectele îndeplinirii formalităților necesare în situațiile menționate.

Decizii importante de politică economică 2004-2006

Adoptarea unei politici mult mai flexibile de curs valutar

Începând cu luna *noiembrie 2004* Banca Națională a României a decis să relaxeze regimul de curs de schimb, permițând flotarea monedei naționale în funcție de condițiile de piață. Acesta a fost un pas de referință în sensul deschiderii accesului intrărilor de capital pe termen scurt. Totodată, banca centrală a decis să nu mai anunțe ținte de curs de schimb și să limiteze intervențiile pe piața valutară în intenția de a crește gradul de flexibilitate al pieței ca măsură complementară și precondiție a pasului doi al liberalizării contului de capital și a adoptării noului regim de politică monetară de țintire a inflației. Anticipând creșterea intrărilor de capital în economie ca urmare a creșterii economice susținute și a perspectivei integrării României în Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, autoritatea monetară a considerat că va fi dificil să reducă inflația concomitent cu menținerea unui regim de curs de schimb controlat.

Reacția cotației EUR/RON la momentul noiembrie 2004

Sursa: Reuters

Autoritatea monetară a estimat la acel moment că intrările de capital pe termen scurt vor fi de circa 1 miliard euro, în prima fază, urmând a se tripla odată ce economia se va deschide, investitorii fiind atrași de dobânzile foarte înalte. Ca referință, dobânda de politică monetară a BNR

a fost 17% în decembrie 2004 și a scăzut la 12,5% în iulie 2005 și 7,5% în decembrie 2005, în condițiile în care dobânzile la Rezerva Federală (Fed) și Banca Centrală Europeană (BCE) erau la minime istorice în ianuarie 2004 (1%, respectiv 2%) și au crescut la 4,25%, respectiv 2,25%, în decembrie 2005.

Nivelul ratei dobânzii de referință/politică monetară la BNR, Fed și BCE

	ian. 04	iun. 04	dec. 04	iun. 05	dec. 05	iun. 06
BNR	21,25%	20,75%	17%	12,5%	7,5%	8,75%
FED	1%	1,25%	2,25%	3,25%	4,25%	5%
BCE	2%	2%	2%	2%	2,25%	2,75%

Sursa: BRD Analize

Autoritatea monetară a revenit cu o clarificare asupra a ceea ce s-a înțeles prin relaxarea regimului de curs de schimb, menționând că va limita, însă nu va elimina, operațiunile de intervenție în piața valutară. Astfel, intenția băncii centrale a fost de a crește gradul de libertate al flotării monedei în mod gradual până la atingerea nivelului de flotare liberă, menținerea posibilității de a interveni în piața valutară fiind argumentată prin potențialul efect negativ pe care un curs de schimb complet liber ar putea să îl genereze asupra poziției echilibrului extern (balanța comercială și balanța contului curent).

Denominarea monedei naționale

În perioada *martie – iulie 2005*¹¹¹, a fost inițiat procesul de denominare a monedei naționale. În pofida faptului că au existat temeri exprimate și argumentate referitoare la implicațiile acestui proces asupra economiei în ansamblu, denominarea a modificat doar la nivelul percepției vizuale valoarea monedei naționale fără a-i crește sau micșora calitățile economice, care sunt date (și modificate) exclusiv de un cumul de factori ce reflectă, în fapt, starea/funcționalitatea economiei.

Cu toate acestea, există riscul ca diminuarea valorii monedei din punct de vedere al percepției vizuale să antreneze, sub influența aceluiași factor psihologic care alimentează anticipațiile inflaționiste, efectul invers al iluziei monetare (de înavuțire aparentă - paper wealth), și anume sărăcirea aparentă și, implicit, luarea deciziei de protejare.

Mai mult, raționamentul consumatorului în tranziție (reticent și, prin urmare, slab receptor al efectelor benefice, altele decât cele imediate, aferente schimbărilor de natură economică)¹¹² a generat o modificare a comportamentului acestuia. Nu mai prejos se află contrapartea consumatorului (cererii), respectiv comerciantul (oferta), care prin strategia de piață pe care o promovează are capacitatea de a influența mai mult sau mai puțin comportamentul cererii. Am anticipat la acel moment că, în încercarea de protejare a bunăstării acumulate, actorii din economie ar fi putut opta pentru una din următoarele soluții: *i) valuta* - caz în care nu era cert că preferințele vor viza exclusiv moneda unică, *ii) bunurile (de larg consum sau de folosință îndelungată)* – iar în acest caz a fost pus în discuție raportul ofertă internă/surplus de cerere internă, versus suplimentarea externă probabil necesară. Nu în ultimul rând, a fost luată în

¹¹¹ Momentul în care procesul începe prin obligativitatea afișării în paralel a prețurilor atât în moneda veche, cât și în cea nouă - 1 martie 2005, apariția monedei fiduciare noi "leul greu" fiind stabilită pentru 1 iulie 2005.

¹¹² Un exemplu suficient de concludent în acest caz este reacția avută de majoritatea populației la introducerea cardurilor pentru salarii (care poate fi asemănată cu o denominare a monedei). În imposibilitatea contracarării acestei măsuri, populația a decis penalizarea prin retragerea imediată a întregii sume din cont. Totodată, reacția a fost explicabilă atât prin prisma posibilităților restrânse de efectuare a plăților cu cardul bancar, dar și prin cvasiunanimitatea agreata cultură a "banului la purtător".

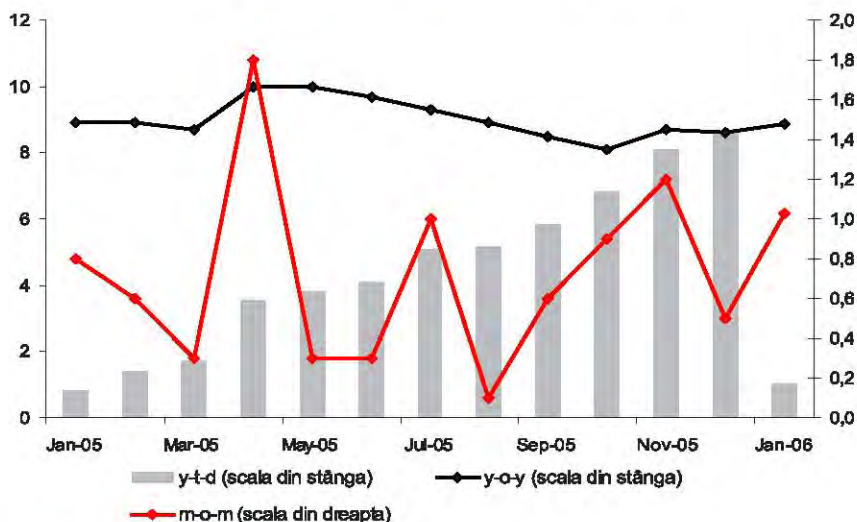
considerare și existența unei mase de indiferenți/pasivi (formată cu precădere din populația cu venituri foarte mici), care vor beneficia implicit doar de protecția oferită de autorități prin măsurile pe care acestea le vor lua.

Alegerea valutei. Efectul imediat al acestei decizii putea fi o creștere a cererii de valută, însă pentru cuantificarea efectului final trebuia avută în vedere și destinația valutei cumpărate. În acest caz, au fost construite două scenarii alternative: (i) păstrarea devizelor în afara sectorului bancar și (ii) direcționarea valutei înspre sectorul bancar (depozite în valută). **Primul scenariu**, teoretic vorbind, presupunea o creștere a deținerilor de valută "la purtător" (fără a implica creșterea cererii de bunuri și servicii). Altfel spus, aceasta ar fi însemnat alegerea valutei ca "recipient" perfect de *conservare* a valorii leului. Acestei alternative i-a fost atașată o componentă de risc de curs valutar cu o volatilitate consistentă. **Al doilea scenariu** presupunea reintrarea valutei în circuitul bancar sub forma depozitelor. Acest scenariu era apreciat ca fiind mai rațional, dar discutabil din punct de vedere al remunerării. Cu toate că nu elimina riscul de curs valutar, asigura *multiplicarea* cel puțin în termeni nominali a stocului inițial de averi. Ceea ce, însă, a redus la minim posibilitatea asociată acestui scenariu, a fost conjunctura aceluși moment în care evoluția monedei naționale față de principalele valute era una pozitivă, de apreciere, erodând consistent atractivitatea valutei (dar fără însă a o elimina complet).

La finalul anului 2005 s-a putut observa că soluția alegerii valutei nu a fost selectată ca instrument de protejare, iar deprecierea monedei naționale din a doua parte a anului nu a avut ca mobil majorarea cererii de valută în scopul protejării față de efectele denominării (a se vedea implicațiile etapei a doua a liberalizării contului de capital asupra evoluției leului).

Achiziția de bunuri (de larg consum sau de folosință îndelungată) urma să genereze o creștere a cererii interne de astfel de bunuri. În acest caz, în general, intervin probleme cum ar fi capacitatea economiei naționale de a satisface potențiala cerere excedentară și dimensionarea importurilor ca sursă alternativă de acoperire a consumului excedentar. Problema rotunjirii prețurilor în sus, completată chiar de majorări efective de prețuri, ar fi putut fi un răspuns anticipat dat de piață (din partea ofertei) în cazul denominării monedei în România.

Evoluție CPI ianuarie 2005 – ianuarie 2006

Sursa: Florian Libocor, „Flash Letter, December 05 CPI” Jan 12, 2006

Astfel, la acel moment am considerat că reprezentanții ofertei puteau să asume o creștere a cererii și, implicit, obținerea unor profituri “rotunjite”. În acest context, soluția afișării prețurilor în paralel în cele două monede (leul vechi și leul greu) avea un potențial redus de a elimina total majorările de prețuri (a se vedea eficiența soluției în statele învecinate).

Soluția achiziționării de bunuri pare a nu fi fost ocolită ceea ce a contribuit la generarea unor presiuni inflaționiste (la finalul anului 2005 ținta de inflație, ajustată de la 7% inițial la 7,5%, a fost depășită, iar rata anuală a inflației a ajuns la 8,6%), însă parte din presiunile inflaționiste au fost atenuate și de efectul de apreciere al monedei ca urmare a liberalizării contului de capital.

Etapa a doua în Liberalizarea Contului de Capital (LCC)

În luna aprilie 2005 a fost inițiată etapa a doua a procesului de liberalizare a contului de capital. Ceea ce explică mișcările rapide de capital la nivel internațional în ultimele două decade este, în cea mai mare măsură, liberalizarea conturilor de capital.

Creșterea acestor fluxuri de la mijlocul anilor '80 (atât între țările industrializate, cât și între acestea și țări în curs de dezvoltare) este asociată cu obținerea de beneficii (pe termen lung) dar, totodată, explică și crizele/dezechilibrele financiare pe termen scurt sau mediu. În general, nu există un model sigur de realizare a LCC și nici condiții certe care, odată îndeplinite, să asigure evitarea unui potențial dezechilibru financiar¹¹³.

În linii mari, riscurile aferente liberalizării contului de capital pot fi de ambele părți: un *potențial exod al economiilor interne din economiile dezvoltate sau intrări/ieșiri foarte rapide de capital în economiile în curs de dezvoltare care deschid contul de capital.*

Posibilele soluții pentru reducerea efectelor negative generate de astfel de reacții sunt *selectarea acelor intrări cu un grad mare de stabilitate (cum ar fi investițiile străine directe) sau încercarea de a determina o mișcare a intrărilor de capital pe termen scurt către maturități mai mari prin impunerea unei taxe¹¹⁴ asupra ieșirilor de capital din economie mai devreme de un an (perioadă care poate fi modificată după caz).*

Liberalizarea contului de capital permite alocarea mai eficientă a resurselor financiare dinspre statele dezvoltate (cu surplus de capital) spre statele în curs de dezvoltare (cu deficit de capital). Acest fapt aduce câștiguri mai bune celor ce economisesc în statele dezvoltate și generează creștere economică, oportunități/locuri de muncă și creșterea standardului de viață în statele în curs de dezvoltare prin prisma transferurilor de tehnologie și “know how” managerial care încurajează competiția și dezvoltarea financiară a statelor receptor.

O posibilă soluție pentru LCC presupune acceptarea riscului și liberalizarea fluxurilor de capital în contextul adoptării unor instrumente/metode de control cât mai adecvat al riscului. Oricum, precondițiile esențiale a fi satisfăcute înainte de luarea deciziei de liberalizare a mișcărilor de capital ar fi: (i) un grad cât mai mare de deschidere/liberalizare a contului curent, (ii) deschiderea sistemului financiar intern (iii) existența unui cadru instituțional și a unor politici economice interne stabile, consistente și coerente, (iv) existența unui sector financiar eficient și bine reglementat, (v) crearea unui sistem cât mai adecvat de monitorizare a fluxurilor de capital.

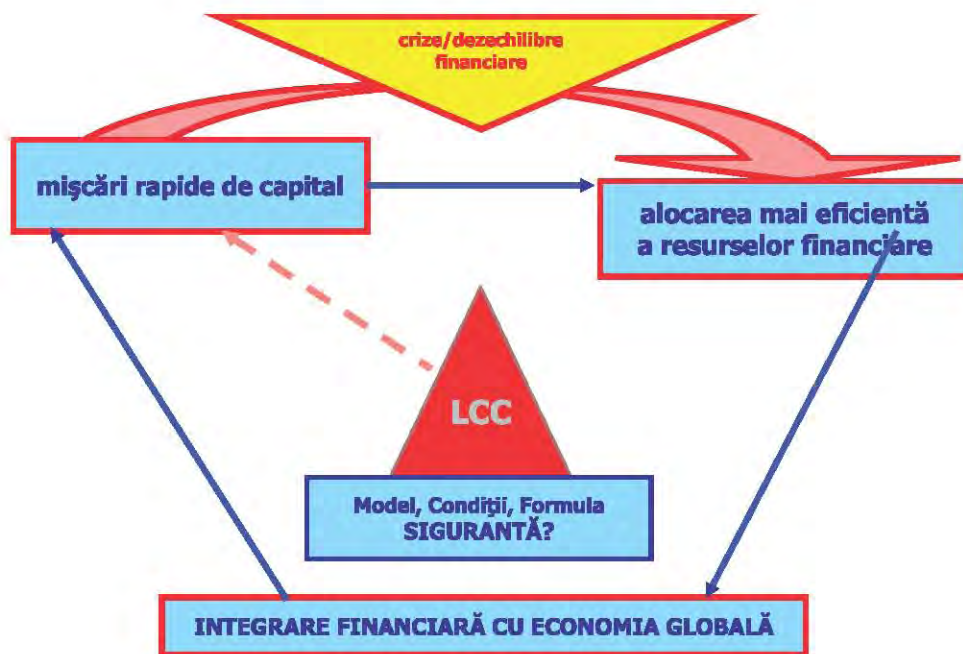
Din punct de vedere al LCC, între punctele slabe ale sistemului financiar-bancar din România pot fi menționate nivelul redus al monetizării economiei și al gradului de intermediere financiară, o

¹¹³ Spre exemplu, statele din America Latină au stăpânit cu dificultate ieșirile de capital în anii '70-'80 în ciuda exercitării unui control care părea a fi destul de consistent. Pe de altă parte, multe state în dezvoltare (printre care câteva în Africa) nu au exercitat un control consistent al mișcării capitalurilor dar s-au confruntat cu intrări ușoare de capital. Prin urmare, se poate concluziona că nu există un mod exact de cuantificare a nivelului optim sau a eficienței controlului asupra mișcărilor de capital.

¹¹⁴ Vezi Taxa Tobin.

bancă centrală în poziția de debitor net față de sistemul bancar și un nivel ridicat de valutizare a depozitelor și creditelor.

LCC - efecte și posibile reacții

Sursa: Florian Libocor, "Liberalizarea contului de capital – 2005 – premise și așteptări"

Contextul în care a avut loc inițierea etapei a doua a LCC în România a fost caracterizat prin: i) reluarea (și menținerea) relaxării prudente a condițiilor monetare în a doua parte a anului 2004; ii) relaxarea regimului de curs de schimb al monedei naționale în ultimul trimestru al anului 2004; iii) adoptarea de către BNR a politicii de țintire directă a inflației din iulie 2005; iv) denominarea monedei naționale, leul greu intrând în circulație la 1 iulie 2005; v) majorarea prețurilor la energie¹¹⁵ în aprilie 2005; vi) neconfirmarea explicită de către autoritățile monetare a unor măsuri sau instrumente de control al fluxurilor de capital.

Ipotezele și consecințele avute în vedere au fost¹¹⁶:

- *menținerea procesului de relaxare graduală/prudentă a dobânzilor* ar fi putut susține diminuarea dobânzii de referință a băncii centrale la momentul liberalizării (aprilie 2005). Randamentele în scădere vor diminua presiunile speculative prin reducerea așteptărilor de câștig speculativ.
- *accentuarea componentei "flotante" a regimului de curs de schimb al leului* ar putea genera creșterea volatilității pieței valutare. Menținerea volatilității cursului de schimb (în limita a +/- 15%, respectând astfel criteriul de convergență) ar fi urmat să diminueze predictibilitatea cursului de schimb. Încadrarea în această limită nu

¹¹⁵ Fără a fi dereglementate

¹¹⁶ Florian Libocor, Flash Letter "Liberalizarea contului de capital – asumptii și consecințe", 12 noiembrie 2004

era văzută ca fiind strictă dar putea fi suficientă. Cursul de schimb volatil și puțin predictibil era de așteptat să fie complementar relaxării monetare, ca efect asupra capitalurilor, diminuând tendințele speculative.

- *adoptarea politicii de țintire a inflației* indică probabilitatea asumării unei poziții neutre (sau foarte puțin sensibile) a băncii centrale față de un potențial dezechilibru al balanței comerciale (și contului curent) ca urmare a incompatibilității controlului cursului de schimb cu liberalizarea mobilității capitalului și independența politicii monetare (cele trei sunt compatibile două câte două dar nu toate trei împreună)¹¹⁷. Decizia adoptării politicii de țintire a inflației a presupus existența unui sector real și funcțional al economiei și a unui *mix* stabil și eficient de politici fiscal-bugetare care să fie în măsură să preia gestionarea contului curent.

- *denominarea monedei naționale* urma să genereze atât tendința comercianților de rotunjire a prețurilor (bazată pe un raționament economic), cât și tendința de protejare a consumatorilor (bazată pe efectul psihologic foarte probabil al sărăcirii aparente). Denominarea leului sub influența agregată a celor două tendințe (foarte probabile) ar fi putut genera presiuni inflaționiste de 1 până la 2 puncte procentuale.

- *majorarea prețurilor la energie* urma să genereze presiuni inflaționiste care ar fi accentuat componenta sezonieră a creșterii prețurilor. Creșterile de prețuri aferente evenimentelor din luna aprilie (alimentate de efectul denominării, majorarea tarifelor la energie și extraconsumul sezonier datorat Sărbătorilor Pascale) ar fi putut genera o stagnare a procesului de dezinflație.

- *acceptarea intrării în etapa II de liberalizare a contului de capital* (liberalizarea operațiunilor în conturi de depozite deschise de către nerezidenți în instituțiile de credit din România) presupunea intrări de capital asumate a fi de circa 2-3 miliarde euro urmate de ieșiri de capital asumate (dar nu implicate) a fi de circa 2-4 miliarde euro. Intrarea în etapa II de liberalizare ar fi putut fi însoțită de fluxuri de capital nu neapărat foarte mari dar foarte dinamice, care ar fi avut capacitatea de a genera presiuni inflaționiste și dezechilibre ale monedei și economiei naționale.

- *intrările de capital* asumate la circa 2-3 miliarde euro în 2005 au fost rezonabile și realiste. În condițiile menținerii trendului descrescător al dobânzilor, aceste intrări (creștere a ofertei de valută pe piața internă) ar fi putut fi mai mici. Oricum, scenariul conform căruia intrările de capital urmau a depăși consistent 2 miliarde de euro era puțin probabil (dar nu imposibil). Intrările de capital ar fi putut genera o apreciere a monedei naționale până la limita nesustenabilității. Efectul benefic asupra inflației (diminuare cu circa 2 până la 3 procente) urma a fi unul pe termen scurt și inconsistent.

- *ieșirile de capital* asumate a fi de circa 5 miliarde euro ar fi putut genera o creștere a cererii de valută ca și contraparte a sumelor intrate plus randamentul obținut. Nivelul asumat al ieșirilor de capital indica un maxim potențial și, prin urmare, puțin probabil a fi atins. Ieșirile de capital urmau să aibă un efect contrar intrărilor ducând la o depreciere accelerată a monedei naționale. În acest context, efectul negativ asupra inflației (creștere cu 2 până la 4 procente) putea să genereze derapaje sau blocaje financiare.

- *neanunțarea unor măsuri sau instrumente de control a fluxurilor de capital* nu constituia un impediment ci, dimpotrivă, viza diminuarea șanselor pieței de a construi scenarii privind viitoarele mișcări ale băncii centrale.

¹¹⁷ Michael Burda, Charles Wyplosz - "Macroeconomie, perspectiva europeană", Editura ALL Beck, copyright 2002

Regimul de politică monetară de țintire directă a inflației

Începând din luna iulie 2005, Banca Națională a României a adoptat noul regim de politică monetară de țintire directă a inflației (TI). Caracteristicile defnitorii ale noului regim de politică monetară sunt: i) urmărirea obiectivului fundamental al politicii monetare care vizează *asigurarea și menținerea stabilității nivelului agregat al prețurilor*; ii) utilizarea tuturor instrumentelor de politică monetară pentru atingerea țintei de inflație; iii) adoptarea unei conduite proactive a politicii monetare (reacție în prezent la evoluții viitoare anticipate); iv) asigurarea transparenței strategiei de politică monetară prin comunicarea către public a obiectivelor, a deciziilor adoptate, a rațiunilor care le-au determinat și a riscurilor și incertitudinilor aferente acestora; v) eficientizarea politicii monetare pe termen mediu.

Între avantajele oferite de adoptarea regimului TI au fost menționate: limitarea inconsistenței temporare prin creșterea responsabilității băncii centrale față de îndeplinirea obiectivului fundamental – stabilitatea prețurilor, transparența și flexibilitatea regimului, operațional chiar în condițiile instabilității relației *agregate monetare - inflație* și reducerea inflației cu minimizarea relativă a costurilor, efect mai direct asupra anticipațiilor inflaționiste.

Strategia de țintire a inflației presupune stabilirea următoarelor repere: ținta exprimată prin indicele prețurilor de consum (IPC), ținta stabilită ca punct central încadrat de un interval de variație (± 1 punct procentual), ținte anuale pentru un orizont mai lung (inițial 2 ani). Totodată, interpretarea țintirii inflației (în special coexistența cu regimul de flotare controlată a cursului de schimb) trebuie făcută într-o manieră flexibilă. Nu în ultimul rând, a fost definit *ex-ante* un set restrâns de circumstanțe, independente de influența politicii monetare, care condiționează responsabilitatea BNR pentru atingerea țintei, iar țintele vor fi anunțate împreună de către autoritatea monetară (BNR) și autoritatea fiscal-bugetară (Ministerul Finanțelor/Guvern).

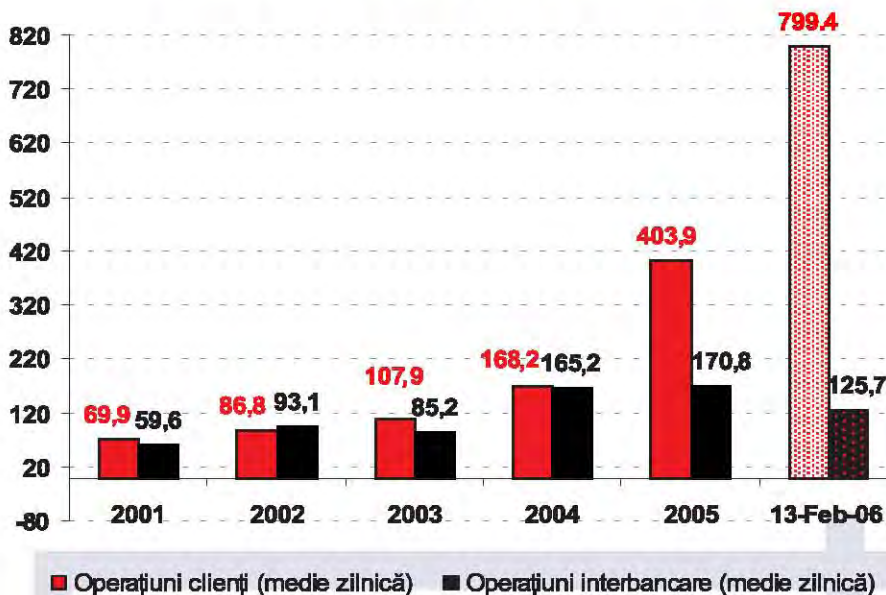
La momentul adoptării regimului, rata anuală a inflației se situa pe palierul cu o singură cifră, iar BNR beneficia de independență operațională deplină. Sectorul financiar era relativ stabil, însă adâncimea financiară redusă indica faptul că soliditatea dobândită era suficient de fragilă (intermedierea financiară a rămas la niveluri extrem de mici, iar poziția de debitor net a băncii centrale față de sistem era în creștere). Chiar dacă, inițial, faptul că țintele de inflație pentru următorii ani au fost stabilite de comun acord de către autoritatea monetară și cea guvernamentală a fost apreciat ca extrem de pozitiv, beneficiile asumării răspunderii comune nu au existat. Sprijinul asumat de către autoritatea guvernamentală a fost oferit doar la nivel declarativ.¹¹⁸ Credibilitatea băncii centrale a crescut până la finele anului 2005, moment după care erodarea capitalului de credibilitate acumulat a devenit din ce în ce mai probabilă.

Impactul celor 4 evenimente

Impactul acestor schimbări ample asupra activității bancare, în contextul păstrării și consolidării echilibrului existent la nivel macroeconomic, are atât valențe pozitive, cât și valențe negative. Contrar așteptărilor inițiale, etapa a doua a liberalizării contului de capital nu a generat în perioada imediat următoare efecte sesizabile la nivelul indicatorilor cantitativi și de preț ai segmentului interbancar al pieței valutare. Dacă în intervalul 2001-2003, volumele medii zilnice, atât pe operațiunile cu clienți, cât și pe operațiunile interbancare, nu au reușit să se dubleze, în intervalul 2004 – februarie 2006, volumele medii zilnice pe operațiunile cu clienții au crescut de 4,75 ori, de la 168,2 milioane euro în 2004 la 799,4 milioane euro în februarie 2006.

¹¹⁸ Până la finalul primului semestru al anului 2006 nu a fost făcut public calendarul de ajustare a prețurilor administrate. La mijlocul anului fiscal 2006, autoritatea guvernamentală anunța intenția de a majora de patru până la cinci ori deficitul bugetar, față de ținta asumată inițial de 0,5% din PIB.

Volumul zilnic pe piața valutară (milioane EUR)

Sursa: publicații BNR

De altfel, în ultimul interval este observabilă și o ușoară reducere a volumelor medii pe operațiunile interbancare. La nivelul lunii mai 2006, volumele medii zilnice au depășit sensibil nivelurile de 450 milioane euro pe operațiunile cu clienții, respectiv 200 milioane euro pe operațiunile interbancare.

Absența potențialelor șocuri ar putea fi explicată ca fiind consecința reducerilor succesive ale ratei dobânzii de politică monetară (de la 17% în decembrie 2004 la 12,5% în aprilie 2005), operate de banca centrală în lunile premergătoare liberalizării. Pe de altă parte, s-a mai observat o migrare pe termen scurt a capitalurilor din Europa Centrală și de Est către alte piețe financiare ca urmare a creșterii nivelului de remunerare în acele piețe.

Nu în ultimul rând, trebuie menționat faptul că, în pofida reducerii consistente a ratelor de dobândă, mediul economic românesc a rămas net mai atractiv decât celelalte economii emergente din regiune, cu excepția Turciei¹¹⁹.

În România, însă, Trezoreria statului a luat decizia de a nu mai emite nici un fel de certificate de trezorerie (licitațiile fiind amânate sistematic sub pretextul că bugetul statului înregistrează surplus și nu se justifică atragerea de resurse financiare suplimentare din piață), ceea ce a deteriorat funcționalitatea pieței pe care se tranzacționau aceste instrumente, parametrii de lichiditate și adâncime fiind la cote extrem de mici. Dată fiind conjunctura, efectele deciziei Trezoreriei puteau fi catalogate a avea un efect pozitiv major (reducerea unor potențiale șocuri pe fluxul de capitaluri), cât și un efect negativ major (deteriorarea semnificativă a condițiilor și funcționalității pieței).

Cele trei evenimente au concurat la temperarea ritmului intrărilor¹²⁰ de capital cu potențial volatil (pe termen scurt) pe piața românească însă, pe de altă parte, nu au încurajat nici intrările de capital pe termen lung și construirea unei curbe a randamentelor pentru România.

¹¹⁹ În intervalul ianuarie – mai 2006 inflația anuală a crescut cu două procente neindicând posibile reduceri ale dobânzii de politică monetară. De altfel, ultima decizie de politică monetară a adus o majorare a dobânzii de la 13,25% la 15%, din data de 7 iunie 2006.

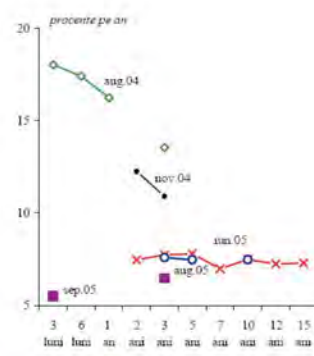
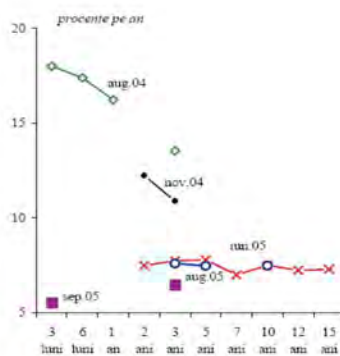
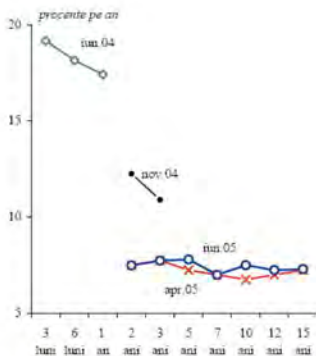
¹²⁰ Vânzările nete de devaluații ale nerezidenților pe piața valutară interbancară românească au fost net mai reduse în trimestrul al doilea în comparație cu primul trimestru al anului 2005.

Curba randamentelor titlurilor de stat

A

B

C

Sursa: BNR, Raport asupra inflației, august 2005 (A), noiembrie 2005 (B), februarie 2006 (C)
 *fiecare culoare corespunde curbei din perioada menționată în dreapta ei.

Piața primară a titlurilor de stat a fost total lipsită de activitate. În trimestrul IV 2005, Ministerul Finanțelor Publice nu a efectuat nici o emisiune de înregistrări publice, întrucât în acest interval valoarea titlurilor de stat ajunse la scadență a fost mică (51,2 milioane RON în luna decembrie 2005), iar soldul contului general al Trezoreriei a înregistrat corecții.

Impactul asupra cursului de schimb

Sursa: Florian Libocor, analize

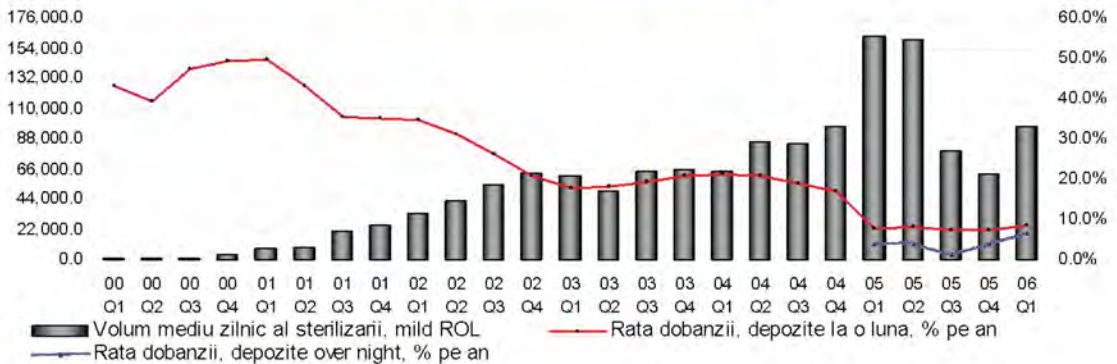
În acest context, deși leul a continuat să se aprecieze față de euro, ritmul de apreciere a fost temperat, cursul de schimb acumulând în luna iunie 2005 față de luna martie 2005 o scădere de doar 0,5% în termeni nominali și de 2,9% în termeni reali.

Pe fondul tendinței de stabilizare pe care raportul leu/euro a manifestat-o de-a lungul perioadei, volatilitatea cursului de schimb s-a redus treptat, atingând în luna iunie 2005 minimul său istoric după începerea procesului de denominare. Intrările de capital au înregistrat, începând cu luna iulie, o creștere consistentă. Valorile rulajului pieței valutare interbancare au ajuns la niveluri record, cu mult superioare nivelurilor atinse în perioada precedentă, iar presiunile de apreciere asupra cursului de schimb al leului s-au amplificat considerabil.

Pe acest fond, în intervalul iulie-august 2005, aprecierea în termeni nominali a leului față de euro s-a amplificat. Spre sfârșitul trimestrului III 2005, condițiile pieței valutare interbancare au suferit o schimbare de proporții care a stopat coborârea cursului de schimb leu/euro și a inversat ulterior sensul de evoluție a acestuia. Leul a continuat însă să înregistreze, comparativ cu luna iunie, o apreciere nominală de 3% (-4,7% în termeni reali). Câștigul/aprecierea față de euro, înregistrată din momentul relaxării regimului de curs de schimb (noiembrie 2004) până la momentul etapei a doua a liberalizării contului de capital (aprilie 2005) de 13,8%, a fost extins la 20,6% în prima decadă a lunii august, la circa o lună după adoptarea noului regim de țintire a inflației. Pentru a descuraja intrările de capital volatil, dar și pentru a stopa aprecierea excesivă a leului, banca centrală a intervenit agresiv pe piața valutară, achiziționând în perioada iulie – august 2005 un volum record de devize (circa 865 milioane euro), deprecind leul cu circa 5,9%, însă doar pentru moment.

În fapt, începând cu a doua jumătate a trimestrului II 2005, BNR a recurs și la relaxarea politicii de management al lichidității și apoi a politicii ratei dobânzii, încercând astfel să reducă oportunitățile de arbitrajare între cele două segmente ale pieței monetare.

Sterilizarea surplusului de lichiditate

Sursa: BNR – date statistice, BRD - grafic

Astfel, după ce în luna iulie 2005 s-au menținut relativ stabile, randamentele depozitelor interbănci au suferit în a doua jumătate a lunii august o scădere bruscă, provocată de punerea în practică a deciziei BNR de a nu mai absorbi integral¹²¹, prin atragerea de depozite pe termen de o lună, surplusul de lichiditate din sistem. Producerea simultană a restrângerii substanțiale a volumului depozitelor atrase de autoritatea monetară și a sporirii rezervelor valutare excedentare

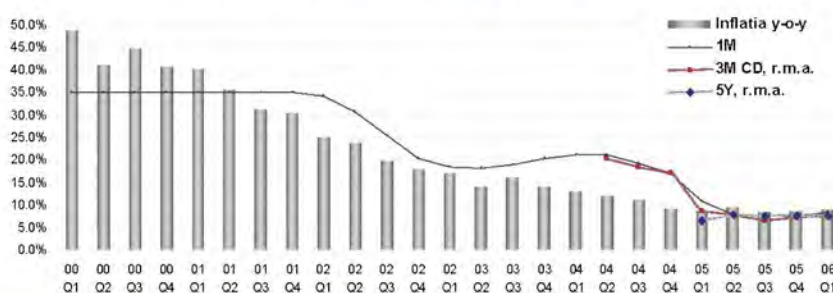
¹²¹ Prin adoptarea de către banca centrală a sistemului licitațiilor pe bază de rată fixă a dobânzii și cantitate variabilă și prin reducerea considerabilă a frecvenței organizării de licitații.

din sistem, ca urmare a cumpărărilor de valută efectuate de BNR în acest interval, pe de o parte, și a scăderii ușoare a cererii de rezerve¹²², pe de altă parte, a intensificat apelul băncilor la facilitatea de depozit.

Pe acest fond, randamentele zilnice ale depozitelor interbănci s-au redus considerabil și s-au distanțat progresiv de rata dobânzii de politică monetară, plasându-se în scurt timp pe un palier aflat în proximitatea limitei inferioare a culoarului delimitat de ratele dobânzilor facilităților permanente.

Declinul randamentelor s-a accentuat în luna septembrie 2005, în contextul amplificării excedentului de lichiditate și al coborârii ratei dobânzii la facilitatea de depozit; pe ansamblul lunii, rata medie a dobânzii tranzacțiilor interbănci a scăzut la nivelul de 3,4%, fiind cu 4 puncte procentuale inferioară celei consemnate în ultima lună a trimestrului II 2005.

Evoluția dobânzilor* și a inflației

* 1M Robor; 3M Certificate de Depozit, 5Y obligațiuni indexate la inflație - rate medii anuale
Sursa: BNR – date statistice, BRD - grafic

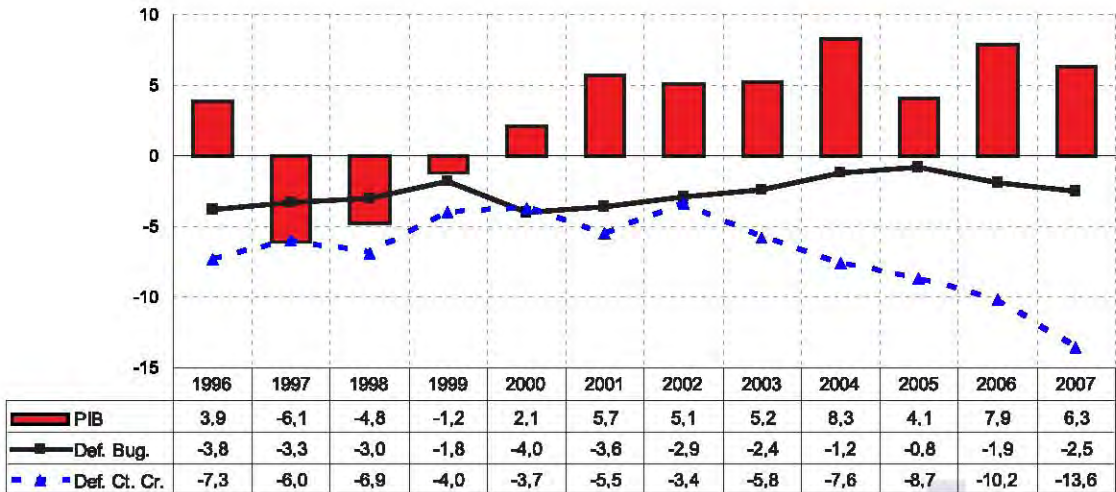
Procesul de dezinflație a cunoscut o stagnare în trimestrul IV 2005. Rata anuală a inflației a ajuns în decembrie la un nivel de 8,6%, cu 1,6 puncte procentuale mai mare față de nivelul proiectat inițial (7%), depășind marginal și limita superioară a intervalului de variație de +/- 1 punct procentual, care a încadrat ținta revizuită de inflație (7,5%) pentru anul 2005.

Abaterea inflației de la traiectoria prognozată în trimestrul IV s-a datorat atât ajustărilor ample de prețuri administrate, cât și creșterii prețurilor volatile ale unor produse alimentare, însă un alt factor care explică abaterea inflației de la traiectoria prognozată este slaba eficiență a componentei "dobândă" a indicelui condițiilor monetare coroborat cu efectul divergent al cursului de schimb asupra inflației și deficitului extern. În schimb, inflația de bază (CORE2), asupra căreia politica monetară își poate exercita mai eficient influența, s-a situat pe un trend descendent care s-a accentuat în ultima parte a anului 2005, ceea ce a contrabalansat într-o relativ mai mică măsură impactul celorlalte componente menționate asupra ritmului de creștere a prețurilor de consum. Din perspectiva ratei medii anuale a inflației a avut însă loc o consolidare a procesului dezinflaționist, anul 2005 încheind cu o cifră de 9%, mai mică în comparație cu rezultatul de 11,9% înregistrat în 2004.

Dinamica anuală a cererii interne a scăzut în 2005, pe fondul unei evoluții similare a consumului final, al cărui ritm de creștere a scăzut de la 10,3% în 2004 la 8,5% în 2005, dar și al comprimării puternice a stocurilor de produse finite. În schimb, investițiile și-au îmbunătățit ritmul de creștere, rata de investire crescând cu 1,9 puncte procentuale până la 26,2% față de 24,3% în 2004, înregistrând astfel o creștere consistentă. Ritmul de creștere al formării brute de capital fix a atins un nivel de 13% în 2005 față de 10,1% în 2004.

¹²² Consecința reducerii de la 18% la 16% a ratei rezervelor minime obligatorii aferente depozitelor în lei.

Creștere economică, deficit bugetar și deficit de cont curent (% în PIB)

Sursa: INS, BNR – date statistice, BRD - grafic

Ritmul de creștere al economiei a înregistrat o scădere consistentă în 2005, însă a revenit la rate medii de circa 7% în ultimii trei ani ai ciclului de creștere (2006-2008). Oricum, acest rezultat nu a fost, așa cum pare la prima vedere, unul negativ, ci unul care are încorporat un puternic efect de bază. Surplusul de creștere economică din anul 2004 s-a datorat supraproducției din sectorul agricol, iar în acel an, deoarece și economiile din proximitatea României au înregistrat producții agricole mari, surplusul de producție al României nu a putut fi, probabil, valorificat la randament maxim. Prin urmare, soluția găsită a fost stocarea. Infrastructura neadecvată de stocare a făcut ca în circa trei luni stocul inițial de produse alimentare să se deterioreze, transformându-se în stoc de furaje net inferior ca valoare de piață/comercializare, după ce inițial (în 2004) a avut un aport considerabil la cuantificarea performanței de creștere economică.

Poziția bugetară a fost mai restrictivă în 2005 în comparație cu anul 2004, însă gestionarea acesteia a rămas fragilă, precară și neadecvată din punct de vedere funcțional, datorită inexistenței unei programări bugetare, ceea ce conducea la amânarea cheltuielilor până în ultima lună a anului. Lipsa unei planificări a cheltuielilor bugetare, completată de existența unui sector informal al economiei, încă suficient de mare, a explicat imposibilitatea autorităților de a crește veniturile bugetare la mai mult de circa 30-32% din PIB față de un necesar de cel puțin 35% din PIB. Prin relaxarea fiscală de la începutul anului 2005 se urmărea generarea unui impuls pozitiv în două direcții. Mai întâi, încurajarea muncii deoarece, indiferent de venitul brut câștigat, nivelul de impozitare urma să fie 16% și, în al doilea rând, reducerea cât mai mult posibil a economiei subterane. Pentru ca acest al doilea obiectiv să nu rămână la nivelul de deziderat era însă nevoie și de supravegherea și controlul strict al activităților economice, capitol la care eficientizarea nu a ajuns la un nivel adecvat.

Consumul final a rămas ridicat (chiar dacă cererea a fost diminuată în 2005 față de 2004), ceea ce se explică și prin aversiunea față de economisire, datorită scăderii considerabile a dobânzilor și gradului redus de saturație a consumului. Pe acest fond, și coroborat cu o ofertă internă încă precară, cererea a fost satisfăcută în mare parte din importuri, ceea ce a degradat semnificativ poziția comercială (deficitul comercial a crescut la 9,9% din PIB) și, implicit, echilibrul extern (deficitul de cont curent a crescut la 8,7% din PIB). Cu toate acestea, echilibrul cadrului macroeconomic a putut fi păstrat grație existenței unei finanțări consistente a deficitului extern,

Însă aceste evoluții au generat o serie de reacții din partea autorității monetare în sensul diminuării cererii interne. În cazul unei economii deschise, reprimarea considerabilă a cererii este relativ imposibilă fiindcă, precum produsele, și piețele pot fi substituite. Mai mult, indiferent că e vorba de un produs sau de o piață, substitutul va fi în cea mai mare parte nociv pentru economie. Fiind vorba de a substitui un bun sau serviciu restricționat (nu neapărat inexistent), în context intervine indisciplina economică, expresie a economiei subterane în diverse forme și la diverse niveluri. În cele din urmă, nu cererea este cea care trebuia să fie „corectată”, ci lipsa ofertei interne corespunzătoare. Din punct de vedere al comportamentului elementelor cadrului macroeconomic, este mai mult decât evident că problema se regăsea în sfera ofertei/producției, mai exact a lipsei ofertei interne. În acest caz, trebuie menționat că a restricționa și mai mult cererea înseamnă a accepta și mai mult o ofertă neadecvată.

În 2006, au existat două evenimente cu potențial negativ care necesită a fi menționate: modificarea nivelului de taxare și rectificarea deficitului bugetar.

i) Indiferent ce categorie de produse era vizată, decizia de a reduce (sau crește) taxele nu era oportună în mijlocul anului fiscal. Am în vedere acum cele două subiecte discutate la acel moment, și anume creșterea accizei la tutun (prin încorporarea taxei pe viciu - din rațiuni de colectare) și reducerea TVA la alimentele de bază care ar putea să se compenseze reciproc, însă doar într-o anumită și mică măsură.

Argumentul este următorul: o creștere a accizei poate genera atât venituri suplimentare la buget, cât și presiuni inflaționiste. Ceea ce, însă, putea genera cu siguranță era o creștere a pieței negre de desfacere a respectivelor produse și, concomitent, fraudă fiscală (ceea ce nu coincide cu o mai bună colectare a veniturilor). Astfel că, în cel mai probabil caz, impactul negativ asupra veniturilor bugetare ar fi fost mai mare decât impactul pozitiv (ce ar putea ține de o probabilită de colectare mai temeinică).

O scădere a TVA pentru alimentele de bază era o inițiativă laudabilă, însă momentul nu era oportun nici în acest caz. O astfel de decizie ar fi putut genera o diminuare a veniturilor bugetare programate a fi colectate, însă impactul asupra prețului final al respectivelor produse (o dorită scădere) și, implicit, asupra reducerii inflației, ar fi putut să fie prea puțin vizibil în piața de desfacere.

Nu în ultimul rând, ar mai trebui menționate trei elemente: (i) era inoportună o ajustare a nivelului taxării asupra produselor care intrau în coșul de consum cu câteva luni înainte de momentul 1 ianuarie 2007, la mijlocul anului fiscal în care autoritatea monetară avea în vedere reluarea procesului dezinflaționist, proces pentru care calculele erau deja făcute; (ii) o astfel de mișcare putea obstrucționa mecanismul fiscal stabilit prin Codul Fiscal; (iii) în acel context, în România, soluția pentru optimizarea parametrilor bugetari ar fi fost, fără îndoială, disciplina strictă atât pe partea de alocare a cheltuielilor, cât și pe partea de colectare a veniturilor.

ii) Dublarea deficitului bugetar de la 0,9% din PIB la 2% din PIB nu trebuia privită ca fiind implicit o decizie generatoare de inflație. Câtă vreme cheltuielile suplimentare urmau a fi alocate acelor proiecte de maximă prioritate (ca de exemplu infrastructura) nu ar fi trebuit să existe temeri mari în privința continuării procesului de dezinflație. Alte argumente în acest sens ar putea fi: i) la nivelul lunii mai, bugetul de stat a înregistrat un surplus de 1,3% din PIB, adăugând încă 2 procente reiese că autoritatea guvernamentală ar fi trebuit să cheltuiască 3,3% din PIB în 7 luni; ii) asumând un PIB de circa 97 miliarde de euro reiese că suma de cheltuit ar fi fost de circa 3,2 miliarde euro; iii) ținând seama de capacitatea tradițional redusă a economiei de a absorbi investiții, coroborat cu investițiile străine directe așteptate în acel an, era foarte probabil ca autoritatea guvernamentală să cheltuiască doar în jur de jumătate din suma totală. Oricum, anunțarea unui anumit nivel de deficit nu trebuia să însemne implicit atingerea lui, în acel context în România.

În 2006 urmau a se încheia procese importante ca liberalizarea contului de capital și aderarea la Uniunea Europeană, iar acest fapt a fost generator de așteptări pozitive legate de intrarea vieții economice și politice a României într-o fază superioară.

Criza economică – aprecieri

Pe plan extern, în câteva cifre și fără prea multe detalii, o succintă analiză ex-post poate conduce la următoarea concluzie: construcția crizei a început în SUA în anul 1996, iar durata de "maturizare" până la declanșare a depins direct de gradul de permisivitate al cadrului de reglementare și supraveghere existent atât în economia de origine, cât și în economiile în care s-a manifestat. Proportia creditelor subprime în economia SUA a crescut de la 9% în 1996 până la 21% în 2004, echivalentul unei creșteri a activității cu o rată medie de circa 13% pe an. Creșterii efervescente a cererii i s-a răspuns în cadrul pieței prin creșteri de prețuri. Riscurile aferente creditelor cu o astfel de dinamică au fost "împachetate" și transmise altor participanți prin intermediul titlurilor garantate cu ipotecă, titluri cărora agențiile de rating tindeau să le asociază ratinguri favorabile de "investment grade". Formarea spiralei cerere-prețuri a fost susținută și de decizia deținătorilor de imobile de a-și refinanța creditele la dobânzi mai mici sau chiar de a aplica pentru încă un credit folosit pentru consum. Concomitent, prețul caselor a crescut cu circa 124% în intervalul 1997–2006. Din momentul în care balonul a început să se dezumfle (începând cu 2006), prețurile caselor au scăzut, refinanțarea a devenit dificilă, iar deținătorii caselor au fost nevoiți să onoreze plăți mai mari decât cele pe care le-au anticipat.

În prima jumătate a anului 2006 (spre exemplu Merit Financial în mai 2006) și începutul anului 2007 (Ownit Mortgage Solutions și Mortgage Lenders Network), câteva mici companii de finanțare din economia americană au intrat în faliment. Situațiile respective au fost puse pe seama mediului concurențial, piețele financiare din SUA continuau a fi considerate stabile, iar investițiile imobiliare profitabile și sigure. Tot la începutul anului 2007, HSBC raporta pierderi generate de ipotecile subprime (în luna februarie), iar New Century Financial concedia peste 3.000 de angajați și solicita intrarea în faliment (aprilie).

La mai puțin de 6 luni după aceste evenimente apar primele semnale și în economia europeană. În august 2007, BNP Paribas raportează că nu reușește să acopere toate cererile de retragere de numerar în cazul a două fonduri pe care le deținea, iar la 13 septembrie 2007 Northern Rock raportează dificultăți în onorarea cererilor de retragere și solicită sprijinul Băncii Angliei. În data de 14 septembrie se anunțau cele mai mari retrageri înregistrate în ultimul secol la o bancă din Marea Britanie: 1 miliard de lire sterline. Fără a uita "miercurea neagră"¹²³ din urmă cu circa 16 ani, Banca Angliei intervine, iar Northern Rock este naționalizată la începutul anului 2008. Sistemul bancar elvețian, renumit pentru soliditatea sa, nu este ocolit. La finalul anului 2007, UBS raportează dificultăți financiare. Atât în SUA, cât și în UE, autoritățile monetare (Federal Reserve și BCE) decid să intervină prin injecții de lichiditate în sistemul bancar.

Gradul de deteriorare a sistemelor bancare nu se ameliorează, ci dimpotrivă, în anul 2008, conceptul "too big to fail" este dezavuat. O serie de bănci cu tradiție intră în faliment sau sunt naționalizate preventiv¹²⁴.

Guvernele și autoritățile monetare au evaluat situația și au decis majorarea plafoanelor de garantare a depozitelor până la 100% pentru a preîntâmpina escaladarea tensiunilor și instaurarea panicii și pentru a atenua fenomenul de contagiune la nivel de economie sau regiune.

Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC), schema de garantare a depozitelor din Statele Unite, a transmis recomandări instituțiilor bancare să își consolideze rezervele constituite pentru a avea o capacitate bună de a gestiona posibile situații tensionate.

¹²³ În "miercurea neagră", pe 16.09.1992, Soros a înscenat un atac speculativ asupra lirei sterline prin vânzarea scurtă a peste 10 miliarde dolari în lire sterline, speculând faptul că Banca Angliei ezită să își corecteze nivelul monedei naționale comparativ cu mecanismul european al ratei de schimb. În final Banca Angliei a fost nevoită să devalorizeze lira sterlină, iar Soros a câștigat circa 1,1 miliarde dolari din aceste schimbări succesive ale cursului valutar. Din acest motiv, Soros a fost supranumit "omul care a spart Banca Angliei".

¹²⁴ Bear Stearns, a cincea bancă de investiții din SUA, este preluată de JP Morgan; Lehman Brothers intră în faliment; Merrill Lynch este naționalizată; AIG, societate de asigurări, cedează statului american 80% din companie în schimbul unui pachet de ajutor financiar în valoare de 85 miliarde USD; Grupul Fortis este naționalizat; HypoReal Estate este naționalizată în Germania și Landsbanki este naționalizată în Islanda.

Supravegherea instituțiilor de credit a fost accentuată în ideea de a preîntâmpina asumarea de către acestea a unor riscuri excesive și au fost implementate programe de sprijin și optimizare a lichidității instituțiilor de credit în SUA, Europa și Asia.

Prima criză financiară a globalizării este considerată a fi mai amplă decât Marea Recesiune din 1933, atât ca durată, cât și ca impact. Din punct de vedere financiar, pierderile globale au fost estimate inițial¹²⁵ la 400 miliarde USD, însă în scurt timp estimările aveau să crească de 2,5 ori¹²⁶, ajungând la 1.000 miliarde USD, probabil chiar mai mari.

Pe plan intern, economia românească a trecut printr-un proces susținut de recuperare, "asezonat" cu abateri determinate de deciziile politice, condițiile meteorologice și contextul internațional. După anul 2000, PIB-ul a crescut cu un ritm accelerat, inflația a scăzut sub 5% în 2007, economia a devenit din ce în ce mai deschisă față de comerțul exterior, intrând astfel într-un ciclu virtuos cu investițiile străine directe. Cu excepția primilor doi ani, creșterea PIB-ului a fost determinată de apariția nevoii de consum¹²⁷ din partea gospodăriilor, care a dus la o creștere bruscă a cererii interne, peste nivelul ofertei interne. Implicarea capitalului străin în economia locală a fost benefică pentru ameliorarea tranzacțiilor de afaceri și pentru diminuarea economiei subterane. Rata șomajului a fost redusă semnificativ, în timp ce salariul mediu net a crescut de circa patru ori, forța de muncă evoluând de la exces la deficit în această perioadă din cauze multiple (nereflectând neapărat eficiența procesului de restructurare). Datoria publică a rămas mică de-a lungul anilor, deși dezechilibrele externe s-au reflectat în creșterea datoriei private (interne și externe). Rolul jucat de stat în economie s-a diminuat simțitor.

Totul părea a merge relativ bine pentru economia românească care, după momentul aderării României la Uniunea Europeană, spera la mai bine, la reducerea decalajului față de alte economii europene, la mai multă protecție și siguranță economică. După grupul Enron, care a solicitat în decembrie 2001 trecerea sub protecția falimentului, din cauza unui scandal privind datoriile acumulate, și WorldCom (al doilea operator de telecomunicații din SUA) care a solicitat protecție față de creditorii în 2002, după ce a fost implicat într-un scandal contabil, vine rândul Lehman Brothers (a patra mare bancă de investiții din SUA) să solicite protecție din partea autorităților sub legea falimentului în septembrie 2008. Astfel, instituția cu o vechime de 158 de ani intră în faliment în urma crizei de pe piața creditelor din SUA, după ce a rezistat celor două războaie mondiale și prăbușirii fondului de hedging Long Term Capital Management.

La început se discuta despre o criză de lichiditate, apoi despre o criză de încredere și, în cele din urmă, s-a ajuns la o criză a datoriei. Dacă pentru lipsa de lichiditate și pentru datoriile statelor au fost găsite soluții, chiar dacă nu perfecte, pentru recâștigarea încrederii lupta este în plină desfășurare. În fapt, celelalte forme ale crizei s-au manifestat pe fondul deteriorării sentimentului investitorilor, ceea ce a generat, a alimentat constant și a menținut elementul de bază al tensiunilor economice globale: criza de încredere. Se discuta atunci despre diverse probabile perioade de revenire, între care cele mai lungi (3-4 ani) erau avansate de autoritățile americane. La nivelul economiei europene și naționale, situația a fost relativ similară, dar așteptările privind perioada de revenire erau mai optimiste (1-2 ani).

România a avut parte de un sfârșit de an agitat în 2008. În ultimul trimestru al anului, economia a fost pusă în situația de a funcționa în condiții accentuate de stres. În lunile octombrie și noiembrie, agențiile de rating Standard & Poor's (28-29 octombrie) și Fitch (6 și 10 noiembrie) au redus calificativele economiei românești la nivel "sub investițional", iar viziunea asupra economiei a fost schimbată de la "pozitiv" la "negativ".

¹²⁵ În cadrul întrunirii G7 din 10 februarie 2008.

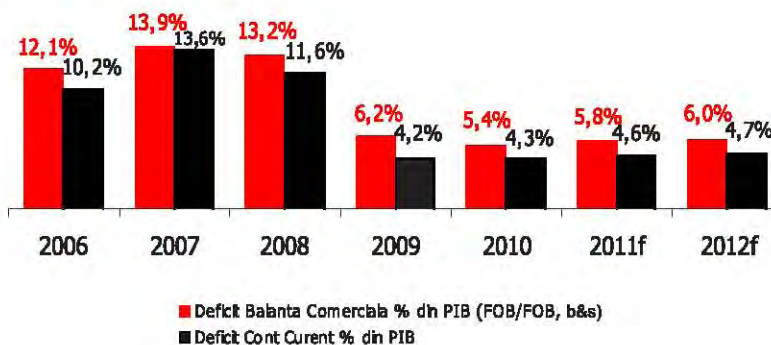
¹²⁶ Fondul Monetar Internațional, 8 aprilie 2008.

¹²⁷ În primă fază a fost consumul de necesitate (bunuri necesare și inexistente până la acel moment în gospodăriile populației) urmând ca, apoi să apară consumul de preferință (înlocuirea bunurilor achiziționate deja chiar dacă acestea erau încă funcționale).

Reducerea ratingului economiei la un nivel "sub investițional", cu un grad accentuat de risc încorporat, a fost neclară și imprecis fundamentată. S&P a început prin a reduce ratingul de țară, apoi a procedat la schimbarea viziunii asupra municipalității București în "negativă" și, în final, a aliniat ratingul uneia dintre principalele bănci din sistem la ratingul de țară. Fitch a "ezitat" inițial atunci când, pe data de 6 noiembrie, a anunțat menținerea ratingului acordat Bucureștiului la "investițional" și păstrarea perspectivei la "pozitiv". Câteva zile mai târziu, Fitch își revizuieste radical poziția. Pe 10 noiembrie, agenția anunță reducerea ratingului României la un nivel "sub investițional" și schimbarea perspectivei asupra economiei în "negativă". În aceeași zi, Fitch reduce ratingul municipalităților București și Oradea la nivelul "sub investițional" și modifică perspectiva la "negativă".

Analizând argumentația celor două agenții de rating, reiese că radiografia făcută economiei românești a fost făcută pripit și fără a cunoaște realitatea. Pe de o parte, există un anumit grad de inconsistență a politicilor fiscal-bugetare cu politica monetară. Aici pot fi menționate ultimele rectificări de buget care, pe fondul unei creșteri nefundamentate a veniturilor, au stat la baza creșterii nesustenabile a cheltuielilor alocate.

Evoluția deficitului de Cont Curent

Sursa: BNR - date, BRD-GSG - grafic

Mai putem menționa și lipsa unui program gradual de ajustare a salariilor, corelat cu performanțele de productivitate. Oricum, agențiile de rating păreau să ignore faptul că România a menținut deficitul bugetar în mod vizibil sub limita Maastricht în ultimii 5 ani și faptul că perspectiva economică viza continuarea respectării criteriului Maastricht.

Pe de altă parte, unul dintre principalele argumente ale celor două agenții a fost acela că deficitul de cont curent a ajuns la 14% din PIB în 2007, însă nu s-a observat că în 2008 deficitul extern putea ajunge la circa 12% din PIB. Totodată, s-a menționat creșterea creditului neguvernamental cu 50% în termeni anuali în septembrie 2008, însă s-a omis faptul că

intermedierea financiară era la circa 30% din PIB, nivel extrem de redus. Nu în ultimul rând, s-a făcut referire la supraîncălzirea economiei românești, însă nu s-a observat că două din semnele principale ale supraîncălzirii, inflația și deficitul extern, erau în scădere constantă – deficitul extern încă de la începutul anului, iar inflația, de la finalul primului semestru.

Nu în ultimul rând, trebuie spus că în 2007 deficitul extern a atins un maxim de 13,9% din PIB, iar anul 2008 este anul în care a început corecția acestui indicator, estimările indicând o revenire către un nivel de circa 12,5-12,9% din PIB, mișcare de corecție care urma să se accentueze în orizontul următorilor 3 ani. În ceea ce privește dependența exporturilor românești de piața de desfacere externă, la nivelul anului 2007, raportul Exporturi/PIB era de 30% în cazul României, 41% în cazul Poloniei și 80% sau peste în cazul Cehiei și Ungariei. Un alt indicator relevant în această scurtă analiză este gradul de intermediere financiară, care a rămas la un nivel foarte mic, relativ egal cu cel înregistrat în economia Poloniei. Astfel, o reevaluare a rezultatelor economice era necesară și putea conduce la construcția unei percepții realiste și pertinente a economiei românești atât pe plan intern, cât și pe plan extern.

În acest context, presiunile de depreciere asupra leului de la finalul anului 2008 au fost atribuite inițial deteriorării stării economice, însă în scurt timp indiciile conduceau către un atac speculativ asupra monedei naționale.

Turbulențele economice inițiate în economia americană au luat amploare în 2008 și 2009, extinzându-se asupra economiilor europene și asiatice, pe ambele axe de dezvoltare. Catalizate de fenomenul globalizării, turbulențele au afectat atât industrii specializate (financiar-bancară, auto etc.) cât și ansambluri economice naționale (SUA, Islanda etc.), definind tot mai clar fenomenul de criză economică globală.

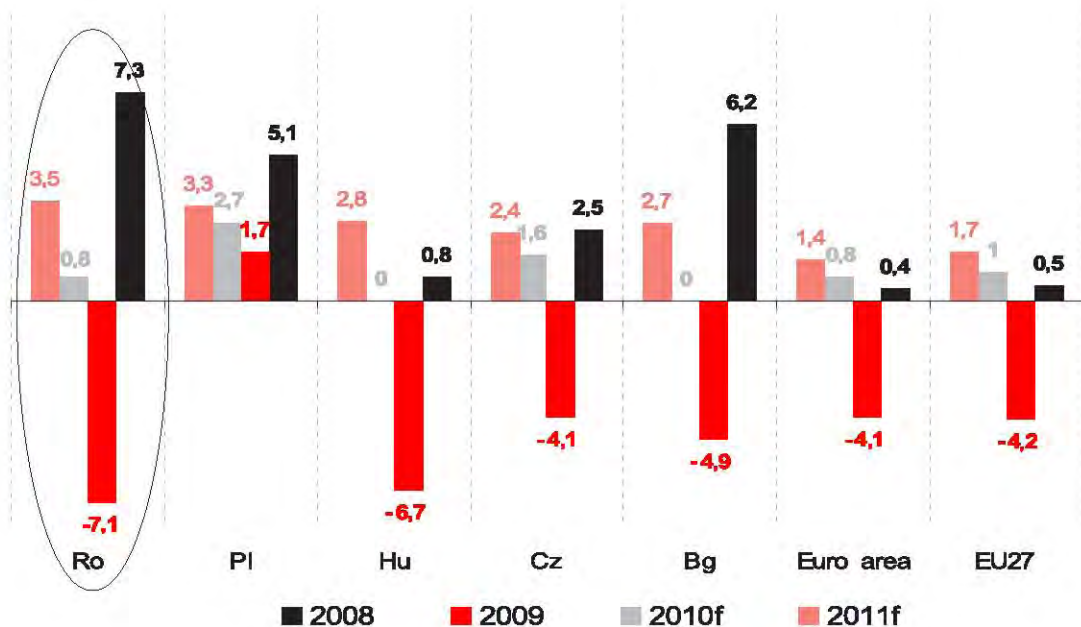
Tensiunile economice regionale păreau a se fi atenuat în 2009, însă incertitudinea și o viziune încă segmentată au continuat să fie principala caracteristică a mediului economic global. În cazul României, scenariile au fost împărțite în două grupuri: i) în 2009 am depășit criza, iar 2010 este anul revenirii, sau ii) 2010 este anul celei de-a doua corecții, iar revenirea va fi posibilă doar din 2011 încolo. În a doua parte a anului 2009 erau suficiente argumente pentru a susține ipoteza că economia României a atins punctul de maxim al crizei economice (în martie – aprilie), ceea ce valida scenariul unei recesiuni în "V", că are un potențial de creștere mai mare în comparație cu celelalte economii emergente din regiune și că reintrarea în zona de creștere economică pozitivă în 2010 este posibilă a fi realizată.

Anul 2010 se anunța a fi dificil din punct de vedere economic, sensibil din punct de vedere social și provocator din punct de vedere politic. Semnalele erau divergente și existau anticipații transmise frecvent pe canalele media privind probabilitatea intrării României în colaps, pe fondul crizei datorilor în grupul Portugalia, Italia, Irlanda, Grecia și Spania. Problemele cu care continuam să ne confruntăm erau aceleași: i) superficialitatea evaluărilor făcute economiei românești, cu precădere pe plan extern, și ii) capacitatea administrativă slabă din care derivă deteriorarea sentimentului de încredere, cu precădere pe plan intern.

În mod „evident”, în urma evenimentelor din Grecia, s-a tras concluzia că România urmează să intre în colaps. Dacă privim indicatorii economici (deficit extern sub 5% din PIB și datorie publică de circa 30% din PIB), vedem că România este departe de a se asemăna cu statele menționate mai sus.

În cazul României, exista un spațiu de manevră în colectarea veniturilor bugetare de circa 5 până la 10% din PIB prin reducerea economiei nefiscalizate. Nu trebuie să oțimem din această succintă analiză faptul că exista un set de măsuri (chiar dacă nu erau funcționale pe termen mediu și lung) pe care autoritățile au anunțat că le vor implementa pentru a ține deficitul bugetar sub nivelul maxim agreat cu FMI.

Așteptările EUROSTAT privind evoluția economiilor emergente și a UE

Sursa: Eurostat

Existau și opinii conform cărora pentru a crește veniturile bugetare, trebuia crescută fiscalitatea, însă în perioade de recesiune, efectele unei astfel de măsuri pot fi ample și opuse celor scontate. Mai mult, ideea de bază nu cred că trebuia să fie neapărat aceea de a menține deficitul sub un nivel agreat cu organismele financiare internaționale. Important era să se aducă acest deficit la un nivel funcțional. Prin tăieri de salarii și pensii era posibilă temperarea ritmului de acumulare a datoriei, însă pentru a produce și acumula valoare adăugată era evidentă și necesară reformarea fiecăreia din cele trei dimensiuni ale societății: economică, socială și politică.

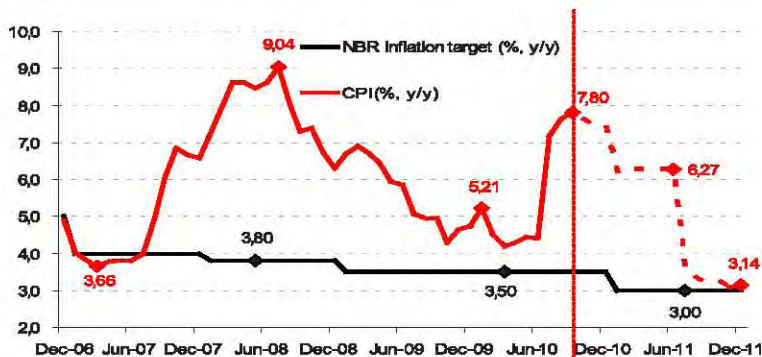
Așteptat a fi anul revenirii economiei românești, 2010 a fost înainte de toate un an al ajustărilor și corecțiilor. Mai mult, cred că a fost un an în care raționamentele ajustărilor au avut la bază, pe de o parte, necesitățile, înainte de preferințe și, pe de altă parte, sper, responsabilitatea. În prima jumătate a anului 2010, majoritatea prognozelor, atât din mediul intern (autorități și instituții financiar-bancare), cât și din mediul extern (instituții financiare internaționale ca CE, BM, FMI), indicau intrarea economiei românești în zona de creștere modest pozitivă în 2010. Așteptările pozitive au fost întărite de înregistrarea unui avans modest de 0,3% a PIB în trimestrul al doilea față de primul trimestru al anului, chiar dacă la finalul primului semestru PIB-ul României înregistra o contracție de 1,5%, față de aceeași perioadă din 2009, iar în alte economii din regiune existau semne mai clare de revenire. După o corecție dură în 2009, deficitul contului curent a crescut în primul semestru 2010 cu circa 50%, până la 3,65 miliarde euro, însă ca procent reprezenta doar circa 3% din PIB estimat pentru 2010. Rata inflației a scăzut lent până la 4,4% în iunie 2010 față de 4,7% în decembrie 2009, iar dobânda de politică monetară a fost redusă cu 175 puncte de bază în primul semestru al anului, până la 6,25%.

Volatilitatea pieței valutare a fost moderată, iar cursul de schimb a fluctuat într-un interval de 4,1-4,3 lei/euro. Datoria publică totală a ajuns la circa 35% din PIB, iar ritmul de acumulare a scăzut. În setul de indicatori macroeconomici aveam însă și poziția bugetară care, la finalul primului semestru, înregistra un deficit de 3,5% din PIB. Chiar dacă se consideră că rezultatul este în linie cu atingerea unei ținte de deficit bugetar de 6,8% în 2010, existau câteva argumente care ridicau semne de întrebare. Se știa că în ultimul trimestru al anului există presiuni, mai mici sau mai mari, asupra programului de cheltuieli bugetare. Nu existau semnale consistente privind îmbunătățirea colectării veniturilor bugetare. Existau tensiuni suplimentare asupra monedelor și economiilor europene emergente, între care și cea românească, generate de accentuarea deteriorării situației economice a Greciei, vulnerabilitatea în creștere a economiilor Portugaliei, Spaniei și Irlandei și posibilul efect de contagiune al acestor evenimente asupra economiilor emergente fragile din Europa Centrală și de Est.

Pentru a încheia tabloul primului semestru mai trebuie menționat că exporturile economiei românești au avut în perioada crizei un comportament care a depășit toate așteptările (au contribuit semnificativ la reducerea contracției economice din 2009) și continuă să acompanieze în mod consistent procesul de formare a valorii adăugate în economie, însă este puțin probabil să devină motorul principal al revenirii economice.

Imediat în a doua parte a anului, mediul economic a fost pus în situația de a răspunde măsurilor dure și, în parte, neașteptate de ajustare adoptate de comun acord cu finanțatorii internaționali (CE, BM și FMI): majorarea TVA la 24% și diminuarea salariilor în sectorul bugetar cu 25%. A fost evident că redresarea poziției bugetare s-a axat prin excelență pe reducerea cheltuielilor, deoarece reducerea salariilor deteriorează imediat puterea de cumpărare, în timp ce îmbunătățirea veniturilor bugetare prin majorarea taxării într-un an de criză este puțin probabilă și nefuncțională pe termen mai lung.

Impactul deciziilor de ajustare fiscală asupra inflației

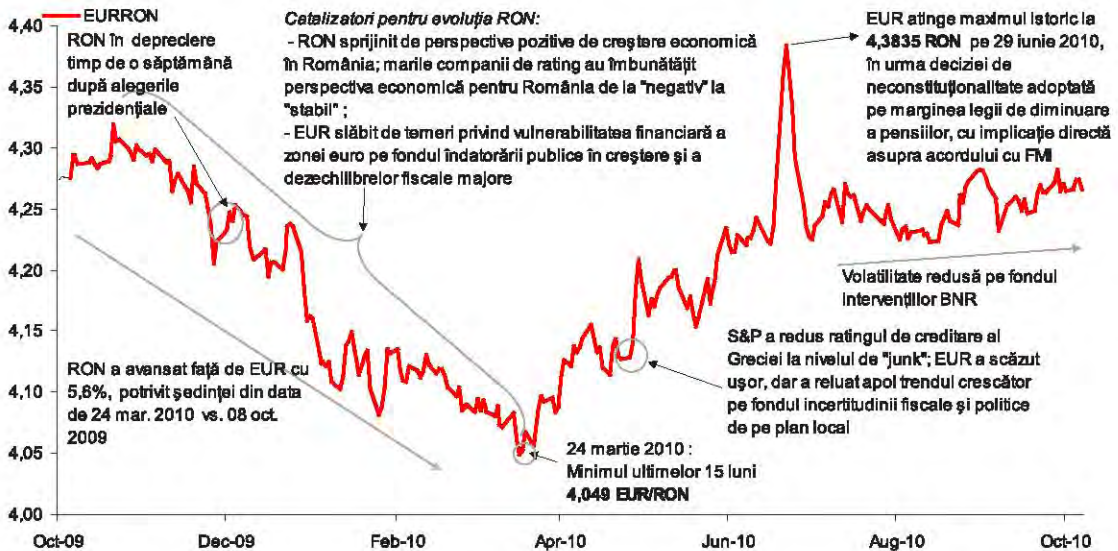

Sursa: BRD-GSG – analize

Pentru a înțelege de ce, este suficient să privim în urmă. Vom observa că, în anii de creștere economică, cu un TVA de 19% și venituri salariale în creștere, veniturile bugetare colectate nu depășeau 31-32% din PIB. Cum va fi posibilă o colectare mai bună cu o taxare mai mare și salarii mai mici?

Măsurile de ajustare implementate în luna iulie au deteriorat imediat și în mod vizibil performanțele obținute în procesul de reducere a inflației, au redus până la anulare probabilitatea realizării unui avans modest dar pozitiv al PIB în 2010 și, nu în ultimul rând, au deteriorat încrederea populației. Inflația a ajuns la 8 procente, contracția economică a fost de 1,3 procente în 2010, iar la nivelul populației s-a accentuat sentimentul de neîncredere și tendința de autoprotecție prin diminuarea consumului și achiziția de valută (iulie-august) ca urmare a scăderii încrederii în leu.

Evoluția cursului de schimb EUR/RON – factori de influență

Sursa: Reuters – grafic, BRD-GSG - interpretare

La o primă evaluare este cert că deciziile de ajustare din 2010 au fost luate la cote de avarie, fiind mai puțin coerente, ceea ce, în mod evident, le-a redus eficiența. Se poate pune întrebarea: cât a fost ceea ce s-a vrut și cât a fost ceea ce s-a convenit, din ceea ce s-a decis? În mod cert, ajustările se cuveneau a fi făcute însă puteau fi începute mai devreme și implementate gradual. Din păcate, în perioada de creștere accelerată, euforia câștigurilor mari a deteriorat considerabil capacitatea de evaluare obiectivă a realității și de construcție a unei viziuni clare pe termen mediu și lung.

Ceea ce trebuie recâștigat și capitalizat acum este încrederea. Economia nu se reduce la cifre și știință matematică, ci încorporează și multă psihologie. Aceasta se concretizează în modelul de comportament economic care, în ultimă instanță, validează sau nu calculele matematice de previziune și prognoză. Dacă sfera cuantificării și a raportării este prin excelență de natură matematică, viziunea și anticiparea sunt influențate de informații din sfera sentimentului, percepției, încrederii, raționamentului sau conexe acestora, care stau la baza „modelării” comportamentului, fie că e vorba de decizii de investiții, consum sau economisire, de populație, companii sau stat.

Acumularea de resurse prin intermediul economisirii poate avea la bază o mulțime de argumente, însă aceste argumente pot fi grupate, din punct de vedere al raționamentelor pe care le pot fundamenta, în două seturi: i) nevoia de consum, la un moment dat în viitor, fie programat, fie în cazuri extreme de forță majoră, crize, calamități etc. și ii) dorința de transmitere, la un moment dat în viitor, către diverși beneficiari, cum ar fi familia, instituții filantropice etc. Totodată, economisirea poate fi făcută în cadru instituțional (prin intermediul băncilor, de exemplu) sau în

afara acestui cadru. În oricare din situațiile menționate mai sus, economisirea va fi încurajată atunci când va fi însoțită de o garanție. Economisirea prin intermediul băncilor se bucură de garanții reglementate și este remunerată prin dobândă, iar economisirea prin intermediul altor mijloace nu se bucură de aceste avantaje. Ceea ce se poate observa în cazul economiilor în dezvoltare, și nu numai, este că, indiferent de garanțiile existente și fermitatea reglementărilor, înclinația înspre economisire este mică și extrem de fragilă. Există o mulțime de alți factori, alții decât cei de natură economică, care contribuie la formarea comportamentului economic, influențând semnificativ schimbarea acestuia și, nu de puține ori, surclasează ca importanță garanțiile: factori de natură psihologică, așteptări iraționale, factorul emoțional al efectului de masă¹²⁸ etc. Acești factori au o capacitate extraordinară de a da alte dimensiuni decât cele reale noțiunii de risc și au influențat întotdeauna în mod considerabil stabilitatea și încrederea în sisteme, inclusiv în cele de natură economică.

Revenind, prin prisma importanței acordate banilor încă de la apariția lor, când, probabil, nu se conștientiza caracterul limitat al resurselor, se poate pune întrebarea: din punct de vedere al resurselor suplimentare, prima necesitate a fost aceea de a acumula sau aceea de a împrumuta?

Originile băncilor sunt încă subiect de discuție în rândul cercetătorilor și istoricilor. Cele mai multe teorii susțin ipoteza conform căreia apariția operațiunilor bancare coincide cu dezvoltarea și organizarea vieții sociale cu câteva mii de ani în urmă. Există și opinii conform cărora banca a apărut în Orientul Antic în momentul în care disponibilitățile bănești ale celor care doreau să facă economii au fost colectate de către un grup de persoane și împrumutate ulterior aceluia care aveau nevoie de fonduri suplimentare. Pe de altă parte, noțiunile de bancă și bancher au început să fie mai clar și consistent definite odată cu apariția cambiei ca instrument de decontare în secolele XII-XIII.

Totodată, se pare că primele reglementări ale activității bancare (în forma în care aceasta exista la acel moment) vizau împrumutul și au fost menționate în codul de legi al primului rege al Imperiului Babilonian, Hammurabi (1792-1750 î.Hr.), cunoscut sub numele de "Codul lui Hammurabi", care prevedea că toate contractele de împrumut trebuie să fie vizate de funcționari regali.

În vechea Grecie, un loc sigur pentru depozitarea bogățiilor erau templele. Aceste temple erau păzite, iar acest fapt atrăgea încrederea celor care depozitau acolo surplusul de resurse. Dacă bogățiile depozitate erau materiale perisabile (de exemplu, cereale), păstrarea lor pe perioade mai lungi de timp era dificilă sau chiar imposibilă. Soluția găsită a fost împrumutul pentru consum, care urma să fie restituit din recolta următoare astfel încât cel ce le-a depozitat putea să le solicite și să le întrebuițeze chiar și după mai mulți ani, în aceeași cantitate și cu aceeași calitate. Probabil acesta a fost unul din argumentele în baza cărora Aristotel, în „Politica”, contesta principiul multiplicării banilor și noțiunea de dobândă, susținând că puterea banului trebuie să rămână stabilă, nu să se multiplice odată cu trecerea timpului.

Oricând ar fi apărut, conceptul sau noțiunea de bancă a fost strâns și implicit legată în primul rând de noțiunea de economisire, depozitare sau păstrare a unei valori în timp, și apoi de cea de împrumut. Noțiunea de garantare a resurselor depozitate se reducea la încrederea de care templele păzite, spre exemplu, se bucurau în rândul deponenților.

Această succintă incursiune în trecut se dorește a fi doar o argumentare simplă a importanței acordate banilor, indiferent de forma și funcțiile lor, de-a lungul timpului, și a preocupărilor aferente modalităților de depozitare, menținere versus multiplicare a valorii lor.

Recesiunile economice și turbulențele politice prin care sistemele economice au trecut în ultimul secol au accentuat, printre altele, atât noțiunea de risc, cât și nevoia de creare a unor mecanisme mai eficiente și instituții solide pentru garantarea resurselor acumulate prin economisire.

¹²⁸ *Psihologia maselor* (1895, prima ediție), Gustav Le Bon (1841-1931)

FONDUL DE GARANTARE A DEPOZITELOR ÎN SISTEMUL BANCAR

INFORMAȚII PENTRU DEPONENTII PERSOANE FIZICE, IMM-uri ȘI MICROÎNTRINDERI, PRECUM ȘI CATEGORII ASIMILATE ACESTORA, PRIVIND GARANTAREA DEPOZITELOR BANCARE

■ Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar garantează, la instituțiile de credit participante, depozitele în orice monedă, cu excepția celor din **Lista depozitelor negarantate**.

De exemplu, sunt acoperite sumele aflate pe numele unei persoane fizice sau juridice garantate, sub formă de certificat de depozit nominativ, cont curent, cont de depozit, cont de economii, cont de card, cont comun și alte produse similare.

■ **Banca noastră este participantă la Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar. Depozitele din evidențele noastre sunt garantate în condițiile și limitele legii.**

■ În situația constituirii de depozite de către microîntreprinderi sau întreprinderi mici și mijlocii, reprezentanții legali ai acestora trebuie să prezinte instituției de credit informații relevante privind încadrarea persoanei juridice respective în categoriile menționate, în conformitate cu prevederile legale aplicabile.

■ În cazul în care depozitele devin indisponibile, Fondul asigură plata compensațiilor, în limita plafonului de garantare. **Plafonul de garantare per deponent garantat – persoană fizică - sau persoană juridică - și per instituție de credit este stabilit la echivalentul în lei al sumei de 50.000 euro.**

■ În situația de mai sus, Fondul stabilește data începerii plății compensațiilor, durata și modalitatea de plată a compensațiilor în **30 de zile calendaristice**, termen care, de la data de 31 decembrie 2010, se reduce la **10 zile lucrătoare**. Informațiile respective se publică de către Fond în presa centrală și pe website, afișându-se la sediul tuturor unităților teritoriale de către instituția de credit la care depozitele au devenit indisponibile, precum și de instituția de credit ce a fost mandatată pentru efectuarea plății compensațiilor.

■ Nivelul compensației per deponent și per instituție de credit se determină prin deducerea din suma tuturor depozitelor garantate deținute la instituția de credit a valorii totale a creanțelor exigibile ale acestuia asupra respectivului deponent, fiind limitat la plafonul de garantare.

■ Echivalentul în lei al plafonului de garantare și al sumelor în valută care se iau în considerare la determinarea compensațiilor se calculează prin utilizarea cursurilor de schimb valutar, comunicate de Banca Națională a României în data la care depozitele au devenit indisponibile iar pentru celelalte valute se ia în considerare ultimul curs de schimb practicat de instituția de credit în cauză.

■ Plata compensațiilor în cazul indisponibilizării depozitelor se efectuează prin intermediul uneia sau mai multor instituții de credit mandatate în acest sens, în **termen de 3 luni** de la data indisponibilizării depozitelor instituției de credit. Începând cu **31 decembrie 2010**, termenul în care Fondul va începe plata compensațiilor va fi redus la **20 zile lucrătoare**.

■ Depozenții garantați sunt exceptați de la aplicarea oricăror comisioane, taxe ori impozite pentru compensațiile primite.

LISTA DEPOZITELOR NEGARANTATE

(text adaptat din Ordonanța Guvernului României nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, republicată, cu modificările și completările ulterioare)

- Depozitele nenominative
- Depozitele administratorilor, directorilor, membrilor consiliului de supraveghere, auditorilor, acționarilor semnificativi ai instituției de credit
- Depozitele deponenților cu statut similar celor menționați mai sus în cadrul altor societăți din grupul instituției de credit
- Depozitele membrilor familiilor persoanelor fizice menționate la punctele anterioare, respectiv soț/sotie, și rudele și afiii de gradul întâi, precum și ale terțelor persoane care acționează în numele deponenților menționați la punctele anterioare
- Valori mobiliare de natura datoriei emise de instituția de credit, precum și obligații care izvorăsc din acceptări proprii și bilete la ordin
- Depozitele la instituția de credit ale companiilor din grupul din care face parte instituția de credit
- Depozitele întreprinderilor, persoane juridice, care nu intră în categoria microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii, în conformitate cu prevederile legale în vigoare aplicabile

Pentru mai multe detalii: Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar
str. Negru Vodă nr.3, corp A3, et.2, sector 3, București, cod 030774 telefon: 031.423.28.04, 031.423.28.05 ; fax: 031.423.28.00
www.fgdb.ro; office@fgdb.ro

Reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit

Ion Drăgulin¹²⁹

Obiectivul general al activității de reglementare și supraveghere prudențială a băncilor îl constituie menținerea stabilității și viabilității întregului sistem bancar prin stabilirea unor norme și indicatori de prudență bancară și urmărirea respectării acestora, precum și prin asigurarea eliminării din sistem a băncilor neviabile. Reglementarea și supravegherea prudențială constituie un pilon important al stabilității financiare întrucât condiția individuală a instituțiilor financiare contribuie la prevenirea riscului sistemic și creează premisele protejării deponenților.

Lucrarea de față structurează principalele etape ale transformării sectorului bancar românesc începând cu anul 1991. Retrospectiva celor douăzeci de ani de construcție instituțională pune în evidență restructurarea de anvergură a sistemului bancar, precum și modificările sale de natură calitativă. Cadrul legal și de reglementare aflat, după caz, la a treia sau a patra generație, ilustrează atât mobilitatea adaptării standardelor prudențiale, cât și dinamismul industriei. Regulile avansează în complexitate pe măsura creșterii nivelului de sofisticare a sectorului financiar, tendință care antrenează schimbări și în configurația și amploarea riscurilor. Dispozitivul prudențial a avut un parcurs ambițios și inovativ, de la supravegherea conformității la supravegherea riscurilor, de la supravegherea numai pe baze individuale la supravegherea pe baze individuale și consolidate, de la tratamentul uniform al riscurilor la introducerea modelelor interne, de la abordarea exclusiv microprudențială către *mix*-ul cu cea macroprudențială. Aceste transformări au condus la un sistem bancar bine capitalizat, dotat cu capacitatea de absorbție a șocurilor, reflectată în menținerea unui nivel de solvabilitate peste cel reglementat și pregătit să contribuie la creșterea economică.

Reforma sectorului bancar a parcurs câteva etape, caracterizate distinct în lucrare, care pot fi regrupate în două etape mai mari. Prima perioadă (1991-2000) poate fi definită ca aferentă construcției instituționale, inspirată din standardele internaționale, dar neîncadrată în acorduri internaționale unitare. Cea de-a doua perioadă (din 2001) focalizează reformele bancare spre cerințele UE în materie, în contextul pregătirii de aderare a României la UE și, apoi, adaptarea noului cadru de reglementare și supraveghere odată cu modificările europene în materie.

Prima etapă a reformei bancare (anii 1991-1996)

Cadrul legislativ

Promulgarea *Legii nr. 33/1991 privind activitatea bancară și a Legii nr. 34/1991 privind Statutul Băncii Naționale a României* a asigurat structurarea sistemului bancar pe două paliere. Primul palier este rezervat cadrului legal al băncii centrale, prin dezvoltarea funcțiilor specifice de autoritate monetară și prudențială (politica monetară, valutară și de credit; autorizarea, reglementarea și supravegherea activității băncilor comerciale; reglementarea sistemelor de plăți). Al doilea palier al reformelor structurale stabilește cadrul legislativ aplicabil băncilor comerciale (fără caracter specializat). În 1991 a fost introdus conceptul de supraveghere bancară prudențială și au fost definite obiectivele acestei activități (menținerea unui sector bancar sănătos în scopul protejării intereselor deponenților); acest eveniment legislativ marchează transformarea BNR într-o bancă centrală modernă.

¹²⁹ Director al Direcției Stabilitate Financiară, Banca Națională a României

Activitatea de reglementare

BNR începe în 1991 crearea noului cadru de reglementare care să conducă la întărirea sistemului bancar (norme de autorizare pentru bănci cu cerințe specifice legate de actele constitutive, acționariat, conducători, obiect de activitate etc.; norme privind cerințe minime de capital social; norme privind modificările semnificative intervenite în situația băncilor). Din 1992 începe conturarea cadrului de supraveghere prudențială a băncilor, ca urmare a emiterii primelor norme de prudență bancară, care stabileau tratamentul principalelor riscuri la care băncile sunt expuse pe parcursul desfășurării activității (riscul de credit, riscul valutar). Astfel, au fost emise norme privind expunerile mari, împrumuturile acordate de bănci clienților aflați în relații speciale cu acestea, precum și norme referitoare la supravegherea pozițiilor valutare ale băncilor.

În 1992 intră în vigoare Legea contabilității nr. 82/1991 (cadrul legislativ care asigură posibilitatea reflectării în contabilitate a operațiunilor economico-financiare specifice economiei de piață, în concordanță cu legislația națională existentă în acea perioadă, precum și cu prevederile Directivei a IV-a a Comunității Economice Europene¹³⁰). BNR are de acum obligația de a elabora planul de conturi, modelele registrelor și bilanțurilor contabile, precum și normele metodologice privind întocmirea și utilizarea acestora pentru specificul societăților bancare, cu aprobarea Ministerului Finanțelor Publice.

În perioada 1992-1995, BNR a continuat politica prudență privind autorizarea a noi societăți bancare, orientare ce a evitat proliferarea unor bănci slabe, cu o bază de capital insuficientă. Pentru accelerarea procesului de privatizare și în scopul stimulării intrărilor de capital proaspăt în industria bancară, a fost limitată, prin normele de autorizare, participarea regiilor autonome și a societăților cu capital de stat. În cursul anului 1994 au fost înregistrate progrese în monitorizarea riscului de credit prin emiterea normelor de solvabilitate, precum și a celor de clasificare a creditelor și constituire a provizioanelor specifice de risc de credit, fiind stabilite totodată prevederi pentru metodologia de calcul a fondurilor proprii ale băncilor.

Sisteme de plăți

Între anii 1991-1995 activitatea de plăți în România a trecut printr-o perioadă de restructurare, evoluând către un cadru legislativ omogen pentru un sistem național unic de plăți interbancare (Sistemul național de plăți) care a început să funcționeze în aprilie 1995. Au fost modificate legile privind instrumentele de plată și titlurile de credit și au fost emise de către BNR reglementări cu privire la: utilizarea instrumentelor de plată (ordinul de plată, cecul, cambia, biletul la ordin); procedurile de operare; managementul sistemului de plăți, măsurile de monitorizare și prevenire a riscului în sistemul de plăți.

Instrumente de sprijin ale supravegherii bancare

În anul 1996 se consolidează cadrul de supraveghere a sistemului bancar și de protecție a deponenților persoane fizice, prin crearea Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar- FGDB (O.G. nr. 39/1996). Se asigură astfel prevenirea unor situații dificile, de genul celei create de falimentul Credit Bank S.A., când BNR, în baza unei legi speciale, a suportat, în limitele stabilite de actul normativ menționat, despăgubirile pentru deponenți.

¹³⁰ 25 iulie 1978, Directiva a IV-a a Comunității Economice Europene 78/660/CEE privind conturile anuale ale anumitor tipuri de societăți comerciale, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOCE) nr. L 222 din 14 august 1978, cu modificările și completările ulterioare.

Pe măsura creșterii numărului de bănci comerciale și a dezvoltării operațiunilor, guvernatorul Băncii Naționale a României a solicitat analizarea oportunității creării unui sistem de asigurare a depozitelor populației la băncile comerciale, care să despăgubească pe deponenți în cazul în care acestea intrau în faliment. Problema s-a pus cu acuitate la începutul anului 1995, când banca comercială Credit Bank a fost supusă regimului de supraveghere din partea Băncii Naționale a României. La începutul lunii ianuarie 1995, s-a organizat supravegherea activității acestei bănci, la sediul central al acesteia, de către o echipă de specialiști din centrala BNR, echipă din care am făcut parte, condusă de un tânăr economist, Cristian Bichi. Tot el și-a asumat sarcina de a coordona elaborarea unui act normativ care să prevadă o schemă de garantare a depozitelor populației la băncile comerciale.

Guvernatorul Mugur Isărescu mi-a propus numirea în funcția de director general al Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar, propunere pe care am acceptat-o. Consiliul de administrație al Fondului a fost de acord cu numirea în funcția de director general adjunct a lui Virgil Pârvu, fost director și vicepreședinte în Banca Națională a României, fost ministru al finanțelor.

Consiliul de administrație al Fondului, al cărui președinte a fost numit viceguvernatorul BNR Corneliu Croitoru, a fost de acord cu angajarea pe postul de șef contabil a lui Marin Predescu (BNR), pe postul de jurist a Mariei Constantinoiu (Banca Română de Comerț Exterior) și pe postul de economist cu sarcini de gestionare a resurselor Fondului a Marilenei Văcăroiu (Ministerul Finanțelor).

Elaborarea statutului Fondului a constituit prioritatea conducerii noii instituții, ale cărei prevederi s-au axat în principal pe prevederile legale din Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar.

Este demn de a fi reamintit că, la înființarea sa, Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar urma să beneficieze din partea PHARE de un ajutor în sumă de 1 milion dolari SUA. Suma respectivă era programată de conducerea instituției a fi utilizată pentru realizarea sistemului informatic și achiziția unui sediu. După elaborarea statutului de funcționare și organizarea activității a urmat vizita succesivă a două delegații din partea PHARE care, printre altele, urmau să acorde și asistență pentru organizarea activității. Surprinse de buna organizare a noii instituții și de modul pozitiv în care s-a demarat activitatea, delegațiile și-au scurtat mult sejurul în România, reducând însă substanțial suma alocată.

Valeriu Vierța

primul director general al Fondului de Garantare
a Depozitelor în Sistemul Bancar

A doua etapă a reformei bancare (1997-2000)

Cadrul legislativ

Această etapă de îmbunătățire și completare a cadrului legislativ bancar a debutat prin aprobarea Legii privatizării băncilor (Legea nr. 83/1997). În anul 1998 a intrat în vigoare pachetul legislativ pentru sistemul bancar: *Legea nr. 58/1998 - Legea bancară*; *Legea privind Statutul BNR (Legea nr. 101/1998)* și *Legea privind procedura falimentului băncilor (Legea nr. 83/1998)*, precum și Planul de conturi unic pentru bănci.

Întrucât potrivit normelor comunitare orice instituție care atrage depozite și acordă credite trebuie supusă unui regim de reglementare și supraveghere de către o autoritate competentă, în cursul anului 2000 a fost creat, pentru protejarea intereselor deponenților, cadrul legislativ de funcționare a cooperativelor de credit (*OUG nr. 97/2000*, modificată prin *OUG nr. 272/2000*). În acest mod, cooperativele de credit au intrat în aria de reglementare și supraveghere a BNR. Cadrul legal instituit în anul 2000, completat și modificat în anul 2002 (prin *Legea nr. 200/2002*), a asigurat impunerea unor exigențe aliniate la prevederile comunitare în domeniu.

Activitatea de reglementare

Perioada 1998 – 2000 a fost marcată de eforturile de aliniere a reglementărilor prudențiale existente la noile cerințe legale și de corelare a acestora cu prevederile din domeniul contabil, în contextul armonizării cu prevederile directivelor comunitare și respectării angajamentelor cuprinse în acordurile încheiate cu organismele financiare internaționale. În acest sens, au fost elaborate și, după caz, revizuite normele bancare privind autorizarea, fondurile proprii, limitarea riscului de credit, clasificarea creditelor și plasamentelor, constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, fuziunea și divizarea, lichiditatea etc.

După adoptarea Legii nr. 58/1998 – *Legea bancară*, BNR a continuat o politică prudentă concretizată în autorizarea unui număr redus de bănci. Pentru încurajarea concurenței, BNR a promovat deschiderea de filiale și sucursale ale băncilor internaționale.

Uterior publicării OUG nr. 97/2000 au fost puse bazele cadrului de reglementare pentru organizațiile cooperatiste de credit, adaptat la specificul acestei tipologii instituționale, prin emiterea de către BNR a reglementărilor prudențiale privind: autorizarea, nivelul capitalului minim, nivelul fondurilor proprii, solvabilitatea și expunerile mari, împrumuturi acordate persoanelor aflate în relații speciale, clasificarea creditelor.

Instrumente de sprijin ale supravegherii bancare

În anul 1998 se înființează, în cadrul BNR, Centrala Incidentelor de Plată, cu atribuții în gestionarea informațiilor privind incidentele de plată (Regulamentul nr. 3/1996 privind organizarea și funcționarea la BNR).

Preluarea acquis-ului european

Activitatea legată de pregătirea aderării României la UE s-a concentrat în special pe coordonarea și monitorizarea procesului de preluare a *acquis*-ului comunitar în domeniile specifice

activității băncii centrale. Lansarea negocierilor de aderare cu cele șase țări incluse în 'Valul 2', între care și România, a fost hotărâtă de Consiliul Europei în decembrie 1999. În anul 2000 s-au actualizat listele privind preluarea acquis-ului, pe cele 3 domenii/capitole: "Libera circulație a serviciilor", "Libera circulație a capitalurilor" și "Uniunea Economică și Monetară".

A treia etapă a reformei bancare (2001-2004)

Cadrul legislativ

Sursa modificărilor structurale ale cadrului legislativ și de reglementare al sistemului bancar operate în această etapă sunt standardele în materie agreate la nivel internațional (Principiile Comitetului de la Basel privind o supraveghere bancară eficientă), precum și normele de drept european aplicabile instituțiilor de credit. Cadrul internațional și european reflectă tendința accentuată de globalizare și integrare a sistemului financiar, fapt care aduce noi provocări în atenția autorităților derivând din diversificarea și amplificarea riscurilor.

În perioada 2001 - 2004 au fost aduse noi modificări și completări legislației bancare (Legea bancară, Legea privind Statutul BNR și Legea privind procedura falimentului băncilor), care au urmărit deopotrivă respectarea condiționalităților din Acordul cu FMI și armonizarea cu prevederile directivelor comunitare, precondiție pentru aderarea României la UE. Publicarea *Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR* stabilește principiile noi pentru activitatea băncii centrale: definirea explicită a obiectivului fundamental al BNR – stabilitatea prețurilor; consolidarea independenței instituționale a băncii centrale; interzicerea finanțării directe a sectorului public de către banca centrală și eliminarea accesului privilegiat al sectorului public la resursele instituțiilor financiare; atribuții de împrumutător de ultimă instanță pentru prevenirea riscului sistemic; instituirea cadrului juridic necesar colaborării BNR cu alte autorități de supraveghere din țară și din străinătate, precum și asigurării unei protecții legale sporite pentru persoanele implicate în activitatea de supraveghere bancară.

Legea nr. 58/1998-Legea bancară suferă modificări în sensul creșterii exigenței în ceea ce privește autorizarea conducătorilor, administratorilor și acționarilor băncilor, precum și introducerea unor cerințe de ordin calitativ pentru acționarii semnificativi. Noile prevederi conferă BNR puteri sporite privind urmărirea transferurilor drepturilor de proprietate asupra băncilor și capacitatea de a identifica grupurile care acționează în comun față de o bancă. Este instituit principiul supravegherii pe baze consolidate (preluat și de metodologia contabilă), pentru a permite autorităților evaluarea entităților aflate în legătură cu alte entități. Prevederile introduse în 2004 au urmărit armonizarea deplină a legislației în domeniul instituțiilor de credit cu directivele UE, respectiv: reglementarea și supravegherea instituțiilor de credit de către BNR; eliminarea restricțiilor privind dreptul de stabilire liberă și prestare de servicii ca instituție de credit; instituirea atribuțiilor BNR în domeniul supravegherii pe bază consolidată a instituțiilor de credit; impunerea obligativității ca toate instituțiile de credit cărora le-a fost retrasă autorizația de funcționare să fie lichidate.

Modificările și completările aduse Legii privind procedura falimentului băncilor au avut în vedere revizuirea procedurilor de eliminare din sistem a băncilor-problemă, în scopul asigurării unei mai bune protecții a deponenților și reducerii riscului de contaminare. Prevederile acestei legi au fost aplicate și în cazul organizațiilor cooperatiste de credit.

Aria de reglementare și supraveghere a BNR a fost extinsă și asupra caselor de economii pentru domeniul locativ, prin adoptarea în cursul anului 2002 a Legii privind economisirea și creditarea în sistem colectiv pentru domeniul locativ. Banca centrală a emis în perioada imediat următoare norme pentru aplicarea acestei legi.

Activitatea de reglementare

Începând cu anul 2002, cadrul de reglementare se îmbunătățește considerabil prin emiterea de noi reglementări (normele privind mecanismele de control intern ale băncilor; norme privind supravegherea pe bază consolidată a instituțiilor de credit - indicatori de solvabilitate, expuneri mari, fonduri proprii; norme de prudență aplicabile instituțiilor emitente de monedă electronică, standardele de cunoaștere a clienței etc.). O serie de norme prudențiale și/sau regulamente sunt supuse procesului de modificare sau completare: accesul băncilor pe piața bancară (capital minim, cerințe de autorizare, fonduri proprii, solvabilitate, expunere mare, lichiditate, clasificarea și provizionarea creditelor, pozițiile valutare); instrumentele financiare derivate (din perspectiva riscului de credit); incidentele de plăți.

Sisteme de plăți

Din luna mai 2001, rolul BNR în domeniul plăților se limitează la procesarea transferurilor de fonduri în relație cu Trezoreria Statului (corespunzătoare plăților de mică și mare valoare) și la decontarea finală a transferurilor interbancare de fonduri și a pozițiilor nete ale caselor de compensații și ale titularilor de cont de decontare. TransFonD S.A., ca agent al BNR, a preluat în mandat o mare parte a activității băncii centrale, respectiv: compensarea multilaterală a plăților interbancare fără numerar pe suport hârtie; procesarea și decontarea transferurilor de fonduri de mare valoare între bănci; procesarea și decontarea pozițiilor nete transmise de casele de compensații interbancare și de titularii de cont de decontare etc.

Activitatea de supraveghere

Tranziția către supravegherea bazată pe riscuri a reprezentat o necesitate obiectivă care decurge din tendința de globalizare și integrare a sistemului financiar. Premisele trecerii predilecte spre evaluarea riscurilor au fost create începând cu apariția reglementărilor privind organizarea activității și a sistemului de control intern al băncilor, administrarea riscurilor semnificative, organizarea și funcționarea compartimentului de audit intern al acestora (Normele BNR nr. 17/2003), respectiv ale celor privind limitarea riscului de credit la creditul de consum (Normele BNR nr. 15/2003) și ipotecar (Normele BNR nr. 16/2003), iar ulterior a normelor privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit (Normele BNR nr. 5/2004). În 2004, sistemului uniform de rating bancar – CAAMPL(S) i se adaugă o nouă componentă de evaluare, respectiv sensibilitatea la riscul de piață (S).

În această etapă de reformă bancară se perfecționează unele instrumente de sprijin indirect ale supravegherii bancare, precum FGDB, CRB și CIP. FGDB este investit cu puterea de a acționa ca lichidator pentru băncile și pentru rețelele cooperatiste de credit intrate în faliment (Legea nr. 178/2004). CRB își modifică regulamentul de funcționare din 2001 prin includerea unor noi informații referitoare la persoanele declarante (Regulamentul 4/2004). Acest act normativ permite integrarea informațiilor din baza de date a CIP (număr de incidente produse pe fiecare instrument de plată și perioada totală de interdicție) în cea a CRB. În plus, este consemnată înființarea Biroului de credit (operațional din 15 august 2004).

Stabilitatea financiară

Alături de menținerea stabilității prețurilor, asigurarea stabilității sistemului financiar tinde să devină un obiectiv proeminent al băncilor centrale, funcție care derivă din mandatul macroprudențial implicit al acestora. În linie cu aceste tendințe, potrivit prevederilor Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR, banca centrală are responsabilități explicite privind stabilitatea

financiară, echivalente mandatului macroprudențial, care decurg din exercitarea funcțiilor de: (i) autoritate monetară; (ii) autoritate de reglementare și supraveghere a instituțiilor de credit; (iii) monitorizare a sistemelor de plăți; (iv) asigurare de lichidități imediate și creditor de ultimă instanță, în cazuri excepționale, pentru instituțiile de credit.

Pentru o mai eficientă abordare a responsabilităților BNR în domeniul macroprudențial, la finele anului 2004 este înființată Direcția Stabilitate Financiară, cu atribuții de monitorizare și evaluare a evoluțiilor din sistemul financiar românesc, identificare a vulnerabilităților și riscurilor sistemice și promovare a politicilor pentru diminuarea efectelor eventualelor șocuri.

Preluarea acquis-ului european

Negocierile dintre România și UE privind preluarea *acquis*-ului comunitar au început în februarie 2000, iar până la sfârșitul acestei etape de reformă bancară, *acquis*-ul relevant a fost preluat complet. BNR a fost implicată direct în negocierea a trei capitole: Cap. 3 "Liberă circulație a serviciilor" (procesul de armonizare include extinderea reglementării, autorizării și supravegherii prudențiale asupra cooperativelor de credit); Cap. 4 "Liberă circulație a capitalurilor" (liberalizate până în 2004: fluxurile de capital cu impact scăzut asupra instrumentelor de piață monetară; majoritatea mișcărilor de capital cu impact semnificativ asupra economiei reale și a celor constând în transferuri legate de piața de capital și derularea contractelor de asigurări) și Cap. 11 "Uniunea Economică și Monetară" (îndeplinirea angajamentelor s-a realizat prin modificarea și completarea unor reglementări bancare și promulgarea Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR).

FGDB la 10 ani

Etapa pre-aderare 2005-2006

Anul 2005 a adus în România o serie de elemente de noutate, cum ar fi adoptarea strategiei de țintire directă a inflației, continuarea procesului de liberalizare a contului de capital, implementarea denominării monedei naționale, intrarea în funcțiune a Sistemului Electronic de Plăți, precum și creșterea flexibilității regimului de curs de schimb.

Cadrul legislativ

În 2005 se creează cadrul legal și instituțional necesar dezvoltării pieței ipotecare. În acest sens, sunt emise *Legea privind creditul ipotecar* (Legea nr. 34/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 190/1999 stabilește caracteristicile creditelor ipotecare eligibile pentru garantarea emisiunilor de obligațiuni ipotecare), *Legea privind obligațiunile ipotecare* (Legea nr. 32/2006 îmbunătățește cadrul instituțional și de reglementare pentru dezvoltarea pieței obligațiunilor ipotecare și stabilește normele juridice necesare protecției investitorilor în obligațiuni ipotecare), *Legea băncilor de credit ipotecar* (Legea nr. 33/2006 creează cadrul legal pentru apariția unei noi categorii de instituții de credit care vor acorda împrumuturi ipotecare și vor emite obligațiuni ipotecare) și *Legea privind securitizarea creanțelor* (Legea nr. 31/2006 introduce conceptul de securitizare a creanțelor mobiliare și imobiliare și creează cadrul legal pentru valorificarea creanțelor prin intermediul pieței de capital).

Tendința de creștere a creditului neguvernamental prin expansiunea rapidă a sectorului de intermediere financiară nebanară (nereglementat prudențial), reprezentat de instituții specifice (societăți de leasing, societăți de credit ipotecar, fonduri de garantare a creditelor, societăți de credit de consum, case de amanet, case de ajutor reciproc), a condus la necesitatea instituirii unor reguli menite să asigure desfășurarea pe baze sănătoase a activității de creditare, inclusiv din perspectiva protecției corespunzătoare a populației. În acest sens, se creează cadrul legal de acces la activitatea de creditare a instituțiilor financiare nebanare (IFN) prin emiterea *Ordonanței Guvernului nr. 28/2006*. Începând din 2006, IFN intră sub autoritatea de reglementare și supraveghere a BNR.

Legislația primară din 2006 rezultată din transpunerea directivelor europene cuprinde:

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, care, prin preluarea la nivel de principiu a dispozițiilor Directivelor europene nr. 48/2006 și nr. 49/2006, asigură transpunerea standardelor Basel II. OUG nr. 99/2006 instituie cerințe minime de acces și desfășurare a activității de către instituțiile de credit, regimul instituțiilor de credit din alte state membre și din state terțe (cerințe operaționale, cerințe pentru acoperirea riscurilor, supravegherea instituțiilor de credit etc.) și sistematizează dispoziții specifice diverselor categorii de instituții de credit (bănci, cooperative de credit, bănci de economisire și creditare în domeniul locativ, bănci de credit ipotecar și instituții emitente de monedă electronică). Având în vedere unitatea de regim prudențial aplicabil, potrivit legislației comunitare, instituțiilor de credit și firmelor de investiții, această ordonanță abordează într-o secțiune distinctă aspecte legate de aplicarea dispozițiilor legii la societățile de servicii de investiții financiare, aflate sub supravegherea CNVM.

Din perspectiva regimului prudențial, standardele Basel II aduc inovații importante, reorientând dispozitivul prudențial către supravegherea riscurilor. Obiectivele principale ale implementării standardelor Basel II (Noul Acord de Capital) sunt asigurarea unui cadru mai flexibil pentru stabilirea cerințelor de capital, acomodată la profilul de risc al instituțiilor de credit și crearea premizelor pentru consolidarea stabilității sistemului financiar. Astfel, determinarea cantitativă a cerințelor de capital se poate face fie pe baza abordărilor standard, fie pe baza modelelor interne ale instituțiilor de credit. Metodologia modelelor interne necesită serii istorice de date statistice și instrumente adecvate de identificare și măsurare a riscurilor. Pe lângă riscul de credit și riscul de

piață sunt stabilite cerințe de capital și pentru riscul operațional. Abordarea cantitativă a cerințelor de capital (reguli flexibile și avansate de determinare a cerințelor minime de capital pentru categoriile de riscuri menționate) este însoțită și de abordarea calitativă a cerințelor prudențiale (prin creșterea rolului autorității de supraveghere în validarea modelelor interne ale băncilor privind adecvarea capitalului la profilul de risc și evaluarea cadrului de administrare a riscurilor), cu accent deosebit pe creșterea rolului disciplinei financiare și a transparenței instituțiilor supravegheate, pentru eficientizarea actului de supraveghere.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a societăților de asigurare și/sau de reasigurare, a societăților de servicii de investiții financiare și a societăților de administrare a investițiilor dintr-un conglomerat financiar, care asigură transpunerea Directivei nr. 87/2002/CE și reglementează supravegherea suplimentară a entităților reglementate care fac parte din grupuri cu activități financiare multisectoriale (conglomerate financiare), în scopul asigurării stabilității financiare și al protecției deponenților, asiguraților și investitorilor.

Activitatea de reglementare

Procesul de transpunere și implementare a normelor europene privind standardele Basel II în reglementările de rang secundar s-a desfășurat în patru etape: (i) inițierea dialogului și schimbului de informații cu sectorul bancar (realizarea evaluării generale cu privire la instrumentele de management al riscului și cunoașterea poziției instituțiilor de credit în ceea ce privește opțiunile tehnice de implementare a Acordului Basel II; informarea și stabilirea dialogului cu alte autorități

naționale – MFP și CNVM – și internaționale – autorități de supraveghere din alte state; evaluarea necesităților de formare profesională la nivelul sectorului bancar, inclusiv la nivelul autorității de supraveghere); (ii) dezvoltarea mijloacelor necesare realizării supravegherii sectorului bancar la standardele Basel II (formularea poziției în legătură cu opțiunile aflate în competența de decizie a autorității naționale de supraveghere; derularea studiului de impact cantitativ; activități de supraveghere a instituțiilor de credit la sediul băncii centrale; misiuni de evaluare a condițiilor de implementare a standardelor Basel II la sediul instituțiilor de credit; transpunerea în cadrul legislativ național a directivelor europene; elaborarea ghidurilor de validare a modelelor interne de rating ale instituțiilor de credit; adaptarea sistemului de raportări prudențiale ale instituțiilor de credit); (iii) derularea procesului de validare de către BNR a modelelor interne ale instituțiilor de credit; (iv) verificarea aplicării prevederilor standardelor Basel II de către instituțiile de credit.

La nivelul legislației primare și secundare s-a urmărit revizuirea tuturor actelor normative aplicabile instituțiilor de credit (bănci, organizații cooperatiste de credit, case de economii pentru domeniul locativ, instituții emitente de monedă electronică și, în perspectivă, bănci de credit ipotecar), transpunerea aspectelor de natură tehnică fiind realizată în cadrul reglementărilor prudențiale emise în comun de BNR, CNVM și, respectiv, CSA. Anul 2006 a fost prolific pentru reglementarea prudențială, fiind emise mai multe regulamente și norme în aplicare privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții; tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării standard și, respectiv, potrivit abordării bazate pe modelele interne de rating; expunerile mari, fondurile proprii și supravegherea pe bază consolidată a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții; tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de instituțiile de credit și firmele de investiții; tratamentul riscului de credit al contrapartidei în cazul instrumentelor financiare derivate, al tranzacțiilor de răscumpărare, al operațiunilor de dare/luare de titluri/mărfuri cu împrumut, al tranzacțiilor cu termen lung de decontare și al tranzacțiilor de creditare în marjă; tratamentul riscului de credit aferent expunerilor securitizate și al pozițiilor din securitizare, adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții; criteriile tehnice referitoare la organizarea și tratamentul riscurilor, precum și criteriile tehnice utilizate de autoritățile competente pentru verificarea și evaluarea acestora; determinarea cerințelor minime de capital ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții pentru riscul operațional; cerințele de publicare pentru instituțiile de credit și firmele de investiții; cerințele suplimentare de adecvare a capitalului, tranzacțiile intragrup și concentrarea riscurilor la nivelul unui conglomerat financiar.

În cursul anului 2006 au fost emise și reglementări privind notificarea sucursalelor instituțiilor de credit și a prestării de servicii în mod direct, precum și notificarea deschiderii în România de reprezentanțe de către băncile străine.

Din perspectivă macroprudențială, BNR a promovat o politică prudentă a activității de creditare prin implementarea unor măsuri de temperare a creșterii creditului neguvernamental (prin emiterea normelor privind limitarea riscului de credit pentru persoanele fizice și limitarea gradului de concentrare a expunerilor pe creditele în valută).

A fost continuată preocuparea de aliniere a cadrului de reglementare în domeniul contabilității instituțiilor de credit la prevederile existente în Uniunea Europeană și la Standardele Internaționale de Raportare Financiară (*IFRS*).

S-a definitivat cadrul secundar de reglementare aplicabil instituțiilor financiare nebancale, prin emiterea de norme privind: capitalul minim, fondurile proprii, supravegherea expunerilor, Registrul general, Registrul special și Registrul de evidență, procedura de notificare și înscriere în registru a IFN, criteriile pentru înscrierea în Registrul special a IFN, modificările în situația IFN, organizarea și controlul intern, administrarea riscurilor semnificative, precum și desfășurarea activității de audit intern, modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 5/2002 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, standardele de cunoaștere a clientelei etc.

În septembrie 2006 s-a finalizat procesul de liberalizare a operațiunilor valutare de capital, cadrul de reglementare privind regimul valutar fiind completat și modificat corespunzător.

Cadrul de reglementare aplicabil instituțiilor de credit a fost modificat și completat astfel încât să permită includerea în sfera sa de aplicare și a băncilor de credit ipotecar.

În planul reglementării contabile, în anul 2005 au fost aprobate (prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 907/2005) categoriile de persoane juridice care aplică reglementările contabile alinate la Standardele Internaționale de Raportare Financiară (*IFRS*), respectiv reglementări contabile conforme cu directivele europene, în exercițiul financiar al anului 2006. Instituțiile de credit aplică reglementări contabile conforme cu directivele europene, dar și un set distinct de situații financiare conforme cu *IFRS*, obținut prin retratarea situațiilor financiare întocmite potrivit reglementărilor contabile conforme cu directivele europene.

Activitatea de supraveghere

Modernizarea cadrului de reglementare, în principal prin *OUG nr. 99/2006*, și reglementările emise în baza acesteia pentru transpunerea prevederilor directivelor europene aferente Acordului Basel II, au determinat schimbări substanțiale în responsabilitățile autorităților de supraveghere din statul membru de origine și statul membru gazdă și au marcat trecerea de la supravegherea bancară bazată pe verificarea conformității la cea bazată pe evaluarea riscurilor. Noua abordare a impus măsuri privind: (i) adaptarea strategiilor de afaceri, a politicilor și procedurilor interne la cerințele impuse de Basel II; (ii) adoptarea celor mai bune practici de guvernare corporativă (astfel încât responsabilitățile fiecărei structuri de conducere să fie clar definite); (iii) reconfigurarea strategiei de administrare a riscurilor semnificative și a întregului proces de gestionare a riscurilor; (iv) necesitatea deținerii unui sistem de control intern bine structurat și eficient care să faciliteze accesul la informații; (v) reconfigurarea obiectivului instituției de credit în domeniul clientelei, produselor și serviciilor bancare etc. Instituțiile de credit au procedat la redefinirea și adaptarea strategiilor, proceselor și sistemelor proprii la o abordare orientată spre riscuri; aceste transformări au determinat și reconfigurarea sistemelor de control intern.

Procesul de supraveghere pune un accent mai mare pe latura calitativă, prin implicarea sporită a conducerii instituției de credit în procesul de administrare a riscurilor, evaluarea instituției de credit în baza profilului de risc stabilit și exercitarea unei supravegheri pe baze consolidate. Totodată, supravegherea prudențială se concentrează pe diminuarea rolului conformității și realizarea unei supravegheri prudențiale bazate pe evaluarea riscurilor instituțiilor de credit, pe asigurarea respectării principiilor de guvernare corporativă și pe evaluarea stabilității, acurateței și eficienței procesului de management al riscurilor instituțiilor de credit. BNR supraveghează instituțiile de credit, persoane juridice române, la nivel individual și la nivel consolidat, în cazul în care întrunește criteriile de autoritate competentă în acest sens. La nivelul filialelor, persoane juridice române, BNR (în calitate de țară gazdă) are responsabilitate de supraveghere deplină și permite aplicarea politicilor grupului privind centralizarea administrării riscurilor și a celor privind determinarea cerințelor individuale de capital. În cazul sucursalelor, responsabilitatea de supraveghere a BNR se limitează la cerințele de raportare a lichidității.

Acordurile bilaterale dintre BNR și autorități competente din alte state constituie un instrument important pentru schimbul de informații și consultările necesare procesului de supraveghere. Atât supravegherea pe baze individuale cât și, în special, supravegherea pe baze consolidate sunt deservite de aceste aranjamente.

BNR a completat Sistemul uniform de rating bancar – CAAMPL(S) cu evaluarea riscului de piață atât ca o consecință a schimbărilor din sectorul bancar românesc, cât și a orientării autorității de supraveghere către cele mai avansate practici internaționale în domeniu.

Stabilitate financiară

Expansiunea și liberalizarea sistemelor financiare, precum și incidența unor crize financiare sau șocuri exogene au impus necesitatea completării cadrului de supraveghere existent cu o abordare macroprudențială care să analizeze conexiunile dintre stabilitatea financiară și cea macroeconomică. Astfel, s-a impus implicarea băncilor centrale în monitorizarea, analiza și evaluarea sistemelor financiare naționale și a principalelor piețe internaționale și formularea de propuneri corespunzătoare pentru întărirea stabilității financiare a sistemului. Din 2005, BNR a inițiat pe baze sistematice monitorizarea, analiza și evaluarea stabilității sistemului financiar și publicarea anuală a unui raport în acest sens. Un sistem financiar stabil este cel capabil să aloce eficient resursele, să absoarbă eventualele șocuri din sistemul financiar, să prevină ca aceste șocuri să aibă un efect nefavorabil asupra economiei reale. Asigurarea stabilității sistemului

financiar devine astfel un atribut esențial al băncii centrale, susținând obiectivul fundamental al acesteia de asigurare a stabilității prețurilor.

Etapa post-aderare

Această etapă are ca obiectiv adoptarea euro ca monedă națională, respectiv intrarea în Uniunea Economică și Monetară (Zona Euro). Acțiunile avute în vedere sunt: (i) pregătiri pentru participarea la zona euro prin îndeplinirea criteriilor de convergență nominală (Maastricht); (ii) participarea la Mecanismul Cursului de Schimb II (ERM II); (iii) continuarea procesului de preluare și transpunere în legislația națională a viitoarelor reglementări europene.

Cadrul legislativ

În plan legislativ, anul 2007 a marcat aprobarea cu modificări a celor două ordonanțe hotărâtoare pentru activitatea instituțiilor de credit – OUG nr. 99/2006 și OUG nr. 98/2006; modificările au vizat realizarea corelării cu noile prevederi ale legislației generale referitoare la societățile comerciale în ceea ce privește principiile de guvernanță corporativă, precum și asigurarea transpunerii unor definiții din Directiva 39/2004/CE privind piețele de instrumente financiare.

În anul 2008 au fost emise două acte normative care au vizat, pe de o parte, transpunerea în legislația națională a Directivei 2005/60/CE pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului și a Directivei 2006/70/CE de stabilire a măsurilor de punere în aplicare a Directivei 2005/60/CE, iar pe de altă parte stabilirea autorităților competente și a sancțiunilor aplicabile în cazul încălcării Regulamentului CE nr. 1781/2006 referitor la informațiile privind ordonatorul care trebuie să însoțească transferurile de fonduri: Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 53/2008 privind modificarea și completarea Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, cu modificările și completările ulterioare; Hotărârea Guvernului privind aprobarea Regulamentului de aplicare a prevederilor Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, cu modificările și completările ulterioare.

BULETIN SEMESTRIAL

Anul I, nr. 1

1/2006

Cadrul legislativ a suferit modificări și completări și în 2009. În vederea transpunerii la nivel național a Directivei 2007/44/CE, referitoare la achizițiile în sectorul financiar, au fost introduse noi prevederi de stabilire a normelor de procedură și criteriilor de evaluare a achizițiilor și a majorărilor de participații la capitalul social al instituțiilor de credit în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului. Prin *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată* a fost stabilită baza legală pentru crearea pieței unice a serviciilor de plăți și pentru implementarea SEPA – Single Euro Payments Area, fiind asigurată transpunerea în legislația națională a Directivei 2007/64/CE privind serviciile de plată în cadrul pieței interne.

Pe parcursul anului 2010 s-a urmărit - pe lângă modificarea și completarea cadrului legislativ privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, și alte acte normative (*Legea nr. 231/2010 care aprobă OUG nr. 26/2010 modifică și completează OUG nr. 99/2006*) - și asigurarea transpunerii integrale a Directivei 2009/111/CE (referitoare la fonduri proprii, expuneri mari etc.), a Directivei 2009/110/CE, precum și a Directivei 2009/110/CE privind inițierea, exercitarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică.

În 2009 a fost adoptată *Legea nr. 93/2009 privind IFN*, care vizează corelarea cadrului de reglementare aplicabil IFN cu principiile guvernanței corporatiste reglementate de legea generală (*Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale*).

Activitatea de reglementare

Noile reglementări prudențiale adoptate în perioada 2007-2010 au avut ca obiective armonizarea cadrului de reglementare cu: (i) prevederile celor două ordonanțe OUG nr. 99/2006 și OUG nr. 98/2006 (autorizarea instituțiilor de credit, clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit etc.), (ii) cerințele Comitetului Supraveghetorilor Bancari Europeni – CEBS (Regulamentul BNR nr. 50/2007; transpunerea ghidurilor CEBS etc.) și (iii) cerințele Basel II (privind raportarea indicatorilor prudențiali ai instituțiilor de credit, la nivel individual și consolidat, în contextul aplicării depline a cadrului de reglementare Basel II începând cu 2008; recunoașterea instituțiilor externe de evaluare a creditului; pentru utilizarea abordării standard alternative pentru riscul operațional etc.).

Transpunerea în reglementările BNR a recomandărilor formulate de CEBS în ghidurile emise a implicat finalizarea unor acte normative în vederea modificării regulamentelor referitoare la: fondurile proprii, abordarea standard pentru riscul de credit, lichiditatea instituțiilor de credit, tehnicile de diminuare a riscului de credit, abordarea bazată pe modele interne de rating. Totodată, transpunerea ghidurilor CEBS cu termen de implementare 2010 a vizat modificări ale cadrului de reglementare prudențială (raportări prudențiale, inclusiv expuneri mari, tehnici de diminuare a riscului operațional, regimul expunerilor mari, instrumente de capital, instrumente de capital hibride, rezerve de lichiditate).

În 2010 se aduc noi modificări *Regulamentului BNR nr. 18/2009* privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiilor de externalizare a activităților acestora (*Regulamentul BNR nr. 1/2010*). *Regulamentul nr. 18 /2009* instituie un cadru comprehensiv de guvernanță pentru instituțiile de credit, inclusiv cerințe privind simularea unor scenarii de criză. *Regulamentul nr. 18/2009* a transpus un număr însemnat de standarde tehnice și recomandări ale unor instituții UE (Comitetul European al Supraveghetorilor Bancari) și internaționale (Comitetul pentru Supraveghetorii Bancari de la Basel) privind: evaluarea internă a adecvării capitalului la riscuri, riscul de concentrare, principii pentru administrarea riscului de lichiditate, rezerve de lichiditate, tehnici de testare la stres, principii privind externalizarea activităților instituțiilor de credit, funcția de conformitate, principii pentru sistemele de control intern din bănci.

Ca măsură macroprudențială în contextul eforturilor pentru temperarea creditului, în anul 2008 s-au operat unele modificări la reglementările privind norma fondurilor proprii, a lichidității băncilor, a clasificării creditelor și plasamentelor etc. atât în ceea ce privește instituțiile de credit, cât și IFN.

Totodată, în perioada 2007-2010 a fost completat succesiv cadrul secundar de reglementare a sectorului IFN, prin modificarea și completarea actelor normative privind: clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit; capitalul minim; Registrul general, Registrul special și Registrul de evidență; criteriile pentru înscrierea în Registrul special; limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice. Anii 2009 și 2010 aduc modificări în cadrul de reglementare ce guvernează activitatea IFN corespunzătoare noilor prevederi cuprinse în Legea nr. 93/2009.

Modificarea acquis-ului european pe linia prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului a determinat revizuirea cadrului legal la nivel național și înlocuirea legislației secundare a BNR prin emiterea *Regulamentului nr. 9/2008 privind cunoașterea clienței în scopul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului*, care răspunde noilor cerințe instituite prin trecerea la abordarea pe bază de risc, respectiv stabilirea la nivel de reglementare doar a unor principii și orientarea către rezultatele finale, translatând astfel către entitățile reglementate responsabilitatea gestionării riscului prin identificarea soluțiilor optime și adecvarea acestora.

În perioada 2006-2008, reglementările contabile au fost modificate și completate de numeroase acte normative datorită, în principal, extinderii competențelor Băncii Naționale a României în domeniul emiterii de norme și reglementări contabile și asupra instituțiilor financiare nebancale, înscrise în Registrul general, precum și asupra Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar. În acest context, s-a impus elaborarea unor noi reglementări contabile conforme cu directivele europene, aplicabile instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebancale și Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, aprobate prin Ordinul BNR nr. 13/2008, care să cuprindă toate regulile și principiile contabile, în scopul facilitării unei mai bune înțelegeri și aplicări; noile reglementări contabile, aplicabile începând cu exercițiul financiar al anului 2009, îmbunătățesc textul actului normativ de bază (Ordinul BNR nr. 5/2005, care a fost abrogat), urmând ca în contextul strategiei naționale adoptate la nivelul Consiliului Contabilității și Raportărilor Financiare, pe baza strategiilor sectoriale elaborate la nivelul fiecărei autorități de reglementare, să se stabilească momentul la care *IFRS* vor fi aplicate de către instituțiile de credit și la nivelul situațiilor financiare individuale.

Având în vedere faptul că banca centrală a preluat competențele pe linia reglementării și supravegherii prudențiale a instituțiilor de plată (Titlul II din directivă), a fost emis *Regulamentul nr. 21/2009*, care cuprinde dispoziții reprezentând detalii tehnice necesare BNR pentru realizarea în bune condiții a activității de autorizare și supraveghere prudențială a instituțiilor de plată.

Activitatea de supraveghere

Aderarea României la UE și liberalizarea serviciilor au adus în primul an transformări semnificative în sistemul bancar din perspectiva creșterii concurenței, a privatizării și intrării capitalului străin. Reconfigurarea sectorului bancar, diversificarea portofoliului de produse și servicii oferite de instituțiile de credit, dezvoltarea fără precedent a rețelelor bancare și creșterea puterii de cumpărare a populației au determinat o creștere importantă a activelor bancare și a creditului neguvernamental. Politica de relaxare prudentă a condițiilor de creditare adoptată de BNR (*Regulamentul nr. 3/2007*) a avut ca rezultat creșterea expunerii instituțiilor de credit față de populație, majorarea gradului de îndatorare a celor care obțin credite bancare și creșterea scadențelor creditelor. Această tendință de creștere a creditării a fost susținută și de finanțarea băncilor mamă sub forma depozitelor și împrumuturilor. Complexitatea și flexibilitatea crescută a

tehnicilor și produselor bancare, precum și tendința de expansiune a intermedierei financiare au condus la necesitatea de identificare a noilor riscuri și de anticipare a evoluției piețelor. Astfel, responsabilitățile supravegherii capătă noi dimensiuni la care se adaugă și cele care revin din aplicarea directivelor UE și implementarea Basel II. În 2007, activitatea de supraveghere s-a concentrat pe evaluarea politicilor privind implementarea Basel II, a performanțelor sistemelor informatice ale instituțiilor de credit, precum și a politicilor privind adaptarea sistemelor informatice la noile cerințe.

Din 2008, cadrul de raportări a fost armonizat cu cadrul standard recomandat de CEBS pentru realizarea unei singure raportări europene financiare în scopuri de supraveghere – *FINREP (Financial Reporting)* și prudențiale – *COREP (Common Reporting)* prin configurarea formularelor de raportare și integrarea acestora în sistemul electronic de raportări al BNR.

Particularitățile anului 2008 au impus întărirea cooperării internaționale prin consultări și întâlniri periodice între BNR și autoritățile de supraveghere din străinătate în scopul coordonării acțiunilor de menținere a sănătății instituțiilor cu activitate transfrontalieră, pe de o parte, și celelalte structuri europene, pe de altă parte. Cooperarea internațională în domeniul supravegherii a fost dezvoltată prin participarea la structurile europene CEBS etc. și la grupurile de lucru constituite în acest scop. Totodată, prezența și cooperarea în cadrul colegiilor de supraveghere a început să capete o importanță deosebită pentru activitatea BNR în ceea ce privește desfășurarea procesului de analiză și evaluare a riscurilor la nivel individual și consolidat,

respectiv realizarea inspecțiilor *on-site* și validarea modelelor interne. Cooperarea din cadrul acestor colegii presupune încheierea de memorandumuri de cooperare multilaterală la nivelul fiecărui grup activ internațional.

Evaluarea implementării în cadrul național de reglementare și supraveghere prudențială a principiilor pentru o supraveghere eficientă publicate de către Comitetul de la Basel a făcut obiectul misiunilor FSAP (specialiști de la FMI și BM) din anii 2003 și 2008. Concluziile misiunii din 2008 au pus în evidență faptul că majoritatea principiilor sunt implementate în mod corespunzător.

*Corina Irimiea și Alexandru Matei
la conferința anuală EFDI,
26 – 27 noiembrie 2007,
Istanbul, Turcia*

În vederea limitării efectelor crizei, activitatea de supraveghere a fost intensificată pe linia monitorizării lichidității și solvabilității instituțiilor de credit. Anul 2009 a solicitat un efort susținut din partea autorității de supraveghere, alături de cel al băncilor, pe linia contracarării efectelor crizei economice și financiare internaționale care s-au resimțit și în țara noastră. Angajamentul ferm al celor nouă mari bănci străine care sunt prezente pe piața bancară românească, de a menține expunerea globală față de țara noastră la nivelul lunii martie 2009 și de a-și recapitaliza filialele în funcție de necesități, a oferit băncilor autohtone un suport decisiv, șocurile fiind absorbite de sistem, în mare parte, cu sprijinul băncilor-mamă. Băncile au avut astfel posibilitatea de a atrage capital atunci când au existat presiuni generate în mare măsură de reștanțele acumulate la portofoliul de credite pe fondul slăbirii capacității de rambursare a debitorilor. Măsurile luate de supraveghere au fost corelate cu condiționalitățile tehnice impuse de Acordul multilateral de finanțare încheiat de România cu FMI-UE-IFI în mai 2009, respectiv cu necesitatea flexibilizării condițiilor în care băncile își desfășoară activitatea. Au fost implementate măsuri de responsabilizare a acționarilor instituțiilor de credit și de îmbunătățire a schemei de garantare a depozitelor. În conformitate cu obiectivul structural stabilit de programul de asistență, au fost sporite competențele băncii centrale de a solicita acționarilor semnificativi ai instituțiilor de credit aflate în dificultate să furnizeze acestora susținerea necesară și de a interzice sau limita distribuirea profitului până la remedierea situației financiare. Pentru a face față unei deteriorări neașteptate a situației financiare, BNR a solicitat unor bănci (în baza unor analize individuale) să mențină o rată a solvabilității de cel puțin 10% (față de 8% nivelul reglementat). Măsurile de flexibilizare a cadrului de reglementare au vizat, printre altele, domeniul solvabilității (ex. deducerea din valoarea creditului restant de peste 90 de zile a unui procent de 25% din valoarea garanției aferente acestuia), al lichidității (ex. relaxarea coeficienților de ajustare a titlurilor de stat, relaxarea coeficientului de ajustare a depozitelor la vedere ale clienței), al creditării persoanelor fizice (ex. eliminarea obligației creditorilor de a ajusta gradul maxim de îndatorare, cu luarea în considerare a stres testului la nivel de portofoliu, în cazul creditelor care beneficiază de garanția statului și a celor garantate cu ipotecă).

Implementarea unor modificări aduse *OUG nr. 99/2006* a introdus în practica de supraveghere, începând cu anul 2009, evaluarea persoanelor cheie din instituțiile de credit. Acest fapt a întărit atât guvernanta internă, a condus la o adaptare crescută la mediul de risc al instituțiilor de credit și a întărit gradul de responsabilizare al conducătorilor de nivel mediu din instituțiile de credit.

Activitatea de supraveghere a BNR a fost extinsă și asupra IFN, conform prevederilor *O.G. nr. 28/2006*, efectivă după finalizarea procesului de autorizare și înscriere în registrele BNR.

În privința componentei europene a activității de supraveghere, în 2009 s-au inițiat măsuri de reformare a sistemului de supraveghere, în vederea evitării unei noi crize economice globale, prin propunerea înființării unor noi autorități pan-europene. Noua arhitectură de supraveghere urmărește crearea unui sistem european de supraveghere și gestiune a crizei eficient, integrat și capabil să răspundă cerințelor de cooperare și schimb de informații între noile autorități de supraveghere din UE, dar și între acestea și contrapartidele lor.

Reforma structurală propusă a actualului cadru de supraveghere vizează: (i) supravegherea macroprudențială prin înființarea Comitetului European pentru Riscuri Sistemice și (ii) supravegherea microprudențială prin înființarea a trei autorități europene (*European Supervisory Authorities – ESA*) și formarea Sistemului European al Supraveghetorilor Financiarți (*European System of Financial Supervisors – ESFS*). Cele trei noi autorități europene de supraveghere sectorială, respectiv o autoritate bancară europeană (*European Banking Authority – EBA*), o autoritate europeană în domeniul asigurărilor și pensiilor ocupaționale (*European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA*) și o autoritate europeană în domeniul valorilor mobiliare (*European Securities and Markets Authority – ESMA*) cuprind reprezentanți de la autoritățile naționale sectoriale ale statelor membre. Autoritățile europene sectoriale (EBA, EIOPA

și ESMA), autoritățile naționale competente și Comitetul Comun al Autorităților Europene de Supraveghere alcătuiesc împreună Sistemul European al Supraveghetorilor Financiar (SEFE). SEFE are drept obiectiv armonizarea standardelor și reglementărilor, precum și convergența practicilor de supraveghere financiară la nivelul UE. În ceea ce privește supravegherea macroprudențială, CERS (ESRB) va avea drept obiectiv monitorizarea și evaluarea riscurilor care pot amenința sistemul financiar în ansamblul său (riscuri sistemice), fiind abilitat să emită avertismente cu privire la riscurile sistemice susceptibile de a se acumula și recomandări pentru gestionarea acestora.

Stabilitatea financiară

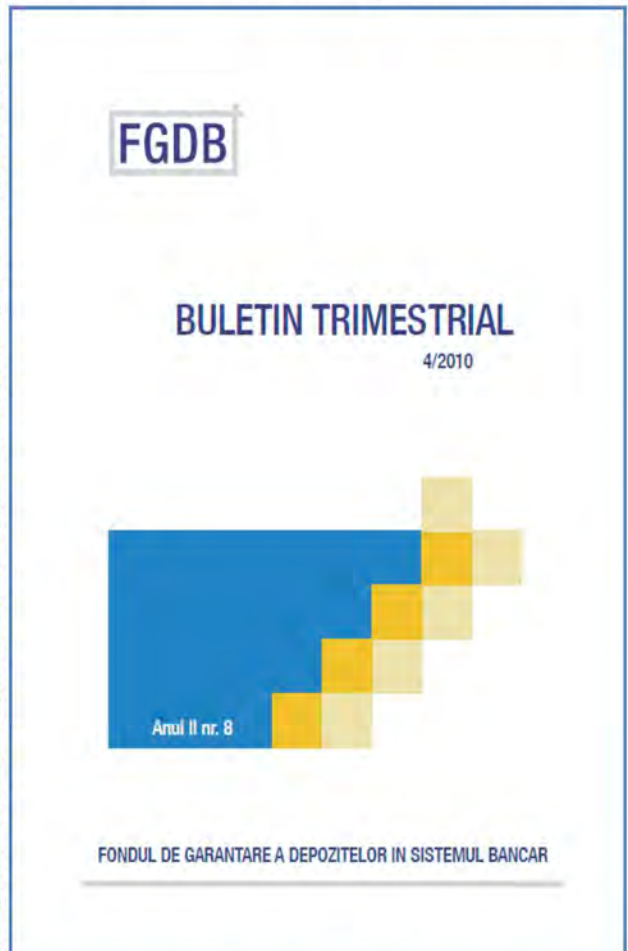
În anul 2007 și primul semestru al anului 2008, sistemul bancar a fost solid, dar confruntat cu vulnerabilități în creștere, pe fondul adâncirii deficitului de cont curent și al îndatorării semnificative a populației și companiilor. Spre sfârșitul anului 2008, stabilitatea financiară s-a deteriorat în contextul extinderii crizei financiare la nivel mondial, în special pe canalul lichidității externe și al tensionării condițiilor macroeconomice. Cu toate acestea, pe ansamblul anului, toate instituțiile de credit au consemnat niveluri de solvabilitate superioare limitei minime reglementate, pe fondul majorărilor de capital efectuate de acționarii instituțiilor de credit. Criza economică și financiară globală, manifestată cu intensitate în anul 2009, a reprezentat contextul dominant nefavorabil în care au operat sectorul real și cel financiar din România. Ajustarea rapidă a deficitului extern s-a repercutat puternic asupra performanței companiilor, veniturilor din economie și evoluției sistemului financiar, ale cărui vulnerabilități au crescut. Datorită nivelurilor confortabile ale solvabilității și lichidității, sectorul bancar, care deține poziția dominantă în sistem, a absorbit bine aceste șocuri, dar cu prețul unor performanțe mult diminuate și al accentuării riscurilor legate îndeosebi de ritmul de creștere a creditelor neperformante, de inhibarea prelungită a cererii de credite și – într-o măsură importantă, dar mult mai puțin gravă decât se prevedea la debutul crizei financiare globale – de dependența relativ ridicată de finanțarea externă. Trebuie însă subliniat că un factor stabilizator l-a reprezentat acordul de finanțare semnat de autorități cu UE-FMI-IFI. Pe termen scurt, perspectivele sectorului bancar și, în general, ale sistemului financiar național depind în mare măsură de refacerea încrederii, de succesul relansării sustenabile a economiei și de evoluțiile internaționale.

În scopul prevenirii acumulării vulnerabilităților sistemice, reglementările prudențiale (care au căpătat o mai mare orientare macroprudențială) au fost completate cu măsuri privind disciplina de piață și guvernanta corporativă. Comportamentul BNR în vederea menținerii unui sistem bancar sănătos a avut un caracter anticiclic, astfel că în perioada 2004-2008 măsurile prudențiale au vizat atenuarea dinamicii creditului populației, în timp ce în perioada de criză 2009-2010, măsurile au urmărit flexibilizarea creditării sectorului gospodăriilor populației și reducerea volumului provizioanelor.

Totodată, evoluțiile din ultimii ani ale sistemului financiar românesc au făcut necesar ca autoritățile responsabile cu reglementarea și supravegherea sectorială a componentelor sistemului financiar să coopereze pentru a asigura transparența și integritatea acestuia, respectarea cadrului legal aplicabil, precum și lărgirea cadrului național de stabilitate financiară. Un prim pas a fost făcut în anul 2002 prin perfectarea Protocolului de colaborare în domeniul supravegherii perfectat între BNR, CNVM și CSA, eveniment anticipat de modificările *Legii nr. 101/1998 privind Statutul Băncii Naționale a României* aduse prin *OUG nr. 136/2001* care stabilește un cadru de cooperare cu alte autorități. Acestui Protocol i s-a atașat ulterior și *CSSPP*, înființată în anul 2005. La 31 iulie 2007 a fost semnat *Acordul între MFP, BNR, CNVM, CSA și CSSPP pentru cooperare în domeniul stabilității financiare și al gestionării crizelor financiare*.

În baza acestui acord a fost înființat și Comitetul Național pentru Stabilitate Financiară (CNSF) cu rol în asigurarea stabilității sistemului financiar, prin promovarea unui schimb de informații permanent și eficient între autoritățile responsabile cu reglementarea și supravegherea sectoarelor sistemului financiar românesc și MEF, precum și evaluarea, prevenirea și, după caz, gestionarea situațiilor de criză financiară la nivelul instituțiilor financiare individuale, al grupurilor financiare sau al pieței financiare. În perioada imediat următoare, BNR a dezvoltat proceduri și instrumente de gestiune a crizelor financiare și de armonizare a acestora cu aranjamentele existente la nivel european; primul exercițiu de simulare a unei crize financiare a fost derulat în februarie 2008 cu participarea BNR, MEF, CNVM, CSA, CSSPP, FGDB. În 2009 a fost elaborat Planul strategic de acțiune în sectorul bancar cu obiectivul de a structura setul de măsuri care trebuie avute în vedere de autoritățile publice din România atunci când apar indiciile unei crize bancare, în condițiile aplicării principiului responsabilității financiare primare a acționarilor și conducătorilor instituțiilor de credit. *Acordului* i s-au adus modificări în 2009 și 2010 prin crearea sub-comitetelor tehnice, respectiv secretariatul tehnic, structuri ale CNSF.

La nivelul UE, evoluțiile financiare internaționale au impus actualizarea și extinderea cadrului de cooperare privind stabilitatea financiară stabilit în 2005 între autoritățile competente. Astfel, la 1 iunie 2008 a intrat în vigoare *Acordul de cooperare între autoritățile de supraveghere financiară, băncile centrale și ministerele de finanțe din UE privind stabilitatea financiară transfrontalieră*, care introduce, pe de o parte principiile comune de colaborare între autoritățile naționale pentru promovarea stabilității financiare în UE, iar pe de altă parte cadrul analitic comun pentru evaluarea implicațiilor sistemice ale unei eventuale crize financiare internaționale, precum și procedurile și orientările operaționale comune care trebuie respectate de toate părțile implicate într-o situație de criză. În plus, recunoașterea explicită a interdependențelor din ce în ce mai strânse între diferitele sectoare financiare a condus la necesitatea lărgirii grupului de autorități de supraveghere implicate în menținerea stabilității financiare, noul Acord adăugând semnatarilor *Acordului* din 2005 (autorități de supraveghere bancară, bănci centrale și ministere de finanțe din țările UE) și autoritățile care reglementează piețele de capital, de asigurări și de pensii. Obiectivul noului Acord (semnat de 118 autorități din cele 27 de State Membre ale UE și de BCE) este de asigurare a cooperării între autoritățile competente în situațiile de criză financiară, prin proceduri adecvate de schimb de informații și evaluări, cu scopul de a facilita îndeplinirea funcțiilor de politici ale acestor autorități și de a păstra stabilitatea sistemului financiar al Statelor Membre individuale și al UE ca întreg.

1996-2011

Actualul cadru de stabilitate financiară parcurge transformări rapide, încercând să facă față provocărilor crizei și evoluțiilor din sectorul financiar. La nivelul UE se negociază/re negociază legislația privind sectorul financiar (Directivele *CAD*, Directiva *MiFID*, Directiva *Solvency II*, Directiva privind conglomeratele financiare, Directiva privind schemele de garantare a depozitelor etc.) și sunt în diferite faze de evaluare proiecte privind cadrul de restructurare bancară și administrarea crizelor financiare, taxarea tranzacțiilor financiare etc.

Primul sediu al FGDB, în incinta clubului Băncii Naționale a României, etajul 2

ANEXE

Cadrul legal

Momentele marcante din evoluția cadrului legal al FGDB, care ilustrează transformările importante prin care a trecut schema de garantare a depozitelor din România sunt prezentate succint într-o enumerare cronologică:

- **august 1996 – Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 206 din 30 august 1996, aprobată cu unele modificări și completări prin Legea nr. 88/1997
- **iunie 1999, martie 2000 și iunie 2000 – Ordonanțele de urgență ale Guvernului nr. 110/1999, nr. 20/2000 și nr. 118/2000**
 - modificări referitoare la contribuțiile datorate Fondului;
 - autorizarea Băncii Naționale a României pentru acordarea a două linii de credit în favoarea Fondului pentru suplimentarea resurselor sale financiare destinate plății compensațiilor;
- **octombrie 2001 – Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 138/2001 pentru modificarea și completarea Legii nr. 83/1998 privind procedura falimentului băncilor**
 - posibilitatea desemnării Fondului ca lichidator;
- **aprilie 2002 - Legea nr. 200/2002 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 97/2000 privind organizațiile cooperatiste de credit**
 - includerea în schema de garantare a depozitelor la organizațiile cooperatiste de credit;
- **noiembrie 2003 – Legea nr. 485/2003 pentru modificarea și completarea Legii bancare nr. 58/1998**
 - posibilitatea desemnării Fondului ca **administrator special**;
 - desemnarea Fondului ca **unic lichidator** în alte situații decât cea a intrării în faliment a unei instituții de credit;
- **iunie 2004 – Legea nr. 278/2004 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 10/2004 privind procedura reorganizării judiciare și a falimentului instituțiilor de credit**
 - posibilitatea desemnării Fondului ca **administrator interimar**;
 - menținerea prevederilor cu privire la posibilitatea desemnării Fondului ca **lichidator al instituțiilor de credit intrate în faliment**;
- **iulie 2004 - Legea nr. 178/2004 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996**
 - **alinierii integrală la prevederile directivei comunitare**;
 - **lărgirea sferei de garantare** prin includerea în schema de garantare atât a tuturor instituțiilor de credit, cât și a depozitelor persoanelor juridice la acestea;
 - **restrângerea bazei de calcul a contribuției** instituțiilor de credit de la volumul total al depozitelor la cel al depozitelor care intră în categoria celor garantate;
 - **majorarea graduală a plafonului de garantare pe deponent garantat** de la echivalentul în lei al sumei de 6.000 euro în cel de-al doilea semestru al anului 2004 până la echivalentul în lei al sumei de 20.000 euro începând cu anul 2007;

- **reducerea cotei contribuției anuale datorate Fondului de către instituțiile de credit de la 0,8 la sută în anul 2004 la 0,5 la sută în anul 2005, 0,4 la sută în anul 2006 și 0,3 la sută în anul 2007;**
 - **diversificarea formelor de investire a resurselor financiare ale Fondului, prin adăugarea la plasamentele în titluri de stat a celor în depozite, certificate de depozit și alte instrumente financiare ale instituțiilor de credit, iar începând cu data aderării României la Uniunea Europeană prin includerea și a titlurilor de stat emise de statele membre ale Uniunii Europene, a titlurilor emise de băncile centrale ale acestora și a titlurilor emise de Trezoreria Statelor Unite ale Americii**
 - **alinierea la prevederile din legislația internă cu privire la noile calități atribuite Fondului;**
 - **conferirea de noi responsabilități Băncii Naționale a României cu privire la funcționarea Fondului;**
- **septembrie 2004 – Statutul Fondului, Normele nr. 1/2004** privind stabilirea contribuției anuale majorate a instituțiilor de credit și **Regulamentele nr. 1 - 4** cu privire la plata contribuțiilor datorate Fondului, plata compensațiilor și informațiile care trebuie furnizate deponenților de instituțiile de credit; acestea au fost publicate în Monitorul Oficial al României, înlocuind reglementările anterioare
- **iulie 2005 - Legea nr. 238/2005** pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996
- **flexibilizarea și diversificarea politicii de investire a resurselor financiare ale Fondului;**
 - **simplificarea procedurilor de declarare cu privire la încadrarea depozitelor**
- **februarie 2006 – Regulamentul nr. 1/2005** pentru modificarea și completarea Statutului Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar și a unor reglementări emise de acesta
- **alinierea reglementărilor Fondului la modificările și completările aduse legii sale de funcționare;**
- **martie 2006 – Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 23/2006** pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 280 din 6 iulie 2006
- **schimbarea politicii de finanțare a Fondului prin implementarea unei formule mixte de finanțare constând în reducerea cotelor contribuțiilor anuale ale instituțiilor de credit participante la Fond, concomitent cu suplimentarea resurselor financiare ale acestuia prin acordarea de către instituțiile de credit a accesului Fondului la linii de credit stand-by anuale astfel încât resursele proprii plus creditele respective să asigure un nivel adecvat al gradului-țintă de acoperire a expunerii sale, calculat ca raport între volumul resurselor financiare necesare ale Fondului și suma totală a depozitelor garantate;**
 - **gradul-țintă de acoperire a expunerii stabilit pentru anul 2006 egal cu 2,3%;**
 - **reducerea la jumătate a cotei contribuției anuale a instituțiilor de credit la Fond în anul 2006, de la 0,4 la sută la 0,2 la sută, și de la 0,3 la sută la 0,1 la sută în anul 2007**
 - **suma totală a liniilor de credit stand-by pentru anul 2006 egală cu echivalentul în lei al sumei de 150 milioane euro;**
- **iunie 2006 – Legea nr. 237/2006** pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 199/2005 privind unele măsuri pentru continuarea procesului de privatizare a **Caselor de Economii și Consemnațiuni C.E.C. - S.A.**

- **includerea depozitelor persoanelor fizice la C.E.C. în sfera de garantare a Fondului începând cu data transferului dreptului de proprietate asupra pachetului majoritar de acțiuni ale S.C. C.E.C. - S.A. către noii acționari rezultați în urma procesului de privatizare, dar nu mai târziu de 1 octombrie 2006;**
- **octombrie 2006 - Regulamentul nr. 4/2006** pentru modificarea și completarea Statutului Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar și a unor reglementări emise de acesta
 - **alinierea reglementărilor Fondului la modificările și completările aduse legii sale de funcționare;**
- **iulie 2007 – Legea 259/2007** pentru modificarea și completarea Legii contabilității nr. 82/1991
 - **includerea FGDB în sfera de aplicare a reglementărilor contabile emise de BNR;**
- **octombrie 2008 - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 129/2008** pentru completarea art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar
 - **majorarea plafonului de garantare per deponent garantat – persoană fizică la echivalentul în lei al sumei de 50.000 euro;**
- **iunie 2009 - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2009** pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar
 - **stabilirea plafonului de garantare la echivalentul în lei al sumei de 50.000 euro pentru toate categoriile de deponenți;**
 - **reducerea termenului pentru începerea plății compensațiilor de la 3 luni de zile la 20 de zile lucrătoare de la data la care depozitele devin indisponibile, în vigoare de la 1 ianuarie 2011;**
 - **introducerea unei noi situații de indisponibilizare a depozitelor, și anume în baza constatării Băncii Naționale a României;**
 - **punerea la dispoziție de către Guvern, sub formă de împrumut, a sumelor necesare în situația în care resursele Fondului sunt insuficiente pentru acoperirea plății compensațiilor;**
 - **obligația instituției de credit ale cărei depozite au devenit indisponibile sau, după caz, a lichidatorului desemnat de instanță, de a transmite Fondului, în ziua imediat următoare constatării indisponibilității depozitelor toate informațiile necesare prevăzute în prezenta ordonanță;**
 - **obligația Fondului de a efectua periodic teste cu privire la capacitatea propriilor sisteme de a asigura colectarea informațiilor necesare determinării compensațiilor de plată, verificarea și transmiterea lor către instituțiile de credit mandatate;**
 - **îmbunătățirea informării deponenților cu privire la garantarea depozitelor atât de către instituțiile de credit participante la schema de garantare a depozitelor, cât și de către FGDB;**
- **august 2009 - Regulamentul nr. 3/2009** privind transmiterea către Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar a situației deponenților garantați
 - **stabilirea cadrului general pentru organizarea activității de transmitere de către instituțiile de credit participante a datelor către Fond;**
- **august 2009 - Regulamentul nr. 4/2009** privind participarea la Fondul de garantare a

depozitelor în sistemul bancar a sucursalelor din România ale instituțiilor de credit autorizate în alte state membre

- stabilirea procedurii prin care sucursalele în cauză pot deveni participante la schema de garantare a depozitelor din România, pentru sumele reprezentând diferențele de plafon și/sau arie de garantare față de cele oferite de schema de garantare din țara de origine;
- **decembrie 2010 - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 131/2010** pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar
- stabilirea plafonului de garantare la echivalentul în lei al sumei de 100.000 euro;
 - crearea fondului special pentru despăgubirea persoanelor prejudiciate prin măsurile dispuse și implementate în cursul administrării speciale a instituțiilor de credit;
 - eliminarea finanțării pe baza acordurilor de credit stand-by cu instituțiile de credit participante la Fond;
 - impunerea condiției ca membrii Consiliului de administrație să nu dețină în cadrul vreunei instituții de credit calitatea de angajat sau director, membru al consiliului de administrație, comitetului de supraveghere ori directoratului, după caz;
- **aprilie 2011 – Regulamentul nr. 1/2011** privind informațiile ce trebuie puse la dispoziție de către instituțiile de credit deponenților cu privire la garantarea depozitelor
- crearea unui cadru flexibil privind modalitatea de informare a deponenților, cu respectarea prevederilor legale.

Componenta Consiliului de administrație
al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar
septembrie 1996 – mai 2011

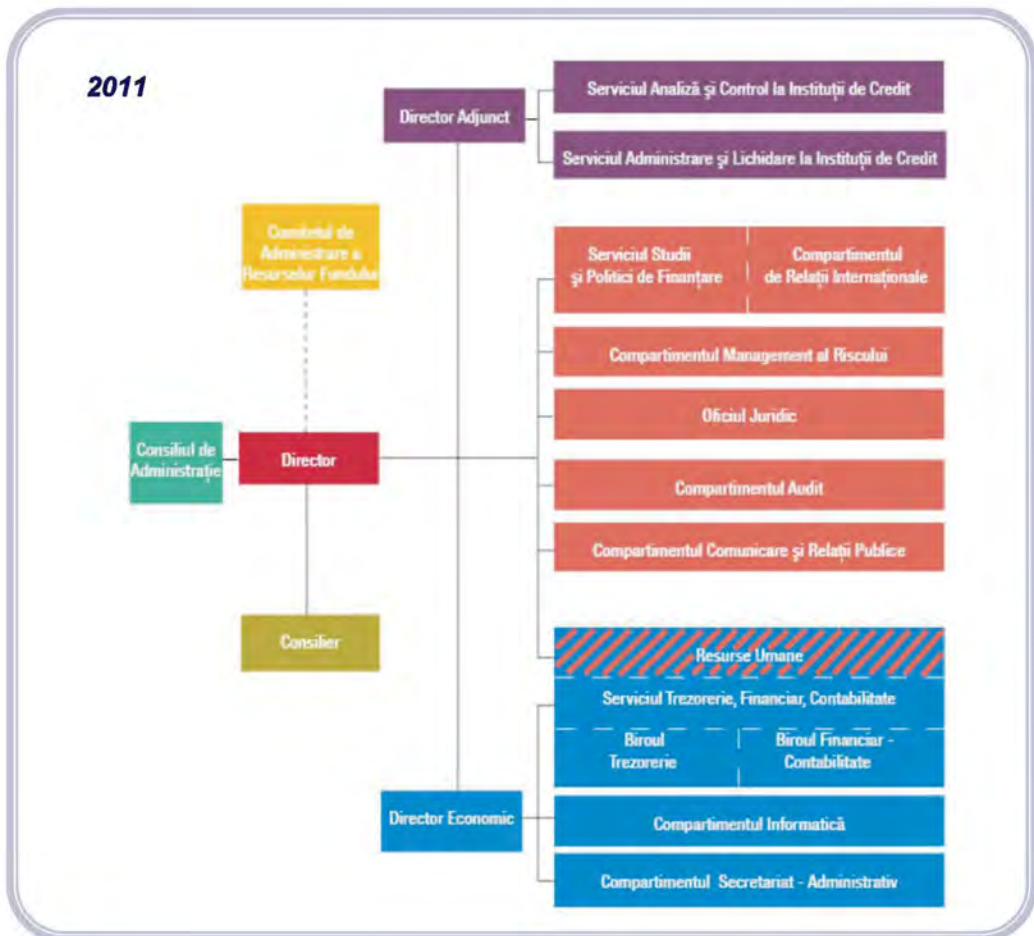
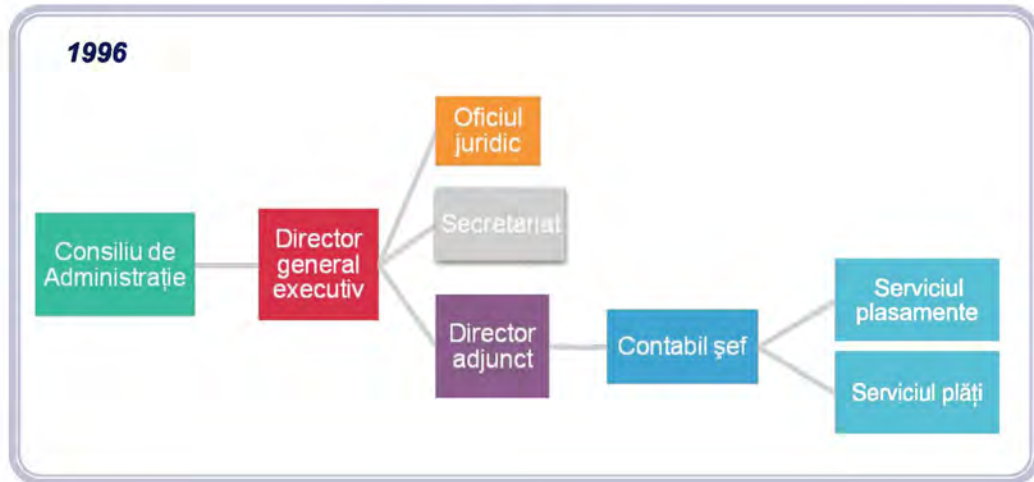
An	Instituția reprezentată și poziția ocupată în cadrul Consiliului de administrație						Ministerul Justiției
	Banca Națională a României		Asociația Română a Băncilor		Ministerul Finanțelor Publice	Ministerul Justiției	
	Președinte	Membri	Membri	Membri	Membri	Membri	Membri
1996	Corneliu Croitoru	Gheorghe Licuriceanu	Cristian Bichi	Constantin Dună	Radu Negrea	Eugeniu Goga	Gabriela Gașpar
1997	Corneliu Croitoru	Gheorghe Licuriceanu (ianuarie - mai) Marian Mustăreată (iunie - decembrie)	Cristian Bichi	Constantin Dună	Radu Negrea	Eugeniu Goga (ianuarie) Valentin Lazea (februarie - decembrie)	Gabriela Gașpar (ianuarie) Dorin Ciocotici (februarie - decembrie)
1998	Corneliu Croitoru	Marian Mustăreată	Cristian Bichi	Constantin Dună (ianuarie - februarie) Ion Ghica (martie - decembrie)	Radu Negrea	Valentin Lazea	Dorin Ciocotici (ianuarie) Dinu Ianculescu (februarie - noiembrie) Petru Balaș (decembrie)
1999	Mihai Bogza	Marian Mustăreată	Cristian Bichi	Ion Ghica	Radu Negrea	Petrică Grama	Petru Balaș
2000	Mihai Bogza	Marian Mustăreată	Cristian Bichi	Ion Ghica (ianuarie - februarie) Radu Grațian Ghețea (iunie - decembrie)	Radu Negrea	Petrică Grama	Petru Balaș
2001	Mihai Bogza	Nicolae Cintează	Alexandru Matei	Radu Grațian Ghețea	Radu Negrea	Petrică Grama	Petru Balaș (ianuarie - iunie) Corina Dumitrescu (iulie - octombrie)
2002	Mihai Bogza	Nicolae Cintează	Alexandru Matei	Radu Grațian Ghețea	Radu Negrea	Petrică Grama	Daniela Năzdrăvan (mai - decembrie)
2003	Mihai Bogza (ianuarie - iunie) Nicolae Vulpescu – președinte în exercițiu (iulie - decembrie)	Nicolae Cintează (ianuarie - iulie)	Alexandru Matei	Radu Grațian Ghețea	Radu Negrea	Petrică Grama	Daniela Năzdrăvan

2004	Niculae Vulpescu – președinte în exercițiu (ianuarie – iunie)		Alexandru Matei (ianuarie - septembrie) Eugen Rădulescu (septembrie - decembrie)	Radu Grațian Gheșea	Radu Negrea	Radu Negrea	Petrică Grama	Daniela Năzdrăvan (ianuarie - martie) Sonja Liliana Sion (aprilie - decembrie)
	Niculae Vulpescu (Iulie - decembrie)	Sabin Carantină (Iulie - decembrie)						
2005	Niculae Vulpescu	Cristian Păunescu	Eugen Rădulescu (ianuarie - martie)	Radu Grațian Gheșea	Radu Negrea	Radu Negrea	Petrică Grama	Doina Armean (februarie – octombrie) Maria Cristina Manda (noiembrie – decembrie)
2006	Niculae Vulpescu	Cristian Păunescu	-	Radu Grațian Gheșea	Radu Negrea	Radu Negrea	Petrică Grama	Costel Todor
2007	Niculae Vulpescu	Cristian Păunescu	-	Radu Grațian Gheșea	Radu Negrea	Radu Negrea	Petrică Grama	Costel Todor (ianuarie – aprilie) Gina Băra (mai – septembrie) Dorel Fronea (octombrie – decembrie)
2008	Niculae Vulpescu (ianuarie – februarie)	Cristian Păunescu	Lucia Sanda Stoenescu (mai - decembrie)	Radu Grațian Gheșea	Radu Negrea	Radu Negrea	Petrică Grama	Dorel Fronea (ianuarie – mai) Radu Constantin Ragea (Iunie – decembrie)
	Adrian Cosmescu (martie - decembrie)							
2009	Adrian Cosmescu	Cristian Păunescu	Lucia Sanda Stoenescu	Radu Grațian Gheșea	Radu Negrea	Radu Negrea	Petrică Grama (ianuarie - februarie) Dumitru-Laurențiu Andrei (martie – decembrie)	Radu Constantin Ragea
2010	Adrian Cosmescu (ianuarie - septembrie)	Cristian Păunescu (ianuarie - septembrie)	Lucia Sanda Stoenescu	Radu Grațian Gheșea (ianuarie - septembrie) Constantin Barbu (octombrie - decembrie)	Radu Negrea	Radu Negrea	Dumitru-Laurențiu Andrei	Radu Constantin Ragea
	Lia Rodica Tase (octombrie – decembrie)	Romulus Palade (octombrie – decembrie)						
2011	Lia Rodica Tase	Romulus Palade	Lucia Sanda Stoenescu	Constantin Barbu	Radu Negrea	Radu Negrea	Dumitru-Laurențiu Andrei	Radu Constantin Ragea

Conducerea executivă a FGDB
octombrie 1996 - mai 2011

Prenume, nume	Data numirii în funcție	Data eliberării din funcție
Directori		
Valeriu Vierța	21.10.1996	15.05.1997
Gheorghe Licuriceanu	01.06.1997	01.03.2000
Decebal Urdea	01.03.2000	10.09.2004
Alexandru Matei	16.09.2004	03.03.2008
Nicolae Ion Vulpescu	03.03.2008	12.10.2009
Eugen Dijmărescu	12.10.2009	
Directori adjuncți		
Vergiliu Pârvu	01.01.1997	01.10.1999
Nicolae Rotaru	01.10.1999	10.02.2000
Liviu Marica	18.07.2000	01.02.2006
Alexandru Matei	03.03.2008	
Directori economici		
Marin Predescu	01.11.1996	01.02.2005
Vasile Bleotu	18.02.2005	
Șefi de serviciu		
Maria Constantinoiu	01.01.1997	21.03.2011
Marilena Văcăroiu	15.02.1997	01.02.2009
Marina Cornelia Saita	01.01.2005	
Eugen Bără	01.01.2005	
Corina Nicoleta Irimiea	01.08.2008	
Carmen Rolea	01.09.2009	

Organigrama FGDB

BILANTUL FGDB

- lei -

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ACTIV														
1. Active imobilizate – total, din care:	1.654	60.880	57.300	54.112	31.220	11.425	30.703	66.986	187.231	171.057.928	646.765.755	567.376.102	824.755.965	641.665.248
- Imobilizări necorporale	-	6.269	6.000	4.245	2.264	837	153	-	12.235	7.786	3.951	16.761	41.645	48.624
- imobilizări corporale	1.654	54.591	51.300	49.867	28.956	10.588	30.550	66.986	174.995	140.572	68.041	215.242	387.068	398.647
- imobilizări financiare	-	-	-	-	-	-	-	-	-	170.909.570	646.873.763	567.146.096	824.327.252	641.469.875
2. Active circulante – total, din care:	6.639.745	22.613.203	21.380.630	38.174.507	134.852.008	219.770.566	294.834.732	382.774.652	536.594.801	516.857.037	160.048.945	407.761.664	506.181.674	872.660.182
- investiții financiare pe termen scurt	6.634.626	22.595.962	21.370.960	38.758.534	134.837.136	216.174.862	289.935.863	382.116.200	535.654.673	516.746.680	159.944.406	407.651.594	506.013.220	872.295.008
- conturi la bănci	5.120	17.251	9.670	3.015	3.979	2.897.421	243.259	12.978	83.306	94.892	26.025	11.912	27.960	221.850
- alte creanțe (decontări cu băncile)	-	-	-	412.959	10.894	696.513	655.910	645.474	646.822	76.515	76.515	81.234	98.349	142.224
3. Cheltuieli în avans – total, din care:	-	-	-	350.000.000	320.000.000	258.966.967	160.000.000	63.333.333	-	-	7.891	16.924	42.145	44.795
- decontare credit primit de la BNR	-	-	-	350.000.000	320.000.000	258.966.967	160.000.000	63.333.333	-	-	-	-	-	-
TOTAL ACTIV	6.641.399	22.674.063	21.437.940	389.228.619	454.853.228	476.446.858	444.666.434	446.174.971	536.782.032	687.916.025	608.822.692	875.138.766	1.330.837.639	1.714.996.223

BILANȚUL FGDB

- lei -

		PASIV													
		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1.	Capitalul propriu – total, din care:	6.641.338	22.631.676	21.377.370	38.066.776	127.307.081	216.131.383	282.389.716	381.264.872	536.043.186	685.296.736	808.271.086	972.302.112	1.327.487.320	1.714.313.996
	- rezerve FGDB	6.641.338	22.609.834	21.377.370	38.052.077	127.305.114	216.130.908	282.389.716	381.264.872	536.043.186	685.296.736	808.271.086	963.978.766	1.195.356.578	1.575.427.939
	- profitul exacerjului financiar	3.003.222	8.158.159	19.761.361	21.458.571	41.657.297	65.061.976	47.932.359	59.372.141	52.413.254	45.410.820	51.897.608	68.323.326	132.130.742	138.896.057
	- reparaținea profitului	3.003.222	8.158.159	19.761.361	21.458.571	41.657.297	65.061.976	47.932.359	59.372.141	52.413.254	45.410.820	51.897.608	-	-	-
	- subvenții pt. investiții	-	21.741	-	4.868	1.967	465	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Datoriile – total, din care:	61	42.488	60.570	350.171.844	327.376.147	280.317.295	162.495.719	64.290.380	738.848	2.618.289	3.551.604	2.837.854	3.450.319	276.227
	- împrumuturi de la BNR	-	-	-	360.000.000	320.000.000	256.866.967	160.000.000	63.333.333	-	-	-	-	-	-
	- datoriile care trebuie plătite într-o perioadă de până la un an	61	42.488	60.570	171.844	7.150.000	3.850.828	2.495.719	957.047	738.848	2.618.289	3.551.604	2.837.854	3.450.319	276.227
	TOTAL PASIV	6.641.399	22.674.063	21.437.940	399.228.619	454.893.228	476.448.688	444.885.434	446.174.971	536.762.032	687.915.025	809.822.692	975.138.766	1.330.937.639	1.714.590.223

**Tel: 0314 232 804; www.fgdb.ro;
str. Negru Vodă nr.3, corp A3, et. 2, București, cod 030774**